

Ebu Bekir'in Faziletlerinde Aşırılık

Birçok Gadir şairi, tercüme edilen kişi gibi - el-Bursi - eleştiri ve itiraz ağına düştüğünde ve onlara aşırılık isnat edildiğinde; ayrıca birçok müellif [İbn Teymiye, İbn Kesir, Kasımi, Musa Carullah gibi isimler ve onların izinden gidenler.] onlara şiddetli iftira ve hakaretlerle saldırılar düzenledi. Bizim amacımız, araştırmacıyı bu önemli konuda bilgilendirmek, böylece yorgunluk ve gürültüye kapılmamasını, nefret edilen mezhepçi çıgıllara ve yalana kulak vermemesini sağlamaktır.

Şöyle diyoruz: Aşırılık, Cevheri, Fiyumi, Ragıb gibi dil otoritelerinin açıkladığı üzere, sınırı aşmaktır. Mesela, fiyat aşırı yükseldiğinde "ğala" fiili kullanılır. Bir adam aşırıya kaçtığında da "ğala" denir. Ayrıca, bir genç kızın eti ve kemiği hızla gelişip normal ölçüleri aştığında da bu ifade kullanılır. Haris bin Halid el-Mahzumi şöyle demiştir:

"Zayıf belli, gençliğin hızla gelişmesiyle kemikleri irileşmiş."

Resulullah (s.a.a.) de şöyle buyurmuştur: "Kadınlar konusunda aşırıya kaçmayın, onlar Allah'ın size emanetidir." [El-Beyan ve't-Tebyin, Cilt 2, Sayfa 21.] Ömer de şöyle demiştir: "Kadınların mehirlerinde aşırıya gitmeyin." [Kitabın altıncı cildi, Sayfa 124'e bakınız.]

Aşırılık, nerede olursa olsun ve hangi konuda bulunursa bulunsun, hiç şüphesiz kötü görülmüştür. Özellikle din konusunda aşırılıktan kaçınmak gerekir. Bu bağlamda, Yüce Allah'ın Hakîm olan Kitab'ında iki yerde [Nisâ Sûresi, 171; Mâide Sûresi, 77.] şöyle buyurduğu anlaşılır: "Ey Ehl-i Kitap! Dininizde aşırı gitmeyin." Müfessirlerin [Kurtubî Tefsiri, c. 6, s. 21.] açıkladığı üzere, bu ayetle Yahudilerin Hz. İsa (a.s.) hakkında aşırı giderek Hz. Meryem'e iftira atmaları ve Hristiyanların onu ilahlaştırmaları kastedilmiştir. Aşırılık da, eksiklik de kötüdür. İki kötünün arasında orta yol ise güzeldir, tıpkı Mutarriif b. Abdullah'ın dediği gibi. Bir şair şöyle demiştir:

"Hakkını tam olarak alma, fakat hiçbir konuda aşırı da gitme; itidalli ol."

Bir başkası da şu sözleri dile getirmiştir:

"Orta yolu tut, çünkü o kurtuluştur. Ne aşırı kolay ne de aşırı zor olanı seç."

Mevlamız Emîrül-Mü'minîn İmam Ali (a.s.) ise şöyle buyurmuştur: "Allah'ın dini, aşırı giden ile eksik bırakan arasındadır. Sizler orta yolu tutun ki, eksik bırakan ona ulaşsın ve aşırı giden de ona dönsün." [Zemahşerî, Rebiu'l-Ebrâr.]

Ancak, din konusunda insanın geçmemesi gereken sınırın belirlenmesi zaruridir. Çünkü aşırılık, bazen yalana, bazen cehalete teşvik etmeye, bazen de hakların çiğnenmesine yol açar. Ne var ki, bazı gruplar, kendi hoşlarına gitmeyen her söz söyleyeni hemen aşırılıkla suçlama alışkanlığı içindedir. Körü körüne taassup, onları kendi zevklerine uymayan sözlere karşı katı bir tavır almaya sevk eder. İşte bu bağlamda, İmamiyye Şiası, çoğunlukla aşırılıkla itham edilmiştir. Bunun sebebi, onların Ehl-i Beyt İmamları (a.s.) hakkında inandıkları veya rivayet ettikleri faziletlerdir. Oysa bu faziletler, sahih hadis kitapları ve musannad eserlerde bolca yer almıştır.

Bu rivayetler, kitaplarda ve telif eserlerde aktarılmıştır. Ne var ki, onları bu şekilde itham edenler, hidayet önderleri hakkında hakikatin gerektirdiği ve onların yüce makamlarının icap ettirdiği ölçüyü göz önüne almamışlardır.

Bu yüce makam, Kitap ve Sünnet'ten, sağlam akıl yürütmeden ve ümmetin üzerinde ittifak ettiği doğru tarihî olaylardan çıkarılabilir. Ancak, bazıları bunları görmemekte veya duymamakta ısrar eder. Ya da ilmi seviyeleri, doğru felsefeyi çözümlemekten aciz kalır veya tarihî gerçekleri kuşatacak bilgiden yoksundur. Hevâ ve hevesin esiri olan ve cehaletin karanlığında yolunu kaybeden bu kimseler, İmamlar (a.s.) hakkında şu inançları aşırılık olarak nitelendirmişlerdir:

- Onların gaybı bilmesi,
- Gönüllerde olanı haber vermeleri,
- Ölülerin onlarla konuşması,
- Kuşların ve hayvanların dilini anlamaları,
- Allah'ın, onların duasıyla ölüleri diriltmesi,
- Duâlarıyla kör, alaca ve her türlü hastalığın şifâ bulması,
- Onlar için rec'at (dönüş) inancı,
- Onlar adına olağanüstü kerametlerin zuhur etmesi,
- Kabirlerini ziyaret etmek, onlarla tevessülde bulunmak,
- Onların türbelerinin toprağından bereket ummak,
- Kabirleri başında duâ ve namaz kılmak,
- Başlarına gelen musibetler karşısında üzüntü ve teessüf duymak.

Şia, hidayet önderleri olan Ehl-i Beyt İmamları (a.s.) hakkında bu tür inançları, sağlam deliller ve güçlü kanıtlarla desteklenmiş faziletler olarak görür. Ancak İbn Hazm, İbn Cevzî, İbn Teymiyye, İbn Kayyim, İbn Kesîr ve onların yolundan gidenler, bu inançları reddetmiş ve Şia'yı aşırılıkla itham etmişlerdir.

Belki onların bu konuda mazur görülebilecek bir tarafı vardır, zira halife hakkındaki görüşleri, onun sadece hırsızın elini kesen, katilden kisas alan, sınırları koruyan, toplumdaki kargaşayı önleyen, ganimeti toplayıp paylaştıran bir kişi olduğu noktasında yoğunlaşmaktadır. Bunlar, tüm milletler ve nesiller boyunca kralların ve emirlerin işleri arasında sayılan görevlerdir. Ebu Bekir ve Ömer'in hilafete geçtiklerinde yaptıkları konuşmalar da bu anlayışı yansıtmaktadır. (Bkz. Kitabın altıncı cildi, s. 229 ve ileride bu ciltte gelecek kısımlar.) Aynı şekilde Osman'ın, Muaviye'nin ve onun azgın oğlunun hilafetleri de bu çerçevede değerlendirilebilir. Abdullah b. Ömer ve Humeyd b. Abdurrahman'ın sözleri de ileride açıklanacaktır.

Onlar, halifenin nefsinde bulunması gereken bir kudreti şart koşmazlar. Bu kudret, kişinin iffeti, kutsallığı ve masumiyetinden kaynaklanır; böyle bir insan, varlıklar üzerinde dilediği şekilde tasarrufta bulunabilir ve gaybı, ya kendi iç görüşüyle ya da (Röntgen) ışınlarından daha az etkili olmayan bir basiret nuruyla görebilir. Tıpkı Röntgen ışınlarının kalın derinin ardındaki bağırsakları göstermesi veya bir elin avucunda tuttuğu şeyi elin dışından görüntülemesi gibi. Hatta bu kudret, demir bir kutunun ardından güneş resmini çekebilecek kadar ileri bir seviyeye ulaşmıştır.

Manyetik hipnoz veya ruh çağırma gibi suni yöntemlerle ruhani güçlere ulaşabilen, hatta çağrılan ruhlar vasıtasıyla şahit olunan dünyanın ötesindeki her türlü soruya cevap alabilen bir insan, nasıl olur da bir velinin duasıyla veya Hak Teâlâ'nın bir sadık kuluna bahsettiği bir kudretle, ruhların izinli olarak bedenlerine döndürülmesini inkâr edebilir? Bu, Allah'a göre zor değildir. O, diriltir ve öldürür. Bir işe hükmettiği zaman ona sadece "Ol!" der, o da hemen olur. Oluverir.

Aynı şekilde, havadaki uçakların birkaç saat içinde yüzlerce fersah mesafe kat ettiğini gören bir insan, eskiden aylarca süren bu yolculukların artık kısa bir zamanda tamamlandığını bildiği halde, nasıl olur da hakiki bir imamın, Yüce Allah'tan bahsedilmiş bir kudretle yeryüzünü katetmesini inkâr edebilir? "Dağları görürsün de onları hareketsiz sanırsın, oysa onlar bulutların geçişi gibi geçip giderler." [Neml Sûresi, 88.]

Benzer şekilde, radyonun en uzak mesafelerden sesleri naklediğini, Kur'an-ı Kerim tilavetini, nutukları, haberleri veya şarkıları sanki yanı başında söyleniyormuş gibi duyduğunu gören bir insan, Allah tarafından desteklenen hak bir imamın da benzeri bir kudrete sahip olabileceğini nasıl inkâr edebilir? "Şüphesiz Allah dilediğini işittirir. Sen kabirdekileri işittiremezsin." [Fâtır Sûresi, 22.]

Keza, telefon gibi bir araçla uzak bir diyardaki muhatabının sesini duyan ve onunla konuşan, hatta görüntüsünü yakından görüyormuş gibi hisseden bir insan, "İşte böylece İbrahim'e göklerin ve yerin melekûtunu gösteriyorduk." [En'âm Sûresi, 75.] ayetinde belirtildiği üzere, hak bir imamın da benzeri bir idrak gücüne sahip olabileceğini nasıl reddedebilir? Elektrik ve diğer modern keşiflerin ortaya çıkardığı bu tür örnekler, eskiden basit akılların çözemediği birçok müşkülâtı kolaylaştırmıştır. Gelecekte, belki de bunlardan daha büyük keşifler ortaya çıkacaktır. Zira ilmin bir sınırı yoktur ve keşiflerin nihai bir noktaya ulaştığını gösteren bir delil de mevcut değildir. Son asırlarda olduğu gibi, keşiflerin ilerlemesi mümkündür. Yaratıcının kudreti her şeyden yücedir.

Ben, velilerin mucizelerini ve kerametlerini, bahsettiğim doğa kanunlarının işleyişine benzetmeye çalışmıyorum. Zira bunlar -keşfedilmemiş olsalar bile- mucize olmaktan çıkmazlar. Çünkü bu harikulade olaylar, henüz bu tür keşiflerin bilinmediği, insanların onlardan haberdar olmadığı bir dönemde meydana gelmiştir. Hatta o zamanlarda biri çıkıp bu tür şeylerden bahsetseydi, alay ve istihza dışında bir tepki görmezdi. Zira insanlar, basiret sahibinin sözünü saçmasapanla, doğruyu yanlışla karıştırır; sütü ayrandan ayırt edemez hale gelmişlerdi. Oysa hakikat dersleri çıkarılabilir, insanların değer ölçüleri, geçmiş ümmetlerin kıstasları anlaşılabilirdi.

Bizim için zaruri olan, İslam tarihinde öne çıkmış şahsiyetlere -başta dini otorite tarafından Raşid Halifeler olarak tanınanlara, hatta anayasal seçimle işbaşına gelenlere bile- büyük bir saygıyla bakmaktır. Zira seçim, hakikat terazisinde hiçbir değer ve itibar taşımaz. "Rabbin dilediğini yaratır ve seçer. Onların seçme hakkı yoktur." [Kasas Sûresi, 68.] "Allah ve Resulü bir işe hükmettiği zaman, mümin erkek ve mümin kadın için artık işlerinde başka bir tercih hakkı yoktur." [Ahzab Sûresi, 36.] "Önceden de sonradan da emir Allah'ındır." [Rum Sûresi, 4.]

"Yaptıklarından dolayı onların velisi O'dur." [En'âm Sûresi, 127.] "Onlar yalanladılar ve hevalarına uydular. Halbuki her iş karara bağlanmıştır." [Kamer Sûresi, 67.]

Peygamber-i A'zam'ın (s.a.a.) mağara arkadaşı ve ilk muhacirler arasında O'nunla birlikte hicret eden tek kişi olan Ebu Bekir'in hakkını küçümsemek, onun şahsiyetini doğru tahlil etmemek, adalet ölçülerinden sapmak ve duygusal davranmak büyük bir cinayettir. Biz, hilafetin nasıl gerçekleştiği, nasıl devam ettiği, bu konudaki görüşlerin özgür olup olmadığı, Yüce Şari'in vasiyetlerine uyulup uyulmadığı veya o dönemde heva ve heveslerin mi hüküm sürdüğü gibi meselelerin etrafında dönüp durmuyoruz. Zira dünyanın kulağı, Sakife toplantısının gürültüsünü duymuş, o büyük kargaşanın ve Muhacirlerle Ensar arasındaki çekişmenin haberini almıştır. Olay gerçekleştiğinde, onu yalanlayacak kimse yoktur. O, alçaltan da yükselten de odur.

Ebu Bekir'in Seçiminin Başlangıcındaki Lekeler

Ne diyebilirim ki? Tarih, araştırmacının gözleri önünde duruyor ve o dönemin sıradan insanların her birinin, çeşitli gruplardan birine katılmamanın ve bu şiddetli çalkantılara bulaşmamanın kendi selameti için en iyisi olduğunu düşündüğünü gösteriyor. Zira insanlar, gözleriyle kılıçların parıltısını gördükten ve kulaklarıyla tehditkâr sesler duyduktan sonra, herhangi bir ihtilaf belirtisi gösteren veya bir tarafı destekleyen öldürüleceği korkusuyla yaşıyordu. Öyle ki, bir kişi [Muhazz: Sert ve kaba konuşan adam.] şöyle haykırıyordu: "Kim 'Resulullah (s.a.a.) öldü' derse, kılıcımla başını uçururum!" Başka biri ise, "Kim 'O öldü' derse, kılıcımla kafasını keserim! O semaya yükseltmiştir!" diyordu. [Tarih-i Taberî, c. 3, s. 198; Şerh-u İbn-i Ebi'l-Hadîd, c. 1, s. 128; Tarih-u İbn-i Kesir, c. 5, s. 242; Tarih-u Ebi'l-Fidâ, c. 1, s. 156; el-Mevaibü'l-Ledünniyye (Kastallânî); Ravzatü'l-Menazır (İbn Şehne), Hamiş-i Kâmil, c. 7, s. 164; Şerh-u'l-Mevaib (Zerkânî), c. 8, s. 280; es-Siretü'n-Nebeviyye (Zeynî Dahlân), Hamiş-i Halebiyye, c. 3, s. 371-374; Zikrâ Hafız (Demyâtî), s. 36 (Gazâlî'den naklen).]

"Kim 'Mustafa'nın ruhu kabzedildi' derse, kılıcımla tepesini uçururum!" [Nil Şairi Hâfız İbrahim'in "Kasîde-i Ömeriyye"sinden bir beyit.]

Ümmetin parçalanıp çekiştiği, birbirine düştüğü ve tartıştığı o günlerde, iki yaşlı adam (Ebu Bekir ve Ömer), kimseye danışmadan birbirlerine biat etmeye çalışıyordu. Sanki gece vakti gizlice bir plan yapılmış gibiydi. Biri diğerine, "Elini uzat da sana biat edeyim" derken, diğeri, "Hayır, sen elini uzat" diye karşılık veriyordu. Her ikisi de diğerinin elini tutup biat etmeye çalışıyordu. Yanlarında bulunan Ebu Ubeyde b. Cerrah -Medine'de kabir kazan adam (Bkz. Bu kitabın beşinci cildi, s. 381-382.)- ise halkı onlara çağırıyordu. [Tarih-i Taberî, c. 3, s. 199.] Bu sırada, en mübarek vasî (İmam Ali a.s.) ve hidayet önderi Ehl-i Beyt ile Haşimoğulları, Peygamber-i A'zam'ın (s.a.a.) naaşı başında mahzundular. Ev halkı kapıyı kapamıştı. [Sîret-u İbn-i Hişâm, c. 4, s. 336; er-Riyâzü'n-Nadîra, c. 1, s. 163.]

Ashab, Peygamber (s.a.a.) ile ailesini baş başa bıraktı ve cenazeyi onlara havale etti. [Tabakât-u İbn-i Sa'd, s. 821 (Leiden baskısı), c. 2, Kısım 2, s. 76.] Peygamber (s.a.a.) üç gün defnedilmedi. [Tarih-u İbn-i Kesir, c. 5, s. 271; Tarih-u Ebi'l-Fidâ, c. 1, s. 152.] Pazartesi'den Çarşambaya veya gecesine kadar. [Tabakât-u İbn-i Sa'd (Leiden), c. 2, s. 58-59; Sîret-u İbn-i Hişâm, c. 4, s. 343-344; Müsned-u Ahmed, c. 6, s. 274; Sünen-u İbn-i Mâce, c. 1, s. 499; Sîret-u

İbn-i Seyyidi'n-Nâs, c. 2, s. 340; Tarih-u Ebi'l-Fidâ, c. 1, s. 152 (En sahih görüş Çarşamba gecesi defnedilmesidir); Tarih-u İbn-i Kesir, c. 5, s. 171 (Meşhur olan, cumhurun görüşüdür. Doğrusu Çarşamba gecesi defnedilmesidir); es-Sîretü'l-Halebiyye, c. 3, s. 394; Şerh-u'l-Mevaib (Zerkânî), c. 8, s. 284; Sîret-u Zeynî Dahlân (Hamîş-i Halebiyye), c. 3, s. 380.] Nihayet ailesi O'nu defnetti. Sadece yakınları bu işle meşgul oldu. [Tabakât-u İbn-i Sa'd, s. 824 (Leiden), c. 2, Kısım 2, s. 78.] Gece vakti veya gece sonunda defnedildi. [Sünen-u İbn-i Mâce, c. 1, s. 499; Müsned-u Ahmed, c. 6, s. 274.] Halk, ancak gece yarısı kürek seslerini duyunca haberdar oldu. [Tabakât-u İbn-i Sa'd, s. 824 (Leiden), c. 2, Kısım 2, s. 78; Müsned-u Ahmed, c. 6, s. 274; Sîret-u İbn-i Hişâm, c. 4, s. 344; Tarih-u İbn-i Kesir, c. 5, s. 270.] İki yaşlı (Ebu Bekir ve Ömer) ise cenaze namazında hazır bulunmadı. [İbn-i Ebî Şeybe rivayet etmiştir (Kenzü'l-Ummâl, c. 3, s. 140'da nakledilmiştir).]

Bu olaylar, Ömer'in Ebu Bekir'in önünde koşuşturup köpürdüğü [Tabakât-u İbn-i Sa'd, s. 787 (Leiden), c. 2, Kısım 2, s. 53; Şerh-u İbn-i Ebi'l-Hadîd, c. 1, s. 133.], Bedir ashabından büyük bir sahâbî olan Hubâb b. Münzir'in kılıcını Ebu Bekir'e doğru sallayarak, "Vallahi söylediklerime itiraz edenin burnunu kılıcım ile kırarım! Ben bu işin mihenk taşıyım!" ["Cüzeylühâl-muhakkak": Ağacın gövdesi veya devenin kaşınmak için süründüğü direk demektir. Bu ifade, görüşüne başvurulmuş ve kendisine güvenilen kişi için kullanılır. Küçültme eki ise saygı ifade eder. Aynı şekilde, "Uzeykuhâl-müreccib" ifadesi de kullanılmıştır. "Uzeyk": Hurma ağacı ve meyvesi demektir. "Terciyb" ise, ağacın dalları kırılmasını diye desteklenmesi anlamına gelir. Bu ifade de, ağır bir yükün altında olan ve desteklenmesi gereken kişi için kullanılır.] dediği bir ortamda yaşandı.

"Ben bu işin sağlam direğiyim, hurma ağacının yükünü taşıyan desteğiyim! Ben arslan yatağında yetişmiş bir arslan yavrusuyum!" diyen birine, "Öyleyse Allah seni öldürsün!" denildiğinde, o da "Hayır, seni öldürsün!" veya "Senin öldürüleceğini görüyorum!" diye cevap veriyordu. [Sahih-i Buharî, c. 10, s. 45; Müsned-u Ahmed, c. 1, s. 56; el-Beyan ve't-Tebyîn, c. 3, s. 181; Sîret-u İbn-i Hişâm, c. 4, s. 339; el-İkdü'l-Ferîd, c. 2, s. 248; el-İmâmetü ve's-Siyâse, c. 1, s. 9; Tarih-u Taberî, c. 3, s. 209-210; Tarih-u İbnü'l-Esîr, c. 2, s. 136-137; er-Riyâzü'n-Nadîra, c. 1, s. 162-164; Tarih-u İbn-i Kesir, c. 5, s. 246, c. 7, s. 142; es-Safvetü, c. 1, s. 97; Teysîrü'l-Vusûl, c. 2, s. 45; Şerh-u İbn-i Ebi'l-Hadîd, c. 1, s. 128, c. 2, s. 4; es-Sîretü'l-Halebiyye, c. 3, s. 387; Ebu Bekir es-Sıddîk (Muhammed Rîda el-Mısırî), s. 25.] Bunun üzerine yakalanıp karnına basıldı ve ağzına toprak dolduruldu. [Şerh-u İbn-i Ebi'l-Hadîd, c. 2, s. 16.]

Bir başkası, Ebu Bekir'e biat etmeyi reddederek şöyle haykırıyordu: "Vallahi ok kılıfımdaki her oku size saplayacağım, mızrağımı ve kılıcımı kanınızla boyayacağım, elimdeki kılıçla sizinle savaşıacağım, ailem ve kabilemden yanımda olanlarla birlikte sizinle çarpışacağım!" [el-İmâmetü ve's-Siyâse, c. 1, s. 11; Tarih-u Taberî, c. 3, s. 210; Tarih-u İbnü'l-Esîr, c. 2, s. 137; Şerh-u İbn-i Ebi'l-Hadîd, c. 1, s. 128; es-Sîretü'l-Halebiyye, c. 3, s. 387.]

Bir diğeri ise biattan şikayet ederek savaş ateşini körüklüyordu: "Öyle bir toz bulutu görüyorum ki, ancak kan söndürebilir!" (Bkz. Bu kitabın üçüncü cildi, s. 312.)

Hazrec kabilesinin lideri Sa'd b. Ubade'nin başına gelenlere şahit olmuştu. Zor durumda kalan Sa'd'a saldırılıyor ve öfkeyle, "Sa'd'ı öldürün! Allah onu kahretsin! O bir münafıktır!" veya "O bir fitnecidir!" deniliyordu. Bir adam başının üzerine dikilip, "Seni çiğneyip kemiklerini kırmak istiyorum!" veya "Gözlerini oymak istiyorum!" diyordu. [Müsned-u Ahmed, c. 1, s. 56; el-İkdü'l-Ferîd, c. 2, s. 249; Tarih-u Taberî, c. 3, s. 210; Sîret-u İbn-i Hişâm, c. 4, s. 339; er-Riyâzü'n-Nadîra, c. 1, s. 162-164; es-Sîretü'l-Halebiyye, c. 3, s. 387.]

Kays b. Sa'd'ın ise Ömer'in sakalını tutarak, "Vallahi senden bir kıl koparsam, yüzünde açık bir yara bırakırım!" veya "Senden bir kıl alsam, yüzünde kalıcı bir iz bırakırım!" dediğini görmüştü. [Tarih-u Taberî, c. 3, s. 210; es-Sîretü'l-Halebiyye, c. 3, s. 387.]

Zübeyr'in kılıcını çekerek, "Ali (a.s.) biat etmedikçe kılıcımı kınına koymam!" dediğini görmüştü. Bunun üzerine Ömer, "Üzerine köpek gibi saldırın!" diye bağırdı. Zübeyr'in kılıcı elinden alındı, bir taşa vurularak kırıldı. [el-İmâmetü ve's-Siyâse, c. 1, s. 11; Tarih-u Taberî, c. 3, s. 199; er-Riyâzü'n-Nadîra, c. 1, s. 167; Şerh-u İbn-i Ebi'l-Hadîd, c. 1, s. 58, 132, c. 2, s. 5, 19.]

Mikdad gibi büyük bir sahâbînin göğsüne vurulduğuna, Hubâb b. Münzir'in burnunun kırılıp elinin dövüldüğüne şahit olmuştu. Veya Nebevî hane -ümmetin sığınağı, şeref evi- olan Hz. Fatıma (a.s.) ve Hz. Ali'nin (a.s.) evine sığınanların terör ve tehditle karşılaştıklarını görmüştü. [Tarih-u Taberî, c. 3, s. 210; Şerh-u İbn-i Ebi'l-Hadîd, c. 1, s. 58.]

Ebu Bekir, Ömer b. Hattab'ı onlara göndererek, "Biat etmezlerse onlarla savaş!" emrini vermişti. Ömer, bir avuç ateşle gelip evi yakmak üzereyken, Hz. Fatıma (a.s.) ona, "Ey Hattab'ın oğlu! Evimizi yakmaya mı geldin?" diye sordu. Ömer, "Evet, ya ümmetin girdiği yere girersiniz!" diye cevap verdi. [el-İkdü'l-Ferîd, c. 2, s. 250; Tarih-u Ebi'l-Fidâ, c. 1, s. 156; A'lâmü'n-Nisâ, c. 3, s. 1207.]

Siyasî partinin liderlerinin vahiy ehlinin evine baskın düzenlediğini, Hz. Fatıma'nın (a.s.) evinin kapısının kırıldığını görmüştü. [el-Emvâl (Ebu Ubeyd), s. 131; el-İmâmetü ve's-Siyâse (İbn Kuteybe), c. 1, s. 18; Tarih-u Taberî, c. 4, s. 52; Mürücü'z-Zeheb, c. 1, s. 414; el-İkdü'l-Ferîd, c. 2, s. 254; Tarih-u Yakubî, c. 2, s. 105.] Liderleri odun getirterek şöyle bağıırıyordu: "Vallahi ya biat edeceksiniz ya da içinizdekilerle birlikte evi yakacağım!" Kendisine, "Orada Fatıma var!" denildiğinde, "Var olmasın!" diye cevap verdi. [Tarih-u Taberî, c. 3, s. 198; el-İmâmetü ve's-Siyâse, c. 1, s. 13; Şerh-u İbn-i Ebi'l-Hadîd, c. 1, s. 134, c. 2, s. 19; A'lâmü'n-Nisâ, c. 3, s. 1205.]

Mustafa'nın (s.a.a.) bir parçası olan mahzun ve kederli Hz. Fatıma'nın (a.s.) hıçkırıklarını duymuştu. Örtüsünden çıkmış, yüksek sesle ağlıyor ve şöyle haykırıyordu: "Ey babacığım, ey Allah'ın Resulü! Hattab'ın oğlu ve Ebu Kuhafe'nin oğlunun bize yaptıklarını görüyor musun?" [el-İmâmetü ve's-Siyâse, c. 1, s. 13; A'lâmü'n-Nisâ, c. 3, s. 1206; el-İmam Ali (Abdülfeṭṭah Abdülmaksud), c. 1, s. 225.]

Onu, Haşimî kadınlarla birlikte feryat ederken görmüştü. Hz. Fatıma (a.s.) şöyle diyordu: "Ey Ebu Bekir! Allah Resulü'nün Ehl-i Beyt'ine karşı ne kadar acele ettiniz! Vallahi Ömer'le kıyamet gününe kadar konuşmayacağım!" [Şerh-u İbn-i Ebi'l-Hadîd, c. 1, s. 134, c. 2, s. 19.]

Kutsal ve yüce şahsiyet -Emirü'l-Mü'minin İmam Ali (a.s.)-'nin, zorla biat ettirilmek üzere bir çölde zorla sürüklenen deve gibi götürüldüğünü görmüştü. [el-İkdü'l-Ferîd, c. 2, s. 285; Subhu'l-A'sâ, c. 1, s. 228; Şerh-u İbn-i Ebi'l-Hadîd, c. 3, s. 407.] İnsanlar toplanmış bakıyorlardı. Ona "Biat et!" denildiğinde, "Yapmazsam ne olur?" diye sordu. "Vallahi, o zaman boynunu vururuz!" dediler. Bunun üzerine İmam Ali (a.s.), "Öyleyse Allah'ın kulunu ve Resulü'nün kardeşini öldüreceksiniz" dedi. [el-İmâmetü ve's-Siyâse, c. 1, s. 13; Şerh-u İbn-i Ebi'l-Hadîd, c. 2, s. 8, 19; A'lâmü'n-Nisâ, c. 3, s. 1206.]

Mustafa'nın (s.a.a.) can yoldaşı İmam Ali'nin (a.s.), Resulullah'ın (s.a.a.) kabrine sığındığını, ağlayıp feryat ederek şöyle dediğini görmüştü: "Ey annemin oğlu! Bu topluluk beni güçsüz gördüler ve neredeyse beni öldürüyorlardı" [el-İmâmetü ve's-Siyâse, c. 1, s. 14.]

Ebu Ubeyde el-Cerrah'ın, İmam Ali'yi (a.s.) biate götürürken şöyle dediğini duymuştu: "Ey amcaoğlu! Sen gençsin, bunlar ise kavminin ileri gelenleridir. Onların tecrübesi ve iş bilgisi seninle kıyaslanamaz. Ebu Bekir'i bu işe senden daha güçlü ve dayanıklı görüyorum. Bu işi Ebu Bekir'e bırak. Eğer yaşar ve ömrün uzun olursa, bu işe senin gibi liyakatli, faziletli, dindar, bilgili, anlayışlı, öncü, soylu ve damat olan başka biri çıkmaz" [el-İmâmetü ve's-Siyâse, c. 1, s. 13; Şerh-u İbn-i Ebi'l-Hadîd, c. 2, s. 5.]

Ensar'ın o gün yükselen seslerini duymuştu: "Ali'den (a.s.) başkasına biat etmeyiz!" Bedir ehli bir sahâbî, "Bizden bir emir, sizden bir emir!" diye haykırınca, Ömer ona, "Eğer öyleyse, gücün yetiyorsa öl!" dedi. [Sahih-i Buharî, Menakıb-u Ebi Bekr bölümü ve Recmü'l-Hablâ babı, c. 10, s. 45; Tabakât-u İbn-i Sa'd, c. 2, s. 55, c. 3, s. 129; el-Beyan ve't-Tebyîn (Cahiz), c. 3, s. 181; Sîret-u İbn-i Hişâm, c. 4, s. 339; et-Temhîd (Bakillânî), s. 197; Tarih-u Taberî, c. 3, s. 206, 209; Müstedrek-u Hâkim, c. 3, s. 67; er-Riyâzü'n-Nadîra, c. 1, s. 162-164; Tarih-u İbn-i Kesir, c. 5, s. 146; Teysîrü'l-Vusûl, c. 2, s. 41, 45.]

Ebu Bekir, Ensar'a şöyle diyordu: "Emirler biziz, sizler vezirler olacaksınız. Bu iş aramızda yarı yarıya bölüşülecek, hurma lifi gibi ikiye ayrılacak" [Sahih-i Buharî, Menakıb-u Ebi Bekr bölümü; el-Beyan ve't-Tebyîn, c. 1, s. 181; Uyûnü'l-Ahbâr (İbn Kuteybe), c. 2, s. 234; Tabakât-u İbn-i Sa'd, c. 2, s. 55, c. 3, s. 129; el-İkdü'l-Ferîd, c. 2, s. 158; Teysîrü'l-Vusûl, c. 2, s. 452; es-Sîretü'l-Halebiyye, c. 3, s. 386; Nihâyet-u İbnü'l-Esîr, c. 1, s. 13; Tâcü'l-Arûs, c. 8, s. 205.]

"Ensar'ın elleri ona yetişemedi, Hazrec kollarını uzattı. Her grup onun kendi hakkı olduğunu sanıyordu. Nihayet düşmanlık geldi çattı" [Nil Şairi Hâfız İbrahim'in "Kasîde-i Ömeriyye"sinden bir beyit.]

Ümmü Mistah b. Esase, Resulullah'ın (s.a.a.) kabri başında durmuş şöyle haykırıyordu:

"Ey Allah'ın Resulü!

Senin ardından öyle olaylar oldu ki, ["Himbüse": Şiddetli olay ve sözlerin karışması.]

Eğer görseydin, bu kadar çok konuşmazdın.

Senin yokluğunla toprağın yağmursuz kalması gibi kaldık.

Kavmin darmadağın oldu, şahit ol, gitme!" [Tabakât-u İbn-i Sa'd, s. 852; Şerh-u İbn-i Ebi'l-Hadîd, c. 1, s. 132, c. 2, s. 17. Bu beyitler ve diğer bazı şiirler Hz. Fatıma (a.s.)'ya da nisbet edilir.]

Bütün bunlar halkı tehdit ediyor, insanları korkutuyordu. O günkü durumu gören hiç kimsenin, bu sel gibi akan akıma karşı koyacak ne bir saygınlığı ne de bir itibarı vardı.

O günlerde bir topluluk vardı ki, yaşanan sıkıntılı durumdan dolayı sarhoş gibiydiler -aslında sarhoş değillerdi-. İçlerindeki vesveseler onları pusuya yatmış, olayların sonucunu bekler halde tutuyordu. Ta ki bu sıkıntılı durum son bulana, gece vakti planlanan işin sonucu belli olana, hidayet ile dalaletin birbirinden ayrılana kadar. Bu vesveseler, bir grup insanı öyle hale getirmişti ki, iç çekiyor, ah ediyor ve üzüntüden dişlerini gıcırdatıyorlardı. Ne kadar da çok inleyen vardı ki inleyişi kendisine bir fayda sağlamıyordu.

Bu hilafet konusunda ne diyebilirim ki? Ebu Bekir ve Ömer b. Hattab onu cahiliye dönemine ait bir darbeye (felte) benzetmiş ve "Allah onun şerrinden korusun" demişlerdi. [et-Temhid (Bakıllani), s. 196; Şerh-u İbn-i Ebi'l-Hadîd, c. 2, s. 19; el-Gadir, c. 5, s. 446.] Ömer, böyle bir biate dönenin öldürülmesine hükmetmişti. [et-Temhid, s. 196; Şerh-u İbn-i Ebi'l-Hadîd, c. 1, s. 123-124; es-Savaiku'l-Muhrika (İbn Hacer), s. 21.] Sakife gününde şöyle demişti:

"Müslümanların istişaresi olmadan bir emire biat edenin biatı geçersizdir. Hem o, hem de biat edilen kişi, ihtiyatla olsun diye öldürülmelidir" [Sahih-i Buhari, c. 10, s. 44; Müsned-u Ahmed, c. 1, s. 56; Siret-u İbn-i Hişam, c. 4, s. 338; Nihayet-u İbnü'l-Esir, c. 3, s. 175; Teysirü'l-Vusul, c. 2, s. 45; Şerh-u İbn-i Ebi'l-Hadîd, c. 1, s. 128; Tarih-u İbn-i Kesir, c. 5, s. 246.]

Ömer, İbn Abbas'a şöyle demişti: "Bu işe Ali (a.s.) sizler arasında benden ve Ebu Bekir'den daha layıktı" [Şerh-u İbn-i Ebi'l-Hadîd, c. 1, s. 134, c. 2, s. 20; el-Gadir, c. 1, s. 447.]

Yine şöyle demişti: "Vallahi biz bunu düşmanlıktan dolayı yapmadık. Onu küçük gördük. Arapların ve Kureyş'in ona biat etmeyeceğini düşündük, çünkü onlarla arasında düşmanlık vardı." Buna karşılık İbn Abbas şöyle demişti: "Resulullah (s.a.a.) onu görevlendirdiğinde, onu küçük görmedi. Berâet suresini Ebu Bekir'den alıp götürmesini emretti. Siz ve arkadaşın mı onu küçük görüyorsunuz?" [Bkz. Bu kitabın birinci cildi, s. 447; Kenzü'l-Ummal, c. 6, s. 391.]

Ömer İbn Abbas'a şöyle demişti: "Ey İbn Abbas! Senin arkadaşının (Ali'nin) mazlum olduğunu düşünüyorum." İbn Abbas ise şu cevabı vermişti: "Vallahi Allah, Berâet suresini Ebu Bekir'den alıp götürmesini emrettiğinde onu küçük görmedi" [Şerh-u İbn-i Ebi'l-Hadîd, c. 2, s. 18.]

Emirü'l-Müminin İmam Ali (a.s.) ise şöyle buyurmuştu: "Ben Allah'ın kuluyum ve Resulullah'ın kardeşiyim. Bu işe sizden daha layığım. Size biat etmem, sizin bana biat etmeniz gerekir." Ömer ise şöyle demişti: "Biat etmeden bırakılmayacaksın." İmam Ali (a.s.) cevaben şöyle buyurdu: "Sağmal bir deve gibi süt sağ Ömer! Sütün yarısı senin olsun" [el-İmametü ve's-Siyase, c. 1, s. 12; Şerh-u İbn-i Ebi'l-Hadîd, c. 2, s. 5.]

İmam Ali (a.s.) şöyle buyurdu: "Allah aşkına ey Muhacirler topluluğu! Muhammed'in (s.a.a.) hakimiyetini, onun evinden ve ailesinin yanından alıp kendi evlerinize mi götürüyorsunuz? Onun ehlinin, insanlar arasındaki makamından ve hakkından mı vazgeçiriyorsunuz? Vallahi ey Muhacirler topluluğu! Biz bu işe sizden daha layıgız, çünkü biz Ehl-i Beyt'iz. Bu işe sizden daha hak sahibiyiz. Aramızda Allah'ın Kitabı'nı okuyan, Allah'ın sünnetini bilen, halkın işlerine bakan, onları kötülüklerden koruyan ve aralarında adaletle hükmeden biri var. Vallahi bu özellikler bizdedir. Hevanıza uymayın da Allah'ın yolundan sapmayın. Hak'tan uzaklaşmayın" [el-İmâmetü ve's-Siyâse, c. 1, s. 12; Şerh-u İbn-i Ebi'l-Hadîd, c. 2, s. 5.]

İmam Ali (a.s.) şöyle buyurdu: "Mustafa (s.a.a.) vefat edince Müslümanlar ondan sonraki işi tartışmaya başladılar. Vallahi ne Arap'ın bu işi Muhammed'in (s.a.a.) Ehl-i Beyt'inden uzaklaştıracağı aklıma gelirdi, ne de onu benden alacaklarını düşünürdüm. Bir de baktım ki insanlar Ebu Bekir'in etrafına toplanmış, ona biat ediyorlar. Elimde kaldım ve gördüm ki Muhammed'in (s.a.a.) makamına, ondan sonra bu işi üstlenen kişiden ben daha layığım" [el-İmâmetü ve's-Siyâse, c. 1, s. 12.]

Bir gece İmam Ali (a.s.), Hz. Fatıma'yı (a.s.) bir bineğe bindirip Ensar'ın meclislerine götürdü. Onlardan yardım istiyorlardı. Ensar şöyle diyordu: "Ey Resulullah'ın kızı! Biz bu adama biat ettik. Eğer kocan ve amcanın oğlu Ebu Bekir'den önce bize gelseydi, ondan yüz çevirmezdik." İmam Ali (a.s.) şöyle dedi: "Resulullah'ı (s.a.a.) evinde defnetmeden çıkıp onun hilafeti için mücadele mi edecektim?" Hz. Fatıma (a.s.) şöyle dedi: "Ebu'l-Hasan (İmam Ali) gerekeni yaptı. Onlar ise yaptıklarından Allah katında hesaba çekileceklerdir" [el-İmâmetü ve's-Siyâse, c. 1, s. 12; Şerh-u İbn-i Ebi'l-Hadîd, c. 1, s. 131, c. 2, s. 5.]

Şıkşıkıyye Hutbesi

İmam Ali (a.s.) şöyle buyurdu: "Vallahi Ebu Kuhafe'nin oğlu (Ebu Bekir) hilafeti elbisesini giydi. Oysa biliyordu ki benim bu makamdaki konumum, değirmenin ekseninin konumu gibidir. Sel benim etrafımdan akar, kuş bana erişemez. Ben onun önüne bir perde çektim ve ondan yüz çevirdim. Sonra düşündüm: Ya elim kesik olarak mücadele edeceğim ya da kör bir karanlıkta sabredeceğim -öyle bir karanlık ki büyükler ihtiyarlar, küçükler ihtiyarlar, mümin Rabbi'ne kavuşuncaya kadar çabalayıp duracak. Sabretmenin daha akıllıca olduğunu gördüm, sabrettim. Gözümde kıl, boğazımda kemik vardı. Mirasımın yağmalandığını görüyordum. Nihayet birinci (Ebu Bekir) yoluna gitti ve onu (hilafeti) Hattab'ın oğluna (Ömer'e) bıraktı."

Sonra İmam Ali (a.s.) A'sa'nın şu şiirini okudu:

"Kızımın üzerindeki günümle, kardeşim Hayyan'ın günü ne kadar da farklı!

Hayret! Onu hayattayken bir başkasına bağladı, ölümünden sonra başka birine verdi."

"Ne kadar da sert emdi memesini! Sonra onu sert bir yere koydu -sözü kaba, dokunuşu sert, tökezlemesi ve özür dilemesi çok-. Sahibi zor bir ata binen gibidir: Eğer dizginlerse zarar görür, gevşetirse düşer. Vallahi insanlar şaşkınlık, inat, döneklık ve itiraz içindeydiler. Uzun süre ve şiddetli imtihanlara sabrettim. İkinci (Ömer) de yoluna gidince, onu (hilafeti) içlerinden biri olduğumu iddia ettikleri bir heyete bıraktı. Allah'a ve şuraya yemin olsun ki, birincilerle birlikte

benim hakkımda şüpheye düşülmüş müydü ki şimdi bu benzerlerle bir tutuluyorum? Ama onlar acele edince ben de ettim, uçunca ben de uçtum. İçlerinden biri kininden dolayı saptı, diğeri kayınbabasına meyletti -böyle pek çok kusurla-. Nihayet üçüncüsü (Osman) kabarak ortaya çıktı -aile fertleriyle birlikte-. Allah'ın malını bahar otunu yiyen develer gibi yediler. Sonra ipi koptu ve ameli onu helak etti, çukuruna yuvarladı."

Şıkşıkıyye Hutbesi'nin 28 Tariği

Bu hutbe "Şıkşıkıyye" olarak bilinir. Hakkında çok konuşulmuştur. Her iki tarafın da sanat ustaları onu İmam Ali'nin (a.s.) sahih hutbelerinden biri olarak kabul etmiş ve onda hiçbir kusur görmemişlerdir. Dolayısıyla, bunun Şerif Razi'nin sözü olduğunu söyleyen cahilin sözüne itibar edilmez. Bu hutbe, Razi'nin doğumundan çok önce, ilk dönem alimleri tarafından nakledilmiştir. Ayrıca Razi'nin çağdaşları ve sonraki alimler de onu kendi yollarıyla rivayet etmişlerdir. İşte onlardan bazıları:

Bu hutbenin (Şıkşıkıyye) güvenilir ravileri ve kaynakları şunlardır:

1. Hafız Yahya bin Abdülhamid el-Hemmani (v. 228) - Celudi'nin "el-İlel ve'l-Meani" eserinde kaydedilmiştir.
2. Ebu Cafer Dübel el-Huzai (v. 246) - İbn Abbas'tan kendi senediyle rivayet etmiştir. Şeyh Tusi'nin "Emali" eserinde (s. 237) geçmekte olup kardeşi Ebu'l-Hasan Ali de ondan nakletmiştir.
3. Ebu Cafer Ahmed bin Muhammed el-Berkî (v. 274/280) - "İlelu's-Şerai" adlı eserinde yer almaktadır.
4. Ebu Ali el-Cübbai (Mu'tezile'nin büyük alimi, v. 303) - Şeyh İbrahim el-Katifi'nin "el-Fırkatu'n-Naciye" ve Allame Meclisi'nin "Biharu'l-Envar" (c.8, s.161) eserlerinde kayıtlıdır.
5. Vezir Ebu'l-Hasan Ali bin Fura'tın (v. 312) el yazısıyla eski bir nüshada bulunmuştur - İbn Meysem'in şerhinde zikredilmiştir.
6. Ebu'l-Kasım el-Belhi (Mu'tezile şeyhlerinden, v. 317) - İbn Ebi'l-Hadid'in Şerh-i Nehcü'l-Belağa'sında (c.1, s.69) geçmektedir.
7. Ebu Ahmed Abdülaziz el-Celudi el-Basri (v. 332) - "Meanilu'l-Ahbar" adlı eserinde kayıtlıdır.
8. Ebu Cafer İbn Kube (Ebu'l-Kasım el-Belhi'nin öğrencisi) - "el-İnsaf" adlı kitabında rivayet etmiştir - İbn Ebi'l-Hadid (c.1, s.69) ve İbn Meysem'in şerhlerinde geçmektedir.
9. Hafız Süleyman bin Ahmed et-Taberani (v. 360) - Kutbu'r-Ravendi'nin Nehcü'l-Belağa şerhindeki rivayet yolunda zikredilmiştir.
10. Ebu Cafer İbn Babeveyh el-Kummi (v. 381) - "İlelu's-Şerai" ve "Meanilu'l-Ahbar" adlı eserlerinde kayıtlıdır.
11. Ebu Ahmed Hasan bin Abdullah el-Askeri (v. 382) - Şeyh Saduk, "Meanilu'l-Ahbar" ve "el-İlel" adlı eserlerinde ondan bu hutbenin şerhini nakletmiştir.

****Dikkat Çekici Not:****

Allame Şehristani, "Ma Hüve Nehcü'l-Belağa" adlı eserinin 22. sayfasında Şıkşıkıyye hutbesini rivayet edenler arasında Ebu Ahmed Hasan b. Abdullah el-Askeri'yi zikretmiş ve vefat tarihini 395 olarak kaydetmiştir. 23. sayfada ise onu "üçüncü asrın çocuklarından" diye nitelendirmiştir. Bu bilgi doğru değildir ve sahih değildir. Şehristani, Şıkşıkıyye'yi rivayet eden Hasan b. Abdullah el-Askeri'nin, Ebu Ahmed ve "ez-Zevacir" kitabının yazarı olduğunu ve 382 yılında vefat ettiğini (293 yılında doğduğunu) gözden kaçırmıştır. Şehristani, onu Ebu Hilal Hasan b. Abdullah

el-Askeri (Ebu Ahmed el-Askeri'nin talebesi ve "el-Evail" kitabının yazarı) ile karıştırmıştır. Zikrettiği tarih ise onun vefat tarihi değil, "el-Evail" kitabını tamamlama tarihidir. Her iki Hasan el-Askeri'nin biyografileri "Mu'cemü'l-Üdeba" (8/233-268) ve "Buğyetü'l-Vüat" (s. 221) adlı eserlerde mevcuttur.

12. Ebu Abdullah el-Mufid (v. 412) - Şerif Razi'nin üstadıdır. Bu hutbeyi "el-İrşad" adlı eserinde (s. 135) rivayet etmiştir.
13. Kadı Abdulcebbar el-Mu'tezili (v. 415) - "el-Muğni" adlı eserinde hutbenin bazı cümlelerinin tevilini zikretmiş ve bu cümlelerin İmam Ali (a.s.)'dan önceki halifelere bir eleştiri içerdiği yönündeki iddiayı reddetmiştir. Bunu yaparken hutbenin senedine yönelik herhangi bir eleştiride bulunmamıştır.
14. Hafız Ebu Bekir İbn Merdeveyh (v. 416) - Ravendi'nin Nehcü'l-Belağa şerhindeki rivayet yolunda zikredilmiştir.
15. Vezir Ebu Said el-Abi (v. 422) - "Nesrü'd-Dürer ve Nüzhetü'l-Edeb" adlı eserinde bu hutbeyi kaydetmiştir.
16. Şerif Murtaza (Şerif Razi'nin ağabeyi, v. 436) - "eş-Şafi" adlı eserinde (s. 203) hutbenin bir bölümünü zikretmiş ve bunun "meşhur" olduğunu belirtmiştir. 204. sayfada ise hutbenin başlangıcını aktarmış ve bunun "maruf" (bilinen) olduğunu ifade etmiştir.
17. Şeyh et-Taife et-Tusi (v. 460) - "Emali" adlı eserinde (s. 327) bu hutbeyi, Seyyid Ebu'l-Feth Hilal b. Muhammed b. Cafer el-Haffar'dan (Allame Nuri'nin "Müstedrek" adlı eserinde (3/509) biyografisi verilmiştir) Huzaililerin rivayet yoluyla nakletmiştir. Ayrıca "Telhisu's-Şafi" adlı eserinde de bu hutbeye yer vermiştir.
18. Ebu'l-Fazl el-Meydani (v. 518) - "Mecmau'l-Emsal" adlı eserinde (s. 383) şöyle demiştir: "Emirü'l-Mü'minin Ali'nin (a.s.) Şıksıkıyye diye bilinen bir hutbesi vardır. İbn Abbas (r.a.) hutbeyi kesintiye uğrattığında ona, 'Ey Emirü'l-Mü'minin! Sözü'nü başladığın yerden devam ettirseydin' dedi. İmam Ali (a.s.) şu cevabı verdi: 'Hayır ey İbn Abbas! Bu, coşup sonra durulan bir şıksıkıyye (devenin hörgücünden çıkan ses) idi.'"
19. Ebu Muhammed Abdullah b. Ahmed el-Bağdadi (İbn Hassaş diye bilinir, v. 567) - Ebu'l-Hayr Musaddık el-Vasiti en-Nahvi bu hutbeyi ondan okumuştur. Yakında onun bu konudaki sözleri gelecektir.
20. Ebu'l-Hasan Kutbuddin er-Ravendi (v. 573) - "Şerh-u Nehcü'l-Belağa" adlı eserinde bu hutbeyi Hafız İbn Merdeveyh ve Taberani'nin rivayet yoluyla nakletmiştir. Şöyle demiştir: "Bu hutbeyi, Razi'nin doğumundan çok öncesine ait iki kaynakta buldum. Birincisi, Ebu Cafer İbn Kibbe'nin (Mu'tezile şeyhlerinden Ebu'l-Kasım el-Ka'bi'nin öğrencisi) 'el-İnsaf' adlı kitabında yer almaktadır. İbn Kibbe, Razi'nin doğumundan önce vefat etmiştir. İkincisi ise, Vezir Ebu'l-Hasan Ali b. Muhammed b. Furat'ın (Muktedir-Billah'ın veziri) el yazısıyla bir nüshada buldum. Bu, Razi'nin doğumundan altmış küsur yıl öncesine aittir. Kanaatimce bu nüsha, İbn Furat'ın doğumundan da önce yazılmıştır."
21. Ebu Mansur et-Tabersi (İbn Şehrâşub'un şeyhlerinden, v. 588) - "el-İhticac" adlı eserinde (s. 95) şöyle demiştir: "Nakil ehli bir grup, İbn Abbas'tan çeşitli yollarla bu hutbeyi rivayet etmiştir."
22. Ebu'l-Hayr Musaddık b. Şebib es-Salihi en-Nahvi (v. 605) - Bu hutbeyi Ebu Muhammed İbn Hassaş'a okumuş ve şöyle demiştir: "Bu hutbeyi şeyhim Ebu Muhammed İbn Hassaş'a okuduğumda, İbn Abbas'ın 'Hiçbir şeye bu sözler kadar üzülmeydim' dediği yere geldiğimde, İbn Hassaş şöyle dedi: 'Eğer İbn Abbas'ın yanında olsaydım, ona şöyle derdim: Amcanın oğlu bu

hutbede söylemediği bir şey mi bıraktı? Ne öncekileri ne de sonrakileri esirgemedi.' Musaddık şöyle devam etti: 'İbn Hassaş'ın mizahi bir yönü vardı. Ona, 'Efendim, belki de bu hutbe ona isnat edilmiştir' dedim. Şu cevabı verdi: 'Hayır vallahi, bunun onun sözü olduğunu, senin Musaddık olduğunu bildiğim kadar iyi biliyorum.' Dedim ki: 'İnsanlar bu hutbeyi Şerif Razi'ye isnat ediyor.' Şöyle dedi: 'Hayır vallahi, Razi bu sözleri ve bu üslubu nereden bilecek? Onun şiirlerini ve nesirlerini gördük, hiçbirisi bu sözlere yaklaşamaz ve bu silsileye dahil olamaz.' Sonra şunu ekledi: 'Vallahi bu hutbeyi, Razi'nin doğumundan iki yüz yıl önce yazılmış bir kitapta gördüm. Ayrıca, Razi'nin babası Ahmed veya dedesi Nakib doğmadan önce, alimlerin ve ediplerin el yazılarıyla yazılmış nüshalarda da buldum.'" [Bkz. İbn Meysem'in şerhi ve İbn Ebi'l-Hadid'in şerhi (1/69).]

23. Meccduddin Ebu's-Sadat İbnü'l-Esir el-Cezeri (v. 606) - "en-Nihaye" adlı eserinde (2/294) "şıkşık" kelimesini açıklarken şöyle demiştir: "Hz. Ali'nin (a.s.) bir hutbesinde geçen şu ifade buna örnektir: 'Bu, coşup sonra durulan bir şıkşıkıyyedir.'"

24. Ebu'l-Muzaffer Sibte İbnü'l-Cevzi (v. 654) - "Tezkiretü's-Sıbt" adlı eserinde (s. 73) şeyhi Ebu'l-Kasım en-Nefis el-Enbari'nin İbn Abbas'tan rivayet yoluyla şöyle dediğini nakletmiştir: "Bu hutbe Şıkşıkıyye diye bilinir. Nehcü'l-Belağa'nın sahibi bunun bir kısmını zikretmiş, bir kısmını ise eksik bırakmıştır. Ben bu hutbeyi tam olarak nakledeceğim." Daha sonra hutbeyi farklı lafızlarla aktarmıştır.

25. İzzeddin İbn Ebi'l-Hadid el-Mu'tezili (v. 655) - "Şerh-u Nehcü'l-Belağa" adlı eserinde (1/69) şöyle demiştir: "Bu hutbenin büyük bir kısmını, Mu'tezile'nin Bağdat imamı ve şeyhimiz Ebu'l-Kasım el-Belhi'nin eserlerinde buldum. O, Razi'nin doğumundan çok önce Muktedir döneminde yaşamıştır. Ayrıca İmamiyye kelamcılarında Ebu Cafer İbn Kibbe'nin meşhur 'el-İnsaf' adlı kitabında da bu hutbenin büyük bir kısmını gördüm. Bu Ebu Cafer, Şeyh Ebu'l-Kasım el-Belhi'nin (r.a.) öğrencilerindendi ve Razi (r.a.) dünyaya gelmeden önce vefat etmişti."

26. Kemaleddin İbn Meysem el-Bahrani (v. 679) - Bu hutbeyi, Vezir Ali b. Furat'ın (v. 312) el yazısıyla eski bir nüshadan ve İbn Kube'nin "el-İnsaf" adlı kitabından nakletmiştir. Ayrıca İbn Hassaş'ın sözlerini ve Ebu'l-Hayr'ın ondan okumasını zikretmiştir.

27. Ebu'l-Fazl Cemaleddin İbn Manzur el-İfriki el-Mısri (v. 711) - "Lisanü'l-Arab" adlı eserinde (12/53) "şıkşık" maddesinde şöyle demiştir: "Hz. Ali'nin (r.a.) bir hutbesinde şu ifade geçer: 'Bu, coşup sonra durulan bir şıkşıkıyyedir.'"

28. Meccduddin el-Firuzabadi (v. 817/1415) - "el-Kamus" adlı eserinde (3/251) şöyle demiştir: "Ali'ye (a.s.) nispet edilen Şıkşıkıyye hutbesi, İbn Abbas'ın 'Sözünü başladığın yerden devam ettirseydin' demesi üzerine söylediği şu sözle meşhurdur: 'Ey İbn Abbas! Hayır, bu coşup sonra durulan bir şıkşıkıyyedir.'"

Peki, Nil Şairi'nin [Muhammed Hafız İbrahim (ö. 1933/1351)] bugün kükrediğini, sönmüş ateşleri alevlendirdiğini ve unutulmuş o cinayetleri yeniden gündeme getirdiğini ("Allah onları ebediyen unutturmasın") ve bunları selefe övgü olarak saydığını, asırlar sonra o utanç verici olayları tekrar gündeme getirerek yüksek sesle haykırdığını, sevinip övündüğünü ve "Ömer ve Ali" başlığı altında yazdığı "Kaside-i Ömeriyye"de şu dizeleri söylediğini gördükten sonra ne diyebilirim:

"Ömer'in Ali'ye söylediği bir söz var ki,
Dinleyene ne mutlu, söyleyene ne büyük şeref!

'Evini yakacağım, içinde seni bırakmayacağım,
Eğer biat etmezsen ve Mustafa'nın kızı içindeyse.'
Bunu Ebu Hafs'tan başka söyleyebilecek biri var mı,
Adnan'ın aslanı ve onun koruyucusunun karşısında?"

1918 yılının başlarında Mısır halkının bu "Kaside-i Ömeriyye"yi büyük bir törenle okuduğunu, gazetelerin bunu dünyanın dört bir yanında yayınladığını, Ahmed Emin, Ahmed ez-Zeyn, İbrahim el-Ebyari [Bu üç kişi, 1937'de Darü'l-Kütüb'de iki cilt halinde yayınlanan divanın düzeltme ve şerhini üstlenmişlerdir. Bahsi geçen beyitler 1. ciltte (s. 82) yer almaktadır.], Ali Carim, Ali Emin [Bu ikisi ve bir üçüncüsü, başka bir baskıda divanın düzeltilmesini üstlenmişlerdir.], Halil Mutran [1935/1353'te Hilal Kütüphanesi baskısı için Hafız'ın divanına bir önsöz yazmıştır. Bahsi geçen beyitler s. 184'tedir, ancak ikinci beytin ikinci mısrası tahrif edilmiştir: "Eğer aşırıya kaçmazsan ve Mustafa'nın kızı içindeyse."], Mustafa ed-Dimyati Bey [Kaside-i Ömeriyye'nin şarihi, Mısır'da Saadet Matbaası'nda 90 sayfa olarak basılmıştır. Beyitler ve şerhleri s. 38'dedir.] ve diğerlerinin [Diğer birçok baskıda da yer almaktadır.] bu şiirlerden oluşan bir divan yayınlamaya ve bu şairin duygularını takdir etmeye özen gösterirler, Ve bu buhranlı günde, bu hassas zamanda duyguları incitiyorlar. Bu mezhepçi naralarıyla İslam birliğinin huzur ve ahengini bozuyor, Müslümanların birliğini dağıtıyorlar - hem de bunu iyi bir iş yaptıklarını sanarak.

Şairin divanını ve özellikle de Ömeriyye kasidesini defalarca yayınladıklarını görüyoruz. Şarih ed-Dimyatî, ikinci beyte şu şerhi düşmüştü: "Kastedilen, Ali'yi (a.s.) Ömer'den koruyacak olan şeyin, Mustafa'nın (s.a.a.) kızının o evde ikamet etmesi olmadığıdır."

Şerhin 39. sayfasında ise şöyle demiş: "İbn Cerir et-Taberi'nin bir rivayetinde şöyle geçer: Bize Cerir, Muğire'den, o da Ziyad b. Kuleyb'den şöyle nakletti: Ömer b. Hattab, Ali'nin evine geldi. İçerde Talha, Zübeyr ve muhacirlerden bazı kişiler vardı. 'Vallahi ya biat edeceksiniz ya da evinizi yakacağım' dedi. Zübeyr kılıcını çekerek dışarı çıktı, kılıç elinden düştü ve üzerine atlayıp onu yakaladılar. Eğer bu Ziyad, Hanzeleli Ebu Ma'ser el-Kûfî ise, o güvenilir bir ravidir. Görünen o ki Hafız (İbrahim) -Allah ona rahmet etsin- bu rivayete dayanmıştır."

Şairi ve bu kasidesini öyle övüyorlar ki, sanki ümmete yeni bir ilim, faydalı bir görüş getirmiş veya Ömer'e ümmeti ve mübarek Nebisi'ni sevindirecek yüce bir fazilet bahşetmiş gibi. Mübarek Nebi'ye (s.a.a.) müjde olsun ki, pak kızına bu sözü sarf edenler nezdinde hiçbir saygınlığı yokmuş. Allah'ın tertemiz kıldığı Ehl-i Beyt'in evinde ikamet etmesi, onları Ömer'den ve evlerini yakmasından korumaya yetmemiş. Ne mutlu bu seçime! Yazıklar olsun bu şekilde tehditle gerçekleştirilen biate ve bu lekelerle!

Bunlar bizi ilgilendirmiyor. Bizim şu anki ilgimiz (birinci halifenin hayat tarihini inceledikten ve onun İslam'dan önceki ve sonraki psikolojik durumunun sıradan insanlardan farklı olmadığını, sadece halifelik makamına seçilmiş olmanın onu yücelttiğini gördükten sonra) iki konudur: Rivayet edilen faziletleri ve psikolojik özellikleri.

1. Ebu Bekir'in Rivayet Edilen Edilen Faziletleri

Firuzabadi, "Seferu's-Saade" adlı eserinin sonunda şöyle demiştir: "Kitabın sonunda, hakkında hadis rivayet edilmiş ancak sahih olmayan ve hadis alimleri nezdinde sabit olmayan konulara işaret edilecektir." Daha sonra bazı konuları saymış ve şöyle demiştir:

"Ebu Bekir'in faziletleri babı: Meşhur uydurmalarından bazıları şunlardır: 'Allah insanlara genel olarak, Ebu Bekir'e ise özel olarak tecelli eder.' 'Allah kalbime ne döktüyse, Ebu Bekir'in kalbine de aynısını döktü.' 'Cennet özlem duyduğunda Ebu Bekir'in sakalını öper.' 'Ben ve Ebu Bekir, yarış atları gibiyiz.' 'Allah ruhları seçerken, Ebu Bekir'in ruhunu seçti.' Bunun gibi, aklın ilk bakişta batıl olduğunu anladığı uydurmalar..."

Acluni de "Keşfü'l-Hafa" adlı eserinde (s. 419-424) fıkıh ve diğer konularda yüz bab zikretmiş ve şöyle demiştir: "Bunlarda sahih hadis yoktur" veya "Bunlarda sahih bir hadis bulunmamaktadır" gibi ifadeler kullanmıştır. 419. sayfada şöyle demiştir:

"Ebu Bekir'in faziletleri babı: Meşhur uydurmalarından bazıları şunlardır: 'Allah insanlara genel olarak, Ebu Bekir'e ise özel olarak tecelli eder.'" Daha sonra Firuzabadi'nin yukarıdaki ifadelerini aynen aktarmıştır.

Suyuti de "el-Leali'l-Masnua" adlı eserinde (1/186-302) Ebu Bekir'in en meşhur faziletlerinden otuz hadis zikretmiş (ki son asırlardaki yazarlar bunları tartışmasız kabul etmiş ve herhangi bir sened göstermeden, hiçbir araştırma yapmadan aktarmışlardır) ve bunların uydurma olduğuna hükmetmiş, ayrıca hadis hafızlarının görüşlerini nakletmiştir.

Suyuti, bu konuda diğerlerini takip etmekteydi, ancak otuz hadisten tek bir tanesinin bile sahih olmadığını itiraf etmek zorunda kalmıştır. 296. sayfada kendisine atfedilen şu hadisi zikreder: "Göğe yükseltildiğimde, her bir kat gökte şu yazıyı gördüm: 'Muhammed Allah'ın Resulüdür, Ebu Bekir es-Sıddık ise arkamdandır.'" Suyuti, bu hadisin uydurma olduğuna hükmetmiştir, çünkü ravisi Abdullah b. İbrahim el-Gıfari meşhur bir hadis uydurucusudur. [Bkz. Bu kitabın beşinci cildi, ikinci baskı, s. 368.]

Suyuti'nin şeyhi Abdurrahman b. Zeyd hakkında ise -ki onun zayıflığı üzerinde ittifak vardır- şöyle demiştir: "Allah'tan hayırlısını dileyerek bu hadis hakkında hükmüm şudur: Bu hadis hasendir, ne uydurmadır ne de zayıftır, çünkü şahitleri çoktur." Ancak sonra zikrettiği şahitlerin hiçbirinin senedi sahih değildir. Her birinde ya bir yalancı, ya ittifakla zayıf kabul edilen biri ya da meçhul bir ravi vardır. Suyuti şunu gözden kaçırmıştır: İstihare, kötüyü iyiye çevirmez, hastayı sağlıklı yapmaz, meşhur olmayanı meşhur etmez.

"Gençliğini geri getirmek için attara gitti,
Ama attar zamanın bozduğunu düzeltebilir mi?"

Allah (c.c.) hayır dağıtırken gelişigüzel davranmaz. Uydurulmuş şahitler, hadis hafızlarının her biri hakkında "uydurmadır" veya "zayıftır" dedikleri hadisleri güçlendirmez. İşte bu şahitlerin yollarının açıklaması:

1. Hatib el-Bağdadi'nin yolu - Beşinci ciltte (s. 368, 393) geçmiştir.
2. Bezzar'ın "Müsned"indeki yol - Abdullah b. İbrahim el-Gıfari (yalancı) ve şeyhi Abdurrahman b. Zeyd (ittifakla zayıf kabul edilir) bu yolda yer alır. Bkz. Tehzibu't-Tehzib (6/178) ve el-Leali'l-Masnua (1/296).
3. İbn Şahin'in "es-Sünne"deki yolu - Bu, Hatib el-Bağdadi'nin yoludur. Zehebi ve İbn Hacer bu hadisin batıl olduğuna hükmetmişlerdir (bkz. Beşinci cilt).
4. Darekutni'nin "el-Efrad"daki yolu - Suyuti, el-Leali'de (1/297) şöyle demiştir: "Darekutni, 'Bu hadisi Muhammed b. Fudayl, İbn Cüreyc'ten tek başına rivayet etmiştir. Bu ikisinden başka rivayet eden bilmiyorum' dedi." Müellif, bu hadisi "el-Vahiyat"ta Seri yoluyla zikretmiş ve "sahih değildir" demiştir. İbn Hibban ise, "Seri b. Asım'dan delil getirmek caiz değildir" demiştir.

Allâme Eminî şöyle demiştir: Hadisin ravisi Serî b. Âsım, yalancılardan biridir. Beşinci ciltte (s. 283) biyografisi geçmiştir. Dârekutnî'nin bir başka rivayet yolunda ise Ömer b. İsmail b. Mucâlid bulunmaktadır ki o da yalancılardandır. [Bkz. Bu kitabın beşinci cildi, s. 301.] Suyûtî bu yolu "el-Leâli" adlı eserinde (1/309) zikretmiş ve şöyle demiştir: "Sahih değildir, zira ravilerinden Ömer yalancıdır."

5. Deylemî'nin "Müsnedü'l-Firdevs"teki rivayet yolunda, meçhul ravilerin yanı sıra Abdülmün'im b. Beşîr Ebu'l-Hayr bulunmaktadır ki o da 200 hadis uyduran bir yalancıdır. [Bkz. Aynı eser, s. 295.] Ayrıca Abdurrahman b. Zeyd b. Eslem de bu yolda yer alır ki onun zayıflığı üzerinde ittifak vardır.
6. Hatîbî'nin "Dîbâce" adlı eserindeki rivayet yolu: Nasr b. Hureyş ["el-Leâli'de "Cureyş" şeklinde geçmiştir, ancak doğrusu yukarıda zikrettiğimiz gibidir.] > Ebu Sehl Müslim el-Horasânî > Abdullah b. İsmail > Hasan-ı Basrî yoluyla nakledilmiştir. Hadiste şöyle denir: "Resulullah (s.a.a.) şöyle buyurdu: Arş'ın ayağı üzerinde şu yazılıdır: 'Allah'tan başka ilah yoktur, O tektir ve ortağı yoktur. Muhammed Allah'ın Resulüdür. Onun vezirleri ise Ebu Bekir es-Sıddık ve Ömer el-Faruk'tur.'" Dârekutnî, "Tarihu Bağdâd"da (3/286) şöyle demiştir: "Bu sened zayıftır, sabit değildir. Ebu Sehl ve Nasr b. Hureyş zayıftırlar." Ukaylî de "Lisânü'l-Mîzân"da (3/260) şöyle demiştir: "Abdullah b. İsmail'in hadisleri münkerdir, hiçbir hadisi üzerine ittifak edilmemiştir." Ayrıca bu hadis mürseldir, zira Hasan-ı Basrî Resulullah'tan (s.a.a.) hadis rivayet etmemiştir ve O'na yetişmemiştir. Hatîb'in bu lafızla naklettiği başka bir rivayet yolunda ise "ayağı" ve "vezirleri" ifadeleri yoktur. Bu yolda Ahmed b. Recâ b. Ubeyde bulunur ki Hatîb "Tarih"inde (4/158) onun hakkında "meçhuldür" demiştir.
7. İbn Asâkir'in rivayet yolunda Abdulaziz el-Kettânî bulunur ki Zehebî "Lisânü'l-Mîzân"da (4/33) onun hakkında "zayıftır" demiştir. Ayrıca bu yolda Hâris b. Ziyâd el-Muhâribî de vardır ki Zehebî ve diğerleri onun hakkında "zayıf ve meçhuldür" demişlerdir ("Lisân" 2/149). Bu yolda ayrıca biyografisi kaynaklarda bulunmayan meçhul raviler de vardır.

İbn Asâkir'in bir başka rivayet yolunda ise Muhammed b. Abd b. Âmir bulunur ki hadis uydurmakla meşhurdur. [Bkz. Bu kitabın beşinci cildi, s. 317.] Ayrıca İsmâ b. Yûsuf da bu yolda yer alır ki İbn Sa'd onu zayıf saymış, İbn Hibbân hata ettiğini söylemiş, İbn Adî ise "Üzerine ittifak edilmeyen hadisler rivayet etmiştir" demiştir ("Lisân" 4/168). Firuzabadi ve Aclunî'nin sözlerinin doğruluğuna delil olarak, beşinci cildimizde (s. 361-402) Hz. Peygamber'den (s.a.a.) uydurulan ve Ebu Bekir ile taraftarlarının hilafetini meşrulaştırmak için kullanılan yüz yalan

menkıbeyi çürüttüğümüz kısımlar gösterilebilir. Aynı şekilde hilafet konusundaki kırk beş uydurma rivayeti de (s. 403-430) şu hadis otoritelerinin görüşleri doğrultusunda çürüttük: İbn Adi, Taberani, İbn Hibban, Nesai, Hakim, Darakutni, Ukayli, İbn Medini, Ebu Ömer, Cüzkanî, Muhibb Taberi, Hatib Bağdadi, İbn Cevzi, Ebu Zur'a, İbn Asakir, Firuzabadi, İshak el-Hanzali, İbn Kesir, İbn Kayyim, Zehebi, İbn Teymiyye, İbn Ebi'l-Hadid, İbn Hacer el-Heytemi, İbn Hacer el-Askalani, Hafız el-Makdisi, Suyuti, Sağani, Molla Ali el-Kari, Acluni, İbn Derviş el-Hut ve diğerleri.

Birinci halifenin faziletleri hakkındaki bu rivayetlerin batıl olduğuna delil olarak, Kütüb-i Sitte ve eski sünen ve müsnedlerde bunlardan hiçbirinin bulunmayışı gösterilebilir. Eğer bu eserlerin müellifleri bu rivayetlerden herhangi birinin sahih olduğunu düşünselerdi -hatta bunlardan bir tanesini bile bilselerdi- hepsinin bunları terk etmekte ittifak etmeyeceklerdi. Bu rivayetler, ancak köşe bucak araştıranlar ve defineleri kazanlar tarafından gün yüzüne çıkarılmış, unutulmuşluk tozunun altından veya örümcek ağlarının arkasından alınıp halka sunulmuştur. Bu da bize, bu rivayetlerin Kütüb-i Sitte müelliflerinin döneminden sonra ortaya çıktığını gösterir ki bu bile onların değersizliği için yeterlidir. Kütüb-i Sitte'de bulunan az sayıdaki rivayetler ise, Hz. Peygamber'in (s.a.a.) döneminden sonra uydurulmuştur.

Eğer halifenin kendisi, bu hadislerden herhangi birinin -az da olsa- Hz. Peygamber'den (s.a.a.) sadır olduğuna güvenseydi, Ebu Ubeyde el-Cerrah gibi kabir kazan birini kendinden daha layık görmez ve onu kendine tercih etmezdi. Hilafet konusunda tartışmaların kızıştığı, herkesin delillerini ortaya koyduğu ve neredeyse kavganın başladığı o günlerde, bu hadisleri delil olarak kullanırdı. Ancak onun ve taraftarlarının elinde, "Ben Resulullah'ın (s.a.a.) arkadaşım", "Mağarada ikinin ikincisiyim" ve "Topluluğun en yaşlısıyım" (oysa babası ondan daha yaşlıydı) gibi, hiçbir hüccete dayanmayan ve akıl sahibi kimseyi ikna etmeye yetmeyen sözlerden başka bir şey yoktu. Topluluk onu seçmiş ve biat etmişti, ancak bu tür sözlerle ümmetin işleri düzene girmez, birlik sağlanamaz.

Ebu Bekir'in, hilafet iddiası sırasında bazı şeyler söylediği rivayet edilir, ancak raviler bunların çoğunu atlamış ve sadece "İlk Müslüman ben değil miyim?" veya "İlk namaz kılan ben değil miyim?" gibi ifadeleri nakletmişlerdir. Ebu Said el-Hudri'nin rivayetine göre, Ebu Bekir şöyle demiştir: "Bu işe en layık olan ben değil miyim? İlk Müslüman olan ben değil miyim? Şöyle yapan ben değil miyim, böyle yapan ben değil miyim?" [Tirmizi, Bezzer, İbn Hibban, Ebu Nuaym (el-Marife), İbn Mende (Ğaraib Şu'be), Said b. Mansur ve Ebu Davud rivayet etmiştir (Kenzü'l-Ummal, 3/125). Ayrıca bkz. İbn Esir (Üsdü'l-Ğabe, 3/209) ve İbn Kesir (Tarih, 3/27).] Ebu Nadra'nın rivayetine göre ise, halk Ebu Bekir'e biat etmekte gecikince şöyle demiştir: "Bu işe benden daha layık olan kim var? İlk namaz kılan ben değil miyim? Ben değil miyim? Ben değil miyim?" ve Hz. Peygamber'le (s.a.a.) birlikte yaptığı bazı şeyleri saymıştır. [İbn Sa'd (Tabakat, Leiden baskısı, 3/129) ve Heyseme et-Trablusi (Fedailü's-Sahabe) rivayet etmiştir (Kenzü'l-Ummal, 3/126).]

Atlanan veya ona isnat edilen bu sözde faziletlerin ne olduğunu bilmiyoruz. Hatta büyük ihtimalle bunları hiç söylememiştir. Bunlar, onun o dönemde kabul gören faziletlerle sahip olduğu

izlenimini vermek için uydurulmuştur. Ancak zikredilen bu menkıbelere -yani onun ilk Müslüman veya ilk namaz kılan olduğu iddialarına- bir göz atalım. Bu iddialar doğru değildir.

Bu görüş, Hz. Peygamber'in (s.a.a.) görüşüne ve sahabelerin nakillerine aykırıdır. Üçüncü cildimizde (s. 272-297) bu konuyu detaylıca ele aldık ve Hz. Peygamber'den (s.a.a.), Emirü'l-Mü'minin'den (a.s.), ilk sahabelerden ve tabiinden gelen yüz nakil zikrettik. Bunlara göre, erkeklerden ilk Müslüman olan ve ilk namaz kılan, Emirü'l-Mü'minin Ali'dir (a.s.). Ayrıca orada, Taberi'nin sahih bir rivayetine dayanarak Ebu Bekir'in ilk Müslüman olmadığını, elliden fazla erkek Müslüman olduktan sonra İslam'a girdiğini açıkladık. İnceleyebilirsiniz.

Eğer ilk sahabeler, bu uydurma rivayetlerden herhangi birini bilselerdi, o gün halkı ikna etmek için bunları delil olarak kullanırlardı. Terör ve korkutma yöntemlerine başvurmak yerine bu rivayetleri öne sürerlerdi. Ömer b. Hattab, Sakife günü şu üç özelliği saymakla yetinmezdi:

1. "Mağarada ikinin ikincisi olan kişi - 'Üzülme, Allah bizimle beraber' diyen."
2. "Allah'ın Nebisi'nin işine en layık olan, mağarada ikinin ikincisi olan kişidir. Ebu Bekir ise yaşlı ve öncüdür."
3. "Genel biat gününde: 'Ebu Bekir, Resulullah'ın (s.a.a.) arkadaşıdır ve mağarada ikinin ikincisidir.'" [İbn Hişam, "es-Sîre", 4/340; er-Riyâzü'n-Nadîra, 1/162, 166; İbn Kesir, "et-Târîh", 5/247-248; İbn Ebi'l-Hadid, "Şerh-u Nehcü'l-Belâğa", 2/16; es-Sîretü'l-Halebiyye, 3/388.]

Selman-ı Farisi (r.a.) sahabelere şöyle demezdi: "Aranızdaki yaşlıyı seçtiniz, ancak Nebinizin (s.a.a.) Ehl-i Beyt'ini hakkettiniz." [İbn Ebi'l-Hadid, "Şerh-u Nehcü'l-Belâğa", 1/131, 2/17.]

Osman b. Affan, Ebu Bekir'e davet ederken şu sözlerle yetinmezdi: "Ebu Bekir es-Sıddık bu işe en layık olandır. O sadıktır, mağarada ikinin ikincisidir ve Resulullah'ın (s.a.a.) arkadaşıdır." [Trablusî, "Fedâilü's-Sahâbe" (Kenzü'l-Ummâl, 3/140'da nakledilmiştir).]

Muğire b. Şu'be, Ebu Bekir ve Ömer'e şu tavsiyede bulunmazdı: "Abbas'ı karşılayın ve bu işte ona bir pay verin. Böylece hem kendisi hem de soyu için bir hak tanımış olursunuz. Bu şekilde Ali'yi (a.s.) bir kenara itmiş ve halk nezdinde Ali'ye karşı bir deliliniz olmuş olur - eğer Abbas size yanaşırsa."

Ebu Bekir, Ömer, Ebu Ubeyde ve Muğire, gece vakti Abbas'ın yanına gidip şöyle demezlerdi: "Sana geldik çünkü bu işte sana ve soyuna bir pay vermek istiyoruz. Zira sen Resulullah'ın (s.a.a.) amcasısın." [İbn Kuteybe, "el-İmâmetü ve's-Siyâse", 1/15; Yakubî, "et-Târîh", 2/103-104; İbn Ebi'l-Hadid, "Şerh-u Nehcü'l-Belâğa", 1/132.]

Eğer bu iş (hilafet) sadece iki kişinin -Ömer ve Ebu Ubeyde- biatıyla veya dört kişinin -onlarla birlikte Esid ve Beşir- ya da beş kişinin -onlarla birlikte Ebu Huzeyfe'nin azatlı kölesi Salim- biatıyla tamamlanmış olsaydı (detayları ileride gelecektir)...

Ve eğer muhacirlerin ve ensarın önde gelenleri onun biatinden geri durmasaydı: Ali (a.s.) ve iki torunu (Hasan ve Hüseyin a.s.), Abbas ve Haşimoğulları'ndan oğulları, Sa'd bin Ubade ve ailesi,

Hubab bin Münzir ve taraftarları, Zübeyr ve Talha, Selman, Ammar, Ebu Zer, Mikdad, Halid bin Said, Sa'd bin Ebi Vakkas, Utbe bin Ebi Leheb, Bera bin Azib, Übey bin Ka'b, Ebu Süfyan bin Harb ve diğerleri. [Yakubî, "et-Tarih", 2/103; er-Riyazü'n-Nadira, 1/167; Ebu'l-Fida, "et-Tarih", 1/156; İbn Şehne, "Ravzatü'l-Menazır" (Kamil'in kenarında), 7/164; İbn Ebi'l-Hadid, "Şerh-u Nehcü'l-Belağa", 1/134.]

Muhammed bin İshak'ın şu sözüne yer kalmazdı: "Muhacirlerin çoğu ve ensarın büyük kısmı, Ali'nin (a.s.) Resulullah'tan (s.a.a.) sonra bu işin sahibi olduğundan şüphe etmiyordu." [İbn Ebi'l-Hadid, Şerh-u Nehcü'l-Belağa, 2/8.]

Utbe bin Ebi Leheb'in, o gün fazilet iddiasında bulunanların topluluğu önünde söylediği şu şiire de gerek kalmazdı:

"Hiç sanmazdım ki bu iş Haşim'den,
Sonra da onlardan Ebu Hasan'dan çevrilecek.
İman ve öncülükte halkın ilki,
Kur'an ve sünneti en iyi bilen,
Nebi'ye son veda eden,
Yıkanmasında ve kefenlenmesinde Cebrail'in yardımcısı olduğu kişi.
Onda olmayan onlarda mı var? Şüphe yok ki,
Toplulukta onun sahip olduğu faziletler yok.
Sizi ondan alıkoyan nedir? Bilelim ki,
Bu biatiniz ilk fitnedir." [Yakubî, "et-Tarih", 2/103; Cahiz, "Resail", s. 22; İbn Esir, "Üsdü'l-Ğabe", 4/40; Ebu'l-Fida, "et-Tarih", 1/164; İbn Ebi'l-Hadid, "Şerh-u Nehcü'l-Belağa", 3/259; el-Ğadir, 3/287. Bu beyitler birkaç şaire nispet edilmiştir (bkz. zikredilen kaynaklar).]

Kasî'nin o gün söylediği şu şiire de gerek kalmazdı:

"Ey Haşimoğulları! İnsanların size tamah etmesine izin vermeyin,
Özellikle de Teym bin Mürre veya Adiy'den olanlara.
Bu iş sadece sizindir ve size aittir,
Ebu Hasan Ali'den başkasına değil.
Ey Ebu Hasan! Sıkıca tutun bu işi,
Çünkü sen umulan şeye layıksın.
Kasî'yi arkadan vurmaya çalışan bir adam,
Kasî'nin himayesinde ve galip gelmiş halkın arasında güvendedir." [Yakubî, "et-Tarih", 2/105.]

2. Kişisel Özellikleri ve Karakteri

Halifenin kişisel özelliklerini ve eğilimlerini incelemek önemlidir. Bu sayede onun herhangi bir faziletle bağlantısı olup olmadığını, rivayet edilen menkıbelere layık olup olmadığını anlayabiliriz. Ayrıca bu inceleme, onun sınırlarını belirlememize, ona haksızlık etmemize veya makamını küçümsememize engel olacaktır. Ya da aşırılığa kaçıp kaçmadığımızı anlamamıza yardımcı olacaktır.

İslam'dan önceki durumuna gelince, bu konuda fazla söz söylemeye gerek yoktur çünkü İslam, öncekileri silmiştir. Dolayısıyla, İkrime'nin şu sözüne itibar edilmez: "Ebu Bekir, Übey b. Halef ve diğer müşriklerle kumar oynardı. Bu, kumarın haram kılınmasından önceydi." [İmam Şa'rani, Keşfü'l-Ğumme, 2/154.]

İmam Ebu Bekir el-Cessas er-Razi el-Hanefi (v. 370), Ahkâmü'l-Kur'an'da (1/388) şöyle demiştir: "Alimler kumarın haramlığı konusunda ihtilaf etmemişlerdir. Risk almak da kumardandır. İbn Abbas şöyle demiştir: 'Risk almak kumardır. Cahiliye döneminde insanlar mal ve eşleri üzerine kumar oynarlardı. Bu, haram kılınana kadar mubahtı. Ebu Bekir es-Sıddık da 'Elif Lam Mim. Rumlar yenildi' (Rum Suresi) ayeti indiğinde müşriklerle kumar oynamıştır."

Aynı şekilde, Ebu Bekir el-İskafi'nin, Cahiz'in "er-Risaletü'l-Osmaniyye" adlı eserine reddiyesinde [Cahiz, Resail, s. 34; İbn Ebi'l-Hadid, Şerh-u Nehcü'l-Belağa, 3/264.] belirttiği şu sözlere de itibar edilmez: "Ebu Bekir, İslam'dan önce tanınmış ve lider bir kişiydi. Mekkelilerin çoğu onun etrafında toplanır, şiirler okur, haberleri tartışır ve şarap içerlerdi. O, nübüvvetin delillerini ve risaletin kanıtlarını duymuş, ülkeleri dolaşmış ve haberler almıştı."

Fakihi, Mekke adlı eserinde Ebu'l-Kamus'tan şöyle rivayet etmiştir: "Ebu Bekir, cahiliye döneminde şarap içti ve şu şiiri söyledi: 'Ey Ümmü Bekr! Sana selam olsun. Senin kavminden sonra bana selam kalır mı?' Bu durum Resulullah'a (s.a.a.) ulaştı. Resulullah (s.a.a.) elbisesini sürüyerek geldi ve içeri girdi. Ömer, Ebu Bekir'le birlikteydi. Resulullah'ın (s.a.a.) yüzünün kızardığını görünce, 'Allah'a sığınırız Resulullah'ın öfkesinden. Vallahi bir daha asla içmeyeceğim' dedi. Böylece şarabı kendisine ilk haram kılan o oldu."

Hakim et-Tirmizi, Nevadirü'l-Usul'de (s. 66) şöyle demiştir: "Bu, kalplerin inkâr ettiği bir şeydir." Sanki Hakim bu hadisin dillerde dolaştığını ancak kalplerin onu reddettiğini görmüş gibidir. [Bu ifade rivayete sonradan eklenmiştir ve rivayetin son kısmı da bunu yalanlamaktadır. Doğru tarih bilgisi ileride verilecektir.]

İbn Hacer el-Askalani, "el-İsabe" adlı eserinde (4/22) şöyle demiştir: "Niftaveyh bu rivayete dayanarak şöyle dedi: 'Ebu Bekir, haram kılınmadan önce şarap içti ve Bedir'de öldürülen müşrikler için mersiye okudu.'"

Ebu'l-Kamus'un bu hadisi, Taberi tarafından tefsirinde (2/203) ve 1211 tarihli baskıda İbn Beşar'dan [Hafız Ebu Bekir Muhammed b. Beşar el-Abdi el-Basri - Kütüb-i Sitte ricalindendir.], Abdülvehhab'dan [İbn Abdülmecid el-Basri - Kütüb-i Sitte ricalindendir.], Avf'tan [İbn Ebi Cemile el-Abdi el-Basri - Kütüb-i Sitte ricalindendir.], Ebu'l-Kamus Zeyd b. Ali'den [Sika (güvenilir) bir ravidir - Tehzibu't-Tehzib, 3/420.] şu şekilde rivayet edilmiştir: "Allah (c.c.) şarap hakkında üç defa ayet indirdi. İlk olarak şu ayet indi: 'Sana şarap ve kumar hakkında soruyorlar. De ki: Onlarda hem büyük günah hem de insanlar için bazı faydalar vardır. Ancak günahları faydalarından daha büyüktür.' [Bakara Suresi, 219.] Müslümanlardan dileyenler bu hükme göre şarap içmeye devam ettiler. İki kişi şarap içip namaza durduklarında anlamsız şeyler söylemeye başladılar. Avf ne olduğunu anlamadı. Bunun üzerine Allah (c.c.) şu ayeti indirdi: 'Ey iman edenler! Sarhoşken ne dediğinizi bilinceye kadar namaza yaklaşmayın.'" [Nisâ Suresi, 43.]

Ebu'l-Kamus'un iddiasına göre, içmeye devam edenler namaz vakitlerinde içmekten kaçınıyorlardı. Ancak bir adam içti ve Bedir'de öldürülenler için şu mersiye okudu:

"Ey Ümmü Amr! Sana selam olsun.
Bu darbeden sonra sana selam kalır mı?
Bırak beni sabah şarabı içeyim,
Çünkü ölümün Hişam'ı aradığını gördüm.
Muğire'nin ölümüne yanarım,
Bin erkek veya develer fidye olsaydı.
Sanki Bedir'deki kuyu,
Develerin hörgüçleriyle taşmış.
Sanki Bedir'deki kuyu,
Yiğitler ve değerli elbiselerle dolmuş."

Şöyle rivayet edilmiştir: Bu durum Resulullah'a (s.a.a.) ulaşınca, hemen korku içinde elbisesini sürüyerek hızla geldi. Adam onu görünce, Resulullah (s.a.a.) elindeki bir şeyi kaldırarak ona vurmak istedi. Bunun üzerine adam: "Allah'ın ve Resulü'nün gazabından Allah'a sığınırım. Vallahi bir daha bunu içmeyeceğim" dedi. Bunun üzerine Allah onun haram olduğunu bildiren şu ayeti indirdi: "Ey iman edenler! Şarap, kumar, dikili taşlar ve fal okları şeytan işi birer pisliktir." [Mâide Suresi, 91.] "Artık vazgeçiyor musunuz?" ayetine kadar. Ömer bin Hattab şöyle dedi: "Vazgeçtik, vazgeçtik." [Okuyucunun dikkatinden kaçmayacaktır ki, Taberî, Ebu Bekir'in ismini değiştirerek "bir adam" şeklinde ifade etmiş ve şiirdeki "Ümmü Bekir" ifadesini "Ümmü Amr" olarak değiştirmiştir. Bu, saygınlığı koruma amacıyladır.]

Bezzâr, Enes bin Malik'ten şöyle rivayet etmiştir: "Ben onlara hurma ve üzüm karışımı bir içki sunuyordum. İçlerinde Ebu Bekir adında bir adam vardı. İçki içtikten sonra şöyle dedi:

"Ümmü Bekir'e selam söyleyin,
Resul bize bunun haram olduğunu bildirdi.
Kavminden sonra sana selam olur mu?
Asıl veya Hişam'ın hayatı nasıl olur?" [Mecmau'z-Zevâid, 5/51.]

Biz böyleyken ve topluluk içki içerken, içimize Müslümanlardan bir adam girdi ve: "Ne yapıyorsunuz? Allah Teâlâ şarabı haram kıldı" dedi.

İbn Hacer, Fethu'l-Bârî (10/30) ve Aynî, Umdetu'l-Kâfî (20/84) adlı eserlerinde şöyle demişlerdir: "İbn Merdeveyh'in tefsirinde İsa bin Tühmân yoluyla aktardığı rivayetlerden biri garip görülmüştür." [Onu Ahmed, İbn Main, Ebu Hatim, Yakub bin Süfyan, Ebu Davud, Hakim ve Dârekutnî güvenilir kabul etmişlerdir. (Tehzîbu't-Tehzîb, 8/216.) Enes'ten rivayet edilmiştir ki, Ebu Bekir ve Ömer de onların arasındaydı. Bu, senedi temiz olmasına rağmen inkâr edilmiş bir rivayettir. Zannımca bu bir hata olmalıdır.]

Ebu Nuaym, Hilyetu'l-Evliyâ'da Şu'be'nin tercemesinde, Aişe'den şöyle bir rivayet nakletmiştir: "Ebu Bekir, cahiliye döneminde de İslam'dan sonra da içki içmeyerek onu kendine haram kılmıştır."

Halife İçki Meclisinde

Eğer rivayet sahih ise, muhtemelen Ebu Bekir ve Ömer o gün Ebu Talha'yı ziyaret etmişler, ancak onlarla birlikte içki içmemişlerdir. [Burada Aynî'nin sözü sona erer. Geriye kalan sadece İbn Hacer'in sözüdür.]

Daha sonra Bezzar'da, Enes'ten başka bir senetle şu rivayeti buldum: "Ben topluluğa içki sunuyordum. İçlerinde Ebu Bekir adında bir adam vardı. İçki içtikten sonra şöyle dedi:

'Ümmü Bekir'e selam söyleyin...'

Derken Müslümanlardan bir adam yanımıza girerek, 'Artık içki haram kılındı' dedi."

Buradaki Ebu Bekir, İbn Şuğub diye bilinen kişidir. Bazıları onun Ebu Bekir es-Sıddık olduğunu zannetmişlerse de durum böyle değildir. Ancak Ömer'in zikredilmesi, bunun Ebu Bekir es-Sıddık hakkında olduğuna dair bir karine teşkil eder. Böylece on kişinin ismini tespit etmiş olduk.

Allâme Emînî şöyle der: "İbn Hacer'in bu hadis karşısında tereddüt ettiği görülmektedir. Halifeye olan sevgisi, hadisi kabul etmesine engel olmuş; fakat sıhhati de onu görmezden gelmeye müsaade etmemiştir. Önce onu garip karşılamış, sonra sahih senedine rağmen inkâr etmiş, bazen hata olduğunu zannetmiş, bazen de sahih olduğunu kabul etmiştir. Sonunda, haberin doğruluğu ve sıhhati karşısında, buradaki kişinin Ömer'in zikredilmesi karinesine dayanarak Ebu Bekir es-Sıddık olduğuna hükmetmiş ve böylece onu Ebu Talha'nın evinde içki içen on bir kişiden biri olarak saymıştır."

İbn Hacer, Ebu Nuaym'ın Hilyetu'l-Evliyâ'da Aişe'den rivayet ettiği hadisin, sahih yollarla nakledilen bu sabit haberle karşılaştırılamayacağını bilmektedir. Ebu Nuaym, bu hadisi Hilye'nin 160. sayfasında Abbad b. Ziyad es-Sâcî > İbn Adî > Şu'be > Hemmâm b. Abdurrahman Ebu'r-Ricâl > annesi Amra > Aişe senediyle rivayet etmiş ve şöyle demiştir: "Bu, Şu'be'nin garip bir hadisidir. Onu sadece Abbad b. Ebi Adî'nin rivayetiyle yazdık."

Bu senedde Abbad b. Ziyad es-Sâcî vardır ki, Kaderiyye mezhebine mensup olduğu iddia edilmiştir. Musa b. Harun, "Onun hadisini terk ettim" demiş; İbn Adî ise, "O, aşırı Şîî eğilimli Kûfelilerdendir. Faziletler konusunda münker hadisler rivayet etmiştir" ifadesini kullanmıştır (Tehzîbu't-Tehzîb, 5/294).

Ayrıca senedde geçen "Şu'be > Muhammed b. Abdurrahman Ebu'r-Ricâl" hakkında Hatîb şöyle demiştir: "Bu, Şu'be'nin hata ettiği bir noktadır. Zira Şu'be, Ebu'r-Ricâl'den hiçbir şey rivayet etmemiştir. Aynı şekilde, 'Şu'be > Muhammed b. Abdurrahman > annesi Amra' şeklindeki rivayet de hatalıdır" [Tehzîbu't-Tehzîb, 9/295.]

İbn Hacer ve Aynî şöyle demişlerdir: "Abdurrezzâk'ın, Ma'mer > Sâbit > Katâde ve diğerleri > Enes senediyle naklettiğine göre, o topluluk on bir kişiden ibaretti" [Fethu'l-Bârî, 10/30; Umdetu'l-Kârî, 10/84.]

Bu içki meclisi, hicretin sekizinci yılında, fetih yılında, Medine-i Münevvere'de Ebu Talha Zeyd b. Sehl'in evinde gerçekleşmiştir. İçki dağıtma görevi Enes'e aitti. Bu durum, Sahih-i Buhari'de "Tefsir Kitabı"nda Maide Suresi'nin içkiyle ilgili ayetinin tefsirinde ve Sahih-i Müslim'de "Eşribe Kitabı"nın içkinin haram kılınışı bölümünde geçmektedir. Süyûtî, ed-Dürrü'l-Mensûr'da (2/321) şöyle demiştir: "Bu hadisi Abd b. Humeyd, Ebu Ya'lâ, İbn Münzir, Ebu Şeyh ve İbn Mendeveyh, Enes'ten rivayet etmişlerdir."

Ayrıca Ahmed, Müsned'inde (3/227, 181); Taberî, Tefsir'inde (7/24); Beyhakî, es-Sünenü'l-Kübrâ'da (8/290, 286); İbn Kesir ise Tefsir'inde (2/93, 94) bu hadisi nakletmişlerdir.

Bu mecliste bulunanların sayısı, daha önce Ma'mer ve Katâde'den aktarıldığı gibi on bir kişidir. İbn Hacer, Fethu'l-Bârî'de (10/30) on kişinin ismini zikretmiş ve daha önce geçtiği üzere (s. 185) şöyle demiştir: "Böylece on kişinin ismini tespit ettik." Bunlar:

1. Ebu Bekir b. Ebi Kuhâfe. O gün itibariyle elli sekiz yaşındaydı.
2. Ömer b. Hattab. O gün itibariyle kırk beş yaşındaydı.
3. Ebu Ubeyde el-Cerrah. O gün itibariyle kırk sekiz yaşındaydı.
4. Meclis sahibi Ebu Talha Zeyd b. Sehl. Kırk dört yaşındaydı. İbn Cevzî, es-Safve'de (1/191) şöyle demiştir: "Hicri 34 yılında, yetmiş yaşında vefat etmiştir."
5. Süheyl b. Beydâ. Bu olaydan bir yıl sonra vefat etmiştir. Yaşı oldukça ileriye.
6. Übeyy b. Ka'b.
7. Ebu Dücâne Semmâk b. Haraşe.
8. Ebu Eyyub el-Ensârî.
9. Ebu Bekir b. Şuğub.
10. Topluluğa içki sunan Enes b. Malik. O gün itibariyle, en sahih görüşe göre on sekiz yaşındaydı. Sahih-i Müslim'de "Eşribe Kitabı"nın içkinin haram kılınışı bölümünde ve Beyhakî'nin es-Sünen'inde (8/29) Enes'ten şöyle bir rivayet nakledilmiştir: "Ben onlara içki sunarken ayaktaydım ve aralarında en küçük olan bendim."

İbn Hacer, topluluğun on birinci üyesi olan Muaz b. Cebel'i zikretmeyi unutmuştur. Bu kişi, Katâde > Enes senediyle gelen bir hadiste geçmektedir. Bu hadisi İbn Cerîr, Tefsir'inde (7/24); Heysemî, Mecmau'z-Zevâid'de (5/52); Aynî, Umdetü'l-Kârî'de (8/589); Süyûtî, ed-Dürrü'l-Mensûr'da (2/321) İbn Cerîr, Ebu Şeyh ve İbn Merdeveyh'ten naklen; ayrıca Nevevî, Şerhu Müslim'de (İrşâdü'l-Kastallânî haşiyesi, 8/232) zikretmiştir.

Muaz, o gün itibariyle yirmi üç yaşındaydı. Zira hicri 18 yılında, otuz üç yaşında vefat etmiştir. Bu bilgiyi İbn Cevzî, Sıfatü's-Safve'de zikretmiştir.

Burada ismi geçenler, içkiyle ilgili iki ayetin inişinden sonra, bu ayetleri tevil ederek içki içmeye devam eden kişilerdir. Daha önce altıncı ciltte (s. 297) geçtiği gibi, bu durum Maide Suresi'ndeki

"Ey iman edenler! Şarap, kumar, dikili taşlar ve fal okları şeytan işi birer pisliktir." ayetinin inişine kadar sürmüştür. Bu ayet, fetih yılında inmiştir. Resulullah'ın (s.a.a.) öfkesini görüp, üçüncü ayetteki uyarı ve tehdidi anlayınca, bundan vazgeçmişlerdir. Ömer, "Vazgeçtik, vazgeçtik" demiştir.

Âlûsî, tefsirinde (2/115) şöyle demiştir: "Büyük sahabeler (r.a.), Bakara Suresi'ndeki içki ayeti indikten sonra da içki içmeye devam ettiler ve 'Biz sadece bize fayda vereni içiyoruz' diyerek, Maide Suresi'ndeki ayet ininceye kadar içmeyi bırakmadılar."

İbn Ebi Hatim, Enes'ten şu rivayeti nakletmiştir: "Biz içki içiyorduk. 'Sana içki ve kumardan soruyorlar...' ayeti indi. Biz de 'Bize fayda veren kadarını içiyoruz' dedik. Sonra Maide Suresi'nde 'Şüphesiz içki, kumar, dikili taşlar ve fal okları şeytan işi birer pisliktir' ayeti indi. Bunun üzerine, 'Allah'ım, artık vazgeçtik' dediler" [(ed-Dürrü'l-Mensûr, 1/252; Şevkânî Tefsiri, 1/197.)]

Abd b. Humeyd, Atâ'dan şunu rivayet etmiştir: "İçkinin haram kılınmasıyla ilgili ilk inen ayet 'Sana içki ve kumardan soruyorlar...' ayetiydi. Bazı insanlar 'Biz onu içindeki faydaları için içiyoruz' dediler. Diğerleri ise 'İçinde günah olan bir şeyde hayır yoktur' dediler. Sonra 'Ey iman edenler! Sarhoşken namaza yaklaşmayın...' ayeti indi. Bazıları 'Biz onu içip evlerimizde otururuz' dediler. Diğerleri ise 'Bizi Müslümanlarla birlikte namaz kılmaktan alıkoyan şeyde hayır yoktur' dediler. Nihayet 'Ey iman edenler! Şüphesiz içki, kumar...' ayeti indi ve artık vazgeçtiler" [Âlûsî Tefsiri, 7/17.]

İçki Yasağının Tarihi Hakkında Görüşler

İçkiyle ilgili ayetlerin çokluğu, sefelin bu konudaki ihtilafı ve onlardan bir grubun Bakara ve Nisa surelerindeki ayetleri tevîl etmesi nedeniyle, içkinin haram kılınış tarihi konusunda çeşitli görüşler ortaya çıkmıştır:

1. Taberânî'nin Muaz b. Cebel yoluyla naklettiği, "Resulullah (s.a.a.) gönderildiğinde ilk yasakladığı şeyler içki içmek ve erkeklerin birbirine sarkıntılık etmesiydi" [Süyûtî, el-Evâil, s.90.] rivayetini esas alan görüş. Buna göre içkinin haram kılınması hicretin ilk yıllarında, hatta belki de risaletin başlarında gerçekleşmiştir. Resulullah'ın (s.a.a.) "En büyük günahlardan biri içki içmektir" [el-Gadir, 6/305.] şeklindeki sahih hadisi de bu görüşü destekler. Ancak içki ayetlerine dikkatle bakıldığında, ilk ayetin Medine'de inen ilk sure olan Bakara Suresi'nde [Kurtubî Tefsiri, 1/132; İbn Kesir Tefsiri, 1/35; Hâzin Tefsiri, 1/19.] ikinci ayetin ise hicretin ilk yıllarında inen Nisa Suresi'nde [Bkz. ileride 8. cilt, s.30.] yer aldığı görülür. Belki de bu görüş, içkinin haramlığının Bakara Suresi'ndeki ayetle sabit olduğunu düşünenlerin ortak kanaatidir. Aişe şöyle demiştir: "Bakara Suresi nazil olduğunda, içkinin haram kılınmasıyla ilgili hüküm de inmişti. Resulullah (s.a.a.) bunu yasakladı ve halk da bundan vazgeçti" [Hatîb, Târîh, 8/358; ed-Dürrü'l-Mensûr, 1/252.]. Bakara Suresi, Aişe'nin evliliğinden sonra nazil olmuştur (Bkz. 6. cilt, s.236). Cessâs, daha önce 6. ciltte (s.301) aktardığımız gibi, içkinin haramlığının Bakara Suresi'ndeki ayetle sabit olduğu görüşünü benimsemiştir. Kurtubî de tefsirinde (3/60) şöyle demiştir: "Nazar ehli olan bazı kimseler, içkinin bu ayetle (Bakara Suresi'ndeki ayet) haram kılındığını söylemişlerdir." Râzî ise tefsirinde (2/229) şöyle belirtmiştir: "Bu ayet (Bakara Suresi'ndeki ayet), içki içmenin haram olduğuna delalet eder." Aynı eserde (s.231), bu delaletin çeşitli yönlerini zikretmiştir.

2. Belâzürî, içkinin haram kılınışını hicretin dördüncü yılı olarak kabul etmiştir (Makrîzî, el-İmtâ', s.193). İbn İshak ise, bunun Benî Nadîr Gazvesi sırasında, hicretin dördüncü yılında (tercih edilen görüşe göre) gerçekleştiğini belirtmiştir. [Fethu'l-Bârî, 10/24; Umdetu'l-Kârî, 10/82.] İbn Hişâm, Sîre'sinde (2/192) şöyle demiştir: "Resulullah (s.a.a.), Benî Nadîr'e (hicretin dördüncü yılında, Rebûlevvel ayında) uğradı ve onları altı gece kuşattı. Bu sırada içkinin haram kılınmasıyla ilgili ayet nazil oldu." İbn Seyyidinnâs da Uyûnu'l-Eser'de (2/48) bu görüşü nakletmiştir. Bu görüşü destekleyen bir rivayet de İbn Merdeveyh'in Câbir'den naklettiği şu sözdür: "İçki, Uhud Savaşı'ndan sonra haram kılındı" [Şevkânî, Tefsîr, 2/71.]. Uhud Savaşı hicretin üçüncü yılında gerçekleşmişti. Dolayısıyla "ondan sonra" ifadesi yaklaşık olarak dördüncü yılı işaret etmektedir.

3. Demyâtî, içkinin haram kılınışının Hudeybiye yılında (hicretin altıncı yılı) gerçekleştiğine kesin olarak hükmetmiştir (Bkz. Fethu'l-Bârî, 10/24; Umdetu'l-Kârî, 10/82).

4. İçkinin haram kılınışı, fetih yılında (hicretin sekizinci yılı), Ebu Talha'nın evinde gerçekleşen meclis sırasında, Maide Suresi'ndeki korkutma ve uyarı ihtiva eden ayetle olmuştur. Bu ayetle Ömer ve beraberindekiler içki içmekten vazgeçmiş ve "Vazgeçtik, vazgeçtik" demişlerdir. Bu görüş herhangi bir delille desteklenmemektedir. Sadece o sahabelerin içki içme fiilini yasak öncesine çekerek meşrulaştırma amacı taşımaktadır. Nitekim İbn Hacer gibi âlimler bile bu görüşü kesin bir hüküm olarak değil, sadece Ahmed'in rivayetinden hareketle zayıf bir ihtimal olarak değerlendirmiştir. Fethu'l-Bârî'de (8/274) şöyle demiştir: "Görünen o ki, içkinin haram kılınması fetih yılında (hicretin sekizinci yılı) gerçekleşmiştir. Zira Ahmed, Abdurrahman b. Va'le yoluyla şu rivayeti nakletmiştir: 'İbn Abbas'a içki satışını sordum. Dedi ki: Resulullah'ın (s.a.a.) Sakif veya Devs kabilesinden yakın bir dostu vardı. Fetih yılında Mekke'de ona içki dolu bir testi hediye getirdi. Resulullah (s.a.a.) ona: 'Ey filan! Allah'ın onu haram kıldığını bilmiyor musun?' dedi. Adam hemen yanındaki köleye dönerek: 'Git onu sat' dedi. Resulullah (s.a.a.): 'Ey filan! Ona ne emrettin?' diye sordu. Adam: 'Ona onu satmasını emrettim' dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.a.): 'Onu içmeyi haram kılan, satışını da haram kılmıştır' buyurdu ve içkinin yere dökülmesini emretti.'"

Bu hadisten çıkarılabilecek en önemli sonuç, içki yasağının fetih yılında o adama ulaştığıdır. Zira bu adam, hükümlerin tebliğ edildiği merkezlerden uzakta, bedeviler arasında yaşayan, basit görgü kurallarından bile habersiz biriydi. Resulullah'a (s.a.a.) içki hediye etmesi de bunu gösterir. Zira içkinin haram olmadığı farz edilse bile, ona böyle bir şeyin hediye edilmesi uygun değildir. Ancak bu adam avam tabakasındandı ve cahil insanların yapageldiği davranışları sergiliyordu.

İslam'da Halife ve Tefsir İlmindeki Cehaleti

Ebu Bekir'e gelince, İslam'da onun ilimde öne çıktığına, cihatta öncülük ettiğine, ahlaken üstünlüğüne, ibadette aşırılığına veya bir prensipte sebat ettiğine dair bir delil yoktur.

“Ebb” Kelimesinin Anlamını Bilmemesi

Tefsir ilmindeki üstünlüğüne gelince, bu ilimde ondan kayda değer bir şey nakledilmemiştir. Tefsir ve hadis kitaplarına bakıldığında, ondan susuzu kandırarak veya talebinin ihtiyacını giderecek bir rivayet bulmak neredeyse imkansızdır. Evet, onun dostu Ömer b. Hattab'la birlikte "ebb" kelimesinin anlamını bilmediği rivayet edilmiştir. [Allah Teâlâ'nın Abese Suresi 27-31.

ayetlerinde şöyle buyurduğu: "Orada taneler, üzümler, yoncalar, zeytinler, hurmalar, gür bahçeler, meyveler ve çayırlar bitirdik." Oysa bu kelimeyi her saf Arap, hatta bedeviler bile bilirdi. Hatta avam tabakasından insanların bile bu kelimeyi bilmemesi için bir sebep yoktur. Zira bu kelime, Arapların her yerde kullandığı sıradan Arapça kelimelerdendir. Ne yabancı dillerden alınmış bir kelimedir [İbn Hacer'in Fethu'l-Bârî'de bu kelimenin yabancı kökenli olduğunu ve bu yüzden iki halifenin de bilemediğini iddia etmesine dair cevap, daha önce 6. ciltte (s.128) geçmişti.] ki bilmeyen mazur görülsün, ne de nadir kullanılan garip kelimelerdendir ki bazılarının bilmemesi normal karşılansın.

Şaşılabilecek şey şu ki, bazıları [Kurtubî ve Suyûtî gibi müfessirler.] onun Kur'an'ı tefsir etmede ihtiyatlı davrandığı için "ebb" kelimesinin anlamını açıklamaktan çekindiğini öne sürmüşlerdir. Ancak bilinmelidir ki ihtiyat, Kur'an-ı Kerim'in maksatlarını açıklamak, muradını tayin etmek, mücmelini beyan etmek, müteşabihini tevil etmek ve din hususunda aceleci davranılmaması gereken benzeri konularda gereklidir. Arap dilinin köklü kelimelerinin anlamlarına gelince, bunları bilen birinin ihtiyat göstermesi ne kadar da tuhaf!

Farz edelim ki bu kişi kavminin dilini tam olarak bilmiyordu. Peki neden Hikmet Sahibi'nin bu ayetin sonunda yer alan "Size ve hayvanlarınıza bir geçimlik olarak" ifadesi üzerinde düşünmedi? Bu ifade, meyvelerin insanlar için, "eb" in ise hayvanlar için olduğunu açıkça göstermektedir. Böylece anlaşılırdı ki Allah Teâlâ insanlara meyveleri yemeleri için, "eb" i ise hayvanlarının otlatması için lütfetmiştir.

Ebu'l-Kasım el-Beğavî, İbn Ebi Müleyke'den şu rivayeti nakletmiştir: "Ebu Bekir'e bir ayet sorulduğunda şöyle dedi: 'Hangi yer beni taşır, hangi gök beni gölgelendirir? Eğer Allah'ın kitabı hakkında O'nun murad etmediği bir şey söylersem?'"

Ebu Ubeyde, İbrahim et-Teymî'den şunu rivayet etmiştir: "Ebu Bekir'e 'meyveler ve çayırlar' (Abese 31) ayeti sorulduğunda şöyle dedi: 'Hangi gök beni gölgelendirir, hangi yer beni taşır? Eğer Allah'ın kitabı hakkında bilmediğim bir şey söylersem?'"

Kurtubî'nin rivayetinde ise şu ifadeler yer alır: "Hangi gök beni gölgelendirir, hangi yer beni taşır, nereye giderim, ne yaparım? Eğer Allah'ın kitabının bir harfi hakkında Tebârek ve Teâlâ'nın murad etmediği bir şey söylersem?"

Kurtubî bu rivayeti tefsirinde (1/29) zikretmiştir. Ayrıca bkz. İbn Teymiyye, Mukaddimetü Usûli't-Tefsîr, s.30; Zemahşerî, el-Keşşâf, 3/253; İbn Kesir, Tefsir, 1/5-6 (sahih olduğunu belirtmiştir); İbn Kayyım, İ'lâmü'l-Muvakkîn, s.29 (sahih olduğunu belirtmiştir); Hâzin, Tefsir, 4/374; Nesefî, Tefsir (Râzî haşiyesi), 8/389; Suyûtî, ed-Dürrü'l-Mensûr, 6/317 (Ebu Ubeyd'in Fezâil'inden ve Abd b. Humeyd'den naklen); İbn Hacer, Fethu'l-Bârî, 13/230; İbn Cüzey el-Kelbî, Tefsir, 4/180 (buna işaret etmiştir).

Kelale Konusunda Cahilliği

Halifenin, Nisa Suresi'nin sonundaki yaz ayeti olarak inen kelale hakkındaki bilgisizliği, benzeri gibidir: "Sana kelale hakkında soruyorlar. De ki: Allah, kelale hakkında size şöyle hükmediyor:

Eğer bir adam çocuksuz ölür ve bir kız kardeşi bulunursa, bıraktığının yarısı ona aittir." (Nisa Suresi, 12. ayet).

Hadis imamları, güvenilir ravilerden sahih bir senetle Şa'bi'den şöyle rivayet etmişlerdir: "Ebu Bekir'e kelale hakkında soruldu. O da şöyle dedi: 'Ben bu konuda kendi görüşümle söyleyeceğim. Eğer doğruysa Allah'tandır, eğer yanlışsa benden ve şeytandandır. Allah ve Resulü bundan beridir. Ben kelaleyi, çocuk ve babadan başkası olarak görüyorum.' Ömer halife olunca şöyle dedi: 'Ebu Bekir'in söylediği bir şeyi reddetmekten Allah'a karşı haya ederim.'"

Bunu Sa'd bin Mansur, Abdürrezzak, İbn Ebi Şeybe, Dârimî Sünen'inde (2/365), İbn Cerir Taberî Tefsir'inde (6/30), İbn Münzir, Beyhakî Sünen-i Kübrâ'da (6/223) rivayet etmişlerdir. Suyûtî, el-Câmiu'l-Kebîr'de onlardan nakletmiştir (Tertîb, 6/20). İbn Kesir Tefsir'inde (1/260), Hâzin Tefsir'inde (1/367) ve İbn Kayyim, İ'lâmü'l-Muvakkîîn'de (s. 29) bunu zikretmiştir.

Allâme Emînî şöyle demiştir: "Bu onun ikinci görüşüdür. İlk başta kelalenin sadece çocuğu olmayan kimse olduğunu görüyordu. Ömer bin Hattab da bu görüşü paylaşıyordu, sonra duyduğunuz görüşe döndüler." [Kurtubî Tefsiri, 5/77.]

Sonra bu konuda ihtilaf ettiler. İbn Abbas şöyle demiştir: "Ben Ömer bin Hattab ile en son görüşen kişiydim. Şöyle dedi: 'Ben ve Ebu Bekir kelale hakkında ihtilaf ettik. Doğru olan söz benim dediğimdir.'" [İbn Kesir Tefsiri, 1/595.] Beyhaki, Hakim, Zehebi ve İbn Kesir [Hakim, Müstedrek, 2/304 (sahihlemiştir); Beyhaki, Sünen-i Kübrâ, 6/225; Zehebi, Telhîsu'l-Müstedrek (Hakim'in sahihlemesini onaylamıştır); İbn Kesir Tefsiri, 1/595 (Hakim'in sahihlemesini zikretmiş ve onaylamıştır).], İbn Abbas'tan şu rivayeti nakletmişlerdir: "Ben Ömer ile en son görüşen kişiydim. Onun şöyle dediğini duydum: 'Doğru olan söz benim dediğimdir.' Dedim ki: 'Sen ne dedin?' O da dedi ki: 'Ben dedim ki, kelale çocuğu olmayan kimsedir.'"

Bu söz, Ömer'in halife olduktan sonra, "Ebu Bekir'e muhalefet etmekten Allah'a karşı haya ederim" dediği zamanın ardından ve "Üzerime öyle bir zaman geldi ki kelalenin ne olduğunu bilmiyordum. Kelale, babası ve çocuğu olmayan kimsedir" [Sünen-i Kübrâ, 6/224.] dedikten sonra söylediği sözdür. Bütün bunlardan sonra söylediği bu söz, onun bu konuda bilgili olduğunu gösterir.

İlk halifenin, baba konusundaki bu sert ve keskin tutumunu sürdürme konusundaki o titizliği nereye gitti? Hangi gök onu gölgeledi, hangi toprak onu taşıdı? Nereye gitti ve ne yaptı, Allah'ın dininde, doğru mu yanlış mı olduğunu bilmediği, Allah'tan mı yoksa kendinden ve şeytandan mı olduğunu kestiremediği bir görüşü ortaya attığı zaman? Yaz ayeti ona nasıl gizli kaldı? Halbuki Resulullah (s.a.a.), kelalenin ne olduğunu açıklamada yeterli olmuştu, daha önce geçtiği gibi (6/157).

Üstelik, "Bilmiyorsanız, zikir ehline sorun" (Nahl, 43; Enbiya, 7) ayeti ona nasıl kapalı kaldı? Neden sormadı, neden öğrenmedi, neden zikir ehliyle ilgilenmedi? Halbuki onları mutlaka tanıyordu. Sanki hükümler vahye dayalı değilmiş gibi, sanki şansa ve kişisel görüşe bağlıymış gibi, herkes kendi gördüğünü söylüyor. Eğer bu hayaller doğru olsaydı, o zaman herkes Kitap ve

Sünnet hakkında kendi görüşüyle fetva verebilir ve "Eğer doğruysa Allah'tandır, eğer yanlışsa benden ve şeytandandır" diyebilirdi.

Evet, bu şekilde görüşle fetva vermek, Allah'a ve Resulüne karşı cüret gerektirir. Bu cüret ise herkeste bulunmaz, mutlaka belirli bir gruba hastır. Anlaşılan, onlara göre içtihat budur: Hükümleri Kitap ve Sünnet'in detaylı delillerinden çıkarmak değil.

İşte bu yüzden, Hz. Ali (a.s.)'in katili Abdurrahman bin Mülcem gibileri onlara göre makbul kişilerdir. [Bu kitabın birinci cildine bakınız, s. 377.]

Ve Ebu'l-Gadiye, büyük sahabi Ammar bin Yasir'in (Allah'ın selamı üzerine olsun) katilidir. [Kitabın birinci cildine bakınız, s. 382.]

Muaviye bin Ebu Süfyan, binlerce masum ve temiz insanın katilidir. [İbn Hazm, el-Fasl, 4/89; İbn Kesir, Tarih, 7/279.]

Amr bin Nâbiga, âsi oğlu âsi. [İbn Kesir, Tarih, 7/283.]

Halid bin Velid, mazlum bir şekilde Malik'i öldüren ve karısıyla zina eden kişidir. [İbn Kesir, Tarih, 6/223; İbn Şehne, Ravdatü'l-Menâzır (Kâmil'in haşiyesi), 7/167; detaylı açıklamalar için ilgili risalelere bakınız.]

Talha ve Zübeyr, nas ve seçimle imameti sabit olan hak imama karşı çıkanlardır. [Bakillânî, et-Temhîd, s. 232.]

İçki ve fuhuş düşkünü Yezid, büyük felaketlerin ve kara sayfaların sahibidir. [İbn Kesir, Tarih, 8/223.]

Bunlar, Allah'ın dininde içtihat ediyor, İslam'ın hükmünden ve hak şeriattan uzak bu garip görüşlere kılıf uyduruyor ve bu zalimane işlerinde mükâfat alıyorlardı. İbn Hacer, el-İsâbe'de (4/151) şöyle demiştir: "O savaşlarda sahabenin tevil yaptığına inanılır. Hata eden müçtehit ise yine de sevap alır. Eğer bu durum sıradan insanlar için sabitse, sahabe için öncelikle sabit olması daha evladır."

Ne hoş bir din bu! Yazık olsun, ne çok müçtehit var şu Ümmet-i Muhammed içinde! Öyle ki Şam'ın ayak takımı, ümmetin serserileri, Arap çöllerinin döküntüleri, partizanların kaba saba adamları ve azatlı köle çocukları bile müçtehit ve müevvil oldular.

Yazıklar olsun o müçtehit kisvesine bürünen bozgunculuk mikroplarına! Seçkin iyilerin katillerine, İslam'ın nizamına saldıranlara, risalet sahibinin mukaddes zatına karşı çıkanlara, Kitap ve Sünnet'in buyruğundan sapanlara, azgın ve taşkın bağî topluluğa, kötülük ve fesatla eğitilmiş, tertemiz Ehl-i Bey'te düşman olanlara! Serbest bırakılanın oğlunun bayrağı altında toplananlara! Nebiyy-i A'zam'ın (s.a.a.) diliyle lanetlenmiş olanın oğlu lanetliye! [Kitabın üçüncü cildi, s. 309-310.]

Resulullah (s.a.a.) şu sözünde ne kadar doğru buyurmuştur: "Dinin başına üç bela musallat olur: Fasık fakih, zalim imam ve cahil müçtehit." [Kenzü'l-Ummal, 5/212.]

İslam için bir utanç ve ayıp olan şu meşhur kişilerdir ki, saptırıcı görüşleri ve zehirli kalemeleriyle suçluları fısk ve nifak lekesinden temize çıkarmış, iyiyi kötüyü, batılı haklıyı, temizi pisi birbirine karıştırmış, ümmeti bu boş sözler, asılsız iddialar ve düşük görüşlerle doğru yoldan saptırmışlardır. Toplumun gözünde Allah'ın, Resulünün, Kitabının, Sünnetinin, halifesinin, Ehl-i Beyt'inin ve onların dostlarının aleyhine işlenen o büyük cinayetleri küçümsemişlerdir. Ağızlarından çıkan o büyük sözler! Onlar yalandan başka bir şey söylemezler. Kim zerre kadar iyilik yapmışsa onu görecektir, kim de zerre kadar kötülük yapmışsa onu görecektir.

Te'vil ve içtihad kapısını ilk açan, suçluların mevkisini bu yollarla yücelten, cinayet ve kötülük erbabını kayıran ilk halife olmuştur. O, uydurma bu mazeretle Halid bin Velid'in işlediği büyük günahların lekesini ondan temizlemiş, bu yolla onu had cezasından kurtarmıştır. İnşallah ileride bunun detaylarını açıklayacağız.

İşte halifenin tefsir ilmindeki seviyesine dair bir örnek. Rivayetlerin azlığına rağmen:

Hafız Celaledin Suyuti, el-İtkan'da (2/328) şöyle demiştir: "Sahabe içinde tefsirle meşhur olan on kişidir: Dört halife, İbn Mesud, İbn Abbas, Übeyy bin Ka'b, Zeyd bin Sabit, Ebu Musa el-Eş'ari ve Abdullah bin Zübeyr. Halifelerden en çok rivayet edilen Ali bin Ebi Talib'dir. Diğer üç halifeden gelen rivayetler ise oldukça azdır. Bunun sebebi erken vefat etmeleridir. Tıpkı Ebu Bekir'in hadis rivayetinin az olmasının sebebi gibi. Ebu Bekir'den tefsire dair nakledilenler onu geçmeyen çok az sayıda eserdir. Ali (a.s.)'dan ise pek çok rivayet vardır. Ma'mer, Vehb bin Abdullah'tan, o da Ebu't-Tufeyl'den şunu rivayet etmiştir: Ali'yi minberde hutbe verirken dinledim, şöyle diyordu: 'Bana sorun! Allah'a yemin olsun ki, bana soracağınız her şeyi size haber vereceğim. Allah'ın Kitabı hakkında sorun! Vallahi inen her ayetin gece mi gündüz mü, düzlükte mi dağda mı indiğini bilirim.'"

Ebu Nuaym, Hilye'de İbn Mesud'dan şunu rivayet etmiştir: "Kur'an yedi harf üzere indirilmiştir. Her harfin bir zahiri bir de batını vardır. Ali bin Ebi Talib'de bunların hem zahiri hem batını mevcuttur."

Yine Ebu Nuaym, Ebu Bekir bin Ayaş yoluyla Nasr bin Süleyman el-Ahmesi'den, o da babasından, Ali'nin şöyle dediğini rivayet etmiştir: "Vallahi inen her ayetin ne hakkında ve nerede indiğini bilirim. Rabbim bana akıllı bir kalp ve sorup öğrenen bir dil vermiştir."

Allâme Emînî der ki: Suyuti'nin bu sözlerindeki bu tutarsızlık nedir? Acaba bu derin araştırmacı, kendisinin bile tefsir ilmi hakkında on hadis bulamadığı bir adamı, tefsirle meşhur sahabeler arasında nasıl sayabilir? Evet, onu Hz. Ali'yle aynı kefeye koymak hoşuna gitmiş, "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" (Zümer, 9) ayetini unutmuştur.

Halifenin Sünnet İlmindeki Seviyesi

Hanbeli mezhebinin imamı Ahmed bin Hanbel'in "Müsned"inde (1/14-20) ondan naklettiği seksen hadis vardır. Bunlardan tekrarlananlar yirmiyi aşkın olduğu için geriye yaklaşık altmış hadis kalmaktadır. Ahmed bin Hanbel, 750 binden fazla hadis arasından seçim yapmış ve bir milyon hadis ezberlemiştir. [Zehebi, Tabakâtü'l-Huffâz, 2/17; Ahmed'in Müsned'inin birinci cildinin sonundaki biyografisi.]

İbn Kesir büyük çabalar sonucu onun hadislerini yetmiş iki hadiste toplamış ve bu derlemeye "Müsnedü's-Sıddîk" adını vermiştir. [Suyuti, Tarihu'l-Hulefa, s. 62.]

Celeddin Suyuti, İbn Kesir'in derlemesini gözden geçirip düzeltmiş, geniş hadis bilgisiyle konuyu kuşatmış ve halifenin hadislerini yüz dörde tamamlamıştır. Bunların tamamını "Tarihu'l-Hulefa"da (s. 59-64) zikretmiştir.

Bir rivayete göre ondan yüz kırk iki hadis nakledilmiştir. Bunlardan altısı Buhari ve Müslim'in ittifak ettiği, on biri sadece Buhari'nin, biri de sadece Müslim'in rivayet ettiği hadislerdir. [Sıddîki, Şerhu Riyâzi's-Sâlihîn, 2/23.]

Araştırmacı, bu hadislerin birçoğunun sened veya metin yönünden tartışmaya açık olduğunu görebilir. Zira bazıları hadis değil, onun sözleridir. Örneğin:

- Hz. Hasan'a (a.s.) söylediği: "Babam sana feda olsun, sen Nebi'ye benziyorsun, Ali'ye benzemiyorsun."
- "Resulullah (s.a.a.) savaş konusunda istişare ederdi."
- "Resulullah (s.a.a.), Ebu Cehil'e hediye olarak bir deve göndermişti."

Bazı hadisler ise uydurma olduğu hükmünü almış, Kitap ve Sünnet'e aykırı düşmüş, akıl, mantık ve tabiatın yalanladığı sözlerdir. Örneğin:

1. "Eğer aranızda peygamber gönderilmeseydi, Ömer peygamber olarak gönderilirdi."
2. "Güneş, Ömer'den daha hayırlı bir kimse üzerine doğmamıştır."
3. "Ölü, dirinin ağlamasından dolayı kaynar suyla yıkanır."
4. "Cehennemnin sıcaklığı, ümmetim için hamam gibidir."

Birinci Hadis: "Eğer aranızda peygamber gönderilmeseydi, Ömer peygamber olarak gönderilirdi."

Birinci hadisin birkaç rivayet yolu vardır, hiçbiri sahih değildir.

1. İbn Adi'nin rivayet ettiği ilk yolda, "Zekeriyya bin Yahya el-Vekkâr" adında büyük yalancılardan biri bulunmaktadır. Onun biyografisi, beşinci ciltte (s. 282) "Yalancılar Zinciri" bölümünde geçmiştir.
2. Beşşâr bin Bekr: Ezdi onun hadislerinin münker olduğunu ve tanınmadığını söylemiştir. [Lisanü'l-Mizan, 2/20.]
3. Ebu Bekir bin Abdullah bin Ebi Meryem el-Gassânî: Ahmed bin Hanbel onun zayıf olduğunu, İsa bin Yunus'un ondan hoşlanmadığını belirtmiştir. Ebu Davud, Ahmed'den naklen onun hiçbir

şey ifade etmediğini söylemiştir. Ebu Hatim ise İbn Main'e onu sorduğunda onu zayıf bulunduğunu aktarmıştır. Ebu Zür'a onu "zayıf ve münker hadis rivayet eden" olarak nitelendirmiştir. Ebu Hatim ise "hadisleri zayıftır, yollarını soyguncular bastı, eşyalarını alıp kafasını karıştırdılar" demiştir. [Tehzibü't-Tehzib, 12/29.] Cüzcanî onun "kuvvetli olmadığını", Nesâî "zayıf olduğunu", Ebu Sa'd "çok hadis rivayet eden ama zayıf biri olduğunu", Dârekutnî ise "terk edilmiş (metruk)" olduğunu söylemiştir. [Mizanü'l-İ'tidal, 3/173; Lisanü'l-Mizan, 6/44.]

İkinci rivayet yolu da İbn Adi'nindir ve senedinde şu isimler vardır:

1. Mus'ab bin Said Ebu Hayseme el-Massîsî: İbn Adi onun güvenilir kişilerden münker hadisler rivayet ettiğini ve metinleri tahrif ettiğini söylemiştir. "Hadislerindeki zayıflık açıktır" demiştir. İbn Hibban onun "tedlis yaptığını", Salih Cezre ise "kör bir şeyh olduğunu ve ne dediğini bilmediğini" söylemiştir. Zehebî onun hadislerini "ancak münker ve belalar" olarak nitelendirmiştir. [Mizanü'l-İ'tidal, 3/172.]

2. Abdullah bin Vâkid: İbn Adi, Cüzcanî ve Nesâî onun "metruk hadis rivayet ettiğini" söylemişlerdir. Diğerleri ise "hiçbir şey ifade etmediğini" belirtmişlerdir. Ezdi onun "münker hadisleri olduğunu", Ahmed bin Hanbel "tedlis yaptığını zannettiğini", Ebu Zür'a "zayıf hadisleri olduğunu ve ondan hadis alınmaması gerektiğini" söylemiştir. Buhârî ise "onu terk ettiler, münker hadis rivayet ediyordu" demiştir. İbn Hibban "hadislerinde münkerler bulunduğunu, bu yüzden onun haberleriyle delil getirilemeyeceğini", Salih Cezre "zayıf ve aşağılık biri olduğunu", Ebu Ahmed el-Hâkim ise "hadislerinin sağlam olmadığını" ifade etmişlerdir. [Tehzibü't-Tehzib, 6/66; Mizanü'l-İ'tidal, 2/84; Lisanü'l-Mizan, 4/374; el-Laâli el-Masnûa, 1/302.]

3. Meşrah bin Âhân: İbn Adi ve İbn Hibban "onunla delil getirilemeyeceğini" söylemişlerdir. Diğerleri ise "Ukbe'den münker hadisler rivayet ettiğini ve bu hadislerin teyid edilmediğini" belirtmişlerdir. Bazıları da "onun tek başına rivayet ettiği hadislerin terk edilmesinin doğru olduğunu" ifade etmişlerdir. [el-Laâli el-Masnûa, 1/302; Mizanü'l-İ'tidal, 3/172.]

Bu iki rivayet yolunu İbnü'l-Cevzî, "el-Mevzûât" adlı eserinde zikrederek şöyle demiştir: "Bu iki hadis Resulullah (s.a.a.) hakkında sahih değildir. Birincisine gelince, Zekerîyya bin Yahya yalancılardandır. İbn Adî onun hadis uydurduğunu söylemiştir. İkincisine gelince, Ahmed ve Yahya, Abdullah bin Vâkid hakkında 'hiçbir şey ifade etmez' demişlerdir. Nesâî onu 'metruk' olarak nitelendirmiş, İbn Hibbân ise 'Meşrah'ın sayfeleri alt üst olduğu için onunla delil getirilemez' demiştir."

Üçüncü rivayet yolu, Ebu'l-Abbas ez-Zûzenî'nin "Şeceratü'l-Akl" adlı eserinde geçmektedir. Bu rivayette şu ifade yer alır: "Eğer peygamber olarak gönderilmeseydim, ey Ömer, seni gönderirdim!" Bu senedin ravi zincirinde şu isimler bulunmaktadır:

1. Abdullah bin Vâkid: Daha önce ikinci yolda geçmişti.

2. Raşid bin Sa'd bin el-Hımsî: Hâkim, Dârekutnî'nin onu zayıf saydığını belirtmiştir. İbn Hazm da onu zayıf görmüştür. Buhârî, onun Sıffin Savaşı'nda Muaviye'nin yanında yer aldığını kaydetmiştir. [Tehzibü't-Tehzib, 3/226.] Dolayısıyla bu kişi, Nebiyy-i A'zam'ın (s.a.a.) ifadesiyle "bağî (isyancı) topluluk"tan biridir. Sağânî onu zikrederek "uydurmadır" demiştir (Keşfü'l-Hafâ, 3/163).

Dördüncü rivayet yolu, Deylemî'nin Ebu Hureyre'den naklettiği şu ifadedir: "Eğer aranızda peygamber gönderilmeseydim, Ömer gönderilirdi. Allah Ömer'i iki meleklerle desteklemiştir; ona doğru yolu gösterir ve yönlendirirler. Yanıldığında onu düzeltirler, böylece isabet etmiş olur."

Bu senedin ravisi İshak bin Necip el-Malatî, Ebu Salih el-Ezdî'dir. Ahmed bin Hanbel onun hakkında "insanların en yalancısıdır" demiştir. İbn Main ise "yalancı, Allah'ın düşmanı, kötü ve habis bir adamdır" ifadelerini kullanmıştır. Bağdat'ta hadis uyduran bir grup vardı, İshak el-Malatî de onlardandı. İbn Ebi Meryem onun hakkında "yalan söylemekle ve hadis uydurmakla tanınan biri" demiştir. Ali bin el-Medîni ise "hiçbir şey ifade etmez, zayıftır, acayip şeyler rivayet eder" şeklinde görüş belirtmiştir. Ömer bin Ali onu "yalancı, hadis uydururdu" diye nitelendirmiştir. Cüzcânî ise "güvenilir değildir, emanet ehli değildir" demiştir. Ayrıca şu ifadeleri eklemiştir: "Yalancı ve uydurmacıdır. Haberleri kabul edilemez, hadisleriyle delil getirilemez. Durumunun açıklanması gerekir." Cehdamî ve Buhârî onu "münker hadis rivayet eden" olarak nitelendirmişlerdir. Nesâî ise "yalancı, metruk hadisleri var" demiştir. İbn Adî şöyle der: "Hadisleri uydurmaz, kendisi uydurmuştur. İbn Cüreyc'den naklettiklerinin çoğu münkerdir ve ona iftira etmiştir. Zayıflığı açıktır, hadis uyduranlardandır." İbn Hibbân ise "açıkça hadis uyduran düzenbazlardan biri" demiştir. Berkî onun "yalan söylemekle itham edildiğini" belirtmiştir. Ebu Said en-Nakkâş ise "hadis uydurmakla meşhur" olduğunu söylemiştir. İbn Tâhir onu "düzenbaz ve yalancı" olarak nitelendirmiştir. İbnü'l-Cevzî ise "hadis uydurduğu konusunda icma vardır" demiştir. [Kaynaklar beşinci ciltte (s. 268) geçmiştir.]

Deylemî, bu rivayeti zikrettikten sonra şunu eklemiştir: "Raşid bin Sa'd, Mukaddem bin Me'dî Kerb yoluyla Ebu Bekir es-Sıddîk'tan da bunu nakletmiştir. Allah daha iyi bilir."

Allâme Emînî der ki: "Üçüncü yolda Raşid'in zayıflığını gördük. Sağânî bu hadisi hakkında 'uydurmadır' hükmünü vermiş, Aclûnî de bunu onaylayarak 'Keşfü'l-Hafâ'da (2/154, 163) geçersiz saymıştır. Suyûtî ise 'el-Leâli'l-Masnûa fi'l-Ehâdisi'l-Mevzûa'da (1/302) bu hadisi zikretmiştir. Ancak 'Tarihu'l-Hulefa'da Ebu Bekir'in hadisleri arasında bu zorlu yolu saymıştır. İshak el-Malatî gibi ravilerin biyografileri ona gizli değildir. Evet, halifenin hadislerinin sayısını artırmak hoşuna gitmiştir, bu tür hadislerle bile olsa. Senedleri çıkararak okuyucunun içerdiği uydurma ve sahtekârlıkları görmesini engellemiştir. Allah onun hesabını görendir."

İkinci Hadis: "Güneş, Ömer'den daha hayırlı bir kimse üzerine doğmamıştır."

Hakim, "el-Müstedrek" adlı eserinde (3/90) şu senetle rivayet etmiştir: Abdullah bin Davud el-Vâsıtî et-Temmâr → Abdurrahman (Muhammed bin Münkedir'in yeğeni) → Cabir (r.a.).

Cabir (r.a.) şöyle demiştir: "Bir gün Ömer bin Hattab, Ebu Bekir'e şöyle dedi: 'Ey Resulullah'tan sonra insanların en hayırlısı!' Ebu Bekir şu karşılığı verdi: 'Eğer bunu söylüyorsan, şunu bil ki ben Resulullah'ı (s.a.a.) şöyle derken işittim: Güneş, Ömer'den daha hayırlı bir kimse üzerine doğmamıştır.'"

Zehebî, "Telhîsu'l-Müstedrek"te bu hadisi değerlendirirken şöyle demiştir: "Abdullah hakkında hadisçiler zayıf demişlerdir. Abdurrahman hakkında da eleştiriler vardır. Bu hadis neredeyse

uydurmadır." "Mîzânü'l-İ'tidâl" adlı eserinde ise (2/123) şöyle der: "Bu hadisi Abdullah bin Davud et-Temmâr rivayet etmiştir ki o zayıftır. Abdurrahman bin Muhammed bin Münkedir'in yeğeni ise neredeyse meçhuldür, hadisi teyit edilmemiştir. Tirmizî de 'senedi sağlam değildir' demiştir."

Allâme Emînî şöyle der: Abdullah bin Davud et-Temmâr hakkında: Buhârî: "Hakkında eleştiri vardır." Ebu Hatim: "Kuvvetli değildir, hadislerinde münkerler vardır." Hakim Ebu Ahmed: "Onlar nezdinde sağlam biri değildir." Nesâî: "Zayıftır." İbn Hibbân: "Hadisleri son derece münkerdir. Meşhurlardan münker hadisler rivayet eder. Onun rivayetiyle delil getirilemez." Dârekutnî: "Zayıftır." [Tehzîbü't-Tehzîb, 4/200.]

Abdurrahman hakkında ise Yahya bin Main şöyle demiştir: "Abdurrahman'ı tanımıyorum." İbrahim bin el-Cüneyd hadisi ona okuduğunda Yahya yine "Abdurrahman'ı tanımıyorum" demiş, hadisi reddetmiş ve onu tanımadığını belirtmiştir. [Lisânü'l-Mîzân, 3/448.]

Sekizinci yüzyıl alimlerinden Harîfîş, "er-Ravzü'l-Fâik" adlı eserinde (s. 388) Hz. Ali (a.s.) ve Ebu Bekir'in faziletleri hakkında uydurma bir hadis nakletmiştir. Bu rivayeti Ebu Bekir'in fazileti bağlamında Hz. Ali'nin (a.s.) dilinden şu şekilde aktarmıştır: Ebu Hureyre rivayet etmiştir: "Bir gün Ebu Bekir ve Ali bin Ebi Talib (Allah her ikisinden de razı olsun) birlikte Resulullah'ın (s.a.a.) odasının kapısına geldiler. Hz. Ali (a.s.), Ebu Bekir'e 'Öne geç ve kapıyı ilk sen çal' diyerek ısrar etti. Ebu Bekir ise 'Hayır, öne sen geç ey Ali' dedi. Bunun üzerine Hz. Ali (a.s.) şöyle dedi: 'Ben, Resulullah'ın (s.a.a.) hakkında 'Güneş, benden sonra Ebu Bekir'den daha üstün bir kimse üzerine doğmamıştır' buyurduğu bir kimsenin önüne geçecek biri değilim.' Ebu Bekir ise şöyle cevap verdi: 'Ben de Resulullah'ın (s.a.a.) hakkında 'En hayırlı kadınlar, en hayırlı erkekler verilmiştir' buyurduğu bir kimsenin önüne geçecek biri değilim.'"

Bu rivayette Hz. Ali'nin (a.s.) dilinden Ebu Bekir için altı fazilet, Ebu Bekir'in dilinden de Hz. Ali (a.s.) için faziletler sayılmıştır. Ancak Suyuti, Ebu Bekir'in hadislerini sayarken bunlardan hiçbirini zikretmemiştir. Çünkü bu rivayetdeki yalan açıktır. İfadeleri ağır, anlamları uydurma olduğu bellidir ve cümleler arasındaki tutarsızlık barizdir. Her hadis uyduranın kendine has bir üslubu ve yöntemi vardır, onların işi böyledir.

Üçüncü Hadis: "Ölü, dirinin ağlamasından dolayı kaynar suyla yıkanır."

Bu, açık bir münker (kabul edilemez) hadistir. Daha önce 6. cilt, 195. sayfada Ömer'den nakledilen "Ölü, dirinin ağlamasından dolayı azap görür" sözünün aynısıdır. Aişe bunu reddetmiş ve bu görüş Kur'an-ı Kerim'in "Hiçbir günahkâr başkasının günahını yüklenmez" (İsra, 15) gibi ayetlerine aykırıdır. Bu konuda önceki ciltte (192-200. sayfalar) detaylı açıklama yapılmıştır.

Ayrıca bu görüş adalet ilkesine de aykırıdır. Birinin işlediği kötülükten dolayı başkasının cezalandırılması (ağlamanın kötü bir şey olduğu kabul edilse bile) ilahi adalet düzenine uymaz, sağduyulu akıllar bunu reddeder ve her akıllı başında insan böyle bir söze itiraz eder. Allah onların söylediklerinden yücedir.

Dördüncü Hadis: "Cehennemin sıcaklığı, ümmetim için hamam gibidir."

Bu söz, ya akli dengesizlerin uydurmalarına benziyor, ya da Yüce Rabbin azametini küçümsemek isteyenlerin işidir. Veya ümmetin saf insanlarını, "Cehennemin şiddetli ateşi -ki o intikam sahibi Celil olan Allah'ın bütün isyankarlar için hazırladığı bir ateştir- bu ümmete dokunmaz, sadece geçmiş ümmetlere ve İslam'ı kabul etmeyenlere mahsustur" diyerek günahlara dalmaya teşvik etmek içindir.

Halbuki sen şu ayetleri düşündüğünde: "O, Allah'ın tutuşturulmuş ateşidir ki yüreklere işler." (Hümeze, 7), "O ateşin yakıtı insanlar ve taşlardır." (Bakara, 24), "O gün cehennem ateşinde kızdırılıp alınları, böğürleri ve sırtları dağlanacak." (Tevbe, 35), "Cehennem alevlendirildiği zaman" (Tekvir, 12), "Cehennem, görenler için apaçık ortaya çıkarıldığı zaman" (Naziât, 36), "O, sarı erkek develer gibi kıvılcımlar saçar." (Mürselat, 33), "Hayır! O, alevlenmiş bir ateştir. Derileri kavurur, yakar." (Mearic, 15), "O gün yüzüstü cehenneme sürüklenecekler: 'Tadın bakalım cehennemin dokunuşunu!'" (Kamer, 48), "Sekar'ın ne olduğunu sen ne bileceksin? O, ne geri bırakır ne de azapdan vazgeçer. İnsan için yakıp kavurucudur. Onun üzerinde on dokuz (görevli melek) vardır." (Müddessir, 27-30), "(Cehennemdekiler) 'Sizi Sekar'a sokan nedir?' diye sorulduğunda, 'Biz namaz kılanlardan değildik, yoksulu doyurmazdık, batıla dalanlarla birlikte daldık' derler." (Müddessir, 42-45), "Şüphesiz zakkum ağacı, günahkarların yiyeceğidir. O, erimiş maden gibidir; kaynar suyun kaynaması gibi karınlarda kaynar." (Duhan, 43-46)

Yahut Yüce Rabbin şu tehditlerini düşündüğünde: Cihad için sefere çıkmaktan geri duranlara: "De ki: Cehennem ateşi daha şiddetli bir sıcaktır. Keşke anlasalardı!" (Tevbe, 81), Yetimlerin mallarını yiyenlere: "Onlar karınlarında ancak ateş yemiş olurlar ve çılgın bir ateşe gireceklerdir." (Nisa, 10).

Bu ve benzeri birçok ayet, bütün ümmetlerin cehennem azabı karşısında eşit olduğuna dair hiçbir şüphe bırakmaz. Hatta bu uyarıların, merhamet edilen ve terbiye görmesi hedeflenen bu ümmete, geçmiş ümmetlerden daha çok yöneltilmesi gerekir. Çünkü bu tehditler, insanları gūnahtan alıkoymada daha etkilidir.

İşte bu gerçekler, salih kulları ağlatır, takva sahiplerini korkutur, velilerin gözlerinden yaşlar döktürür. Öyle ki onların efendisi Hz. Ali (a.s.), karanlık gecelerde hasta birinin kıvranışı gibi kıvrınır, sakalını tutarak hüznle ağlar ve şöyle derdi: "Ey Rabbimiz!" diye yalvarır, sonra dünyaya hitaben: "Bana mı yüzünü güldürüyorsun? Beni mi özledin? Asla, asla! Başkasını aldat sen! Ben seni üç defa boşadım. Ömrün kısa, mevkin değersiz, önemin azdır. Ah, ah! Azık azlığından, yolun uzaklığından ve yolun ıssızlığından..." [Hilyetü'l-Evliya, 1/85; el-İstıab, 2/463; Riyazü'n-Nadra, 2/212; Zahrü'l-Âdâb, 1/38; Tezkiretü's-Sıbt, s. 270; Metalibü's-Sûl, s. 33; İthafü's-Şübravi, s. 7.]

Bu şiddetli alevlerle hamamın ılık sıcaklığı arasında nasıl bir benzerlik olabilir? Hamamın sıcaklığı insan sağlığına faydalıdır; kirleri temizler, vücuttan ter atılmasını sağlar, yorgunlukları giderir ve bedenlere rahatlık verir. İsyen etmeye meyilli, zalim ve cahil olarak yaratılmış insanoğlunu böyle bir şeyle mi tehdit etmek uygun olur? İnsanın akli, basireti ve konuşması bu kadar mı hafife alınır?

Araştırmacının Ulaştığı Sonuç

Halifenin Sünnet ilmindeki bilgisine dair araştırmacının ulaştığı nokta budur. Onun Sünnet'e vukufiyetinin sınırları işte bu kadardır. Halifeden nakledilen -sahih veya uydurma- yüz dört veya yüz kırk iki hadis; tefsir, hükümler ve çeşitli faydalı bilgiler içeren bu rivayetleri, Nebiyy-i Ekrem'den (s.a.a.) gelen muazzam Sünnet denizinin yanında bir damla bile sayılmaz. Bunlarla İslam'ın temelleri ayakta tutulamaz, dinin herhangi bir direği desteklenemez, susuzluk giderilemez veya herhangi bir problem çözülemez.

Sünnet-i Şerife'de Hadislerin Çokluğu

Ebu Hureyre, Enes bin Malik, Abdullah bin Ömer, Abdullah bin Abbas, Abdullah bin Amr bin As, Abdullah bin Mesud gibi sahabeler binlerce hadis nakletmişlerdir. Sadece Ebu Hureyre'den Takiyy bin Mahled, beş bin üç yüzden fazla hadis derlemiştir. [el-İsâbe, 4/205.] Halbuki Ebu Hureyre, Resulullah'ın (s.a.a.) yanında sadece üç yıl bulunmuştur.

Ahmed bin Fırat bir milyon beş yüz bin hadis yazmış ve bunlardan üç yüz binini tefsir, hükümler ve çeşitli faydalar bağlamında seçmiştir. [Hulâsatü't-Tehzîb, s. 9.]

Harmele bin Yahya Ebu Hafs el-Mısırî (Şafii'nin talebesi), sadece İbn Vehb yoluyla yüz bin hadis rivayet etmiştir. [Hulâsatü't-Tehzîb, s. 63.]

Ebu Bekir el-Bağdadi, Resulullah'ın (s.a.a.) hadisleri hakkında üç yüz bin soruya cevap vermiştir. [Tarih-i Taberî, 3/210.]

Ve bu hafız, Ruh bin Ubâde el-Kaysî, yüz binden fazla hadise sahiptir. [Mîzânü'l-İtidâl, c. 1, s. 342.]

Ve bu hafız, Müslim -Sahih'in müellifi-, kendisinde dinlenilmiş üç yüz bin hadis bulunmaktadır. [Tabakâtü'l-Huffâz, c. 2, s. 151.]

Ve bu hafız, Ebu Muhammed Abdân el-Ehvâzî, yüz bin hadis hıfzetmektedir. [Târîhu İbn Asâkir, c. 7, s. 288.]

Ve bu hafız, Ebu Bekir İbnü'l-Enbârî, Kur'an'daki üç yüz bin şahit beyit hıfzetmekteydi. Ayrıca senedleriyle birlikte yüz yirmi tefsiri ezberlemişti. [Şezerâtü'z-Zeheb, c. 2, s. 316.]

Ve bu hafız, Ebu Zür'a, insanın "Kul hüvellâhu ehad"i ezberlediği gibi yüz bin hadis hıfzetmiştir; yedi yüz bin hadis denildiği de nakledilir. [Târîhu İbn Kesîr, c. 11, s. 37; Tehzîbü't-Tehzîb, c. 7, s. 33.]

Ve bu hafız, İbn Ukde, Ehl-i Beyt (s.a.a.) ve Benî Hâşim'in hadislerinden oluşan üç yüz bin hadis hakkında sorulan sorulara cevap verirdi; bunları kendisinden Dârekutnî rivayet etmiştir. [Tezkiretü'l-Huffâz, c. 3, s. 56.]

Ve bu hafız, Ebu'l-Abbas Ahmed bin Mansûr eş-Şîrâzî, Taberânî'den üç yüz bin hadis yazmıştır. [Tezkiretül-Huffâz, c. 3, s. 122.]

Ve bu hafız, Ebu Dâvûd es-Sicistânî, Nebi (s.a.a.)'den beş yüz bin hadis yazmıştır. [Tezkiretül-Huffâz, c. 2, s. 154.]

Ve bu, Hanâbile imamı Ahmed'in oğlu Abdullah, babasından yüz bin küsur hadis işitmiştir. [Tabakâtül-Huffâz, c. 2, s. 214.]

Ve bu, Sellâf el-Bağdâdî, Kâvêrîrî'den yüz bin hadis işitmiştir. [Tabakâtül-Huffâz, c. 2, s. 214.]

Ve bu Ebu Davud et-Tayalisi, hafızasından yüz bin hadis yazdırırdı (imlâ ederdi). [Şezerâtü'z-Zeheb, c. 2, s. 12.]

Ve bu Ebu Bekir el-Cabî, senedleri ve metinleriyle birlikte dört yüz bin hadis hıfzederdi; altı yüz bin hadis hakkında müzâkere (karşılıklı ezberden okuma) yapardı. Mürsel, munkatı ve hutbelerden de buna yakın bir miktarı ezberlerdi. [Târîhu İbn Kesîr, c. 11, s. 261.]

Ve bu, Hanâbile imamı Ahmed, kendisinde yedi yüz elli binden fazla (hadis) bulunmaktadır. [Müsned'inin birinci cildinin sonuna bakınız.]

Ve bu hafız Ebu Abdullah el-Hatîlî, hafızasından elli bin hadis rivayet ederdi. [Târîhu İbn Kesîr, c. 11, s. 217.]

Ve bu Yahya bin Yeman el-Aclî, yalnızca tefsir konusunda Sufyan'dan dört bin hadis hıfzederdi. [Târîhu't-Taberî, c. 14, s. 121.]

Ve bu hafız İbn Ebi Âsim, kitapları elinden gittikten sonra hafızasından (zahri kalb) elli bin hadis yazdırırdı (imlâ ederdi). [Tezkiretül-Huffâz, c. 2, s. 194.]

Ve bu hafız Ebu Kılâbe Abdülmelik, hafızasından altmış bin hadis rivayet etmiştir. [Tabakâtül-Huffâz, c. 2, s. 143.]

Ve bu Ebu'l-Abbas es-Serrâc, Malik için yetmiş bin mesele yazmıştır. [Târîhu Bağdâd, c. 1, s. 251.]

Ve bu hafız İbn Râhûye, hafızasından yetmiş bin hadis yazdırırdı (imlâ ederdi). [Târîhu İbn Asâkir, c. 2, s. 413.]

Ve bu hafız İshak el-Hanzalî, yetmiş bin hadis hıfzederdi. [Târîhu'l-Hatîb, c. 6, s. 352.]

Ve bu İshak bin Behlûl et-Tenûhî, hafızasından elli bin hadis rivayet ederdi. [Târîhu'l-Hatîb, c. 6, s. 368.]

Ve bu Muhammed bin İsa et-Tabbâ, yaklaşık kırk bin hadis hıfzederdi. [Târîhu Bağdâd, c. 2, s. 396.]

Ve bu hafız İbn Şâhîn, kitapları elinden gittikten sonra hafızasından yirmi veya otuz bin hadis yazmıştır.
[Târîhu Bağdâd, c. 11, s. 268.]

Ve bu hafız Yezid bin Harun, senedleriyle birlikte yirmi dört bin hadis hıfzederdi.
[Şezerâtü'z-Zeheb, c. 2, s. 16.]

Öyleyse geliniz benimle beraber görelim: İslam'ın ilim sahasının genişliğinin, ayin ve sünnetlerinin çokluğunun, çeşitli sanat ve ilimlerinin bolluğunun; bir peygamberin (s.a.a.) hadis ve sünnetinin, ümmeti için faydalı olan vasiyet ve emanetlerinin; ilim ve dinin eminleri olan ünlü kişilerin durumunun; şerefli sünnetin hafızlarının yol ve yöntemlerinin bu kadar geniş olduğunu görüyoruz. O en mübarek Nebi'nin (s.a.a.) halifesinin, Kitap ve Sünnet ilimlerinin bütün kısımlarıyla nasıl donanmış olması gerektiğini düşünelim. Halefinin ve önderinin ilimlerinin yükünü taşımaya, onun miras ve eserlerine varis olmaya nasıl layık olabilir? Acaba ondan (yalnızca) yüz dört hadis ile yetinilebilir mi? Yoksa o biçare ümmet, bu az miktardaki rivayet ile o büyük yığını karşılayabilir ve bu miktar onlara yeterli gelir mi? Yahut bu durumu ve alameti, bu yol ve sünneti, bu ilim ve hadisi olan bir kimse, o büyük İslami ilimler yığınını temsil edip o boşluğu doldurabilir mi?

Halife hakkında savunma yapan kimsenin, "Onun az hadis rivayet etmesi, halifeliliğinin süresinin kısa olmasındandır" şeklindeki mazereti makul karşılanabilir mi? Nebi'den (s.a.a.) sonraki ömrün kısalığı (farz edelim) ile rivayetin azlığı arasında nasıl bir bağlantı olabilir? Zira Nebevi dönemde hadis ravileri üzerinde bir yasaklama yoktu. O ilk sahabelerin dilinde, o mübarek Nebi'nin (s.a.a.) hayatı boyunca Kitap ve Sünnet'ten ilim yaymak için ağızlarında bir engel bulunmuyordu. Çok rivayet edenler, hadislerini yalnızca onun vefatından sonraki günlere hasretmemişlerdi. Bir adamın az hadis rivayet etmesi, ancak onun az alma (tahammül) etmesinden ve hıfzının kısa olmasındandır. Kap, içindekini sızdırır. Kaplar taşıdığı zaman dışarı akar.

Sonra halife için nasıl mazur görülebilir ki; hilafetin yükleri onu ağırlaştırsın, meselelerin müşkülli onu âciz bıraksın ve "Hangi gök beni gölgelendirir?" [gibi sözler] söylemekle kendini savunsun? Veya "Ben ona kendi görüşümle hükmedeceğim" desin? Yahut halifeliliğinden birkaç gün sonra, kendisini zor durumda bırakan olaylar karşısında, "Keşke bu işi benden başkası üstlenseydi" demekle kurtuluş istesin? Veya "Eğer beni peygamberinizin sünneti ile muaheze ederseniz, ben buna güç yetiremem. O (Hz. Muhammed s.a.a.) şeytandan masumdu ve ona gökten vahiy gelirdi" desin? [Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, c. 1, s. 14; er-Riyazu'n-Nadra, c. 2, s. 177; Kenzü'l-Ummal, c. 3, s. 126.]

Veya şöyle demesi mazur görülebilir mi: "Allah'a andolsun ki, ben sizin en hayırlınız değilim. Ben bu makamımı istemeyerek kabul ettim. Keşke içinizde bu iş bana devredip beni bundan kurtaracak biri olsaydı. Siz benim sizin hakkınızda Allah Resulü'nün (s.a.a.) sünnetiyle amel edeceğimi mi sanıyorsunuz? Vallahi ben buna dayanmam. Şüphesiz Allah Resulü (s.a.a.)

vahiy ile korunurdu ve yanında bir melek bulunurdu. Benim ise beni yoldan çıkaran bir şeytanım vardır. Öfkelendiğim zaman benden uzak durun ki, sizin etinize ve derinize zarar vermeyeyim. Dikkat edin! Ben doğru yolda gidersem bana yardım edin, saparsam beni düzeltin."

İbn Sa'd'ın lafzında ise şöyledir: "Dikkat edin! Ben ancak bir beşerim, sizden birinizden daha hayırlı değilim. Beni gözetin. Beni doğru yolda görürseniz bana tabi olun. Öfkelendiğimi görürseniz benden uzak durun, sizin saçlarınıza ve derilerinize zarar vermeyeyim." [Tabakât-ı İbn Sa'd, c. 3, s. 151; el-İmâmetü ve's-Siyâse, c. 1, s. 16; Târîhu't-Taberî, c. 3, s. 210; es-Safvetü, c. 1, s. 99; Şerh-u Nehcü'l-Belâğa, c. 3, s. 8, c. 4, s. 167; Kenzü'l-Ummal, c. 3, s. 126.]

Veya şu sözü mazur görülebilir mi: "Ben sizin başınıza getirildim, halbuki sizin en hayırlınız değilim. Eğer beni hak üzere görürseniz bana yardım edin, batıl üzere görürseniz beni düzeltin." [Tabakât-ı İbn Sa'd, c. 3, s. 139; el-Müctenâ, İbn Dureyd, s. 27; Uyûnü'l-Ahbâr, İbn Kuteybe, c. 2, s. 234; Târîhu't-Taberî, c. 3, s. 203; Sîretü İbn Hişâm, c. 4, s. 340; Tehzîbü'l-Kâmil, c. 1, s. 6; el-İkdü'l-Ferîd, c. 2, s. 158; İ'câzü'l-Kur'ân, s. 115; er-Riyazu'n-Nadra, c. 1, s. 177, 167; Târîhu İbn Kesîr, c. 5, s. 247 (ve sahihlemiştir); Şerh-u İbn Ebî'l-Hadîd, c. 1, s. 134; Târîhu'l-Hulefâ, es-Suyûtî, s. 48, 47; es-Sîretü'l-Halebiyye, c. 3, s. 388.]

Ve İbnü'l-Cevzî'nin es-Safve adlı eserinin birinci cildinin 98. sayfasındaki ifadesinde şöyle denilmektedir: "Sizin işinizin başına getirildim, halbuki sizin en hayırlınız değilim. Eğer iyilik yaparsam bana yardım edin, eğer saparsam beni düzeltin."

Peki, halife, ümmetinin ve tebaasının onu gözetmesi, hata ve sapıklık anında ona yardım etmesi, doğru yola iletmesi ve düzeltmesine layık mıdır? Halife, Nebi'nin (s.a.a.) ilminin varisi ve onun sünnetinin taşıyıcısı iken ve Allah dinini tamamlamış, Nebi'ne (s.a.a.) ümmetinin ihtiyaç duyduğu her şeyi vahyetmiş ve o da getirdiği her şeyi tebliğ etmiş, hatta Allah'ın dininde rey ve kıyası yasaklaması veya "Allah'ın size emrettiği hiçbir şeyi bırakmadım ki, ben de size onu emretmiş olmayayım; yasakladığı hiçbir şeyi bırakmadım ki, ben de sizi ondan menetmiş olmayayım" [Ebu Ömer, Kitabü'l-İlim ve onun muhtasarında s. 222.] demesi artık kendisine hak olmuşken, halife nasıl olur da sünnetle muaheze edilmez?

Halife, Kitap ve Sünnet ilimlerindeki kısa mesaisi (yetersizliği) sebebiyle, rey ile söyleme kapısını sonuna kadar açmıştır. Oysa Ulu Nebi (s.a.a.) bu kapıyı ümmetinin üzerine kapamıştı. Halifenin ise bundan başka bir çıkış yolu yoktu. İbn Sa'd, Tabakât'ında; Ebu Ömer, Kitabü'l-İlim'inin 2. cildinin 51. sayfasında; ve İbn Kayyim, İ'lâmü'l-Muvakkîîn'in 19. sayfasında şöyle demektedir: Ebu Bekir'e, hakkında Kitabullah'ta asıl, Sünnet'te ise eser (iz) bulamadığı bir mesele inmiş (arız olmuş), bunun üzerine reyile ictihad etmiş, sonra da şöyle demiştir: "Bu benim reyimdir. Eğer isabetli ise Allah'tandır, eğer hatalı ise benden kaynaklanmıştır ve Allah'tan mağfiret dilerim." [Suyûtî, Târîhu'l-Hulefâ'da, İbn Sa'd'dan s. 71'de zikretmiştir.]

Meymûn bin Mihran şöyle demiştir: Ebu Bekir'e bir davacı geldiğinde, eğer Kitap'ta veya Allah Resulü'nden (s.a.a.) onlar arasında hükmedeceği bir şey bulursa, onunla hükmederdi. Eğer bu onun için müşkil (çözülemeyen) bir hal alırsa, çıkıp Müslümanlara sorar ve şöyle derdi: "Bana şu

ve şu mesele geldi. Allah Resulü'nün (s.a.a.) bu konuda bir hüküm verdiğini biliyor musunuz?" Bazen ona, her biri Allah Resulü'nün (s.a.a.) o konuda bir hüküm verdiğini söyleyen bir grup gelirdi. Bunun üzerine Ebu Bekir, "Nebimizi (s.a.a.) koruyan/hafızasında tutan kimseleri aramızda var eden Allah'a hamdolsun" derdi. Eğer Allah Resulü'nden (s.a.a.) o konuda bir sünnet bulamazsa, halkın ileri gelenlerini ve seçkinlerini toplar, onlara danışır. Onların görüşleri bir iş üzerinde birleştiğinde, onunla hükmederdi. [Dârimî, Sünen, c. 1, s. 58; Begavî, es-Seva'ık'ta naklettiği gibi, s. 10.]

İşte halifenin kaza konusundaki durumu bu idi. İlmî seviyesi bu kadardı. Rey ile (serbest içtihatla) amel etme konusundaki tutumu buydu. Ömer bin Hattab şöyle demiştir: "Rey ehli, sünnetlerin düşmanı oldular. Hadisleri ezberlemek onları âciz bıraktı. Rivayet etmekten kaçındılar, bu yüzden reyi uydurdular (icat ettiler). Ey insanlar! Şüphesiz rey, eğer Allah Resulü'nden (s.a.a.) ise isabetlidir, çünkü Allah ona gösterirdi. Bizden olan ise zan ve zorlamadır (tekliif)." [Ebu Ömer, Kitabü'l-İlim, c. 2, s. 134; onun muhtasarında s. 185; İ'lâmü'l-Muvakkîn, s. 19.]

Sonra, Nebi'nin (s.a.a.) boşluğunu dolduran ve onun makamını işgal eden kimsenin, insanlara şerî sünneti sorması ve onu, kendisinin halefi olan kimseden alması için geçerli bir sebep (mazeret) var mıdır? Kendisine 'eb' (miras terimleri) ve kelâle hakkında sorulduğunda neden bu tutumundan (sorma) ayrıldı da sahabelere sormayı ve onlarla istişare etmeyi terk etti? Böylece kendi reyiyle fetva verdi, söylediğini söyledi ve kendi serbestliği ile konuştu.

Ebu Bekir'in Başına Gelen Davalar

Azlığına rağmen Ebu Bekir'in başına gelen davalardan (anlatılan) geçenlerin dışındaki örnekler dahi, onun ilim seviyesini bilmek için yeterli ve zengin bir kaynaktır. İşte onlardan bazıları:

1. Halifenin Nine (Büyükanne) Hakkındaki Görüşü

Kubeyse bin Züeyb'den rivayet edildiğine göre şöyle demiştir: Nine, Ebu Bekir'e gelerek mirastan payını sordu. Ebu Bekir ona dedi ki: "Allah'ın Kitabı'nda senin için bir şey yok. Allah Resulü'nün (s.a.a.) sünnetinde de senin için bir şey bilmiyorum. Git de insanlara sorayım." Bunun üzerine Muğire bin Şu'be (ayağa) kalkıp: "Ben Allah Resulü'nü (s.a.a.) ona altıda bir (1/6) verirken gördüm" dedi. Ebu Bekir: "Senden başka (bunu bilen) var mı?" diye sordu. Muhammed bin Mesleme el-Ensarî de kalkarak Muğire'nin dediğinin aynısını söyledi. Bunun üzerine Ebu Bekir o payı nineye verdi. Hadis. [Muvatta, Malik, c. 1, s. 335; Sünen-i Dârimî, c. 2, s. 359; Sünen-i Ebî Dâvûd, c. 2, s. 17; Sünen-i İbn Mâce, c. 3, s. 163; Müsned-i Ahmed, c. 4, s. 224; Sünen-i Beyhakî, c. 6, s. 234; Bidâyetü'l-Müctehid, c. 2, s. 344; Mesâbîhu's-Sünne, c. 2, s. 22.]

Bakınız, halifenin ilminin, sıkça karşılaşılan ve hükmü devamlı olan bir meselede bile kendisinden uzak (habersiz) olmasına; öyle ki ihtiyaç onu, Muğire gibi -Sakif kabilesinin zânisi ve ümmetin en yalancısı [Bu kitabımızın altıncı cildinin 173. sayfasına bakınız.]- birinin rivayetine dayanmak zorunda bırakmıştır. Onun sünneti değiştirmesi ve onunla oynamasından biri de, kırkıncı yılda azledilme korkusuyla Arefe gününde bayram namazı kılmış olmasıdır. [el-Eğânî, c. 14, s. 142.] O, her minbere çıktığında Emirü'l-Müminin (a.s.)'a dil uzatırdı. [Altıncı cildin 175-176. sayfalarında geçmiştir.]

2. Halifenin İki Nine (İki Büyükanne) Hakkındaki Görüşü

Kasım bin Muhammed'den rivayet edildiğine göre şöyle demiştir: İki nine, Ebu Bekir'e geldi. O, altıda bir payı anne tarafından olan nineye vermek istedi. Bunun üzerine Ensar'dan bir adam ona dedi ki: "Ama sen, (çocuk) öldüğünde kendisine mirasçı olunacak olanı (babaannesini) bırakıyorsun." Bunun üzerine Ebu Bekir altıda bir payı ikisi arasında paylaştırdı.

Başka bir ifade: İki nine -anneannenin annesi ve babaannenin annesi- Ebu Bekir'e geldi. O, mirası babaannesi yerine anneannesine verdi. Bunun üzerine Abdurrahman bin Sehl (veya Sehl) -Benî Hârîse'nin kardeşi- ona: "Ey Allah Resulü'nün halifesi! Sen (payı), eğer o (çocuktan önce) ölseydi kendisine miras düşmeyecek olana (anneanneye) verdin" dedi. Bunun üzerine Ebu Bekir onu -yani altıda bir payı- ikisi arasında paylaştırdı. [Bkz. Muvatta, Malik, c. 1, s. 335; Sünen-i Beyhakî, c. 1, s. 235; Bidâyetü'l-Müctehid, c. 2, s. 344; el-İstîâb, c. 2, s. 400; el-İsâbe, c. 2, s. 402 (ve orada: "Ravileri sikadır/güvenilirdir" denilmiştir); Kenzû'l-Ummâl, c. 6, s. 6 (Malik, Said bin Mansur, Abdürrezzak, Dârekutnî ve Beyhakî'den naklen).]

Allâme Emînî der ki: İnsanın iki nine mirası hükmünü bilmemesine ve Ensar'dan bir adamın veya Benî Hârîse'nin kardeşinin eleştirisi üzerine ilk benimsediği görüşten hemen dönüvermesine hayret etmemek mümkün mü? O eleştiri, anne tarafından nineyi mirastan mahrum bırakmayı gerektiriyordu, fakat o mirası ikisi arasında ortak etti ve fakihler bunu hükümlerinin kaynağı edindiler. Asıl hüküm, sadece tek nineyi ilgilendiren Muğîre'nin rivayetinden alınmıştır. Bakınız ve ibret alınız.

Kızlarımızın Kızları, Oğullarımızın (Oğullarıdır)

Ve Ensarî adamın, halifeyi hükmünden caydıran nine hakkındaki görüşüne gelince; bu, Kitap ve Sünnet'e dayalı bir alış değildi, bilakis onlara aykırı idi. Şairin şu sözüne uygun olarak:

"Bizim oğullarımız, oğullarımızın oğullarıdır; kızlarımızın oğulları ise uzak (yabancı) erkeklerin oğullarıdır."

Böylece bir grup, Allah Teâlâ'nın "Allah size, çocuklarınız(ın alacağı miras) hakkında erkeğe, iki dişinin payı kadar (pay vermenizi) emreder" [Nisâ Suresi, 11] buyruğunu sadece oğulların nesline has kıldı, kızların neslini bundan hariç tuttular. Erkek çocuğun kızından olan torununun, ferâiz (miras payları) ve diğer konulardaki "çocuklar" hükümlerine dahil olmadığını savundular ve şairin bu sözünü delil gösterdiler.

İbn Kesir tefsirinde (c. 2, s. 155) şöyle demiştir: "Dediler ki: Bir adam oğullarına mal verdiğinde veya onlar üzerine vakıf yaptığında, bu sadece kendi sulbünden olan oğullarına ve oğullarının oğullarına hastır. Ve şairin şu sözünü delil gösterdiler:

'Bizim oğullarımız, oğullarımızın oğullarıdır; kızlarımızın oğulları ise uzak (yabancı) erkeklerin oğullarıdır.' (İbn Kesir'in sözü bitmiştir)"

Bağdadî, Hizânetü'l-Edeb'de (c. 1, s. 300) şöyle demiştir: "Bu beytin, nahivciler ve diğerlerinin kitaplarındaki şöhretine rağmen şairi bilinmemektedir." Aynî şöyle demiştir: "Nahivciler bu beyti,

haberini takdim edilebileceğine; feraiz (miras) alimleri, oğul oğullarının mirasa dahil olduğuna ve nesebin babalara dayandığına; fakihler de vasiyet konusunda; meâni ve beyan ilmi sahipleri de teşbih konusunda delil getirmişlerdir. Ancak onlardan hiçbirinin bunu bir şaire isnat ettiğini görmedim."

Ve şöyle demiştir: "Kermânî'nin, Hâbîsî'nin [Şemseddin Ebu Bekir el-Hâbîsî, şerhine el-Mürşeh adını vermiştir.] Şerhu'l-Kâfiye'sindeki şevâhid şerhinde gördüm; şöyle demiştir: 'Bu beytin şairi Ebu Firas Hemmâm el-Ferezdek bin Gâlib'tir.' [Câmiu's-Şevâhid'in sahibi (s. 91) bunu Ömer'e nispet etmiş ve "Ömer bin Hattab'a ait beyitlerdendir" demiştir. Bu, onda gözlemlenen siyasî kavrayışa daha yakındır.] Sonra onun biyografisini vermiştir. Allah, durumun hakikatini daha iyi bilir." (Aynî'nin sözü bitmiştir)

Sübhânallah! Allah'ın ailesini (Ehl-i Beyt'i) Resulullah'ın (s.a.a.) oğulluğundan çıkarmak için Allah'ın dininde bu (siyasî) görüşe ne kadar cüret ettiler! Şairin sözünün, Allah Teâlâ'nın "De ki: Gelin, oğullarımızı ve oğullarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı çağıralım" [Âl-i İmrân Suresi, 61] buyruğu karşısında ne değeri olabilir? Bu ayet, iki torun Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in, o yüce Nebî'nin (s.a.a.) oğulları olduğuna açık bir nasıttır.

Allah Teâlâ, Nuh'un torunlarını (esbât) onun zürriyetinden olarak isimlendirmiştir. Zürriyet ise, sadece erkeğin çocuğudur (Kamus, c. 2, s. 34). Nitekim Yüce Allah "(Nuh'un) zürriyetinden Dâvûd'u, Süleyman'ı" -şu ayete kadar- "Yahyâ'yı ve İsa'yı (saydı)" [En'âm Suresi, 84-85] buyurmuş, böylece Hz. İsa'yı -ki kızı Meryem'in oğludur- Nuh'un zürriyetinden saymıştır.

Fahreddin Râzî, tefsirinde (c. 2, s. 488) şöyle demiştir: "Bu ayet (yani 'De ki: Gelin' ayeti), Hasan ve Hüseyin (a.s.)'ın Allah Resulü'nün (s.a.a.) iki oğlu olduğuna delalet eder. Zira (Hz. Muhammed s.a.a.) oğullarını çağıracağını vadetmiş, sonra da Hasan ve Hüseyin'i çağırmıştır. Öyleyse onların onun oğulları olması gerekir. Bunu teyit eden bir diğer husus da, Allah Teâlâ'nın En'âm Suresi'nde '(İbrahim'in) zürriyetinden Dâvûd'u, Süleyman'ı' -şu ayete kadar- 'Zekeriyâ'yı, Yahyâ'yı ve İsa'yı (sayması)'dır. Malumdur ki İsa, anne tarafından -baba tarafından değil- İbrahim'e nesep edilmiştir. Böylece kız çocuğunun oğluna da 'oğul' denilebileceği sabit olmuştur. Allah daha iyi bilir."

Kurtubî, tefsirinde (c. 4, s. 104) şöyle demiştir: "Bu ayette (yani 'Gelin' ayetinde), kız çocuklarının oğullarına da 'oğullar' denileceğine dair delil vardır." Yine (c. 7, s. 31'de) şöyle demiştir: "İsa, İbrahim'in zürriyetinden sayılmıştır, halbuki o (sadece) kızın oğludur. Öyleyse Fâtıma (r.a.)'nın çocukları, Nebî'nin (s.a.a.) zürriyetidir. Bu görüş, 'kız çocuklarının oğulları da 'çocuk' ismine dahildir' diyenlerin dayanağıdır. Ebu Hanife ve Şafii: 'Bir kimse, çocukları ve çocuklarının çocukları üzerine bir vakıf yaptığında, çocuklarının çocukları ve -nesilleri devam ettiği sürece- kızlarının çocukları da buna dahil olur' demişlerdir. Keza, akrabasına vasiyet ettiğinde, kızın çocuğu da buna girer. Ebu Hanife'ye göre akraba, mahrem olan her hısımdır." Şöyle devam etmiştir: "Malik ise: 'Buna kızların çocukları dahil olmaz' demiştir. Şafii'den de c. 4, s. 104'te buna benzer bir görüş geçmişti. Onların (yani Ebu Hanife ve Şafii'nin) delili, Yüce Allah'ın 'Allah size, çocuklarınız(ın alacağı miras) hakkında... emreder' buyruğudur. Müslümanlar [Bu, Müslümanlara atılan bir iftiradır. Onların, ayetin zahirini, herhangi bir sapıcı delil olmaksızın

aksine anlamış olmaları münezzehtir.] bu ayetin zahirinden, sadece sulbün oğlunu ve oğulun oğlunu anlamışlardır." Şöyle devam etmiştir: "İbn Kassâr ise şöyle demiştir: 'Kızları akraba sayanların delili, (Hz. Muhammed s.a.a.)'in Hasan bin Ali (a.s.) hakkında 'Bu oğlum seyyiddir' buyurmasıdır. Kızların çocukları için 'onlar, anneannelerinin babasının çocuğudur' demekten kaçınan birini bilmiyoruz. mana da bunu gerektirir, zira 'veled' (çocuk) kelimesi 'tevellüd' (doğma) kelimesinden türemiştir ve onlar şüphesiz anneannelerinin babasından tevellüd etmişlerdir (soyundan gelmişlerdir). Anne tarafından tevellüd, baba tarafından tevellüd gibidir. Kur'an da buna delalet etmiştir. Allah Teâlâ: '(İbrahim'in) zürriyetinden Dâvûd'u, Süleyman'ı' -şu ayete kadar- '(salihlerden olan) Zekerıyyâ'yı, Yahyâ'yı, İsa'yı ve İlyâs'ı (saydık)' buyurmuş, böylece -kızının oğlu olan- İsa'yı onun zürriyetinden saymıştır." (Kurtubî'nin sözü bitmiştir)

İbn Ebi Hâtim, kendi senediyle Ebu Harb bin Esved'den şöyle rivayet etmiştir: Haccâc, Yahya bin Ya'mer'e bir elçi gönderip dedi ki: "Bana ulaştığına göre sen, Hasan ve Hüseyin'in Nebi'nin (s.a.a.) zürriyetinden olduğunu iddia ediyormuşsun. Bunu Allah'ın Kitabı'nda nerede buluyorsun? Ben onu başından sonuna kadar okudum, fakat bunu bulamadım." Yahya dedi ki: "En'âm Suresi'ni '(İbrahim'in) zürriyetinden Dâvûd'u, Süleyman'ı' -şu ayete kadar- 'Zekerıyyâ'yı, Yahyâ'yı ve İsa'yı (saydık)' (âyetlerini) okumuyor musun?" Haccâc: "Evet" dedi. Yahya: "İsa, İbrahim'in zürriyetinden değil midir? Halbuki onun babası yoktur." Haccâc: "Doğru söyledin" dedi. Yahya: "İşte bu sebeple, bir adam zürriyetine vasiyet ettiğinde, onlar üzerine vakıf yaptığında veya onlara hibe ettiğinde, kızların çocukları da buna dahil olur." vs. [Tefsîru İbn Kesîr, c. 2, s. 155.]

Bir erkeğin zürriyetinin mutlak anlamda onun çocukları olduğu ve buna kız çocuklarının çocuklarının da dahil olduğu ortaya çıktıktan sonra, artık hükümlerde zürriyet ile evlat arasında ayırım yapmak uygun düşmez. Hiç kimse, kız çocuklarının oğullarını "uzak erkeklerin oğulları" olarak görüp onları gerçekte erkeğin çocuğu sayılanların dışında tutamaz ve bununla birlikte onları -ki o sadece erkeğin çocuğudur- zürriyetinden sayması doğru olmaz.

Kur'an-ı Kerim'in dili ve kız çocuğunun oğlunun gerçekte onun (kızın) babasının oğlu olduğu, Allah Resulü'nün (s.a.a.) şu sözleriyle de şahitlenmektedir:

1. "Bana Cebrail haber verdi ki, bu oğlum -Hüseyin'i kastederek- öldürülecek." Bir başka lafızda: "Şüphesiz benim ümmetim bu oğlumu öldürecek." [Tabakât-ı İbn Sa'd, Müstedrek-i Hâkim, c. 3, s. 177; A'lâmü's-Sünneb, el-Mâverdî, s. 83; Zehâirü'l-Ukbâ, s. 148; es-Sevâ'ık, s. 115]
2. "Bu oğlum Irak topraklarında öldürülecek." [Dalâilü'n-Nübüvve, Ebû Nuaym, c. 3, s. 202; Zehâirü'l-Ukbâ, s. 146]
3. Hasan (a.s.) hakkında: "Bu oğlum bir seyyiddir." [el-Müstedrek, c. 3, s. 175; A'lâmü's-Sünneb, el-Mâverdî, s. 83; Tefsîru İbn Kesîr, c. 3, s. 155]
4. Ali (a.s.)'a: "Sen benim kardeşim ve çocuklarımin babasısın." [Zehâirü'l-Ukbâ, s. 66]

5. "Bana Cebrail haber verdi ki, Allah Azze ve Celle, Yahya bin Zekerıyya'nın kanı karşılığında yetmiş bin kişiyi öldürdü. O, senin oğlun Hüseyin'in kanı karşılığında da yetmiş bin kişiyi öldürecek." [Zehâirü'l-Ukbâ, s. 150]
6. "Mehdi, benim zürriyetimdir. Yüzü parlak yıldız gibidir." [Zehâirü'l-Ukbâ, s. 136]
7. "Bu ikisi benim oğullarımdır. Kim onları severse beni sevmiş olur." (Hasan ve Hüseyin) [el-Müstedrek, c. 3, s. 166; Târîhu İbn Asâkir, c. 4, s. 204; Kenzü'l-Ummâl, c. 6, s. 221]
8. Fâtıma es-Sıddıka'ya: "Benim iki oğlumu çağır." [Târîhu İbn Asâkir, c. 4, s. 316]
9. Enes'e: "Benim oğlumu çağır." [Târîhu İbn Kesîr, c. 8, s. 205]
10. "Oğullarımı çağırın." Bunun üzerine Hasan bin Ali (a.s.) geldi. [Zehâirü'l-Ukbâ, s. 122]
11. "Allah'ım! Bu benim oğlumdur -Hasan- ve ben onu seviyorum. Sen de onu sev ve onu seveni sev." [Târîhu İbn Asâkir, c. 4, s. 203]
12. Ali (a.s.)'a: "Oğluma ne isim verdin?" dedi. Ali: "Bu konuda sana ön geçmem" dedi. Bunun üzerine Resulullah: "Ben de Rabbime ön geçmem" dedi. Derken Cebrail indi ve: "Ey Muhammed! Şüphesiz Rabbin sana selam söylüyor ve diyor ki: Ali'nin sana olan konumu, Harun'un Musa'ya olan konumu gibidir. Ancak senden sonra peygamber yoktur. Öyleyse bu oğluna, Harun'un oğlunun ismini ver" dedi. [Zehâirü'l-Ukbâ, s. 120]
13. "Oğlumu bana gösterin, ona ne isim verdiniz?" Bunu Hz. Hasan doğduğunda söyledi. Hz. Hüseyin'in doğumunda ve yine Muhsin bin Ali'nin doğumunda da aynısını söyledi. [el-Müstedrek, c. 3, s. 180; Kenzü'l-Ummâl, c. 7, s. 108, 107 (Dârekutnî, Ahmed, İbn Ebî Şeybe, İbn Cerîr, İbn Hibbân, ed-Dûlâbî, Beyhakî, Hâkim ve Hatîb'den)]
14. "Oğullarımı arayın." Bunu Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin kayb olduğunda söyledi. [Kenzü'l-Ummâl, c. 7, s. 108]
15. "Bu iki oğlum -Hasan ve Hüseyin'i kastederek- dünyadan bana iki rayihamdır (güzel kokulu çiçeklerimdir)." [es-Sevâ'ık, s. 114; Kenzü'l-Ummâl, c. 6, s. 220, c. 7, s. 109]
16. "Oğlum beni (bineğinden) indirdi." (Yani, onu taşıyan bineğini yordu veya onunla sefere çıktı.) [Ahmad, Begavî, Taberânî, Hâkim, Beyhakî, Said bin Mansûr, İbn Asâkir Tarihi'nde (c. 4, s. 317), İbn Kesir Tarihi'nde (c. 8, s. 36); ayrıca bkz. Kenzü'l-Ummâl, c. 6, s. 222, c. 7, s. 109]
17. "Oğullarımı getirin, onları İbrahim'in kendi oğullarını koruduğu şeyle (duayla) koruyayım." [Târîhu İbn Asâkir, c. 4, s. 209]
18. Enes'e: "Yazık sana ey Enes! Bırak oğlumu ve kalbimin meyvesini -Hasan'ı kastederek-." [Kenzü'l-Ummâl, c. 6, s. 222]

19. "Bu iki oğlum: Hasan ve Hüseyin, cennet ehlinin gençlerinin efendileridir." [es-Sevâ'ık, İbn Hacer, s. 114]

20. Ali (a.s.) hakkında: "Bu benim kardeşim, amcamın oğlu, damadım ve çocuklarımın babasıdır." [Kenzü'l-Ummâl, c. 6, s. 154]

21. "Bu iki oğluma, Harun'un iki oğlunun isimlerini verdim: Şebbir ve Şebbur." (Şebbir: Şanlı, Şebbur: Sabırlı; Hasan ve Hüseyin'in İbranice karşılıkları) [es-Sevâ'ık, s. 115; Kenzü'l-Ummâl, c. 6, s. 222]

22. "Dünyadan sadece bir gün kalmış olsaydı, Allah o günü, zürriyetimden ismi benim ismimle aynı olan bir adamı (Mehdi'yi) göndereceği kadar uzatırdı." Bunun üzerine Selman: "O, çocuklarının hangisindendir ey Allah'ın Elçisi?" diye sordu. O da: "Bu oğlumun çocuklarındandır" diyerek eliyle Hüseyin'e vurdu (işaret etti). [Zehâirü'l-Ukbâ, s. 136]

23. Hz. Hasan'ın (a.s.) bir hutbesinde şöyle buyurması: "Ben Hasan bin Ali'yim. Ben Nebi'nin oğluyum. Ben müjdeleyicinin oğluyum. Ben uyarıcının oğluyum. Ben, Allah'ın izniyle Allah'a davet eden ve aydınlatıcı bir kandil olanın oğluyum." [el-Müstedrek, c. 3, s. 172; Zehâirü'l-Ukbâ, s. 140, 138; Şerh-u İbn Ebi'l-Hadîd, c. 4, s. 11; Mecma'u'z-Zevâid, c. 9, s. 146; İthâfü's-Şiberâvî, s. 5]

24. Dedesi Hz. Muhammed (s.a.a.)'in minberinde oturan Ebu Bekir'e: "Babamın makamından in!" demesi. Ebu Bekir: "Doğru söyledin, bu senin babanın makamıdır" dedi. Bir başka lafızda: "Babamın minberinden in!" Ebu Bekir: "Senin babanın minberi, benim babamın minberi değil" dedi. [er-Riyâzu'n-Nadra, c. 1, s. 139; Şerh-u İbn Ebi'l-Hadîd, c. 2, s. 17; es-Sevâ'ık, s. 108; Târîhu'l-Hulefâ, es-Suyûtî, s. 54; Kenzü'l-Ummâl, c. 3, s. 132]

25. Vasiyetinde: "Beni babamın -Mustafa'yı kastederek- yanına defnedin" demesi. [İthâfü's-Şiberâvî, s. 11]

26. Hz. Hüseyin'in (a.s.) Ömer'e: "Babamın minberinden in!" demesi. Ömer: "Senin babanın minberi, benim babamın minberi değil. Bunu sana kim emretti?" dedi. [Târîhu İbn Asâkir, c. 4, s. 321]

27. İbn Abbas'ın: "Bu ikisi -Hasan ve Hüseyin- Allah'ın Elçisi'nin oğullarıdır" demesi. [Târîhu İbn Asâkir, c. 4, s. 322, 212]

28. Züheyr bin Kayn'ın Hz. Hüseyin'e hitaben: "Ey Allah'ın Elçisi'nin oğlu! Sözüünü duyduk" demesi. [Cemheretu Hutabi'l-Arab, c. 2, s. 40]

29. İmam Hasan'ın (a.s.), İthâfü's-Şiberâvî'de (s. 49) geçen şu sözleri: "Allah'ın mahlukatın en hayırlısı olan babam, Dedemden sonra; ve ben iki hayrın oğluyum. Altından dökülmüş bir gümüşüm, Öyleyse ben, iki altının oğlu olan gümüşüm."

30. Yine İthâf'ta (s. 57) geçen şu sözleri: "Ben, mevkiini/makamını bildiğiniz zatın oğluyum, Apaçık hak üzere olmada hiçbir zorluk yoktur. Allah'ın Elçisi dedem ve babam değil midir? Ben dolunayım; yıldızlar sönükleştğinde parlaklığım artar."

31. Ferezdak'ın İmam Zeynelabidin Ali bin Hüseyin (a.s.)'i övdüğü şu sözleri: "Bu, Allah'ın bütün kullarının en hayırlısının oğludur, Bu, takvalı, tertemiz, pak ve alimdir."

32. İbn Beşir'in, Zeyd bin Hasan bin Ali bin Ebi Tâlib hakkında onu övdüğü şu sözleri: "Mustafa'nın oğlu bir vadiye indiğinde, Onun kuraklığını giderir, ot bitince dalları yeşerir. Zeyd, her kış mevsiminde Sanas'ın (bir yerin) baharındır, Yaprakları ve şimşekleri (nimet ve bereketi) geri döndüğünde."

33. Ebu Asım İbn Hamza el-Eslemî'nin, Hasan bin Zeyd bin Hasan bin Ali bin Ebi Tâlib (a.s.)'ı -Zehru'l-Âdâb, el-Husrî el-Kayrevânî, c. 1, s. 80'de geçtiği üzere- övdüğü şu sözleri: "Övgüm Hasan bin Zeyd'e ulaşacak, Sıffin'deki mezarlar bana şahitlik edecek. Mezarlar ki, ondan (Hasan'dan) uzak kalmadılar, Ey Ebu Hasan! Ona asırlar düşmanlık etti. Öyle mezarlar ki, Ahmed veya Ali'ye sığınılısaydı, Onları koruyanın himayesi sığınak olurdu. Onlar senin babalarıdır; onlar (insanı) yüceltenleri yüceltiler, Sen de yücelteni yüceltmeye layıksın."

34. İbrahim bin Ali bin Herme'nin, adı geçen Hasan bin Zeyd kendisine nasihat ettiğinde -Zehru'l-Âdâb, c. 1, s. 81'de geçtiği üzere- söylediği şu sözler: "Resul'un oğlu beni şaraptan menetti, Ve beni kerimlerin edebiyle terbiye etti."

35. Ebu Temmâm et-Tâî'nin [Aşağıdaki beyitler için şairlerinin biyografilerine bu kitabımızın ciltlerinde bakınız.] şu sözleri: "Nebi'nin oğullarına ve ehline yaptıklarınız, En hafifi hıyanet ve gadr olan fiillerdir."

36. Deybel el-Huzâî'nin şu sözleri: "Nasıl ve nereden, Nebi'nin oğullarını ve ehlinin sevgisi dışında Allah'a yakınlaşma talep edilebilir? Oruç ve namazlardan sonra? Ve ez-Zerkâ'nın ve el-Ablât'ın oğullarının buğzunu (da mı)?"

37. Yine onun şu sözleri: "Ziyad oğullarının, Nebi'nin oğullarına (Âl-i Rasûl) Tıraşlanmış kılıçlarla (acımasızca) saldırması seni üzmedi mi?"

38. El-Hemmânî'nin şu sözleri: "Yüzlerinde kerem suyu bulunan bir kavim, İkrâm ederken isabet ederler ve (şerefi) yüceltirler. Şeref sayıldığında Ahmed'i baba olarak çağırırlar, Ağaç, kollarında (soyunda) ağaç (asalet) ile nitelenir."

39. Et-Tenûhî'nin şu sözleri: "Nebi'nin oğlu ve vasîsinin oğlundan, Dine ait bir sapaçta (sapık yolda) duran bir girene kadar."

40. Ez-Zâhî'nin şu sözleri: "Mustafa'nın oğulları kılıçla zorla yok ediliyor, Uyku hayali bana selam veriyor, ben de uyuyorum."

41. En-Nâşî'nin şu sözleri: "Ahmed'in oğulları! Kalbim sizinle parçalanıyor, Sizinle ilgili musibetim gibi bir musibet isimlendirilemez."
42. Sâhib bin Abbâd'ın şu sözleri: "Yüce Ali'nin benzeri yoktur, hayır! 'O'ndan başka ilah yoktur' diyenin binasıdır. Nebi'nin binasını tanırsın, onun iki oğlu da Övünme zamanında onun oğullarıdır. Nebi'nin oğlunun başını kesiyorlar, halbuki yeryüzünde Önder birisi var, onun eşiği henüz öldürülmedi?"
43. Onun şu sözleri: "Muhammed, vasîsi ve onların iki oğlu, Bir âbid (Zeynelabidin), iki Bâkır (İmam Bakır ve belki bir diğeri) ve bir Kâzım (İmam Musa Kâzım)."
44. Onun şu sözleri: "Muhammed, vasîsi ve onların iki temiz oğlu, Ve kulların efendisi (İmam Ali)."
45. Onun şu sözleri: "İşte bu yüzden Ahmed'in oğulları, Ali'nin oğullarıdır, Ufukların avlanmış (kovulmuş, dağıtılmış) kuşları."
46. Es-Sûrî'nin şu sözleri: "Hangi hükümle sizi (onlara) doyuruyorlar? Şerefınız onun sahabelerinden olmanız mıdır?"
47. Mihyâr ed-Deylemî'nin şu sözleri: (Burada bir beyit eksik görünüyor veya numara atlanmış)
48. Onun şu sözleri: "Ey Nebi'nin oğlu! Sakife günü, Senin Kerbelâ'daki gününü hazırladı."
49. İbn Câbir'in şu sözleri: "Resul'un oğulları için bir alamet koydular, Şüphesiz alamet, meşhur olmayanın işidir."
50. Eş-Şiberâvî'nin şu sözleri: "Ey Resul'un oğlu! Annesi Zehrâ el-Betûl, Deden insanların yanında umulan (me'mûl) idi. Ey Mustafa'nın oğlu! Artık eşraflar içindesin, Akıl gibi, ruh gibi veya baş (lider) gibi."

Öyleyse, Halife'nin Allah'ın Kitabı'ndaki ve Nebisi'nin (s.a.a.) sünnetindekini bir kenara bırakıp, Kitap ve Sünnet'ten sapmış olan Ensarî adamın sözünü kabul etmesi için geçerli bir sebep (mazeret) nedir? Şairi henüz bilinmeyen bir şairin sözünü delil göstererek, önünde Kur'an, hadis ve edebiyat dururken, Ensarî'nin reyini din edinen bir fakih veya hafızın özrü nedir?

3. Halife'nin Hırsızın Elinin Kesilmesi Hakkındaki Görüşü

Safiyye bint Ebi Ubeyd'den rivayet edildiğine göre: Ebu Bekir döneminde bir adam hırsızlık yaptı. (Daha önce) eli ve ayağı kesilmişti. Ebu Bekir, onun ayağını kesip elini bırakmak istedi; böylece onunla taharetlenip temizlenebilsin ve ondan faydalansın. Bunun üzerine Ömer: "Hayır, canım elinde olan Allah'a yemin ederim, mutlaka diğer elini de keseceksin!" dedi. Ebu Bekir onun hakkında emir verdi ve (diğer) eli de kesildi.

Kasım bin Muhammed'den rivayet edildiğine göre: Ebu Bekir, (bir hırsızın) eli ve ayağı kesildikten sonra (dördüncü hırsızlığında) bir bacağını daha kesmek istedi. Bunun üzerine Ömer: "Sünnet (hüküm) eldir (elin kesilmesidir)" dedi. [Sünen-i Beyhakî, c. 8, s. 274, 273.]

Şaşkınlık veren durumlardan biri, Halife'nin, genel güvenliği sağlamak, durumu yatıştırmak ve fesadın kökünü kesmek için bilinmesi en gerekli şeylerden biri olan hırsızın haddini (cezasını) bilmemesidir. Bir diğer şaşırtıcı husus ise, daha önce (s. 139'da) kendisine isnat edilen -Kitap ve Sünnet'e başvurma, sonra sahabelerden bilgi alma, daha sonra istişare etme- yöntemine uymadan hemen hüküm vermeye kalkışmasıdır.

Sonra, onu bu davada doğru yola ileten (Ömer), hilafeti döneminde hükmü unutmuştu, böylece arkadaşının (Ebu Bekir'in) yapmak istediğinin aynısını yapmak istedi. (Bkz. Altıncı Cilt, s. 168)

4. Halife'nin Dede Hakkındaki Görüşü

İbn Abbas, Osman, Ebu Said ve İbn Zübeyr'den şöyle dedikleri rivayet edilmiştir: "Ebu Bekir, dedeyi baba yerine koydu." [Sahih-i Buharî, "Babu Mîrâsi'l-Cedd"; Sünen-i Dârimî, c. 2, s. 352; Ahkâmü'l-Kur'ân, el-Cessâs, c. 1, s. 94; Sünen-i Beyhakî, c. 6, s. 246; Târîhu'l-Hulefâ, es-Suyûtî, s. 65.] Yani, dedenin, kardeşleri (babaanne veya anneanne tarafından olan amca ve halaları) mirastan mahrum bıraktığını ve onlarla (mirası) paylaşmadığını söylüyorlar; tıpkı babanın, erkek ve kız kardeşleri mirastan mahrum bırakması gibi.

Allâme Eminî der ki: Halife'nin bu görüşü Kitap ve Sünnet'ten alınmış değildi. Onun hayatı boyunca sahabelerden hiçbirisi bununla amel etmemişti. Onun döneminde miras alacak bir dede olayı da vuku bulmamıştı ki görüşü desteklensin. Buharî ve Kurtubî'nin dediği gibi, sahabelerden hiç kimse Ebu Bekir hayattayken onun bu görüşüne muhalefet etmemiştir. [Bkz. Sahih-i Buharî, "Babu Mîrâsi'l-Cedd"; ve Tefsîru'l-Kurtubî, c. 5, s. 68.] İslam'da miras meselesi ortaya çıkan ilk dede, torununun malının tamamını -onun kardeşleri (amca ve halaları) olmaksızın- almak isteyen Ömer bin Hattab oldu. Ona Ali (a.s.) ve Zeyd geldiler ve dediler ki: "Senin buna hakkın yok. Sen sadece iki kardeşten biri gibisin." Biz bu konudaki sözü Altıncı Cilt, s. 255-258'de ayrıntılı olarak açıkladık. Halife'ye dede konusunda ilk muhalefet eden, ondan sonraki halifesi (Ömer) oldu. Ali, Ömer, Osman, Abdullah bin Ömer, Zeyd bin Sabit ve İbn Mesud, Halife'nin görüşünün aksine, kardeşlerin dedeyle birlikte mirasçı olması konusunda görüş birliğine vardılar. [Sahih-i Buharî, "Babu Mîrâsi'l-Cedd"; Sünen-i Dârimî, c. 2, s. 354; Bidâyetü'l-Müctehid, c. 2, s. 340.] Bu, Malik, Evzaî, Ebu Yusuf, Muhammed (eş-Şeybanî), Şafii ve İbn Ebi Leyla'nın da görüşüdür. [Ahkâmü'l-Kur'ân, el-Cessâs, c. 1, s. 94; Tefsîru'l-Kurtubî, c. 5, s. 68.]

Ve bir grup, Halife için şu mazereti uydurdu: O, Yüce Allah'ın "Babanız İbrahim'in milleti" [Hac Suresi, 78] ve "Ey Ademoğulları" [A'râf Suresi, 26, 27, 31, 35, 172 vs.] buyruklarını delil göstererek, dedeye hakiki anlamda 'baba' denilebileceğini görüyordu.

Ancak şu herkesçe gizli değildir: Bu şekilde (dedeye 'baba' denilmesinin) doğru olması, baba ile dedenin bütün hükümlerde aynı olmasını gerektirmez. Görmüyor musunuz, nineye hakiki anlamda 'anne' denilmesinin doğru olması ve onların nineyi tanımlarken "O, yüce annedir (el-ummü'l-ulyâ)" [Tefsîru'l-Kurtubî, c. 5, s. 68.] demeleri, (mirastaki) payda ortak olmayı

gerektirmez. Nitekim onlar buna rağmen ninenin altıda bir almasında (mirastaki payında) ittifak etmişlerdir. Oysa annenin farz (payı), Kitap ve Sünnet ile üçte birdir.

Üstelik ilk sahabelerin, bu uydurulmuş mazerete dair hiçbir işaretleri yoktu. Eğer Halife'nin görüşünün bir değeri ve itibarı olsaydı, onlardan biri onu benimser ve Ali (a.s.) ile Zeyd, Ömer bin Hattab'a muhalefet edip onu bu görüşü uygulamaktan menettiklerinde ona (Halife'nin görüşüne) sarılırdı.

Hatta Dârimî'nin Hasan-ı Basrî'den rivayet ettiği "Dede hakkında sünnet geçmişti (belirlenmişti). Ebu Bekir dedeyi baba yerine koydu, fakat insanlar (başka bir görüşü) seçtiler" [Sünen-i Dârimî, c. 2, s. 353.] sözü, dede hakkında sabit ve yürürlükte olan bir sünnet olduğuna ve Halife'nin buna muhalefet ettiğine, insanların ise (Halife'nin görüşünü değil) seçerek (tercih ederek) ona muhalefet ettiklerine ve şerî sünnetle amel ettiklerine işaret etmektedir.

5. Halife'nin Faziletçe Daha Aşağı Olanı (Mefdûl) Göreve Getirme Görüşü

Halebî, es-Sîretü'n-Nebeviyye'sinde (c. 3, s. 386) şöyle demiştir: "Ebu Bekir, faziletçe daha aşağı olanın (meFdûl), kendisinden daha üstün olanın (fâdıl) üzerine göreve getirilmesinin caiz olduğunu görüyordu. Ehli Sünnet'e göre bu haktır (doğrudur); çünkü o (meFdûl), dini maslahatları yerine getirme konusunda daha üstün olandan daha muktedir, işi yürütme ve tebanın durumunu düzene koyma konusunda daha bilgili olabilir."

Halebî, Ebu Bekir'in Ömer bin Hattab ve Ebu Ubeyde el-Cerrah'ı hilafette kendisinden öne geçirmesi ve "İstediğiniz iki adamdan birine biat edin" demesi konusuna cevap olarak bunu söylemiştir.

Bakillânî, et-Temhîd'de (s. 195), Ebu Bekir'in "Sizi yönettim, halbuki sizin en hayırlınız değilim" sözüne cevap verirken şöyle demiştir: "O, ümmet içinde kendisinden daha üstün birinin bulunduğu inanmış olabilir. Ancak (o dönemde) söz birliği onun üzerindeydi ve onun görüşüne göre ümmetin ıslahı onunla olacaktı. Ta ki onlara, üstün olanın (fâdıl) tayin edilmesine engel olan bir durum olduğunda faziletçe daha aşağı olanın (meFdûl) imametinin caiz olduğunu gösterebilir. İşte bu yüzden Ensar'a ve diğerlerine: 'Sizin için bu iki adamdan birini uygun gördüm, öyleyse ikisinden birine biat edin: Ömer bin Hattab ve Ebu Ubeyde el-Cerrah' dedi. Halbuki o, Ebu Ubeyde'nin fazilette kendisinden, Osman'dan ve Ali'den aşağı olduğunu biliyordu. Ancak söz birliğinin onun üzerinde olacağını ve fitnenin onun görüşüne göre sona ereceğini gördü."

Bu da onların (cevap veremedikleri) cevapsız kalan meselelerdendir.

Şiilere Göre Hilafet, İlahi Bir Vesayettir

Allâme Emînî şöyle demektedir: Hilafet hakkında benimsediğimiz görüş şudur: Hilafet, nübüvvet gibi ilahî bir imamet makamıdır. Şu farkla ki Resul (s.a.a.) teşri ve ilahî vahiy ile mükellef kılınmıştır. Halifenin görevi ise tebliğ ve beyan, mücmeli tafsil, müşkili tefsir, kelimeleri mefhumlarıyla tatbik ve tevil uğrunda savaştırmaktır [İşte bu yüzden Nebi sallâllâhu aleyhi ve âlih, mevlâmız Emîru'l-Mu'minîn'i (a.s.) şöyle tanıttı: "Aranızda Kur'an'ın tevili uğrunda, benim onun tenzili uğrunda savaştığım gibi savaşacak birisi vardır." Ebu Bekir: "O ben miyim ey Allah'ın

Resulü?" dedi. "Hayır" buyurdu. Ömer: "O ben miyim ey Allah'ın Resulü?" dedi. "Hayır" buyurdu. "Lakin o nalin tamircisidir." Nebi salla'llâhu aleyhi ve âlih, Ali'ye (a.s.) tamir etmesi için nalinını vermişti. Bunu birçok hafız rivayet etmiş, Hakim, Zehebî ve Heysemî sahih olduğunu belirtmiştir. Detayı ileride gelecektir.] tıpkı Nebi'nin tenzil uğrunda savaştığı gibi. Ayrıca Nebi'nin, ya vaktinin gecikmesi, veya nefislerin ona hazır olmaması ya da diğer sebeplerden dolayı açıklama fırsatı bulamadığı şeyleri ortaya koymaktır. Her ikisi de kulları taate yaklaştırıp masiyetten uzaklaştırma anlamında vacip olan ilahî lütfun kapsamındadır. İşte bu yüzden Allah onları yarattı ve kendine kul etti, bilmediklerini öğretti. Böylece insanları, yiyip içen, zevklerine dalan ve ümitlerinin oyaladığı hayvanlar gibi başıboş bırakmadı. Bilakis onları kendisini tanımaları için yarattı, rızasını kazanma imkânını onlara verdi. Bunun yolunu onlara peygamberler göndererek, kitaplar indirerek, vahyi zaman zaman ardı ardına göndererek kolaylaştırdı. Hiçbir peygamberin ömrü dünyanın sonuna kadar uzatılmadı, ebedî kalması takdir edilmedi. Şeriatlerin uzun zamanlara ihtiyacı vardır. Hâtem şeriatın ise sonu olmayan bir süresi vardır. Resul (s.a.a.) vefat ettiğinde, şeriatının iki süresinden biri devam ediyorken, her iki sürede de henüz kemale ermemiş nefisler varken, teşri edilmiş olsa bile tebliğ edilmemiş hükümler, henüz zamanı gelmemiş başka hükümler, oluşumları geciktirilmiş yeni doğumlar varken, böyle bir durumda ümmetin başıboş bırakılması asla aklen mümkün değildir. İnsanların tamamı, şeran O'nun şanının yüceliğinin kapsamındaki o vacip lütfu eşit derecede dahildir. Bu yüzden Yüce Allah'ın, şeriatı beyanıyla tamamlayacak, delili ile mülhidlerin şüphelerini giderecek, irfanı ile cehalet karanlığını izale edecek, kılıcı ve mızrağı ile dinin düşmanlarının saldırılarını defedecek, eli ve dili ile doğruluğu ikame edip eğriliği giderecek birini onlar için takdir etmesi vaciptir.

Mevlâ cellet mennuhû, kullarına karşı her türlü inayetle muamele etmiş ve kendini onlara iyilik ve saadet vermekle yükümlü kılmıştır. Bu durumda, O'nun için onlara o ağır yükün altına girecek ve gönderilen o Nebi'nin vekili olarak bütün vazifeleri temsil edecek birini seçmesi ve onu o gönderilen Nebi'nin diliyle tayin etmesi gerekir. Onları başıboş bırakıp kendi hallerine terketmesi caiz değildir. Görmüyor musunuz ki Abdullah bin Ömer babasına şöyle demiştir: "İnsanlar senin halife tayin etmeyeceğini konuşuyorlar. Oysa senin bir deve veya koyun çobanının olsa ve gelip onları bıraksa, onu ihmal etmiş sayarsın -onu kaybetmiş sayarsın- insanların idaresi ise deve ve koyun idaresinden daha zordur. Allah'a kullarını halifesiz bıraktığın halde kavuştuğunda ne diyeceksin?" [Beyhaki, Sünen, c. 8, s. 149; İbn Cevzi, Sîretü Ömer, s. 190; Riyazu'n-Nadra, c. 2, s. 74; Hilyetu'l-Evliya, c. 1, s. 44; Fethu'l-Bârî, c. 13, s. 175.]

Aişe de İbn Ömer'e şöyle demiştir: "Oğulcuğum, Ömer'e selamımı ilet ve de ki: Muhammed ümmetini çobansız bırakma. Onlara bir halife tayin et ve onları senden sonra başıboş bırakma. Zira ben onların fitneye düşmesinden korkarım." [İmâme ve Siyâse, c. 1, s. 22.] İnsanları başıboş bırakmak, onların fitneye düşmesi korkusunu taşır.

Abdullah bin Ömer babasına: "Neden bir halife tayin etmiyorsun?" dedi. O: "Kimi?" diye sordu. Abdullah: "İçtihad ederiz. Sen onların Rabbi değilsin, içtihad edersin. Bir görseydin, arazininin kahyasına birini göndersen, onun yerine dönünceye kadar bir vekil tayin etmesini istemez miydin?" dedi. Ömer: "Evet" dedi. Abdullah: "Peki, koyun çobanına birini göndersen, dönünceye kadar bir vekil tayin etmesini istemez miydin?" [Tabakât-ı İbn Sa'd, c. 3, s. 249.]

Muaviye bin Ebu Süfyan dahi, Yezid'in halifeliği konusunda bu akli ve müselleme hükme sarılarak şöyle demiştir: "Ben, Muhammed ümmetini benden sonra çobansız koyunlar gibi bırakmaktan korkuyorum." [Târîhu't-Taberî, c. 6, s. 170; İmâmet ve Siyâset, c. 1, s. 151.]

Keşke bilseydim! Bu üzerinde ittifak edilen akli delil, niçin Ümmü'l-Müminin'in Nebi-i A'zam'ın (s.a.a.) halifeliği konusunda ihmal edilmiş ve ona bunu terkettiği isnad edilmiştir? Ben bilmiyorum.

Ayrıca, işi ümmet fertlerine veya ehl-i hal ve akde havale etmek de caiz değildir. Zira selim aklın gerektirdiği şey, imamın bazıları gizli ruhî haller ve ancak sırları bilen (Allah) tarafından bilinebilen melekelerle şamil olan şartlarla kuşatılmış olmasıdır. [İsmet, ruhani kudsiyet, nefsanî nezafet (ki onu heva ve heveslerden uzaklaştırır), hiçbir hükümde sapmayacağı ilim gibi imamette lazım olan bu fazıl melekelerin gerekliliğini ispatlamayı başka yerde etrafıca ele aldık. Bunlar nefiste mevcut olan ve dışarıda cüzîlerinden başka bir şeyi görünmeyen, küllîlerinin sabit olduğuna istikra ile hükmetmenin güç olduğu birçok vasıflardır.] "Rabbin, onların sinelerinde olanı da, açığa vurduklarını da bilir." (Kasas, 69) "Allah, elçiliğini nereye vereceğini daha iyi bilir."

Zira ilmi gayblerden perde arkasına çekilmiş olan ümmet, o sıfatlarla bezenmiş olan kimseyi teşhis edemez. Onların seçkinlerinin de çoğunlukla hata etmesi galip ihtimaldir. Musa (a.s.) gibi bir Nebi, -ki üzerimize ve âline salât olsun- binlerce kişi arasından seçtiği yetmiş kişi ile ilgili olarak, mîkâta ulaştıklarında "Bize Allah'ı açıkça göster" [Nisa Suresi, 153.] dediklerinde, onun seçiminde dahi böyle bir durum vuku bulmuştur. Sıradan fertlerin ve onların seçimlerinin, maddî insanların ve onların seçimlerinin durumu hakkında ne düşünülür? Onların, kendileri gibi olan, düzeltilmeye muhtaç olmakta tarağın dişleri gibi eşit olan kimselerden başkasını seçmeleri muhtemeldir. Onların seçimlerinin bir fesatçı üzerine düşmesi, karışıklığa sebep olan biri etrafında toplanmaları veya ümmetin boğazına zehir akıtan birinin peşine takılmaları muhakkaktır. Veya cehaletiyle hükümlerde tökezleyen, büyük günahları işleyen, suçları işleyen ve günahları irtikap eden -bilmeyerek veya bilerek ama aldırmayarak- bir cahili seçimleri mümkündür. Öyle ki yalan söyler, aldanmış olarak hüküm verir. İslah etmek istedikleri yerde fesat çıkarırlar ve farkında olmadan helake düşerler. Tıpkı Muaviye, Yezid ve Emevi halifelerine beyatte olduğu gibi.

Öyleyse, yaratıklarında bütün bunlardan hoşlanmayan Rauf ve Bari olan Allah'ın, hiçbir yaratığına bu konuda seçim hakkı vermemesi gerekir. "O sizi yarattı, sizler ise zalim ve cahilsiniz." [Ahzab Suresi, 72.] "Yaratan bilmez mi? O, Latîf'tir, Habîr'dir." [Mülk Suresi, 14.] "Rabbin dilediğini yaratır ve seçer. Onların seçme hakkı yoktur." [Kasas Suresi, 67-68.] "Allah ve Resulü bir işe hükmettiği zaman, mü'min bir erkek ve mü'min bir kadın için o işte kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur. Kim Allah'a ve Resulüne isyan ederse, apaçık bir sapıklığa düşmüş olur." [Ahzab Suresi, 36.]

Nebi-i A'zam (s.a.a.) daha ilk gününden itibaren, kendini kabilelere arz ettiği gün, Benî Amir bin Sa'saa'ya ulaşıp onları Allah'a davet ettiğinde, onlardan birisi kendisine: "Ne dersin, eğer biz senin davetine uyup sonra Allah seni muhaliflerine galip getirirse, iş (yönetim) bizden sonra bize mi ait olacak?" dedi. Nebi (s.a.a.) şöyle buyurdu: "İş Allah'a aittir, onu dilediği yere koyar." [İbn

Hişam, Sîre, c. 2, s. 32; er-Ravzu'l-Enf, c. 1, s. 264; İmâdüddin el-Âmirî, Bahcetü'l-Mahâfil, c. 1, s. 128; el-Halîle, es-Sîretü'l-Halebiyye, c. 2, s. 3; Zeynî Dahlân, es-Sîretü'n-Nebeviyye, c. 1, s. 302; Muhammed Hüseyin Heykel, Hayâtü Muhammed, s. 152.]

Seçim etrafında insanlarda gaîler, maksatlar, iddialar, meyiller ve şehvetler yaygın olduğu, erkeklerin ve öne çıkan şahsiyetlerin ruhî durumlarının tahlilinde nazarların ihtilafı, görüş ve itikatların çatışması bulunduğu, birbiriyle çekişen partiler, fırkalar, kavimler ve taifelerin çokluğu olduğu, insanoğlunun ilk gününden beri yaygın olan kavmiyet, taassup ve şuubiyet ayrılığı bulunduğu halde, mahlukata iş konusunda nasıl seçim hakkı caiz görülebilir?

Seçim daha başlangıcından itibaren, düşmanlık, birbirinin yüzüne tükürme, karşılıklı sövme, çekişme, bağırıp çağırma ve çekişmeyle beraber olagelmıştır. Hatta Yemen elbiseleri parçalanmış [Şiddetli düşmanlıkta kullanılan bir benzetme; yani pahalı elbiseleri yırtacak kadar çekiştiler.] sıkıntı açığa çıkmıştır. [Berah: Sıkıntı, eziyet ve şer; berâh: açık ve belirgin hale gelmek.] Seçimle ne kadar çok hurmetler yırtılmış, mukaddesler aşağılanmış, hakikatler zayıf edilmiş, sabit hak çiğnenmiş, genel maslahat ayaklar altına alınmış, uyum bozulmuş, barış huzursuz edilmiş, pak kanlar dökülmüş, sahih İslam'ın uzuvları parçalanmıştır. Nihayet işe, süfli, bayağı bir çarşı adamı veya çarşılarda vakit geçirmekle oyalanmış bir avare veya insanların boyunlarına kendi aşiretini yükleyen bir bezirgân veya enini boyunu bilmeyen bir mezar kazıcı veya zorba bir azatlı veya sarhoş bir içki imalâtçısı veya Allah'ın kullarını hizmetçi, Allah'ın malını ganimet, Allah'ın kitabını hile, Allah'ın dinini değiştirme aracı edinenlerden bir şaki gibi nasibi olmayan kimseler tamah etmiştir.

Bu açık beyanın gereği, halifenin ümmetinin tümünden daha faziletli olmasıdır. Zira eğer onun zamanında kendisiyle aynı seviyede veya daha üstün biri olsaydı, onun tayini tercihi sebepsiz tercih etmeyi veya terazi kefesinde haksızlık yapmayı gerektirirdi.

Şu da var ki, eğer imam o sıfatlardan herhangi birinde eksik olsaydı, ilminin yetişemediği, basiretinin ulaşmadığı veya gücünün yetmediği bir konuda ihtiyaç duyması mümkün olurdu. İşte o zaman delilsiz fetva vermek veya başkasından destek almak gibi büyük bir bela ortaya çıkardı. Birincisinde fesat ve başarısızlık, ikincisinde ise makamın düşmesi söz konusu olurdu. İmamda, Nebi'de olduğu gibi kendisine itaat edilebilir olması şartı aranmıştır. "Allah'ın izniyle kendilerine itaat edilsin diye gönderdik." [Nisa Suresi, 64.] İmamın itaati, Allah'ın "Allah'a itaat edin, Peygamber'e ve sizden olan ulu'l-emre itaat edin" [Nisa Suresi, 59] ayetinde Allah ve Resulünün itaatiyle yan yana zikredilmiştir. Bu, onun ilahî hududu ikame edebilmesi, batılları bertaraf edebilmesi içindir. Belki de onun cehaletinden kaynaklanan şüphe, davetin kendisine ve dinin hakikatine sızır. Eğer ona davet eden önder, onu savunmak ve ona yöneltilen şüpheleri gidermekte aciz kalırsa.

Bütün bunlar, onun bütün kemal sıfatlarda mükemmel olmasını, böylece bütün ümmetten üstün olmasını gerektirir. "De ki: Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" [Zümer Suresi, 9.] "De ki: Körle gören bir olur mu? Yoksa karanlıklarla aydınlık bir olur mu?" [Ra'd Suresi, 16.] "Hakka ileten mi uyulmaya daha layıktır, yoksa iletilmedikçe kendi kendine doğru yolu bulamayan mı? Ne oluyor size, nasıl hüküm veriyorsunuz?" [Yunus Suresi, 35.]

Sünnilerin İnandığı Hilafet

Evet, cemaatin inandığı hilafet, bizim zikrettiğimiz şeylerin tamamını gerektirmez. Zira onlara göre halife, ümmete hâkim olan, hırsızın elini kesen, katile kısas uygulayan, sınırları gözetken, genel güvenliği sağlayan ve benzeri işleri yapan herhangi bir kimsedir. Fıskı sebebiyle azledilmez, açık fuhuş yapsa bile eleştirilmez, cehaleti sebebiyle takip edilmez, hatasından dolayı sorgulanmaz. Onun için hiçbir asil meleke şart koşulmaz. Bütün bunlarda mazereti kabul edilir, ama ondan mazeret beklenmez.

Bakillânî'nin Sözü

Bakillânî, et-Temhîd adlı eserinin 181. sayfasında şöyle demektedir: "İmamın vasıfları hakkında konuşma: Eğer birisi 'Bize sizin nezdinizde kendisine akd edilen imamın vasfı nedir?' diye sorarsa, onlara denir ki: Onun bazı vasıfları olmalıdır: Bunlardan biri, sahih bir Kureyşî olmasıdır. Diğer, Müslümanların kadılarında bir kadı olmaya elverişli bir ilim seviyesinde olmasıdır. Diğer, savaş işinde, orduları ve seriyyeleri idare etmede, sınırları korumada, Müslüman topluluğunu himaye etmede, ümmeti muhafaza etmede, zaliminden intikam almada, mazlumin hakkını almada ve bunlara bağlı olan ümmetin maslahatlarında basiret sahibi olmasıdır.

Diğeri, hududu ikame etmede zaaf ve yumuşaklık göstermeyen, boyun ve derileri kesmekten çekinmeyen biri olmasıdır.

Diğeri, ilimde ve diğer üstünlük mümkün olan bu bablarda en üstünleri olmasıdır. Ancak en üstünün ikamesine bir engel mani olursa, o zaman daha aşağı olanın nasbı caiz olur. Onun vasıflarından biri masum olması değildir, gaybı bilir olması değildir, ümmetin en cesuru ve en kahramanı olması değildir, sadece Benî Haşim'den olup Kureyş'in diğer kabilelerinden olmaması değildir."

- 185. sayfada şöyle demektedir: "Eğer derlerse: Ümmetin imamın ilmine ve onlarda olmayıp sadece kendisine has olan bir şeyi beyan etmesine ve onlardan gizli kalan ilmi keşfetmesine ihtiyacı var mıdır? Onlara denir ki: Hayır. Çünkü o ve onlar şeriat ilmi ve hükmünde eşittirler. Eğer derlerse: Öyleyse niçin imam ikame ediliyor? Onlara denir ki: Daha önce zikrettiğimiz orduları idare etmek, sınırları korumak, zalimi engellemek, mazlumu savunmak, hududu ikame etmek, ganimeti Müslümanlar arasında taksim etmek, onları hac ve gazvede desteklemek içindir. İmam bunun için vardır ve bunun için ikame edilir. Eğer bunlardan birinde hata ederse veya onu yerinden saptırırsa, ümmet onu düzeltmek ve onu vazifesine döndürmek için onun arkasındadır."

- 186. sayfada şöyle demektedir: "İsbât ehlinden ve hadisçilerden cumhur şöyle demiştir: İmam (fıskı, zulmü, malları gasbetmesi, derileri dövmesi, haram canları alması, hakları zayi etmesi, hududu tatil etmesi sebebiyle) azledilmez ve ona karşı çıkmak vacip olmaz. Bilakis ona nasihat etmek, onu korkutmak ve Allah'a isyan olan emirlerinde ona itaati terk etmek vaciptir. Bununla ilgili olarak Nebi (s.a.a.)'den, ashabından ve tabînden, zalim de olsalar, mallara el koysalar da imamlara itaatin vacip olduğuna dair çok sayıda mütevatir haberlerle delil getirmişlerdir. Nebi (s.a.a.)'nin şöyle dediği rivayet edilmiştir: 'Dinleyin ve itaat edin, hatta başı kesik bir köle bile

olsa, hatta Habeşli bir köle bile olsa.' 'Her iyi ve facir'in arkasında namaz kılın.' 'Malını yeseler, sırtını dövsele de onlara itaat edin.' 'Namazı ikame ettikleri sürece onlara itaat edin.' gibi bu babta varid olan birçok haber vardır. Biz bu babtaki meseleleri 'İkfâru'l-Müteevvilîn' kitabımızda zikrettik ve ona muhalif olarak rivayet edilenleri ve onların tevilini -inşallah müracaat eden için yeterli olacak şekilde- söyledik."

- 187. sayfada şöyle demektedir: "İmamın azlini gerektiren şeylerden biri, başkasında faziletin ortaya çıkması ve onunla daha faziletli hale gelmesi değildir. Eğer akdin başlangıcında daha aşağı olsaydı, ondan dönüp daha faziletliye yönelmek vacip olurdu. Çünkü başkasında faziletin artması, onun dininde veya nefsinde meydana gelen bir hadise değildir ki onun azlini gerektirsin. Tıpkı ashâbımızdan naklettiğimiz gibi, imamda akitten sonra fışkın ortaya çıkması onun azlini gerektirmez. Halbuki eğer akdin başlangıcında olsaydı, onun akdi batıl olur ve ondan dönmek vacip olurdu."

Allâme Emînî şöyle demektedir: Bakillânî'nin işaret ettiği, imamlara -zalim de olsalar, mallara el koysalar da- itaatin vacip olduğuna ve imamın fışk ile azledilmeyeceğine delalet eden çok sayıdaki haberlerden bazıları şunlardır:

1. Huzeyfe bin Yeman'dan: Dedim ki: "Ey Allah'ın Resulü! Biz şer içindeydik, sonra Allah bize hayır getirdi, şimdi o hayır içindeyiz. Bu hayrın ardından bir şer var mıdır?" Buyurdu ki: "Evet." Dedim: "Bu şerrin ardından bir hayır var mıdır?" Buyurdu ki: "Evet." Dedim: "O hayrın ardından bir şer var mıdır?" Buyurdu ki: "Evet." Dedim: "Nasıl olacak?" Buyurdu: "Benden sonra öyle imamlar olacak ki benim hidayetime uymayacaklar, benim sünnetimi benimsemeyecekler. İçlerinde kalpleri şeytan kalbi olan insan cesetlerinde adamlar türeyecek." Dedim: "Ey Allah'ın Resulü, o zamanlara yetişirsem ne yapayım?" Buyurdu: "Emiri dinle ve itaat et, sırtını döverse ve malını alsın bile dinle ve itaat et." (Sahih-i Müslim, c. 2, s. 119; Sünen-i Beyhakî, c. 8, s. 157)

2. Avf bin Mâlik el-Eşcaî'den: Resulullah'ı (s.a.a.) şöyle buyururken dinledim: "Hayırlı imamlarınız, sizin kendilerini sevdiğiniz, onların da sizi sevdiği, sizin onlara dua ettiğiniz, onların da size dua ettiği kimselerdir. Şerli imamlarınız ise sizin kendilerinden nefret ettiğiniz, onların da sizden nefret ettiği, sizin onlara lanet ettiğiniz, onların da size lanet ettiği kimselerdir." Dedik ki: "Ey Allah'ın Resulü, o zaman onlara karşı çıkmayalım mı?" Buyurdu: "Hayır, aranızda namazı kıldırdıkları sürece. Dikkat edin, kimin üzerine bir vali tayin edilir de onun Allah'a isyandan bir şey yaptığını görürse, Allah'a isyan olan o işten nefret etsin, ama itaatten el çekmesin." (Sahih-i Müslim, c. 2, s. 122; Sünen-i Beyhakî, c. 8, s. 159)

3. Seleme bin Yezid el-Cu'fî, Nebi'ye (s.a.a.) sordu: "Ey Allah'ın Resulü! Üzerimize, haklarını bizden isteyen ama bizim hakkımızı vermeyen emirler gelirse bize ne emredersiniz?" Resulullah (s.a.a.) ondan yüz çevirdi, sonra tekrar sordu. Bunun üzerine buyurdu: "Dinleyin ve itaat edin. Onlara yüklenen şey onlara, size yüklenen şey size aittir." (Sahih-i Müslim, c. 2, s. 119; Sünen-i Beyhakî, c. 8, s. 158)

4. Mikdâm'dan: Resulullah (s.a.a.) şöyle buyurdu: "Emirlerinize, oldukları sürece itaat edin. Eğer size size anlattığım şeyi emrederlerse, onlar onunla ecir alır, siz de itaatinizle ecir alırsınız. Eğer

size size emretmediğim bir şeyi emrederlerse, o onların üzerinedir, siz ondan berîsiniz. Çünkü siz Allah'a kavuştuğunuzda 'Rabbimiz, bize zulmetmedin' dersiniz. Allah 'Evet, zulmetmedim' der. Siz 'Rabbimiz, bize peygamberler gönderdin, senin izinle onlara itaat ettik. Üzerimize halifeler tayin ettin [Bu, Allah'a iftiradır. Allah o halifeleri ve emirleri asla tayin etmemiş ve ümmete emretmemiştir. Onlar ümmetin seçimidir. İster salih ister zalim olsunlar, şükür ve kınama ümmetidir.] senin izinle onlara itaat ettik. Üzerimize emirler tayin ettin, onlara itaat ettik' dersiniz. Allah 'Doğru söylediniz, o onların üzerinedir, siz ondan berîsiniz' der." (Sünen-i Beyhakî, c. 8, s. 159)

5. Süveyd bin Gafele'den: Ömer bin Hattab bana dedi ki: "Ey Eba Ümeyye, belki benden sonra yaşarsın. İmama itaat et, Habeşli bir köle bile olsa. Sana vurursa sabret, sana bir emir verirse sabret, seni mahrum bırakırsa sabret, sana zulmederse sabret. Eğer sana dinini eksiltecek bir emir verirse 'Dinledim ve itaat ettim, dinim uğruna kanım feda olsun' de." (Sünen-i Beyhakî, c. 8, s. 159)

Bu hadislerle dayanarak cumhur, imamın fısk sebebiyle azledilmeyeceğini söylemiştir. Nevevî, Müslim şerhinde (İrşadü's-Sârî, c. 8, s. 36 hâşiyesi) Sahih-i Müslim'den nakledilen bu hadislerin devamında şöyle demektedir: "Hadisin manası: Ümmetin işlerinin idarecilerine, yönetimleri konusunda muhalefet etmeyiniz ve onlara itirazda bulunmayınız. Ancak onlardan, İslam'ın temel esaslarından olduğunu kesin olarak bildiğiniz açık bir münker (kötülük) görürseniz, o zaman onları bundan sakındırınız ve nerede olursanız olun hakkı söyleyiniz. Fakat onlara karşı ayaklanmak ve onlarla savaşmak, Müslümanların icma ile haramdır; hatta onlar fasık ve zalim dahi olsalar. Benim zikrettiğim manada hadisler mütevatirdir. Ehl-i Sünnet, sultanın fısk sebebiyle azledilmeyeceği konusunda icma etmiştir." Daha sonra şöyle demektedir: "Eğer halifeye sonradan fısk arız olursa, bazıları: 'Fitne ve savaş çıkmasına sebep olmuyorsa onu azletmek vaciptir' demişlerdir. Fıkıhçılar, muhaddisler ve kelamcılardan oluşan Ehl-i Sünnet cumhuru ise şöyle demiştir: Fısk, zulüm ve hakları iptal etmesi sebebiyle azledilmez, görevden alınamaz ve bu sebeple ona karşı çıkmak caiz değildir. Bilakis ona nasihat etmek ve korkutmak vaciptir."

Allâme Emînî der ki: Öyleyse Âişe, Talha, Zübeyr ve onlara tabi olan ahdi bozanların (nakısın) ve dinden çıkanların (mârîka), mevlâmız Emîrül-Mü'minîn'e (a.s) karşı çıkmalarının mazereti nedir? Farzedelim ki -Allah'ın salâtı üzerine olsun- Osman'ın katillerini himaye etti ve hadleri uygulamadı (Allah korusun!). Peki, o zaman bu ümmet-i mesûmenin (aciz ümmetin) sabit ve meşru bir sünnet olarak aldığı bu hadislerle uymak nerede kaldı? Bilmiyorum.

Taftâzânî'nin Sözü

Taftâzânî, Şerhu'l-Makâsıd'ın (c. 2, s. 71) şöyle demektedir: "İmamın Haşimî olması, masum olması veya üzerine atandığı kimselerin en faziletlisi olması şart değildir."

Yine (s. 272'de) şöyle demektedir: "İmam öldüğünde, şartları kendisinde toplayan biri, biyet ve istihlaf (önceki imamın tayini) olmaksızın imamete talip olur ve insanları gücüyle (şevketiyle) zorlarsa, onun hilafeti akdedilmiş olur. Aynı şekilde -zahir olan görüşe göre- fasık veya cahil dahi

olsa... Ancak yaptığı işte (günah işlediği için) ona isyan edilir. İmam, şeriatın hükmüne aykırılık etmediği sürece -adil veya zalim olsun- ona itaat etmek vaciptir."

Kadî İcî'nin Sözü

(Şâfiîlerin imamı, h. 756 yılında vefat eden Kadî Abdurrahman el-İcî.) Mevâkıf adlı eserinde şöyle demektedir: Cumhura göre imamet ehli, dini işleri yürütebilmesi için usul ve furûda müctehid; devlet işlerini yürütebilmesi için görüş sahibi; sınırları koruyup savunmaya gücü yetmesi için de cesur olmalıdır. Bir başka görüşe göre ise bu sıfatlar şart koşulmaz; zira bu sıfatlar bulunmadığı takdirde onları şart koşturmak abesle iştigal veya güç yetirilemeyecek bir şeyle yükümlendirmek olur; ayrıca bu sıfatlardan yoksun birini görevlendirmekle bertaraf edilebilecek olan fesatları gerektirir.

Evet, zulmetmemesi için âdil, tasarruflarda bulunmaya elverişli olması için akıllı, çocuğun aklının eksik olması sebebiyle bâliğ, kadınların akıl ve din bakımından noksan olmaları sebebiyle erkek, efendisinin hizmetiyle meşgul olmaması ve hor görülüp kendisine isyan edilmemesi için de hür olması gerekir. Bu sıfatların şart olduğunda icma vardır.

Burada şart olup olmamasında ihtilaf edilen sıfatlar vardır:

Birincisi: Kureyşli olması.

İkincisi: Haşimî olması. Bunu Şia şart koşar.

Üçüncüsü: Dinin bütün meselelerinde âlim olması. Bunu İmamiyye şart koşar.

Dördüncüsü: İmamet iddiasında doğruluğunun ve masumiyetinin bilinmesi için elinde mucizenin zuhur etmesi. Bunu da gulât (aşırılar) söylemiştir.

Bu üçünün (üç, dört ve beşinci şartların) batıl olduğuna delil şudur: Biz Ebu Bekir'in hilafetine delil getiriyoruz ve onda zikredilenlerin hiçbiri vacip değildir. [Bu delil, ölüsü olmayanı (çok üzgün olanı) güldüren bir delildir; zira talep edilen şeyi önceden kabul etmekten (önsözle ispat) ve iddia sahibinin delilini alıp kullanmaktan öteye geçmemektedir.]

Beşincisi: Masum olması. Bunu İmamiyye ve İsmailiyye şart koşar.

Bunun batıl olduğuna delil ise şudur: Ebu Bekir'in masum olması icma ile vacip değildir. [Bunu oku ve gül veya öncekine bağla.]

Ebu's-Senâ'nın Sözü

(Şemseddin b. Mahmud el-İsfahânî, vefatı h. 749.) Matâliu'l-Enzâr adlı eserinde (s. 470) şöyle demektedir: İmamların sıfatları dokuz tanedir.

Birincisi: İmamın usûlü'd-din ve furûu'd-dinde müctehid olması.

İkincisi: Görüş ve tedbir sahibi olması; savaş, barış ve diğer siyasi işlerde vakaların idaresini bilmesi.

Üçüncüsü: Cesur ve güçlü kalpli olması; savaş yapmaktan kaçınmaması, had uygulamakta kalbinin zayıf düşmemesi ve canları tehlikeye atmakta aceleci olmaması.

Üç sıfat konusunda gevşek davranan bir grup ise şöyle demiştir: İmam bu üç sıfatla vasıflanmamışsa, bu sıfatlarla vasıflanmış birini vekil tayin eder.

Dördüncüsü: İmamın âdil olması. Zira o, insanların canları, malları ve ırzları üzerinde tasarrufta bulunmaktadır. Eğer âdil olmazsa, onun tecavüz etmesinden emin olunmaz. vs.

Beşincisi: Akıllı olması.
 Altıncısı: Bâliğ olması.
 Yedincisi: Erkek olması.
 Sekizincisi: Hür olması.
 Dokuzuncusu: Kureyşli olması.

İmamette ismet (günahtan korunmuşluk) şart değildir; İsmailiyye ve İsnâaşeriyye (Onikiciler) mezhebinin aksine. Bizim delilimiz, Ebu Bekir'in imametidir. [Ne mükemmel bir burhan! Hayret verici!] Ümmet, onun ismetinin vacip olmadığı konusunda icma etmiştir. Onun masum olmadığını söylemiyorum.

İmametın Nasıl Akdedildiği

Kadı Adudiddin el-İcî, el-Mevâkıf adlı eserinde şöyle demektedir: "Üçüncü maksat: İmametın ne ile sabit olduğu hususundadır. İmamet, Resul (s.a.a.)'den ve -icmaya göre- önceki imamdan gelen nas ile sabit olur. Ayrıca, ehl-i hal ve'l-akd'in biatı ile de sabit olur; Şia'nın görüşünün aksine. Bizim delilimiz, Ebu Bekir'in imametinin biat ile sabit olmasıdır." [Bu dokumada benzerlik gösterdikleri tezgaha bakınız.]

Yine şöyle demektedir: "İmametın ihtiyar ve biat ile gerçekleştiği sabit olduğunda, bilinmelidir ki bu, icmaya muhtaç değildir. [Seyyid Şerif Cürcanî şöyle demektedir: Yani, ehl-i hal ve'l-akd'in tamamından kastedilmektedir.] Zira akıl veya nakilden buna dair bir delil bulunmamaktadır. Bilakis ehl-i hal ve'l-akd'den bir veya iki kişi yeterlidir. Çünkü biliyoruz ki sahabe -din konusundaki sertliklerine rağmen- bununla yetinmiştir. Ömer'in Ebu Bekir için akdettiği ve Abdurrahman b. Avf'ın Osman için akdettiği gibi. Medine'de bulunanların toplanmasını -ümmetin icmasından bahsetmiyorum bile- şart koşmamışlardır. Bu durumda onlara kimse itiraz etmemiş ve çağlar boyunca -zamanımıza kadar- bu şekilde devam edegelmiştir."

Ashabın bazıları şöyle demiştir: "İmametın, açıktan kendisine akdedilen kişiye karşı, imametın daha önce gizlice kendisine akdedildiğini iddia eden kişinin iddiasını önlemek için, bu işlem adil bir topluluğun huzurunda yapılması vaciptir. Bu, içtihadı meselelerdendir."

Daha sonra, eğer çokluk (birden fazla aday için biat) vuku bulursa, önceki (önce biat edilmiş olan) araştırılır ve onun (imameti) yürütülür. Eğer diğeri ısrar ederse, o bagî (isyancı) olur. Dar bir bölgede iki imam için akid yapmak caiz değildir. Ancak bölgenin geniş olup bir kişinin idaresinin yetmediği durumlarda ise burası içtihad mahallidir."

Mevâkıf'ta yer alan ifadeler burada sona ermektedir. Onun şarihleri -Seyyid Şerif Cürcanî, Mevla Hasan Çelebi ve Şeyh Mesud eş-Şirvanî- bunu onaylamışlardır. (Şerhu'l-Mevâkıf, c. 3, s. 7-265'e bakınız.)

Mâverdî'nin Sözü

Mâverdî, el-Ahkâmü's-Sultâniyye'de (s. 4) şöyle demektedir: "Âlimler, imametın akdedilmesi için kaç kişinin gerektiği konusunda çeşitli mezheplere göre ihtilaf etmişlerdir. Bir grup şöyle demiştir: İmamet, ancak her beldeden ehl-i akd ve'l-hal'in çoğunluğu ile akdedilir; ta ki ona rıza genel

olsun ve imametinin kabulü icma ile sabit olsun. Ancak bu mezhep, Ebu Bekir'in hilafet biatının, orada hazır bulunanların seçimiyle yapıldığı ve orada hazır bulunmayanların gelmesi beklenmediği gerçeğiyle reddedilmiştir."

"Başka bir grup ise şöyle demiştir: İmamet onlar (ehl-i hal ve'l-akd) ile akdedilmesi için asgari sayı, onu akdetmek üzere toplanan veya birinin diğer dördünün rızasıyla akdettiği beş kişidir. Bu, iki hususa dayanılarak istidlal edilmiştir: Birincisi: Ebu Bekir'in biati, onu akdetmek üzere toplanan beş kişi ile akdedilmiş, ardından halk onlara tabi olmuştur. Onlar Ömer b. Hattab, Ebu Ubeyde b. Cerrah, Useyd b. Hudayr, Bişr b. Sa'd ve Ebu Huzeyfe'nin azatlısı Sâlim'dir (r.a. hepsinden). İkincisi: Ömer, şurayı, beşinin rızasıyla birine akdedilsin diye altı kişiye havale etmiştir. Bu, Basra ehlinden olan fıkıhçıların ve kelamcılarının çoğunun görüşüdür."

"Kûfe âlimlerinden diğerleri ise şöyle demiştir: İmamet, nikah akdinin veli ve iki şahit ile sahih olması gibi, biri diğer ikisinin rızasıyla onu üstlensin diye üç kişi ile akdedilir; böylece onlar bir hâkim ve iki şahit olurlar."

"Bir başka grup ise şöyle demiştir: İmamet bir kişi ile akdedilir. Zira Abbas, Ali (r.a.)'a: 'Elini uzat, sana biat edeyim; insanlar: Resulullah (s.a.a.)'in amcası, amcasının oğluna biat etti, derler ve artık iki kişi bile senin aleyhinde ihtilaf etmez' demiştir. Ayrıca bu bir hükümdür ve bir kişinin hükmü geçerlidir." (İfade sona ermiştir.)

Cüveynî'nin Sözü

İmamü'l-Haremeyn el-Cüveynî (v. 478), el-İrşad'da (s. 424) şöyle demektedir: "İhtiyar ve onun niteliği ile imamet ne ile akdedildiğinin zikredildiği bab: Biliniz ki, imamet akdinde icma şart değildir. Bilakis imamet, ümmetin onun akdinde toplanmamış olsa dahi akdedilir. Bunun delili şudur: İmamet Ebu Bekir için akdedildiğinde, o Müslümanların hükümlerini uygulamaya girişmiş, uzak bölgelerdeki sahabelere haberlerin yayılmasını beklemek için gecikmemiş, hiç kimse onu inkar etmemiş ve onu geciktirecek hiçbir engel olmamıştır. Eğer imamet akdinde icma şart koşulmazsa, belirli bir sayı veya sınırlı bir sınır da sabit olmaz. Bu durumda doğru olan, imamet ehl-i hal ve'l-akd'den bir kişinin akdi ile akdedileceği hükmüdür."

"Daha sonra ashabımızdan bazıları şöyle demiştir: Akdin, şahitlerin huzurunda cereyan etmesi şarttır. Zira eğer bu şart koşulmazsa, birinin, açıktan ilan edilen hakka (meşru imama) karşı önceden gizlice yapıldığını iddia ettiği bir akdi iddia etmesinden emin olamayız. İmamet, nikahdan daha aşağı bir mertebede değildir ve onda ilan şart koşulmuştur. Bu kesinlik ifade etmez; zira aklen ona şahitlik eden bir şey yoktur ve onu gösteren kesin bir nakli delil de bulunmamaktadır. Onun yolu, diğer içtihadî meselelerin yoludur." (İfade sona ermiştir.)

İmam İbnü'l-Arabî el-Mâlikî, Şerhu Sahihî't-Tirmizî'de (c. 13, s. 229) şöyle demektedir: "İmam için biat akdinde, bunun bütün insanlardan olması gerekli değildir. Bilakis, hakkında malum ihtilaf bulunan bu konuda iki kişi veya bir kişi yeterlidir."

Kurtubî'nin Sözü

Kurtubî, tefsirinde (c. 1, s. 230) şöyle demektedir: "Eğer imameti ehl-i hal ve'l-akd'den bir kişi akdederse, bu sabit olur ve başkalarını da bağlar; bazı insanların 'ancak ehl-i hal ve'l-akd'den bir topluluk ile akdedilir' demesinin aksine. Delilimiz şudur: Ömer, Ebu Bekir için biat akdini gerçekleştirdi ve sahabeden hiç kimse bunu inkar etmedi. [Sanki Benî Haşim'in tamamı, iki kişi dışında Ensar'ın tümü, Zübeyr, Ammâr, Selmân, Mikdâd, Ebu Zer ve Ebu Bekir'in biatini inkar eden ve biat etmekten geri duran muhacirlerden birçok başka kişi -yerinde detaylandırıldığı üzere- Kurtubî'ye göre sahabeden değillermiş! Aksi takdirde, müfessirin -sağlam tarihin onun yalanını ortaya çıkaracağını bilerek- yalan söylemesi caiz olmaz.] Ayrıca bu bir akittir; dolayısıyla diğer akitler gibi onu akdeden bir sayıya ihtiyaç duymaması gerekir. İmam Ebu'l-Meâlî şöyle demiştir: İmameti bir kişinin akdi ile kendisi için akdedilen kimseye imamet vacip olur ve bir olay ve durum değişikliği olmaksızın onu azhetmek caiz değildir. Bu, üzerinde icma edilmiştir." (İfade sona ermiştir.)

Allâme Emînî der ki: Öyleyse Abdullah b. Ömer, Üsâme b. Zeyd, Sa'd b. Ebi Vakkâs, Ebu Musa el-Eş'arî, Ebu Mes'ud el-Ensârî, Hassân b. Sâbit, Muğîre b. Şu'be, Muhammed b. Mesleme ve Osman'ın zekat memurlarından ve diğerlerinden bazılarının, ümmetin icmasından sonra mevlâmız Emîrül-Mü'minîn (a.s)'e biat etmekten geri durmalarının ve savaşlarında ona itaat etmede gecikmelerinin mazereti nedir? Halbuki onlar sahabeler arasında tanınmış ve Ali (a.s)'ın biatinden uzak durdukları için 'mu'tezile' (uzak duranlar) diye isimlendirilmişlerdir. [Hakim, el-Müstedrek, c. 3, s. 115; Taberî, Tarih, c. 5, s. 155; İbnü'l-Esîr, el-Kâmil, c. 3, s. 80; Ebu'l-Fidâ, Tarih, c. 1, s. 171, 115.]

İkinci Halifenin Hilafet Hakkındaki Görüşü ve Onunla İlgili Sözleri

Abdurrahman b. Ebzâ'dan rivayet edildiğine göre, Ömer şöyle demiştir: "Bu iş (hilafet), Ehli Bedir'den biri kaldığı sürece onlarındır. Sonra Ehli Uhud'dan biri kaldığı sürece onlarındır. Sonra şu ve şu... Bunda azatlıların, azatlı çocuklarının ve Fetih müslümanlarının hiçbir payı yoktur." [İbn Sa'd, Tabakât, c. 3, s. 248]

İbn Hacer'in el-İsâbe'de (c. 2, s. 305) zikrettiği bir sözünde şöyle demiştir: "Bu iş (hilafet), azatlılara ve azatlıların çocuklarına uygun değildir."

Yine şöyle demiştir: "Şu iki kişiden biri beni bulsaydı ve bu işi (hilafeti) ona verseydim, ona güvenirdim: Ebu Huzeyfe'nin azatlısı Sâlim ve Ebu Ubeyde el-Cerrâh. Eğer Sâlim hayatta olsaydı, onu (hilafeti) şûraya bırakmazdım." [İbn Sa'd, Tabakât, c. 3, s. 248; Bâkılânî, et-Temhîd, s. 204; Ebu Ömer, el-İstîâb, c. 2, s. 561; İrâkî, Tarhu't-Tesrîb, c. 1, s. 49; İbnü'l-Esîr, Üsdü'l-Gâbe, c. 2, s. 246.]

Vurulduğu zaman şöyle demiştir: "Eğer onu (hilafeti) Eclâh'a (en açık yolu gösterene) verilerse, onları en açık ve dosdoğru yola (es-sırâtu'l-eclâh el-mustakîm) iletir." Yani Ali'yi kastediyordu. Oğlu Ömer ona: "Ali'yi öne geçirmene ne engel oluyor?" dedi. O da: "Ona hem hayatımda hem de ölümümde (sorumluluğu) yüklemekten hoşlanmıyorum." dedi. [Belâzürî, Ensâbü'l-Eşrâf, c. 5, s. 16; Ebu Ömer, el-İstîâb, c. 2, s. 419]

Yine şöyle demiştir: "Eğer onu (hilafeti) Osman'a verseydim, Ebu Muayt ailesini insanların boyunlarına (yönetici) yapardı. Allah'a yemin ederim, eğer yapsaydı (yapardı) ve eğer yapsaydı, neredeyse ona gidip başını keserlerdi." Dediler ki: "Ya Ali?" Dedi: "O, oturan (kā'idun) bir adamdır." ["Kā'idun": Korkak ve silik. Sanki Halife, mevlâımız Emîrül-Mü'minîn'in gazve ve savaşlardaki öncülüğünü, kesin azmini, meşhur cesaretini ve diğer mükemmel sıfatlarını unutmuş! Ve Resulullah (s.a.a.)'in vefatından sonra onunla savaşmaktan geri durmasının sebebinin, insanların irtidat etmesinden ve fitne çıkmasından korkması olduğunu, Ömer'in şimşegi ve gürültüsünden ve onun -Allah ona selam etsin- cesaretinin miktarını ve keyfiyetini çok iyi bildiği cesaretinden çekinmesi olmadığını görmezden gelmiş! Evet, boşluk insanı böyle konuşmaya sevk eder. "Bâv": Kendini beğenme ve büyüklenme.] Dediler ki: "Talha?" Dedi: "O kendini beğenmiş (bâv) bir adamdır." Dediler ki: "Zübeyr?"

Dedi: "Orada değil." Dediler ki: "Sa'd?" Dedi: "At ve yay sahibi (bir savaşçıdır)." Dediler ki: "Abdurrahman b. Avf?" Dedi: "Onda aşırı bir cimrilik vardır. Bu işe (hilafete) ancak israfta bulunmadan cömert, cimrilik etmeden tutumlu olan kimse layıktır."

Bunu, h. 182 yılında vefat eden Kadı Ebu Yusuf el-Ensârî, "el-Âsâr" adlı kitabında, Hanefî mezhebinin imamı ve hocası Ebu Hanife'den naklen aktarmıştır.

Bu sözler ve ardından gelenler, hakikat ve mantıktan sapan bir dertler zinciridir; ancak biz onlara değer vererek geçiyoruz.

İbn Abbas'tan rivayet edildiğine göre, Ömer şöyle demiştir: "Muhammed ümmetiyle ne yapacağımı bilmiyorum." Bu, ona (hançerle) vurulmadan önceydi. Ben (İbn Abbas) dedim ki: "Neden endişeleniyorsun? Üzerlerine halife bırakacak birini buluyorsun." Dedi: "Yanımdaki (Ali) mi kastediyorsun?" "Evet" dedim. "O, Resulullah (s.a.a.)'e yakınlığı, damadı olması, öncülüğü ve (İslam uğrunda) çabasıyla buna layıktır." Ömer dedi ki: "Onda tembellik ve şakacılık vardır." Dedim ki: "Peki Talha nerede?" Dedi: "Gurur ve kibir nerede?" Dedim ki: "Abdurrahman b. Avf?" Dedi: "O, zayıflığına rağmen salih bir adamdır." Dedim ki: "Peki Sa'd?" Dedi: "O, savaş ve çarpışma adamıdır. Eğer ona bir şehrin işi yüklenirse, onu yürütemez." Dedim ki: "Öyleyse Zübeyr?" Dedi: "O, rıza halinde mümin, öfke halinde kâfir (nankör) ve cimri bir adamdır. Bu iş (hilafet), ancak şiddete kaçmadan güçlü, zayıflığa düşmeden yumuşak, israf etmeden cömert olan kimseye uygundur." Dedim ki: "Peki Osman nerede?" Dedi: "Eğer ona (hilafeti) verirse, Ebu Muayt oğullarını insanların boyunlarına (yönetici) yükler. Eğer bunu yaparsa, onu öldürürler." [Belâzürî, Ensâbü'l-Eşrâf, c. 5, s. 16] Başka bir lafzında (s. 17) şöyle denir: "Talha'ya ne dersin?" dediler. Dedi: "Burnu gökte, kığı suda."

Cemaatin Getirdiği Hilafete Bir Bakış

Allâme Emînî der ki: Cemaatin getirdiği İslami hilafet ve genel imamet işte budur. Onlara göre hilafet, sadece orduların idaresi, sınırların korunması, zalimin engellenmesi, mazlumin hakkının alınması, hadlerin uygulanması, ganimetin Müslümanlar arasında paylaştırılması ve onların hac ve gazvede ilerletilmesi için genel bir riyasettir (liderliktir). Onda, reayadan (halktan) fazla bir ilim derinliği şart koşulmaz; bilakis o ve ümmet, şariat ilmi konusunda eşittir. Onun için, kadıların sahip olduğu ilim yeterlidir. Bu kadılar senin önündedir ve sen onların ilmini çok iyi bilirsin;

yakından dikkatle bakman sana yeter. İmam, fıska, zulmü, haksızlığı ve fücuru (açıktan günah işlemesi) sebebiyle azledilmez. Ümmetin, her halükarda -iyi veya facir (günahkar) olsun- ona itaat etmesi vaciptir. Hiç kimse için ona muhalefet etmek, ona karşı ayaklanmak ve onun işinde çekişmek caiz değildir.

İşte bu temel üzere, anayasal seçimle gelen halifeler, kaza (yargı) ve iftada (fetva vermede) Kitap ve Sünnet'in hükmünden uzaklaştılar ve hiçbir engelleyici kalmadı. Hiç kimse, siyaset elinin uydurduğu ve ağızlara kilit vurduğu şu merfu hadisten dolayı, emr-i bi'l-ma'ruf ve nehy-i ani'l-münker yapmıyordu: "Yakında fitneler olacak. Kim bu ümmetin toplu haldeyken işini dağıtmak isterse, kim olursa olsun onu kılıçla vurun." [Sahih-i Müslim, c. 2, s. 121; Sünen-i Ebu Davud, c. 2, s. 283.]

Abdullah'tan merfu olarak rivayet edilen şu hadis de vardır: "Benden sonra bir bencillik (israf) ve inkâr edeceğiniz işler olacak." Dediler ki: "Ey Allah'ın Resulü! O zamanlara yetişenlerimize ne emredersin?" Dedi: "Üzerinize düşen hakkı (sorumluluğu) yerine getirirsiniz ve sizin olanı (hakkınızı) Allah'tan istersiniz." [Sahih-i Müslim, c. 2, s. 118]

İşte bu temel üzere Muaviye b. Ebu Süfyan, Kûfe'de biat için oturabildi ve insanlar ona, Ali b. Ebu Talib'den beri olmak üzere biat ettiler. [el-Beyân ve't-Tebyîn, c. 2, s. 85]

İşte bu temel üzere Abdullah b. Ömer, içki içen Yezid'in biatini onayladı. Nâfi' şöyle demiştir: "Medine halkı Yezid b. Muaviye'yi azlettiği zaman, İbn Ömer hizmetkârlarını ve azatlılarını topladı. Süleyman'ın rivayetinde ise: 'Hizmetkârlarını ve çocuklarını topladı' şeklindedir ve şöyle dedi: 'Ben Resulullah (s.a.a.)'i şöyle buyururken işittim: Her hain için kıyamet gününde bir sancak dikilir.' Zehrânî şunu eklemiştir: Dedi ki: 'Biz bu adama Allah ve Resulü'nün biati üzere biat ettik. Ben, bir adama Allah ve Resulü'nün biati üzere biat ettikten sonra ona karşı savaşmak için savaş düzenine girmekten daha büyük bir hainlik bilmiyorum. İçinizden bu işte (hilafette) azleden veya biat eden kimsenin artık benimle onun arasında ayrılık (fasıl) olacağını bilmiyorum.'"

Bir başka ifadeyle: "Abdullah b. Ömer, Medineliler Abdullah b. Zübeyr ile birlikte (Yezid'e karşı) ayaklandıklarında ve Yezid b. Muaviye'yi azlettiklerinde, ailesini topladı ve şöyle dedi: 'Biz bu adama (Yezid'e) Allah ve Resulü'nün biati üzere biat ettik. Ben Resulullah (s.a.a.)'i şöyle buyururken işittim: Hain için kıyamet gününde bir sancak dikilir ve 'Bu falanın hainliğidir' denilir. Allah'a ortak koşmaktan sonra en büyük hainlik, bir adamın bir adama Allah ve Resulü'nün biati üzere biat etmesi, sonra da biatini bozmasıdır. Hiçbiriniz Yezid'i azletmesin ve hiçbiriniz bu işe (hilafete) karışmasın; yoksa benimle onun arasında bir ayrılık (fasıl) olur.'" [Sahih-i Buhârî, c. 10, s. 166; Beyhakî, Sünen, c. 8, s. 160, 159; Ahmed b. Hanbel, Müsned, c. 2, s. 96.]

İşte bu temel üzere, Humeyd b. Abdurrahman'dan şu rivayet gelmiştir: "Yezid b. Muaviye halife olunca, Yesâr el-Ensârî'nin (sahabi) yanına girdim. Dedi ki: 'Onlar, Yezid'in Muhammed ümmetinin hayırlısı olmadığını söylüyorlar. Ben de aynı şeyi söylüyorum. Fakat Allah'ın Muhammed ümmetinin işini toplaması, onların ayrılığa düşmesinden bana daha sevimsidir. Nebi

(s.a.a.) bana: 'Sana cemaatten ancak hayır gelir' buyurdu." [el-İstîâb, c. 2, s. 635; Üsdü'l-Gâbe, c. 5, s. 126.]

İşte bu temel üzere, Âişe, Esved b. Yezid'in rivayet ettiği şu sözü söylemiştir: "Âişe'ye dedim ki: 'Azatlılardan bir adamın, Muhammed'in ashabıyla hilafet konusunda çekişmesine şaşırıyorum musun?' Dedi ki: 'Buna ne diye şaşırıyım? O, Allah'ın (verdiği) bir sultandır; onu iyiye de kötüye de verir. Firavun, Mısır halkına dört yüz yıl hükümrân oldu.'" [İbn Ebi Hatim tarafından nakledilmiştir, bkz. ed-Dürrü'l-Mensûr, c. 6, s. 19.]

İşte bu temel üzere, Mervan b. Hakem'in şu sözü yönlendirilir: "Osman'ı (savunmada) Ali'den daha çok engelleyen hiç kimse yoktu." Ona denildi ki: "O halde neden minberlerde ona sövüyorsunuz?" Dedi ki: "Çünkü işimiz ancak bununla düzelir." [es-Sevâ'iku'l-Muhrika, s. 33.]

Bu esas üzere, Muaviye'nin, Yezid'e biat etmek istediği için Abdurrahman bin Halid'i öldürmesi sahih olmuştur. Zira o, Şam halkına hitap ederek onlara şöyle demişti: "Ey Şam halkı! Benim yaşıma iyice ilerledi ve ecelim yaklaştı. Sizin için düzen sağlayacak bir adamı tayin etmek istiyorum. Ben sadece sizden biriyim, siz de görüşünüzü söyleyin." Bunun üzerine halk dağılıp toplandı ve "Abdurrahman bin Halid'i [Sahabelerden olup Kureyş'in süvarilerindendi. Güzel huy, fazilet ve cömertlik sahibiydi; ancak Ali (a.s.) ve Beni Haşim'den sapmıştı. Üsdü'l-Gabe, c. 3, s. 289.] razı olduk" dediler. Bu durum Muaviye'ye ağır geldi ve bunu içine sakladı. Sonra Abdurrahman hastalandı. Muaviye, yanında bulunan ve kendisine güvenilen Yahudi bir hekime, onun yanına gidip kendisini öldürecek bir içki içirmesini emretti. Hekim de gidip ona içirdi ve karnı yarılarak öldü. Daha sonra kardeşi Muhacir bin Halid, kendisi ve bir kölesi, gizlice Şam'a girdi. O Yahudi'yi gözetlediler. Yahudi, geceleyin Muaviye'nin yanından çıktı. İki kişi üzerine hücum ettiler. Yahudi'nin yanındaki adamlar ise onu bırakıp kaçtılar ve Muhacir onu öldürdü.

Bunu Ebu Ömer, el-İstiab adlı eserinin 2. cilt, 408. sayfasında zikrederek şöyle demiştir: "Onun bu kıssası, siyer ehli ile asar ve ahbar ilmine sahip olanlar nezdinde meşhurdur. Biz onu kısaltarak aktardık. Ömer bin Şebbe, Ahbar'ul Medine'de; diğerleri de zikretmiştir." İbnü'l-Esir de bunu Üsdü'l-Gabe'nin 3. cilt, 289. sayfasında zikretmiştir.

Yine bu esas üzere, İmam es-Sebt'in (Torun) katili Şimr bin Zi'l-Cevşen'in mazereti, Ebu İshak'ın rivayet ettiği üzere, şöyle cereyan etmiştir: Şimr bin Zi'l-Cevşen bizimle birlikte namaz kılar, sonra şöyle derdi: "Allah'ım! Şüphesiz sen şereflişin, şerefi seversin. Sen bilirsin ki ben de şerefliyim, beni bağışla." Ben de, "Sen Resulullah'ın (s.a.a.) oğlunun öldürülmesine yardım ettin, Allah nasıl seni bağışlasın?" dedim. O da, "Yazıklar olsun sana, ne yapalım? Şu emirlerimiz bize bir emir verdiler, biz de onlara muhalefet etmedik. Eğer muhalefet etseydik, şu serseri eşeklerden daha kötü olurduk." [İbn Asakir Tarihi, c. 6, s. 338; Zehebi'nin Mizanü'l-İtidal'i, c. 1, s. 449. Bir ifade şöyledir: "Allah'ım! Beni bağışla, zira ben kerimim; beni alçaklar doğurmadı." Ben de ona, "Gerçekten fikir ve düşüncede çok kötüsün; Resulullah'ın kızının oğlunu öldürmeye koştun, yazıklar olsun, sonra da bu duayı ediyorsun" dedim. O da, "Çekil git! Eğer sen ve arkadaşlarının dediği gibi olsaydık, dağlardaki eşeklerden daha kötü olurduk" dedi.]

Yine bu esas üzere, Ebu Bekir et-Tai ve arkadaşlarına da olanlar olmuştur. Süleyman bin Rebuva şöyle anlatır: Ben ve içlerinde Ebu Bekir bin Hemed bin Said et-Tai'nin de bulunduğu on kadar yaşlı kimse, Şam Camii'nde toplandık. Ali bin Ebu Talib'in (r.a.) faziletlerini okuduk. Üzerimize yaklaşık yüz kişi atılarak bizi dövdüler ve valiye sürüklediler. Ebu Bekir et-Tai onlara, "Ey efendiler, bizi dinleyin. Bugün sadece Ali'nin faziletlerini okuduk, yarın da Müminlerin Emiri Muaviye'nin faziletlerini okuyacağız. Aklıma bazı beyitler geldi, dinlemek isterseniz?" dedi. Onlar da, "Söyle" dediler. O da şu beyitleri okumaya başladı:

"Yezid ve din, o bir taassuptur; onun ne aklı ne de ızanı vardır."

"Selamet bulur, yoksa boynunu vururlar."

"Ali'ye (a.s.) olan sevgi, tamamen bir darbedir; onun korkusundan kalp titrer."

"Ve benim mezhebim, Hidayet İmamı'nın (a.s.) sevgisidir."

"Bundan başkasını söyleyen bir adam..."

"Ve insanlar, onların hevalarına uyan kimselerdir."

[Tamamu'l-Mütûn, es-Safedi, s. 188.]

Dediler ki: "Bizi serbest bırakın."

Bu esas üzere, Allah'ın ehlinin (Âl-i Allah) hürmetleri çiğnendi, hidayet edici Ehl-i Beyt'in mukaddesatı zayi edildi, tertemiz Ehl-i Beyt şialarından olan mazlum ve pak insanların kanları döküldü. Ve mübarek Nebi'nin kendi neslinden olan, Allah'ın lisanıyla temizlenmiş olduğu bildirilen Ehl-i Beyt reisi hakkında, minberlerin yüksek yerlerinden, Emevi halifeleri tarafından, İslam dünyasının her tarafında uygulanan bir sünnet haline getirilerek açıkça sövüldü. Öyle ki Muaviye, Sa'd bin Ebi Vakkas'ı, Ebu's-Sebteyn (iki torunun babası) olan efendimiz Müminlerin Emiri'ne (a.s.) sövülmesine sessiz kalmasından dolayı azarladı. [Üçüncü cilt, 250. sayfaya bakınız.] Hatta Abdullah bin Velid bin Osman bin Affan, Arefe akşamı minberde oturan Hişam bin Abdülmelik'in yanına kalkıp şöyle dedi: "Ey Müminlerin Emiri! Bugün, halifelerin Ebu Turab'a [Resail'ül-Cahiz, s. 92; Ensab'ül-Belazuri, c. 5, s. 116.] lanet etmeyi müstehap saydıkları bir gündür."

Said bin Abdullah da Hişam bin Abdülmelik'e: "Ey Müminlerin Emiri! Şam ehlinin valileri, böyle salih meclislerde daima Ebu Turab'a lanet ederlerdi, sen de lanet et" [İbn Kesir Tarihi, c. 9, s. 432.] dedi.

Bu esas üzere, hilafet anlayışına göre, ilk halife ve onun yolunu takip edenlerin görüşünde, fazıl olmayanın (mefdul) fazıl olanın (fazıl) üzerine tercih edilmesinin ve sonradan gelenin önce gelenin önüne geçirilmesinin, uydurma mazeretler, karışık vehimler, zayıf tercih sebepleri ve anlık siyasetle gerçekleşmesinde bir zorbalık veya sıkıntı yoktur. Zira kendisinde ruhani kudsiyet, fazıl melekeler, kerim ahlaklar, şerefli nefsanîyetler, alametler ve marifetler, dereceler ve mertebelerden hiçbir şey şart koşulmayan; yaptıklarından dolayı hesaba çekilmeyen; ahkamı tatil etmek ve hududu terk etmekle azledilmeyen; ve ümmetinde namazı kıldırıldığı sürece -tüm bu tafsilatı işittiğiniz üzere- kendisiyle savaşılmayan bir makam sahibi için, Ebu Ubeyde el-Cerrah gibi kabir kazıcılarının bu ağır yükü taşımasında, hilafet kisvesine bürünmesinde bir engel yoktur. İlk halifenin, başlangıçta onu veya arkadaşını kendi nefsine tercih etmesinde bir mani yoktur. Ve sayfa 160'ta zikredilenleri -hatta kendi simsarlarının ve cellatlarının yardımıyla ve onun işini önemseyenlerle dahi olsa- infaz etmek için herhangi bir ehil kişinin seçilmesinde

bir engel yoktur. Hatta belki de şiddet, kabalık, sertlik ve tedbirsizlik sahibi olan biri, anlık siyaset neyi gerektirirse gerektirsin, başkalarından daha evladır.

Çoğunluk, halifenin, mefdulü fazıl üzerine tercih etmesini takip etmiştir. Kadı İci, el-Mevakıf adlı eserinde şöyle demiştir: "Çoğunluk, fazıl mevcut iken mefdulün imametini caiz görmüştür. Zira belki de o, imamete fazıldan daha salihdir. Çünkü her işin velayetinde itibar edilen, onun maslahat ve mefsedetlerini bilmek ve onun gereklerini yerine getirmeye gücü yetmektir. Nice ilim ve amelde mefdul olan kimse vardır ki, liderliğe daha bilgilidir, onun şartlarını daha çok yerine getirir." Bir grup ise şöyle tafsil etmiştir: "Eğer fazılın tayini fitne çıkarırsa vacip olmaz, aksi takdirde vacip olur." Şerif Cürani de şöyle demiştir: "Tıpkı ordu ve halkın fazıla değil de mefdule itaat ettiği farz edildiği gibi." [Şerhu'l-Mevakıf, c. 3, s. 279.]

Allâme Emînî der ki: Bizim 'fazıl' ile kastımız, insanda bir araya gelmesi mümkün olan tüm kemal sıfatlarını toplayan kimsedir; sadece bir sıfattaki fazilet değildir. Öyleyse o zaman en fakih olan, siyaset işlerine en basiretli olan, işlerin maslahat ve mefsedetlerini en iyi bilen, kamu yararını idarede en sağlam olan, savaş mevzilerinde en cesur olan, mahkemelerde en isabetli hüküm veren, Allah yolunda en sert olan, ümmetin zayıflarına en merhametli olan, dini topluluğun ihtiyaç sahiplerine en cömert olan ve benzeri şart ve vasıflara sahip olandır. Öyleyse onların zannettiği gibi mefdulün daha muktedir, daha bilgili ve daha doğru olabileceği tasviri geçersizdir, vesaire. Ve şunu ispat ettikten sonra ki, onu (imamı) göndermesi (takyîzuhu), Yüce Mevla'nın üzerine vacip olan bir lütuf meselesidir ve o, Kur'an-ı Kerim'in dengidir ve Nebi'ye havuzda varıncaya kadar birbirlerinden ayrılmayacaklardır; zamanı, bizim söylediğimiz gibi bir insandan hali bırakmamak Mevla'ya düşer.

Ordunun ve diğerlerinin içinde ona itaat etmeyen kimse ise, risalet sahibine itaat etmeyen kimse gibidir. Bu durum, emir sahibini Allah'ın ona takdir ettiği ulu vilayet makamından uzaklaştırmaz. Bilakis, ümmetin geri kalanının, irtidad ehli veya öyle zannedilen kimseleri bastırdıkları gibi, onları da itaate almaları ve Sa'd b. Ubâde el-Hazrecî'ye yönelttikleri okunu (yani biatlerini) ona da yöneltmeleri gerekir.

Halife'nin, fazıl olanı geride bırakıp mefdûlü öne geçirme konusundaki görüşünden başka çare yoktu. Bu, yalnızca kendi hilafetini meşrulaştırmak ve Allah'ın aziz kitabında takdis ettiği, Nebiyy-i Ekrem'in kendi nefsi saydığı, itaatini kendi itaatine, velayetini kendi velayetine denk tuttuğu, onunla dini tamamlayıp nimeti kemale erdirdiği, nebisine tebliğ emri verip onu insanlardan koruyacağını taahhüt ettiği kimseyi geride bırakarak öne geçmek içindi. Yüz bin veya daha fazla kişinin yer aldığı heybetli bir toplulukta vahyin seslendiricisi, onun velayetini ve müminler üzerindeki önceliğini şu sözlerle ilan etti: "Ey insanlar! Şüphesiz Allah benim mevlamdır, ben de müminlerin mevlasıyım. Ben onlara kendi nefislerinden daha evlâyım. Kimin mevlası isem, Ali de onun mevlasıdır. Allah'ım! Ona dost olana dost, düşman olana düşman ol!"

İki torunun babası olan zatın faziletleri, meleke ve ruhanî dereceleri, asil nesebi, pak soyu, mübarek doğumu, yüce mertebesi, azim ve kararlılıktaki üstünlüğü, İslam'a erken girişi, Allah yolunda fedakarlığı, ilim ve bütün faziletlerdeki üstünlüğü hiç kimseye gizli değildi.

Evet, halifenin mefdûlü fâzılın önüne geçirme görüşü, ilk günden itibaren seçim sistemine yön vermiştir. Ebu Bekir'e yalnızca iki kişinin akdi ile biat edilmiştir: Ömer b. Hattab ve Ebu Ubeyde el-Haffâr İbnü'l-Cerrah. İş, gündüz olup geceye kalmadan, anayasal seçim sisteminin kurucuları olan o şahıslar tarafından planlanarak sonuçlandırılmıştır. O gün onlara yalnızca Üseyd b. Hudayr ve Bîşr b. Sa'd uymuş, sonra işin vahameti anlaşılınca [İstenileni yapmaktan imtina edip sonra boyun eğen ve itaat eden kimse için söylenen bir meseldir.] ve yırtık genişleyip yamayla kapatılamaz hale gelince insanlar koşuşturmuştur. Doğru yol tutturulamamış, helak edici iş onu yiyip bitirmiştir. [Meselin aslı: "Cahil adamı, helak edici iş yiyip bitirmeden önce doğru yola ilet." şeklindedir.] Artık basiretsiz düzeltici, "Adamı ve seçimini bırak; şerde de hayır vardır," demeye başlamıştır. [Nasihat kabul etmeyen kimse için söylenen bir meseldir.] Oysa dikenli bitkiden üzüm devşirilmez.

Ebu Bekir'e biat edildi ve onun vücudu semizleşip hali düzeldi. [İnsan semirdiği ve hali düzeldiği zaman kullanılan bir meseldir.] Daha ilk günden dini vazifeler üç kişi arasında taksim edildi: İmamlık (namaz kıldırma) ona (Ebu Bekir'e) verildi. Ömer dedi ki: "Kaza işleri (yargı) bana aittir." Ebu Ubeyde dedi ki: "Ganimet ve devlet gelirlerinin taksimi bana aittir." Ömer dedi ki: "Öyle olurdu ki, bana aylar gelip geçer de iki kişi arasında (çözmek için) bir anlaşmazlık husule gelmezdi." [Tabakât-ı İbn-i Sa'd, c.3, s.130.] O zamanlar, bizim efendimiz Emirü'l-Mü'minin'den (a.s.) daha üstün olduğunu iddia eden veya bu yönde bir söz sarf eden kimse yoktu. İşte Ebu Bekir minberlerin yüksek yerlerinden şöyle sesleniyordu: "Sizin işlerinizin başına geçtim, halbuki sizin en hayırlınız değilim. Beni yakalayan bir şeytanım (vesvesem) var." Ümmetinden, nefesine karşı kendisine yardım etmelerini, onu doğru yolda tutmalarını ve eğriliklerini düzeltmelerini istiyordu. [Bu ciltte s.138'de geçenlere bakınız.]

İşte Ömer bin Hattab, elinin altındaki metinlere rağmen (açık naslara rağmen) işin (hilafetin) Ali (a.s.) için olduğunu biliyordu. Ancak onlar, onu (Ali'yi) genç yaşı ve üzerindeki kanlar (savaşlarda aldığı öfke ve kinler) sebebiyle bu makamdan uzaklaştırdılar [Birinci ciltte s.447'de ve bu ciltte s.96'da geçenlere bakınız.] veya Ömer halife tayin etmeye karar verdiğinde dediği gibi: "Baban (Ali) Allah için (ne iyi kuldur). Senin şakacı tarafın olmasaydı (seni halife tayin ederdim)." (El-Ğaysü'l-Müntesim, es-Safedî, c.1, s.168'de olduğu gibi) Ömer, Rabbi Allah'a, kendisini içinde Ebu'l-Hasan'ın (İmam Ali'nin) bulunmadığı bir müşkül için yaşatmaması için dua ederdi. Ömer, Ali (a.s.) olmasaydı kendisinin sapıklığa düşeceğini, [Et-Temhîd, el-Bâkılânî, s.199] Ali (a.s.) olmasaydı kendisinin helak olacağını, Ali (a.s.) olmasaydı kendisinin rezil olacağını görür ve derdi ki: "Kadınlar, Ali'nin benzerini doğurmaktan aciz kalmıştır." Altıncı ciltte, "Nevâdirü'l-Eser" bölümünde ondan (Ömer'den) nakledilen birçok sözün yanı sıra, nefsinin vicdanındaki endişelerde asla ve asla ("Nasıl endişe edebilir?") bizim efendimiz Ali'ye (a.s.) faziletlerinden birinde denk olduğu, veya onlardan herhangi birinde ona yaklaştığı, ya da ondan biraz uzak olduğu düşüncesi yer almamıştır.

Onların (Sünnî ekolün) yanında hilafetin anlamını ve seleflerinin -ki önde gelenleri ilk halifedir- bu konudaki görüşünü öğrendikten ve onların bu sözleri ile diğer bir grubun meylettiği başka iddialar arasındaki tutarsızlığı gördükten sonra -"Eğer o (Kur'an), Allah'tan başkası tarafından (indirilmiş) olsaydı, elbette içinde birçok çelişki bulurlardı." (Nisâ Suresi, 82)- geliniz:

Ahmed bin Muhammed el-Vetrî el-Bağdâdî, Ravzatü'n-Nâzırîn, s.2'de şöyle demiştir: "Bil ki, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat çoğunluğu, Nebi (s.a.a.)'den sonra insanların en faziletlisinin Ebu Bekir, sonra Ömer, sonra Osman, sonra Ali -Allah Teâlâ hepsinden razı olsun- olduğuna inanır. Hilafette öne geçen, fazilette de öne geçmiştir. Çünkü mefdûlün (daha az faziletlinin) fâdılın (daha faziletlinin) önüne geçirilmesi imkânsızdır. Zira onlar en faziletli olanı gözetiyorlardı, sonra ondan sonra geleni. Bunun delili şudur: Ebu Bekir Ömer'i halife tayin ettiğinde, Talha ona gelerek dedi ki: 'Üzerimize sert ve kaba birini vali tayin ettin, Rabbine ne diyeceksin?' Ebu Bekir dedi ki: 'Gözlerimi ovuşturdu, topuklarımı ovaladın (beni rahatsız ettin) ve beni kendi görüşümden vazgeçirmeye, dinimden çevirmeye geldin. O (Rabbin) bana sorduğunda derim ki: Onlara, ehlinin (ümmetinin) en hayırlısını halife bıraktım.' Bu, onların en faziletli olanı, sonra ondan sonra geleni gözettiklerine delalet eder." (Alıntı sonu)

Ve sen görüyorsun ki, bu iddianın içinde, zavallı ümmetin sade insanlarını kandırmak için hile vardır. Bu iddia, hem cumhur (Sahabe ve Tabiin çoğunluğu)un görüşüne, hem de onların kelâm alimlerinin teorilerine, hem Sahabe'nin amel ve metinlerine, hem de her şeyden önce Halife Ebu Bekir'in görüşüne aykırıdır. Sanki (el-Vetrî'nin) imkânsız saydığı şey, Halife'ye ve onu işinde destekleyenlere, sonraki asırlar ve nesiller boyunca imametini benimseyenlere gizli kalmış gibidir.

Sanki o sert ve kaba adamın (Ömer'in) fazileti, Sahabe'ye gizliydi de onu kimse bilmiyordu da Ebu Bekir onu açıkladı. Sanki tarih ve nevâdirü'l-eser (nadir rivayetler), (el-Vetrî'nin elinin altında yoktu da insanların kıymetlerini bilesin, onları aşırı yüceltmesin, keyfi konuşmasın, sözde ileri geri atmasın, aşırılık etmesin ve Ömer'in ümmetin en hayırlısı olduğunu ve onun o siret ve nadir eserinin (rivayetlerinin) bulunduğunu bilmesin. Eğer öyleyse, İslam'a selam olsun (yani İslam'ın hali haraptır).

Evet, bu sadece hevalar ve şehvetlerdir; herkes ondan bir parça almıştır. Herkes kendi meyillerine göre peşinden gittiği, asılsız fetvalardır. Biz senin sağlam aklını bu iki imam arasında bir ölçü koyuyoruz:

Birisi, bizim kendisinden bahsettiğimiz (İmam Ali a.s.), diğeri ise onların (Ehl-i Sünnet'in) iddia ettiği (Ebu Bekir)dir. Akıl hangisine meyleder, kişi ile Rabbi Subhanehu arasında hangisini vesile edinir, Müslümanların boyunlarını, nefislerini, kanunlarını, dünya ve ahiretlerindeki hükümlerini hangisinin ele geçirmeye hakkı vardır, onu (aklını) muhakeme et. Eğer terazide adaletli göz yoksa, o zaman veyl olsun ölçüde ve tartıda hile yapanlara (Muttaffifîn Suresi, 1).

Ebu Bekir'in Başına Gelen Davalar

6. Halife'nin Kader Hakkındaki Görüşü

Lâlekâî, es-Sünne'de Abdullah bin Ömer'den şöyle rivayet etmiştir: Bir adam Ebu Bekir'e gelerek dedi ki: "Zinanın mukadder (takdir edilmiş) olduğunu görüyor musun?" Ebu Bekir dedi ki: "Allah onu bana takdir etti, sonra da beni azaplandırarak öyle mi?" Adam: "Evet." dedi. Ebu Bekir: "Ey soysuzun oğlu! Vallahi, yanımda bir adam olsaydı, burnunu kırmalarını ["Vecea" vurmak, dövmek; "veceehu" ise ezmek ve kırmak demektir.] emrederdim." [Suyûtî, Târîhu'l-Hulefâ, s. 65.]

Allâme Emînî der ki: Halife'nin sahih kader anlayışını, yani ilâhî ezeli ilimde sabit olan cari emrin (yazının) mana ve mahiyetini, fiil ve terketme kudretinin verilmesiyle birlikte, hayır ve şerrin tanıtılması ve birincinin akıbeti ile ikincinin vahim sonucunun açıklanması ile birlikte bildiğini mi görüyorsunuz?

Şüphesiz biz ona (insana) yolu gösterdik; ya şükredici olur ya da nankörlük edici. [İnsan Suresi, 3. Ayet.] Şüphesiz biz ona iki tepeyi (hayır ve şer yollarını) gösterdik. [Beled Suresi, 10. Ayet.]

Her kim şükrederse, ancak kendi lehine şükretmiş olur; kim de nankörlük ederse, şüphesiz benim Rabbim ganîdir (hiçbir şeye muhtaç değildir), kerîmdir (lütuf ve ihsanı boldur). [Neml Suresi, 40. Ayet.] Kim şükrederse, kendi lehine şükretmiş olur; kim de nankörlük ederse, şüphesiz Allah ganîdir (hiçbir şeye muhtaç değildir), hamîddir (övülmeye layıktır). [Lokman Suresi, 12. Ayet.]

Bütün bunlar, insanda akıl ve şehvetin denk olması, kötülüğü emreden nefse karşı başarı faktörlerinin yaratılması ile birliktedir. Kim güzel seçimiyle itaatle amel eder, kim de kötü seçimiyle günah işler.

Onlardan (insanlardan) kendine zulmeden de vardır, orta yol tutan da vardır, hayırlarda öne geçen de vardır. [Fâtır Suresi, 32. Ayet.] Kim hidayete ererse, kendi lehine hidayete ermiş olur; kim de saparsa, kendi aleyhine sapmış olur. [Yûnus Suresi, 108. Ayet; İsrâ Suresi, 15. Ayet.] Kim hidayete ererse, kendi lehine hidayete ermiş olur; kim de saparsa, kendi aleyhine sapmış olur. [Zümer Suresi, 41. Ayet.] Kim salih bir amel işlerse, kendi lehinedir; kim de kötülük işlerse, kendi aleyhinedir. Sonra Rabbinize döndürüleceksiniz. [Câsiye Suresi, 15. Ayet.] Kim görür (hidayeti bulur)sa kendi lehinedir; kim de körlük ederse (saparsa) kendi aleyhinedir. [En'âm Suresi, 104. Ayet.] De ki: Eğer sapacak olsam, ancak kendi aleyhime saparım; eğer hidayete erersem, bu da Rabbimin bana vahyettiği sayesinde. [Sebe' Suresi, 50. Ayet.] Eğer iyilik ederseniz kendinize iyilik etmiş olursunuz, eğer kötülük ederseniz yine kendinizdir. [İsrâ Suresi, 7. Ayet.] Şüphesiz Rabbin, kimin kendi yolundan saptığını en iyi bilendir ve O, kimin hidayette olduğunu da en iyi bilendir. [Necm Suresi, 30. Ayet.] Rabbim, hidayetle geleni de, apaçık bir sapıklık içinde olanı da en iyi bilendir.

Kader, cebri (zorunluluğu) gerektirmez. Mevlâ Subhanehu'nun, kulların iki yokuştan (hayır ve şer yollarından) hangisini seçeceklerine ve hayır veya şerden hangi ameli işleyeceklerine dair mukadderatı bilmesi, teklifi (sorumluluğu) ortadan kaldırmaz. Tıpkı bunun mükelleflerin ihtiyarında (seçimlerinde) bir etkisinin olmaması gibi. Bununla birlikte, masiyet (günah) üzerine azap etmek çirkin değildir ve bununla birlikte, taat (itaat) üzerine sevap düşmez.

Kim zerre miktarı hayır işlerse onu görür, kim de zerre miktarı şer işlerse onu görür. [Zilzâl Suresi 7-8. Ayetler.]

Kıyamet günü adalet terazilerini kurarız. Hiçbir kimseye hiçbir şekilde haksızlık edilmez. Hardal tanesi kadar bile olsa, onu (teraziye) getiririz. Hesap gören olarak biz (herkese) yeteriz. [Enbiyâ Suresi, 47. Ayet.] Bugün herkese kazandığının karşılığı verilir. Bugün haksızlık yoktur. [Mü'min

Suresi, 17. Ayet.] Onları, hakkında şüphe olmayan bir gün için topladığımız ve herkese kazandığının (tam olarak) ödendiği, hiç kimseye haksızlık edilmediği zaman halleri nasıl olacak! [Âl-i İmrân Suresi, 25. Ayet.]

Acaba Halife, kaderin bu anlamını biliyor muydu da verdiği cevabı verdi? Fakat soru soran kişi onun kastettiğini anlamadı ve eleştirisini yaptı. Bununla birlikte, eğer Halife bunu kastetmiş olsaydı, eleştiren kişi onu ağır bir şekilde sövüp saymaz ve yanında burnunu kıracak birinin olmasını temenni etmezdi; maksadını açıklamadan önce adam hakka dönerdi.

Veya Halife, kaderden, taraftarlarının çoğunun yükselttiği sesle (yaygın olarak savunduğu) "amellerin yaratılması" görüşünden başka bir şey bilmiyor muydu? Bu durumda, eleştiren kişinin söylediği -Halife onu sövsün veya sövmesin- doğruya yönelik olur.

Kızı Âişe'den nakledilen ve ikinci anlama (cebri andıran yanlış kader anlayışına) meyil ettiğine delalet eden şey, efendimiz Emîrül-Mü'minîn (a.s.) hakkındaki haksızlığı ve kendisi için çekilmiş perdeden (evinden) Cahiliye dönemi kadınları gibi açılıp saçılması münasebetiyle kendisine yapılan kınamadan ötürü mazeret beyan ettiği gündür. (O zaman) şöyle demişti: "O, takdir edilmiş bir kaderdi ve kaderin sebepleri vardır." Bunu Hatîb el-Bağdâdî, senediyle birlikte Tarih'inde (c.1, s.160) nakletmiştir.

Eğer bizi, (Âişe'nin) kendini kaptırmış olduğu duruma düşüren şey, yine Hatîb'in Tarih'inde (c.5, s.185) Urve'den naklettiği şu haberdur: "Âişe, Cemel Vak'ası'ndaki yolculuğunu asla anmazdı ki, başörtüsü ıslanına kadar ağlamasın ve 'Keşke ben unutulup gitmiş (düşük) bir şey olsaydım!' demesin." [Bunu İbnü'l-Esîr, en-Nihâye'de (c.4, s.151); İbn Manzûr, Lisânü'l-Arab'da (c.20, s.196) ve ez-Zebîdî, Tâcû'l-Arûs'ta (c.10, s.367) zikretmiştir.] Süfyân es-Sevrî dedi ki: "En-Nesiyyü'l-mensîy: Atılan âdet kanıdır."

Sanki o, yolculuğunu (Cemel'e gidişini) ömür boyu ağlanacak ve gözyaşlarıyla başörtüsünün ıslatılacak kadar büyük bir günah (حوباً - hûben) görüyordu ve arzuladığı şeyi (düşük olmayı) temenni ediyordu. Bu ise, o soğuk mazereti (kaderi bahane etmesini) yalanlamaktadır. Ki o mazeretin aslı, babası Halife'nin, kendisine yöneltilebilecek (eleştirileri) defetmek için sövmekten başka bir yol bulamadığı görüşünden alınmıştır.

7. Halife'nin, (Sünnet Sanılır Korkusuyla) Kurban Kesmeyi Terki

Altıncı cilt, s.213'te, Ebu Bekir ile Ömer'in, kendilerine uyulup kurbanın vacip sanılması endişesiyle (kerahetten ötürü) kurban kesmediklerine dair sahih rivayet geçmişti. Orada sözün hakkını vermiştik, müracaat ediniz.

8. Benî Süleym'in İrtidadı

Hişâm bin Urve, babasından şöyle nakletmiştir: "Benî Süleym kabilesinde irtidad oldu. Ebu Bekir onlara Hâlid bin Velîd'i gönderdi. Hâlid, onlardan bir grup erkeği ağılarda (hasır çitlerle çevrili yerlerde) topladı, sonra onları ateşle yaktı. Bu durum Ömer'e ulaştı. Ebu Bekir'in yanına gelerek dedi ki: 'Sen, Allah Azze ve Celle'nin azabıyla (ateşle) azap eden bir adamı (serbest) bırakıyorsun?' Ebu Bekir dedi ki: 'Vallahi, Allah'ın düşmanlarına karşı çektiği bir kılıcı, o kılıcı

çeken (kendisi) onu kınına koyuncaya kadar ben kınına koymam.' Sonra ona (Hâlid'e) emrederek o yönden (oradan) Müseyleme'ye doğru yola çıkmasını söyledi. [Er-Riyâdü'n-Nadîra, c.1, s.100.]

Bu cevap, Ömer'in itirazından bir çıkış yolu sağlamamaktadır. Zira Aziz Kitap'ta (Kur'an'da) Allah Teâlâ'nın şu buyruğu vardır: "(Şüphesiz) Allah'a ve Rasûlü'ne savaş açanların ve yeryüzünde bozgunculuk yapmaya çalışanların cezası; ancak öldürülmeleri, ya asılmaları, ya elleriyle ayaklarının çaprazlama kesilmesi veya (bulundukları) yerden sürgün edilmeleridir. Bu, onlar için dünyada bir zillettir. Ahirette ise onlar için büyük bir azap vardır." [Mâide Suresi, 33. Ayet.]

Ondan (Nebi s.a.a.'den) ateşle yakmanın yasak olduğuna ve "Ateşle ancak Ateş'in Rabbi (Allah) azap eder." buyurduğuna dair sahih rivayetler gelmiştir. Yine ondan (s.a.a.): "Ateşle ancak Allah azap eder." [Sahîh-i Buhârî, c.4, s.325, Kitâbü'l-Cihâd, Bâb: Lâ yuazzebü bi azâbillâh; Müsned-i Ahmed, c.3, s.494 ve c.2, s.207; Sünen-i Ebî Dâvûd, c.2, s.219; Sahîh-i Tirmizî; Sünen-i Beyhakî, c.9, s.72, 71; Mesâbîhu's-Sünne, c.2, s.57 ve 58; Teysîrül-Vusûl, c.1, s.236.] ve "Dinini değiştireni öldürün." [Sahîh-i Buhârî, c.10, s.83, Kitâbü İstîtâbeti'l-Mürteddîn; Sünen-i Ebî Dâvûd, c.2, s.219; Mesâbîhu's-Sünne, c.2, s.57.] ve "Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur ve Muhammed Allah'ın Rasûlü'dür diyen bir Müslüman'ın kanı, ancak üç şeyden biri ile helal olur: Zina (nikahlı iken zina ederse, o zaman recmedilir), Allah ve Rasûlü'ne savaş açan kimse (o zaman öldürülür, ya asılır veya yerinden sürgün edilir) veya bir cana kıyan kimse (o zaman kısasen öldürülür)." buyurduğu sahih olarak nakledilmiştir. [Sünen-i Ebî Dâvûd, c.2, s.219; Mesâbîhu's-Sünne, c.2, s.59; Mişkâtü'l-Mesâbîh, s.300.]

Emîrül-Mü'minîn (a.s.)'ın Abdullah bin Sebe ve arkadaşlarına yaptığı ise yakma değildi. Onlar için çukurlar kazdı, bazılarını birbirine bağladı (galeriler oluşturdu), sonra onların üzerine duman saldı (tütsüledi) ve ölünceye kadar bıraktı. Ammâr ed-Dehnî'nin dediği gibi: Amr bin Dînâr dedi ki: Şair şöyle demiştir: "Beni ölümler (ölüm sebepleri) nereye isterse atsin, Eğer beni iki çukura (ateş çukurlarına) atmazlarsa. Onlar odun ve ateşi tutuşturduklarında, İşte orada ölüm peşin olur, borç (ertelemeli) değil." [Sünen-i Beyhakî, c.9, s.71.]

Ebu Bekir'in "Kılıcı kınına koymam..." sözüne gelince; bu, Nebevî nassa karşı keyfi bir davranıştır. Sözen daha belîğ (etkili) olan kılıç ne zamandır? Allah Subhanehu, bu büyük felaketler ve musibetler sahibi kılıcı (Hâlid'in kılıcını) ne zaman meşhur etmiştir? O kılıcın, Benî Hanîfe günündeki ve Mâlik bin Nüveyre ile ailesine yapılanlardaki utandırıcı diğer günündeki, ve onlardan önce Benî Cüzeyme günündeki -ki Rasulullah (s.a.a.) onun (Hâlid'in) amelinden beri oldu- ve diğer yalanlarla ve utanç verici işlerle bu kılıcın örtülü olduğu günlerdeki durumu nedir?

9. Halife'nin Fecâe'yi Yakması

Ebu Bekir'e, Benî Süleym kabilesinden el-Fecâe diye bilinen (İyâs bin Abdullah bin Abd-i Yâîl bin Umeyre bin Haffâf) bir adam geldi ve Ebu Bekir'e dedi ki: "Ben Müslümanım ve kâfirlerden dinden dönenlerle cihat etmek istiyorum. Beni (binekle) donat ve bana yardım et." Ebu Bekir onu bir binek üzerine bindirdi ve ona silah verdi. (Fecâe) çıktı ve insanların (yolunu) kesmeye başladı; Müslüman ve mürted (dinden dönen) ayırt etmeksizin mallarını alıyor, kendisine direnenleri de öldürüyordu. Yanında Benî Şerîd kabilesinden Necbe bin Ebi'l-Meyâsâ adında bir

adam da vardı. Ebu Bekir onun haberini alınca, Tarîfe bin Hâciz'e yazdı: "Allah'ın düşmanı Fecâe bana geldi, Müslüman olduğunu iddia ediyor ve dinden dönenlerle savaşmak için kendisine yardım etmemi istiyordu. Ben de onu (binekle) donattım ve silahlandırımdım. Sonra bana kesin haber ulaştı ki, Allah'ın düşmanı insanların (yolunu) kesiyor, Müslüman ve mürted ayırt etmeksizin mallarını alıyor ve kendisine muhalefet edenleri öldürüyormuş. Yanındaki Müslümanlarla birlikte hemen onun üzerine yürü; onu öldür veya yakala ve bana getir." Tarîfe onun üzerine yürüdü. İnsanlar karşılaştıklarında aralarında ok atışı oldu ve atılan bir okla Necbe bin Ebi'l-Meyâsâ öldürüldü. Fecâe, Müslümanların ciddiyetini görünce Tarîfe'ye dedi ki: "Vallahi, sen iş (emirlik) konusunda benden daha öncelikli değilsin. Sen Ebu Bekir'in emirisin, ben de onun emiriyim." Tarîfe ona dedi ki: "Eğer doğru söylüyorsan, silahı bırak ve Ebu Bekir'e gidelim." Onunla birlikte çıktılar. Ebu Bekir'in yanına vardıklarında, Ebu Bekir Tarîfe bin Hâciz'e emrederek dedi ki: "Onu al ve şu (Bakî) mezarlığına götür, orada onu ateşle yak." Tarîfe onu alıp namazgaha (mescidin dışındaki açık namaz yeri) götürdü. Onun için büyük bir ateş yaktı ve onu içine attı.

Taberî'nin ifadesinde şöyledir: "Medine namazgahında onun için çok odunla büyük bir ateş yaktı, sonra elleri arkadan bağlı halde onun içine attı." İbn Kesir'in ifadesinde ise: "Elleri arkasına bağlandı ve ateşe atıldı, onu elleri arkadan bağlı halde yaktı." [Târîhu't-Taberî, c.3, s.234; Târîhu İbn Kesir, c.6, s.319; el-Kâmil, İbnü'l-Esîr, c.2, s.146; el-İsâbe, c.2, s.322.]

Allâme Emînî der ki: Bu konudaki söz, önceki (yakma meselesinde söylenen) gibidir; ateşle yakmanın ve onunla azap etmenin caiz olmadığına dairdir. Üstelik Fecâe, Müslüman olduğunu gösteriyordu ve Halife de ona binek verip silahlandığı gün bunu kabul etmişti. Halife'ye ulaşan kesin habere göre (sadece) organlarıyla (davranışlarıyla) fasıktı. Burada Allah'ın kılıcı (Hâlid gibi biri) meşhur olmadığı için onu (kılıcı) kınına koymaktan çekinmesi söz konusu değildi. Aynı şey Tarîfe için de iddia edilemeyeceği için, o şerefli nassa muhalefet etme konusunda mazeretli sayılmaz. Belki de tüm bunlardan dolayı, Ebu Bekir kendisi de -inşallah gelecek sahih rivayette olduğu gibi- ölüm döşeğindeyken bu yaptığına pişman olmuştur. Görüşmek üzere.

Kadı Adudiddin el-Îcî'nin, Halife'yi şu sözleriyle savunmasına hayretler içinde kalmamak elde değil: "Ebu Bekir müctehiddir. Genellikle her meselede onun, ilim ehli yanında meşhur bir sözü vardır. Fecâe'yi yakması, onun ictihadı ve onun tövbesini kabul etmemesiydi; çünkü o bir zındıktı ve sahih görüşe göre zındığın tövbesi kabul edilmez."

Ondan sonra Kûşçî, Halife'yi, Şerhu't-Tecrîd, s.482'de şu sözleriyle savunmuştur: "Fecâe'yi ateşte yakması, ictihadında yaptığı bir hatadır. Müctehidler için bunun gibi (hata) ne çoktur!"

Oku ve gül veya ağla! Kitap ve Sünnet'in nassı karşısında ictihadla (böyle davranmak) ne hoş! Allah'ın dinine muhalefet eden müctehide merhaba!

10. Halife'nin Mâlik (bin Nüveyre) Kıssasındaki Görüşü

Hâlid bin Velîd, el-Bitâh'a gitmek üzere yola çıktı ve oraya vardı, fakat orada kimseyi bulamadı. Mâlik bin Nüveyre onları dağıtmış ve toplanmaktan menetmişti. Şöyle demişti: "Ey Benî Yerbû! Biz bu işe (İslam'a) davet edildik, fakat ona karşı ağır davrandık, bu yüzden başarılı olamadık.

Ben onu (durumu) inceledim ve gördüm ki iş (yönetim), siyaset (yönetimsiz) de onların eline geçiyor. Halbuki işi (yönetimi) insanlar yönetemez. Sakının, bir kavme muhalefet etmekten ki (Allah) onlar için (zafer) yaptı. Dağılin ve bu işe (İslam'a) girin." Bunun üzerine dağıldılar. Hâlid el-Bitâh'a vardığında, keşif kollarını gönderdi ve onlara İslam'a davet etmelerini, icabet etmeyen herkesi kendisine getirmelerini, eğer direnirlerse onları öldürmelerini emretti. Ebu Bekir onlara, konakladıkları yerde ezan okuyup kamet getirmelerini tavsiye etmişti. Eğer halk (o bölgedekiler) ezan okuyup kamet getirirlerse, onlara dokunmayın. Eğer yapmazlarsa, baskından (saldırıdan) başka bir şey yok; sonra her türlü öldürmeyi (öldürme şeklini) öldürün, yakma da dahil olmak üzere. Eğer İslam davetine icabet ederlerse, onlara sorun; eğer zekatı ikrar ederlerse, onlardan kabul edin. Eğer reddederlerse, baskından (saldırıdan) başka bir şey yok, (başka) söz yok. Atlı birlikler, Mâlik bin Nüveyre'yi, yanındaki Benî Sa'lebe bin Yerbû' (kabilesinden) Âsim, Ubeyd, Ureyin ve Ca'fer'den oluşan bir grupla birlikte getirdi. Onlar hakkında uygulama (tutum) ihtilafa düştü. İçlerinde Ebu Katâde de vardı. Onların ezan okuduklarına, kamet getirdiklerine ve namaz kıldıklarına şahitlik edenlerdendi. Onlar hakkında ihtilafa düştüklerinde, onları hapsedmelerini emretti. Soğğun her şeyi durdurduğu soğuk bir geceydi ve soğuk giderek artıyordu. Hâlid bir tellâla emrederek şöyle seslenmesini istedi: "Esirlerinizi ısıtın (edfû)." Kenâne dilinde bu (edfû) kelimesi "öldürün" anlamına geliyordu. İnsanlar onun öldürmeyi kastettiğini zannettiler, halbuki o sadece ısınmayı (sıcak tutmayı) kastediyordu. Onları öldürdüler. Dirâr bin Ezver, Mâlik'i öldürdü. Hâlid feryat seslerini duydu, çıktı ve onlardan (işten) bitmişlerdi. Dedi ki: "Allah bir işi dilediğinde onu isabet ettirir (gerçekleştirir)."

Hâlid, Mâlik'in karısı Ümmü Temim ile evlendi. Ebu Katâde dedi ki: "Bu senin işin mi?" Hâlid onu azarladı. Ebu Katâde öfkeleni ve gitti. Ebu'l-Fidâ Tarihi'nde şöyledir: Abdullah bin Ömer ve Ebu Katâde el-Ensârî hazır bulunuyorlardı. Hâlid'e onun (Mâlik'in) durumu hakkında konuştular, (Hâlid) onların sözlerinden hoşlanmadı. Mâlik dedi ki: "Ey Hâlid! Bizi Ebu Bekir'e gönder, aramızda hüküm veren o olsun." Hâlid dedi ki: "Allah beni affetmesin, eğer seni affedersem." Ve Dirâr bin Ezver'e onun boynunu vurmasını emretti.

Ömer, Ebu Bekir'e dedi ki: "Hâlid'in kılıcında aşırılık (zulüm) var." Onun hakkında bu konuda çok söyledi. (Ebu Bekir) dedi ki: "Ey Ömer! O (Hâlid) tevil etti (ictihad etti) ve hata etti. Hâlid hakkında dilini kıs. Zira ben, Allah'ın kâfirlere karşı çektiği bir kılıcı kınına koymam."

Taberî ve diğerlerinin ifadesinde şöyledir: Ebu Bekir, ordularına şu talimatı vermişti: "İnsanlardan bir topluluğun yurduna baskın yaptığınızda, orada namaz için ezan sesi duyarsanız, onlar hakkında neyi kınadıklarını (neye itiraz ettiklerini) soruncaya kadar onlardan el çekin. Eğer ezan sesi duymazsanız, baskını yapın, öldürün ve yakın." Mâlik'in Müslüman olduğuna şahitlik edenlerden biri de Ebu Katâde el-Hâris bin Rib'î idi. O, bundan sonra asla Hâlid bin Velîd ile birlikte bir savaşa şahitlik etmemeye Allah'a ahdetmişti. Anlatırdı ki: Onlar (askerler) topluluğun üzerine geceleyin ansızın baskın yapınca onları korkuttular, topluluk silahlarını aldı. Dedi ki: Biz dedik ki: "Biz Müslümanlarız." Dediler ki: "Biz de Müslümanız." Dedik ki: "O halde silahınız neden yanınızda?" Dediler ki: "Peki sizin silahınız neden yanınızda?" Dedik ki: "Eğer siz dediğiniz gibiyse, silahları bırakın." Dedi ki: Onlar da bıraktılar. Sonra biz namaz kıldık, onlar da namaz kıldılar. Hâlid, onu öldürme konusunda şöyle mazeret beyan ediyordu: "O, kendisiyle tartışırken şöyle dedi: 'Ben sizin sahibinizin (Ebu Bekir'in) falanca falanca şeyi söylediğini

sanmıyorum.' Dedi ki: 'Onu senin için sahip (dost, mevla) saymıyor musun?' Sonra onu (Mâlik'i) ve arkadaşlarını öne çıkardı ve boyunlarını vurdu."

Mâlik bin Nüveyre ve beraberindekilerin öldürüldüğü haberi Ömer bin Hattab'a ulaşınca, Ebu Bekir'in yanında bu konuda konuştu ve çok söyledi. Dedi ki: "Allah'ın düşmanı, bir Müslüman adamın üzerine saldırdı, onu öldürdü, sonra da karısına zorla el koydu." Hâlid bin Velîd dönüp geldi ve mescide girdi. Üzerinde demir pası olan bir kaba(sı) vardı, başında sarığı vardı ve sarığına oklar saplamıştı. Mescide girdiğinde, Ömer ona doğru kalktı, başındaki okları çekip aldı ve onları yere attı.

Sonra dedi ki: "Günahkâr! Bir Müslüman adamı öldürdün, sonra da karısına zorla el koydun. Vallahi seni taşlarınla (yaptığın işle) recmederim (taşlarım)." Hâlid bin Velîd ona cevap vermedi. Ebu Bekir'in de onun hakkında Ömer gibi düşündüğünü zannetti. Nihayet Ebu Bekir'in yanına girdi. Yanına girdiğinde, ona haberi anlattı ve mazeret beyan etti. Ebu Bekir onu mazur gördü ve o savaşındaki yaptıklarından dolayı onu affetti. Dedi ki: Hâlid, Ebu Bekir ondan razı olunca çıktı. Ömer mescitte oturuyordu. Hâlid dedi ki: "Bana gel, ey Ümmü Şemle'nin oğlu!" Ömer, Ebu Bekir'in ondan razı olduğunu anladı, ona cevap vermedi ve evine girdi.

Süveyd dedi ki: Mâlik bin Nüveyre insanların en çok saçlı olanlarındandı. Askerler (Hâlid'in askerleri) kazanları onların başları üzerine (kazık olarak) çaktılar. Ateş, derisine ulaşmayan baş yoktu; sadece Mâlik müstesna. Zira kazan pişti, fakat onun başı (saçının çokluğundan dolayı) yanmadı. Saç, derisini, ondan (ateşin etkisinin) ulaşmasını engelleyerek korudu.

İbn Şihâb dedi ki: Mâlik bin Nüveyre'nin baş saçları çoktu. Öldürüldüğünde, Hâlid onun başının bir kazan için kazık (kazanı tutacak üçayak) olarak dikilmesini emretti. İçindeki (yemek) pişti, fakat ateş onun başının (saç) tellerine ulaşamadı.

Urve dedi ki: Mâlik'in kardeşi Mütemmim bin Nüveyre, Ebu Bekir'e gelerek onun kanını (diyetini) talep etti (şiiirlerle anlattı) ve esirleri konusunda ona talepte bulundu. Ebu Bekir ona esirleri geri vermesi için yazı yazdı. Ömer, Hâlid konusunda onu (Ebu Bekir'i) azletmesi için ısrar etti ve dedi ki: "Onun kılıcında aşırılık (zulüm) var." (Ebu Bekir) dedi ki: "Hayır, ey Ömer! Allah'ın kâfirlere karşı çektiği bir kılıcı (kınına) koyacak değilim."

Sâbit, ed-Delâil'de şöyle rivayet etti: Hâlid, Mâlik'in karısını gördü (o kadın) güzellikte eşsizdi. Bunun üzerine Mâlik, daha sonra karısına dedi ki: "Beni öldürdün." Yani, "senin yüzünden öldürüleceğim." [Târîhu't-Taberî, c.3, s.241; Târîhu İbnü'l-Esîr, c.3, s.149; Üsdü'l-Ğâbe, c.4, s.295; Târîhu İbn Asâkir, c.5, s.112, 105; Hızânetü'l-Edeb, c.1, s.237; Târîhu İbn Kesîr, c.6, s.321; Târîhu'l-Hamîs, c.2, s.233; el-İsâbe, c.1, s.414 ve c.3, s.357.]

Zemahşerî, İbnü'l-Esîr, Ebu'l-Fidâ ve Zebîdî dediler ki: Mâlik bin Nüveyre (r.a.), onu Hâlid bin Velîd öldürdüğü gün karısına dedi ki: "Beni öldürdün." Yani, "yüzünün güzelliğiyle beni öldürülmeye maruz bıraktın; çünkü seni savunmak ve korumak zorunludur." (O kadın) güzel ve alımlıydı. Hâlid onu öldürdükten sonra onunla evlendi. Abdullah bin Ömer bunu reddetti. Bunun hakkında (şiiirler) söylendi: Acaba (bu) zillet içinde midir ki, bizim kanlarımız henüz kurumadı ve

işte bu da Yemâme'de Hâlid'in gelinidir? [el-Fâik, c.2, s.154; en-Nihâye, c.3, s.257; Târîhu Ebi'l-Fidâ, c.1, s.158; Tâcü'l-Arûs, c.8, s.75.]

İbn Şehne Tarihi, el-Kâmil'in haşiyesi, c.7, s.165'te şöyledir: Hâlid, Dırâr'a Mâlik'in boynunu vurmasını emretti. (Mâlik) karısına baktı ve Hâlid'e dedi ki: "İşte beni öldüren bu." (O kadın) son derece güzeldi. Hâlid dedi ki: "Hayır, seni öldüren, İslam'dan dönmendir." Mâlik dedi ki: "Ben Müslümanım."

Hâlid dedi ki: "Ey Dırâr! Boynunu vur." Dırâr boynunu vurdu. Ebû Numeyr es-Sa'dî bu konuda şöyle demiştir: "Ey (hâlâ) yaşayan topluluğa söyleyin; (atlarınızın) nallarıyla çiğneyin (geçin gidin),

Mâlik'ten sonra bu gece uzadı.

Hâlid, onun gelinine (karısına) olan arzusu yüzünden ona zulümle hükmetti,

Onda daha önceden de bir arzusu vardı.

Hâlid, arzusunu (hevesini) ona doğru, ne vazgeçen ne de kendine hâkim olan biri olmaksızın sürdürdü.

Mâlik, ailesi olan bir kimse iken, ailesi olmayan bir hale geldi ve helak olanlar içinde helak oldu."

Bu durum Ebu Bekir ve Ömer'e ulaşınca, Ömer Ebu Bekir'e dedi ki: "Hâlid zina etti, onu had cezası olarak değnekle (celde)." Ebu Bekir dedi ki: "Hayır, çünkü o tevil etti (ictihad etti) ve hata etti." (Ömer) dedi ki: "O halde bir Müslüman'ı öldürdü, onu kısasen öldür." (Ebu Bekir) dedi ki: "Hayır, o tevil etti (ictihad etti) ve hata etti." Sonra dedi ki: "Ey Ömer! Allah'ın onlara (kâfirlere) karşı çektiği bir kılıcı (kınına) koyacak değilim." Mâlik'e kardeşi Mütemmim birçok kasideyle ağıt yaktı. Bu detayı Ebu'l-Fidâ da Tarihi'nde (c.1, s.158) zikretmiştir.

Târîhu'l-Hamîs, c.2, s.233'te şöyledir: Ömer bu konuda çok şiddetlendi ve Ebu Bekir'e dedi ki: "Hâlid'i recmet (taşlayarak öldür), çünkü o bunu helal saydı." Ebu Bekir dedi ki: "Vallahi yapmayacağım. Eğer Hâlid bir meseleyi tevil ettiyse (ictihad ettiyse) ve hata ettiyse..."

Şerhu'l-Mevâkıf'ta şöyledir: Ömer, Ebu Bekir'e kısasen Hâlid'i öldürmeyi teklif etti. Ebu Bekir dedi ki: "Allah'ın kâfirlere karşı çektiği bir kılıcı (kınına) koymayacağım." Ömer Hâlid'e dedi ki: "Eğer işin başına geçersen, mutlaka onunla (yaptığınla) senden kısas alacağım."

İbn Asâkir Tarihi, c.5, s.112'de şöyledir: Ömer dedi ki: "Ben Hâlid'e, ancak (yetkisini) aşması ve mal konusunda yaptıklarından dolayı kızdım." Hâlid, kendisine bir şey geldiğinde onu zenginler arasında paylaşıyordu ve Ebu Bekir'e hesabını vermiyordu. O, Ebu Bekir'in görmediği şeyleri yapmak suretiyle Ebu Bekir'in önüne geçiyordu. Mâlik bin Nüveyre'yi öldürmeye ve karısıyla evlenmeye cüret etti. Yemâme halkıyla anlaşma yaptı ve Mücâa bin Murâre'nin kızıyla evlendi. Ebu Bekir bunu hoş görmedi. Mütemmim bin Nüveyre'ye diyet teklif etti ve Hâlid'e Mâlik'in karısını boşamasını emretti. Onu azletmeyi uygun görmedi. Ömer, bu ve benzeri şeyleri Hâlid'e reddediyor (kınıyor)du.

Olayın İncelenmesi

Allâme Emînî der ki: Araştırmacının, olaya iki yönden derinlemesine bakması gerekir.

Birincisi: Hâlid bin Velîd'in işlediği, İslam'a inanan herkesin meclisinin uzak durduğu, Kur'an-ı Kerim'in ve Şeriat-ı Mutahhara'nın çağrısına aykırı olan ve Allah'a, Rasûlü'ne ve ahiret gününe inanan herkesin ve onu işleyenin berî olduğu büyük felaketler ve cinayetlerdir. "(İnsan), başıboş bırakılacağını mı sanıyor?" [Kiyâmet Suresi, 3. Ayet.] "(İnsan), hiç kimsenin kendisine güç yetiremeyeceğini mi sanıyor?" [Beled Suresi, 5. Ayet.] "Yoksa kötülükleri yapanlar, bizi geçeceklerini mi sandılar? Ne kötü hüküm veriyorlar!" [Ankebût Suresi, 29. Ayet.]

Hangi kitaba veya hangi sünnete dayanarak, o adamın, Allah'a ve Rasûlü'ne iman eden, hak yoluna tabi olan, en güzel olanı (kelime-i şهادeti) tasdik eden, ezan okuyup kamet getiren ve namaz kılan, seslerini yükselterek "Biz Müslümanız" diyen ve "Sizin yanınızda silah neden var?" diyen o pak kanları dökmesi caiz görülmüştür? "(Yaptıklarıyla sevinen ve yapmadıkları şeylerle övülmeyi seven kimseleri, sakın azaptan kurtulmuş sanma. Onlar için acı bir azap vardır.)" [Âl-i İmrân Suresi, 188. Ayet.]

Nebiyy-i A'zam ile sohbet etmiş, onun sohbetinde bulunmuş, O (s.a.a.) onu kavminin zekatlarını toplamakla görevlendirmiş, Cahiliye ve İslam'ın eşrafından ve meliklerin (ileri gelenlerin) ardıllarından sayılan Mâlik gibi birini öldürmede adamın mazereti nedir? "Kim bir cana veya yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya karşılık olmaksızın (haksız yere) bir cana kıyarsa, bütün insanları öldürmüş gibi olur." [Mâide Suresi, 32. Ayet.] "Kim bir mümini kasten öldürürse, onun cezası, içinde ebedî kalacağı cehennemdir." [Nisâ Suresi, 93. Ayet.]

O öldürülenlerin aileleri ve masum yakınları üzerine baskın yapmak, onlara eziyet etmek ve hiçbir günah işlemedikleri, kötülük işlemedikleri veya dini toplulukta fesatları görülmediği halde onları esir etmek, adama neyi helal kılmıştır? "Mümin erkeklere ve mümin kadınlara, işlemedikleri (bir suç) sebebiyle eziyet edenler, şüphesiz bir iftira ve apaçık bir günah yüklenmişlerdir." [Ahzâb Suresi, 58. Ayet.]

Bu katılık, şiddet, kabalık, İslam'ın teamüllerinden uzaklaşma, Müslüman bir ümmetin başlarını işkence etmek, onları kazan için kazık (uçayak) yapmak ve ateşte yakmak nedir? Vay o kalpleri katı olanların haline! Vay o zulmedenlere, elem verici bir günün azabından!

Hevasını ilah edinen, nefsinin arzularına uyan, şehveti kendisini saptıran ve şehvet sarhoşluğu içinde olan Hâlid kimdir ve onun ne önemi vardır? Allah'ın dokunulmazlıklarını çiğnedi, mukaddes İslam'ın itibarını lekeledi ve Mâlik'in karısına, onun günahı gecesinde (öldürdüğü gece) zorla el koydu. [es-Sevâ'ık, s.21; Târîhu'l-Hamîs, c.2, s.333.] Bu bir fuhuş, nefret edilen bir iş ve kötü bir yoldu. Adamın öldürülmesi sadece o zina (yani karısına olan arzusu) içindi. Bu, şahitlik edilen bir iş ve gizli olmayan bir sırdı. Mâlik'in kendisi de bunu biliyordu ve olay vuku bulmadan önce karısına "Beni öldürdün." diyerek bunu haber verdi. Böylece adam, ırzı için gayret ve koruma uğruna mazlum olarak öldürüldü. Mütevatir olarak: "Ailesi uğruna öldürülen şehittir." [Müsned-i Ahmed, c.1, s.191; Mütevatir olduğuna el-Münâvî, el-Feyzü'l-Kadîr, c.6, s.195'te işaret etmiştir.] Sahih olarak: "Haksızlığa uğradığı şey uğruna öldürülen şehittir." [Nesâî ve ed-Dıyâ el-Makdisî rivayet etmiştir, el-Câmiu's-Sağîr'de olduğu gibi; Suyûtî sahih olduğunu belirtmiştir, Feyzü'l-Kadîr, c.6, s.195'e bakınız.]

Mâlik'in zekatı vermeyi reddettiği uydurma mazeret, Hâlid'i o cinayetlerden berî kılmaz. Nebiyy-i Ekrem'in kendisini bir süre zekatları toplamakla görevlendirdiği, namaz kılan, farzları ezan ve kametle yerine getiren, en yüksek sesiyle "Biz Müslümanız" diye haykıran bir adamın, zekat farzını inkar ettiğine ve ona inatla karşı çıktığına inanılır mı? O, Allah'a, Kitabı'na, Rasûlü'ne iman eden ve Nebiyy-i Ekrem'in getirdiklerini tasdik eden biriydi. Hayır, Allah'a yemin olsun (böyle bir şey olamaz).

Müslüman, tevhid ehli, Allah'a ve Kitabı'na iman eden bir adamın, sadece bu şahsa (Halife'ye) özel olarak zekat ödemekten imtina etmesi, farzın aslını inkar etmediği halde, irtidat etmesine sebep olur mu? Veya o zaman onun öldürülmesine mi hükmedilir? Oysa Müşerri-i A'zam'dan (s.a.a.) şu söz sahih olarak nakledilmiştir: "La ilahe illallah ve benim Allah'ın Rasûlü olduğuma şehadet eden bir adamın kanı, ancak üç şeyden biri ile helal olur: Cana can (kisas), evli iken zina eden (zani) ve dinini terk edip cemaatten ayrılan." [Sahîh-i Buhârî, c.10, s.63, Kitâbü'l-Muhâribîn, Bâb: Kavilillâhi Teâlâ "en-nefsu binnefs"; Sahîh-i Müslim, c.2, s.37; ed-Diyât, İbn Ebî Âsim ed-Dahhâk, s.10; Sünen-i Ebî Dâvûd, c.2, s.219; Sünen-i İbn Mâce, c.2, s.110; Mesâbîhu's-Sünne, c.2, s.50; Mişkâtü'l-Mesâbîh, s.291.]

Yine ondan (s.a.a.) şu sahih olarak nakledilmiştir: "Müslüman bir adamın kanı, ancak üç şeyle helal olur: İslam'dan sonra küfre dönen adam, evlendikten sonra zina eden ve cana karşılık olmayan bir cana kıyan." [ed-Diyât, İbn Ebî Âsim ed-Dahhâk, s.9; Sünen-i İbn Mâce, c.2, s.110; Sünen-i Beyhakî, c.8, s.19.]

Yine ondan (s.a.a.) şu sahih olarak nakledilmiştir: "Ben, insanlar 'La ilahe illallah' deyinceye kadar onlarla savaşmakla emrolundum. Onlar bunu dediklerinde, kanlarını ve mallarını benden korumuş olurlar. Hesabları ise Allah'a aittir." [Sahîh-i Müslim, c.1, s.30; ed-Diyât, İbn Ebî Âsim ed-Dahhâk, s.18, 17; Sünen-i İbn Mâce, c.2, s.457; Hasâis, en-Nesâî, s.7; Sünen-i Beyhakî, c.8, s.196, 19.]

Ebu Bekir'in kendisi de Selman'a şu sözü vermiştir: "Kim beş vakit namazı kılsa, o sabahladığında Allah'ın zimmetinde, akşamladığında da Allah Teâlâ'nın zimmetindedir. Sakın Allah'ın zimmetindeki kimselerden hiçbirini öldürme; yoksa Allah'ın zimmetinde hıyanet etmiş olursun, Allah da seni yüzüstü cehenneme atar." [Ahmed, ez-Zühd'de nakletmiştir, Suyûtî, Târîhu'l-Hulefâ, s.70'te olduğu gibi.]

Müslüman bir adamın zekat ödemekten imtina etmesi, onun ailesinin, malının ve yakınlarının İslam'ın dokunulmazlığını kaldırır mı? Ve onları, tertemiz Nebî'nin üzerlerine baskın yapması hak olan o kâfir ve facirlerle eşit kılar mı? Ve onların esir edilmelerine, şiddetle öldürülmelerine, sahip oldukları şeylere baskın yapılmasına ve o esir alınan hür kadınlara zorla el konulmasına hükmeder mi?

Geçen mazerete gelince; Hâlid'in "Esirlerinizi ısıtın (edfû)" dediği ve ısınmayı kastettiği, fakat Kenâne dilinde bunun "öldürün" anlamına geldiği, bu yüzden onları öldürdükleri ve Hâlid'in çıkıp onlardan (işten) bitmiş olduklarını gördüğü iddiasına gelince; bunu, ancak hevası aklını esir almış ve sözünde ahmaklık eden bir aklı zayıf söyleyebilir. Neden Dırâr, o sözle Mâlik'i öldürdü?

Halbuki o Kenâne'den değildi ve onların dilini konuşanlardan da değildi. Bilakis o, Benî Esed'den Benî Sa'lebe (kabilesindendi). Ve onun emîri de o günden önce Kenâne diliyle konuşmuyordu.

Eğer bu iddia doğru olsaydı, neden Ebu Katâde el-Ensârî Hâlid'e kızdı, ona muhalefet etti ve o gün onu, yakından gözlemlerken terk etti? Halbuki hazır olan, hazır olmayanın görmediğini görür.

Neden Hâlid, "Mâlik, 'Sizin sahibinizin (Ebu Bekir'in) falanca falanca şeyi söylediğini sanmıyorum' dedi." diyerek mazeret beyan etti? Bu, onun (Hâlid'in) onu öldürdüğünü itiraf etmesidir, ancak adama (Mâlik'e) bir söz uydurmuştur. Bu, (sözün ondan sadır olduğu teslim edilse bile) İslam ümmetinin tamamı yanında öldürmeyi caiz kılmayan bir ima çeşididir. Hadler (cezalar) şüphelerle düşer.

Neden Ömer onu Allah'ın düşmanı olarak gördü ve onu öldürme ve zina ile suçladı? Halbuki bu, Ebu Bekir'in zulümlerini (görüşünü) bozmadı. [Bu bir meseldir; "Fetele züâbete fulân" denir, yani onu görüşünden vazgeçirdi, anlamındadır.]

Neden Ömer, Sahabe topluluğu içinde ona (Hâlid'e) hitaben, "Bir Müslüman adamı öldürdün, sonra da karısına zorla el koydun, vallahi seni taşlarınla (yaptığın işle) recmederim (taşlarım)." diyerek onu (Hâlid'i) rencide etti?

Neden Ömer, Hâlid'in kılıcında aşırılık (zulüm) gördü? Halbuki Mâlik'i ve arkadaşlarını öldüren Hâlid değil, Kenâne diliydi.

Neden Hâlid ona cevap vermekten sustu? Onu ancak yaptığı iş dilsiz bırakmıştır. Şüphesiz insanın üzerinde (yaptıklarına dair) bir basiret vardır, mazeretlerini ortaya atsa bile.

Neden Ebu Bekir, Ömer bin Hattab'ın Hâlid hakkındaki sözünü ve onunla ilgili eleştirisini doğruladı? Ona (Ömer'e) sadece onun (Hâlid'in) tevil ettiğini (ictihad ettiğini) ve bir başka fazilet (gerekçe) uydurduğunu söyleyerek itiraz etti.

Neden Hâlid, başların (kazanlar için) kazık (uçayak) olarak dikilmesini emretti ve Kenâne dilinin lekesine bir leke daha ekledi?

Neden Mâlik'in karısına zorla el koydu, ailesini esir aldı, topluluğunu dağıttı, birliğini parçaladı, kavmini yok etti ve malını yağmaladı? Bütün bunlar Kenâne dilinin utancı mıdır?

Neden tarihçiler, Mâlik'in ailesi uğruna, onları korumak için öldürüldüğünü zikrettiler?

Neden biyografi yazarları o şiddetli öldürmeyi, Kenâne dili değil de Hâlid üzerine kaydettiler? Dırâr bin Ezver'in biyografisinde şöyle dediler: "Onu Hâlid, Mâlik bin Nüveyre'yi öldürmekle emretti." [el-İstîâb, c.1, s.338; Üsdü'l-Ğâbe, c.3, s.39; Hızânetü'l-Edeb, el-Bağdâdî, c.2, s.9; el-İsâbe, c.2, s.209.] Mâlik'in biyografisinde ise şöyle dediler: "Onu Hâlid öldürdü."

veya "Onu Dırâr, Hâlid'in emriyle (esir alındıktan sonra) öldürdü." [el-İsâbe, c.3, s.357; Mir'âtü'l-Cinân, c.1, s.62.] Bunlar, mazeret beyan edeni şaşkınlık içinde bırakan sorulardır ve hiçbir cevap veremez.

Selefin oğullarının (sonraki nesillerin) hali ne olacak? Onları şehvet sarhoşluğu aldattı, heva daveti onları aşırılığa sürükledi ve müminlerde ne bir ahit ne de bir zimmet gözetmediler. İşte onlar haddi aşanlardır. Şunu görüyorsun: Bu (Hâlid), Mâlik gibi birini öldürüyor ve Ümmü Temim ile evlenme arzusuyla büyük felaketler işliyor.

Bu (İbn Mülcem), İtret'in efendisi Emîrû'l-Mü'minîn'i, Katâm ile evlenme şehvetiyle öldürüyor.

Bir diğeri (Dırâr bin Ezver)[O, Hâlid bin Velîd'in yoldaşı ve hür kadınlara zorla el koymada onun benzeridir.], Benî Esed'den bir kabileye baskın yapıyor, güzel bir kadın alıyor ve arkadaşlarının ona hediye etmesiyle onunla cinsel ilişkide bulunuyor. Sonra bunu Hâlid'e anlatıyor. (Hâlid) diyor ki: "Onu sana helal kıldım (temizledim)." (Sanki o ordular, kadınlara tecavüz etmek ve hür kadınların namusunu kirletmek için seferber edilmişti!) Ömer'e yazdı, o da onu taşıyarak recmetmekle cevap verdi. [Târîhu İbn Asâkir, c.7, s.31; Hızânetü'l-Edeb, c.2, s.8; el-İsâbe, c.2, s.209.]

Bu (Yezid bin Muâviye), Resûlullah'ın (s.a.a.) torunu, tertemiz seyyidi Hz. Hasan'ın (a.s.) karısı Reyhâne'ye, onu öldürmesi ve onunla evlenmesi için katıksız zehri gizlice veriyor. [Târîhu İbn Asâkir, c.4, s.226.] Veya Muâviye, ileride geleceği üzere bir gaye için bunu yapıyor.

Bu haddi aşanların arkasında, onların meclisini uydurma mazeretlerle -tevil ve ictihad gibi (keşke olmasalardı) ve Kenâne dilinin hatası gibi- temize çıkaran bir topluluk vardır. Allah, onların göğüslerinin gizlediğini ve açığa vurduğunu bilir. Eğer hüküm verirsen, onların arasında adaletle hüküm ver. Şüphesiz Allah, adaletle hükmedenleri sever.

İkinci Yön

Araştırmanın yönünü çevirmek istediğimiz iki yönden ikincisi; Halife'nin öncelikle Hâlid ve Dırâr bin Ezver gibi şarap içen [Târîhu İbn Asâkir, c.7, s.30; Hızânetü'l-Edeb, c.2, s.8; el-İsâbe, c.2, s.209.] ve fıkı işleyen kimseleri, canlara ve kanlara, ırza ve İslam'ın namuslarına musallat etmesidir. İrtidat edenleri yakma konusunda ordularına verdiği talimata gelince; onun yasak olduğunu Şeriat-ı Mutahhara'dan (s.179'da) öğrenmiştiniz. İkinci olarak ise, o büyük felaketleri ve çirkin cinayetleri, sanki hiçbir şey olmamış gibi affetmesidir. Dünyanın kulağı ondan bu konularda hiçbir ses duymadı, onları inkar ettiğine dair hiçbir söz nakledilmedi ve hiçbir kimse ondan bir tepki görmedi.

Halife, Mâlik ve Müslüman masum arkadaşlarını öldürmesinden dolayı Hâlid'i neden sorgulamadı? Halbuki onun (Hâlid'in) savunması ve onu korumasından anlaşıldığı üzere bu ona (Halife'ye) sabit olmuştu.

Neden ondan (kisas olarak) katilin kisasını almadı? Neden onu zani (zina eden) olarak değnek cezasına çarptırmadı? Neden onu iftiracı olarak had cezasına çarptırmadı? Neden o Müslümanların ellerindeki mallara tecavüz eden biri olarak onu ta'zir etmedi?

Neden Hâlid'i azletmedi? Halbuki onun yaptığını hoş görmüyordu ve Mâlik'in kardeşi Mütemmim bin Nüveyre'ye diyet teklif etmişti. Hâlid'e, Mâlik'in karısını boşamasını emretmişti (el-İsâbe, c.1, s.415'te olduğu gibi).

Bunların hepsini bırak, en azından marufu emretme ve münkerden nehyetme, adamı o cinayetlerden dolayı azarlama ve kınama olurdu. En az inkar, Emîrül-Mü'minîn'in (a.s.) buyurduğu gibi: "Günahkarlarla asık suratla karşılaşmandır."

Halife, Hâlid ve onun cinayetlerini savunmada neden kekeliyor ve zorlanıyor? Bir defasında onun tevil ettiğini (ictihad ettiğini) ve hata ettiğini görüyor. Başka bir defa onun Allah'ın kılıçlarından bir kılıç olduğuyla mazeret beyan ediyor. Ömer bin Hattab'ı onu eleştirmekten menediyor, ondan vazgeçmesini ve dilini onu kınamaktan çekmesini emrediyor. Hâlid'i inkar ettiği için Ebu Katâde'ye kızıyor (Şerh-u İbn-i Ebî'l-Hadîd, c.4, s.187'de olduğu gibi).

Biz araştırmada bu yön üzerinde okuyucunun dikkatini çekmekle yetiniyoruz. Onu sonuna kadar götürmedik ve onda aşırı gitmedik. Çünkü iki mazeretten herhangi birinin rahatsız ediciliğinin kime gizli kalacağını görmüyoruz. İslam'da herhangi bir şeriatçı, o büyük felaketlerin ve ağır cinayetlerin tevil ve ictihada konu olamayacağını bilmiyor mu? Her yapan ve terk edenin, utancında onun gibi şeylere sığınması ve günahlarında onlarla kendini savunması caiz değildir. Onlarla hadler (cezalar) düşmez, kanlar helal olmaz, hür kadınların dokunulmazlıkları helal olmaz, canlar, ırzlar ve mallar hakkında Allah'ın hükmü reddedilmez. Hâkim, onu iddia edenin iddiasına kulak vermez; tıpkı Kudâme bin Maz'ûn'un şarap içmesi konusunda, tevil ettiğini ve ictihad ettiğini iddia etmesi gibi. Ömer onun üzerine had cezasını uyguladı, onu değnekle cezalandırdı ve mazeretini kabul etmedi (Sünen-i Beyhakî, c.8, s.316 ve diğerlerinde olduğu gibi).

İbn Ebî Şeybe ve İbn Münzir, Muhârib bin Desâr'dan şöyle rivayet etmişlerdir: "Nebi (s.a.a.)'in ashabından bir grup, Şam'da şarap içtiler ve dediler ki: 'Allah'ın 'İman edip salih ameller işleyenlere, yedikleri ve içtikleri şeylerden dolayı bir günah yoktur.' (Mâide, 93) ayeti sebebiyle içtik.' Ömer onların üzerine had cezasını uyguladı." [ed-Dürrü'l-Mensûr, c.2, s.321.]

Ebu Ubeyde, Ebu Cendel el-Âsî bin Süheyl'i, şarap içtiği için değnekle cezalandırdı. O, "İman edip salih ameller işleyenlere, yedikleri ve içtikleri şeylerden dolayı bir günah yoktur." (Mâide, 93) ayetini tevil ederek (yorumlayarak) içmişti. (er-Ravzül-Ünf, es-Süheylî, c.2, s.231'de olduğu gibi.)

Acaba herhangi bir kimse, Mevlâ Subhanehu'nun çektiği bir kılıcın asla aşırılık (zulüm) ve karışıklık içermeyeceğinden, onunla haram kanların dökülmeyeceğinden, Allah'ın dokunulmazlıklarının çiğnenmeyeceğinden, şehvetlere ulaşmak için bileylenmeyeceğinden, şehvet için kınından çıkarılmayacağından, onunla İslam'ın namusunun vahşice

öldürülmeyeceğinden ve onu ancak temiz insanların, alçaklık, taşkınlık ve fesattan uzak pak erkeklerin ellerinin taşıyacağından şüphe eder mi?

Öyleyse Hâlid kimdir ve onun ne önemi vardır ki, Halife ona o yüksek fazileti bahşetsin ve onu Allah'ın düşmanlarına karşı çektiği bir kılıç olarak görsün? Halbuki o, ikinci Halife'nin nakline göre Allah'ın düşmanıdır (s.182'de geçtiği gibi). Bütün bunlar, keyfilik, sözde aşırılık, sözde yalan ve Allah'ın dininde faziletleri alay ve cehalet konusu edinmek değil midir?

Hâlid'i, Allah'ın düşmanlarına karşı çektiği kılıçlardan biri olarak nasıl sayabiliriz? Halbuki elimizdeki biyografisinde şöyle geçmektedir: O, zorba ve vahşi bir katildi. Öfkesinin ve nefsinin hevasının kendisini sürüklediği şeyde dini gözetmezdi. Resûlullah (s.a.a.) zamanında, Benî Cüzeyme'ye el-Ğamîsâ'da Mâlik bin Nüveyre'ye yaptığından daha büyüğünü yapmıştı. Resûlullah (s.a.a.) ona bir süre kızmış ve ondan yüz çevirmiş olmasına rağmen onu affetti. İşte o af, onu, Benî Yerbû'a el-Bitâh'ta yaptığını yapmaya cesaretlendirdi. [Şerh-u İbn-i Ebi'l-Hadîd, c.4, s.187.]

Eğer Nebiyy-i A'zam'ın adama, ona kızdıktan, onu günahından dolayı sorguladıktan ve bir süre ondan yüz çevirdikten sonra affetmesi, onu yaptığını yapmaya cesaretlendirdiyse, bir bak Halife'nin ona hiç kızmadan ve yüz çevirmeden affetmesi ne yapar? Onu savunmasının, adamın ve onun gibi taşkınlık ve fesat ehli insanların, karışıklık ve fitne halkının nefislerinde nasıl bir cüret ve cesarete sebep olduğuna bak.

Hâlid'i, Allah'ın düşmanlarına karşı çektiği bir kılıç olarak nasıl görebiliriz? Tarih sayfalarında Ebu Bekir'in ona yazdığı mektup vardır, içinde şöyle diyor: "Canım sana feda olsun, ey Ümmü Hâlid'in oğlu! Sen boşsun, kadınlarla evleniyorsun. Halbuki evinin avlusunda henüz kurumamış bin iki yüz Müslüman erkeğin kanı var." [Târîhu't-Taberî, c.3, s.254; Târîhu'l-Hamîs, c.3, s.343.] Hâlid, Mucâ'a'ya "Kızını bana nikahla" deyince, Mucâ'a ona "Yavaş ol, sen benim ve kendinin sırtını (dostluğunu) efendin (Halife) yanında kestir" dedi. (Hâlid) dedi ki: "Ey adam, benimle evlendir." Onunla evlendirdi. Bu durum Ebu Bekir'e ulaştınca, ona bu mektubu yazdı. Hâlid mektuba baktığında şöyle demeye başladı: "Bu el-Aysar'ın (Ömer bin Hattab'ın) işidir."

Bu, İslam'da Hâlid'in eliyle kırılan ilk şarap şişesi değildi. O, Resûlullah (s.a.a.) zamanında da bu çirkin fuhuşun bir benzerini işlemişti ve Resûlullah (s.a.a.) onun yaptığından berî oldu. İbn İshâk dedi ki: "Resûlullah (s.a.a.), Mekke çevresinde Allah Azze ve Celle'ye davet eden keşif kollarını gönderdi, onları savaşla emretmedi. Gönderilenlerden biri de Hâlid bin Velîd idi. Ona Tihâme'nin aşağısına davetçi olarak gitmesini emretti, savaşçı olarak göndermedi. Yanında Arap kabilelerinden bir grup vardı. Benî Cüzeyme bin Âmir'e baskın yaptılar. Kavim onları görünce silahlarını aldı. Hâlid dedi ki: 'Silahları bırakın, çünkü insanlar Müslüman oldu.'" Dedi ki: Bize, Benî Cüzeyme'den ilim ehlinde bazı arkadaşlarım anlattı: "Hâlid bize silahları bırakmamızı emredince, içimizden Cehdem [el-İsâbe'de "Cehdem", c.1, s.227'de ve "Cüzeym bin Hâris", c.1, s.218'de geçmektedir. Doğru olan birincisidir.] adında bir adam dedi ki: Veyl size ey Cüdeyme oğulları! O, Hâlid'dir. Allah'a yemin ederim ki silah bırakmaktan sonra esaretten başka bir şey yoktur. Esaretten sonra ise boyunları vurmaktan başka bir şey yoktur. Allah'a yemin ederim ki ben asla silahımı bırakmayacağım. Dediler ki: Kavminden bazı adamlar onu alarak dediler ki: Ey

Cahdam! Bizim kanlarımızı mı dökmek istiyorsun? İnsanlar müslüman oldu, silah bıraktı, savaş sona erdi ve insanlar emniyete kavuştu. Onu, silahını çıkarıncaya kadar zorladılar. Hâlid'in sözü üzerine topluluk silah bıraktı. Silah bıraktıklarında Hâlid onları bağlamalarını emretti. Sonra onları kılıçtan geçirdi ve onlardan öldürülecekleri öldürdü. Bu haber Resûlullah'a (s.a.a.) ulaştığında, ellerini semaya kaldırarak şöyle buyurdu: Allah'ım! Ben Hâlid b. Velid'in yaptığından sana sığınırım. Ebu Ömer el-İstîab'da 1/153'te şöyle demiştir: Bu sahih eserlerdendir.

İbn Hişam dedi ki: İlim ehlinde bazıları, İbrahim b. Cafer el-Mahmudî'den şöyle nakletti: Resûlullah (s.a.a.) buyurdu ki: Rüyamda bir lokma heys [Heys: Yağ, hurma ve kurutulmuş yoğurdun karıştırılıp yenilmesidir. Akt ise, sütün kaynatılıp katılaştırılarak kurutulmasıdır.] yediğimi gördüm. Tadını beğenmiştim fakat onu yutarken boğazımda bir şey takıldı. Ali (a.s.) elini sokup onu çıkardı. Ebu Bekir es-Sıddîk dedi ki: Ey Allah'ın Resûlü! Bu, göndereceğin seriyyelerinden bir seriyyedir. Sana, ondan hoşlanacağın bir şey gelir fakat içlerinden birinde bir güçlük olur. Sonra Ali'yi gönderirsin, o da onu kolaylaştırır.

İbn İshak dedi ki: Sonra Resûlullah (s.a.a.), Ali b. Ebu Talib'i (a.s.) çağırarak ona dedi ki: Ey Ali! Şu kavmin yanına git, onların işine bak ve cahiliye işini ayaklarının altına al. Ali (a.s.) gidip onlara ulaştı. Yanında Resûlullah'ın (s.a.a.) gönderdiği mal vardı. Onların kan bedellerini ve mallarından kaybettiklerini ödedi. Hatta köpeğin yaladığı çanağı [Mîlga: Köpeğin içinden su içtiği oyulmuş tahta veya ağaç parçasıdır.] dahi, kan veya maldan ödenmedik hiçbir şey kalmayıncaya kadar onlara ödedi. Yanında maldan bir artık kaldı. Onların işini bitirdiğinde Ali (a.s.) onlara dedi ki: Size ödenmemiş kan veya malınız kaldı mı? Dediler ki: Hayır. Dedi ki: Öyleyse ben Resûlullah'a (s.a.a.) ve size karşı, ne onun ne de sizin bilmediğiniz bir hususta ihtiyaten bu maldan kalanı size veriyorum. Bunu yaptı, sonra Resûlullah'a (s.a.a.) dönüp haberi kendisine bildirdi. Bunun üzerine buyurdu ki: İsabet ettin ve güzel yaptın.

Dedi ki: Sonra Resûlullah (s.a.a.) kalktı, kıbleye döndü, ellerini kaldırarak ayakta durdu. Öyle ki koltuk altlarının beyazlığı görülüyordu. Üç defa şöyle diyordu: Allah'ım! Ben Hâlid b. Velid'in yaptığından sana sığınırım.

Öyle ki koltuk altlarının beyazlığı görülüyordu. Şöyle diyordu: Allah'ım! Ben Hâlid b. Velid'in yaptığından sana sığınırım. Üç defa.

Hâlid ile Abdurrahman b. Avf arasında bu konuda bir konuşma geçmişti. Abdurrahman b. Avf ona dedi ki: İslam'da cahiliye işiyle amel ettin. [İbn Hişam, Sire, 4/53-57; İbn Sa'd, Tabakat (Mısır baskısı, sıra no: 659); Buhari, Sahih, Meğazi bölümü, Hâlid'in Cüdeyme oğullarına gönderilmesi babı (kısmen); Ebu'l-Fida, Tarih, 1/145; İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 3/102; İbn Hacer, El-İsabe, 1/318, 2/81.] El-İsâbe'de ise Abdullah b. Ömer ile Ebu Huzeyfe'nin azatlısı Salim'in ona itiraz ettikleri belirtilmiştir. Bu skandalın aynı zamanda Kinâne dilinin cinayetlerinden sayıldığı El-İsabe 2/81'de kaydedilmiştir.

İşte Ebu Bekir döneminde Hâlid'in kılıcındaki bu taşkınlık ve aşırılık, o cahiliye eğilimlerinin kalıntılarındandır. Onun karakteri ilk gününden beri budur. Öyleyse nasıl olur da onu Allah'ın kılıçlarından sayarız? Halbuki en büyük İslam peygamberi (s.a.a.) ondan, kıbleye dönerek

ellerini kaldırmış ve Ebu Bekir de yakından ona bakıyor haldeyken, bir kez değil defalarca beri olduğunu ilan etmiştir.

11. Üç ve Üç ve Üç

Abdurrahman b. Avf şöyle anlatıyor: Ebu Bekir es-Sıddık'ın vefat ettiği hastalığı sırasında yanına girdim. Onu kaygılı buldum. Abdurrahman ona dedi ki: Allah'a hamdolsun, iyileşmiş olarak sabahladın. Ebu Bekir dedi ki: Öyle mi olduğunu düşünüyorsun? Dedi ki: Evet. Dedi ki: Ben sizin işinizi, kendi nefsimce en hayırlınız olana tevcih ettim. Sizden her birinizin burnu bu işten şişti; her biri bu işin kendisinden başkasının olmasını istemiyordu. Siz dünyanın geldiğini gördünüz, halbuki o henüz gelmemişti. O öyle gelecek ki ipek perdeler ve dîba (süslü ipek) döşekler edineceksiniz. Ezar yünü (kalın yün kumaş) üzerine yatmak sizden birinizin diken üzerinde yatmasından daha acı verici olacak. Allah'a yemin ederim ki, sizden birinin bir sınır olmaksızın boynunun vurulması, dünyanın derinliklerine dalmasından daha hayırlıdır. Siz yarın insanları saptıran ilk kişiler olacaksınız. Onları yoldan sağa sola saptıracaksınız. Ey yol gösterici! Yol ancak şafak vaktidir ya da deniz. Ona dedim ki: Allah sana rahmet etsin, kendini yorma. Bu seni işinde zayıf düşürür. İnsanlar senin işin hakkında iki kişi arasındadır: Ya senin gördüğünü gören bir adamdır, o halde seninledir. Ya da sana muhalefet eden bir adamdır, o da senin istediğin gibi sana danışmanlık yapan ve arkadaşın olan kişidir. Biz senin yalnızca hayır intendiğini biliyoruz. Sen hep salih ve ıslah edici oldun. Sen dünyadan hiçbir şeye üzülmüyorsun. Ebu Bekir dedi ki: Evet, ben dünyadan hiçbir şeye üzülmüyorum, ancak yaptığım üç şey hariç; keşke onları terk etseydim. Ve terk ettiğim üç şey; keşke onları yapsaydım. Ve üç şey; keşke onları Resûlullah'a (s.a.a.) sorsaydım.

Yaptığım ve keşke terk etseydim dediğim üç şey: Keşke Fatıma'nın evini -savaş için kilitlemiş olsalar bile- hiç açmasaydım. Keşke Fecâetü's-Sülemî'yi yakmasaydım; onu hemen öldürseydim veya serbest bıraksaydım. Keşke Benî Sâide Sakîfesi gününde işi iki adamın -Ömer ve Ebu Ubeyde'yi kastediyor- boynuna atsaydım; biri emir olurdu, ben de vezir olurum.

Terk ettiğim ve keşke yapsaydım dediğim şeyler: Keşke Eş'as b. Kays'i esir olarak getirdiğim gün onun boynunu vursaydım. Zira bana öyle geldi ki o, bir kötülük görürse mutlaka ona yardım ederdi. Keşke Hâlid b. Velid'i mürtedlere gönderdiğimde Zülkassa'da kalsaydım; eğer Müslümanlar galip gelirse zafer kazanmış olurlar, yenilirlerse ben bir karşılaşma veya destek için uygun bir konumda olurum. Keşke Hâlid b. Velid'i Şam'a gönderdiğimde Ömer b. Hattab'ı Irak'a gönderseydim; böylece her iki elimi de Allah yolunda açmış olurum. Ve ellerini uzattı.

Keşke Resûlullah'a (s.a.a.) bu işin kime ait olduğunu sorsaydım; böylece kimse ona itiraz edemezdi. Keşke Ensar'ın bu işte bir payı olup olmadığını ona sorsaydım. Keşke kız kardeş çocuğu ile halanın mirasını sorsaydım; zira içimde onlar hakkında bir şüphe var.

Bunu Ebu Ubeyd, El-Emval s.131; Taberî, Tarih 4/52; İbn Kuteybe, El-İmame ve's-Siyase 1/18; Mesûdî, Mürûc'uz-Zehab 1/414; İbn Abdirabbih, El-İkdü'l-Ferîd 2/254 rivayet etmiştir.

Sened sahihtir; ravilerinin hepsi güvenilir, dördü Sahih-i Sittenin (Kütüb-i Sitte) ravilerindendir.

Allâme Emînî der ki: Bu hadiste dokuz mesele vardır. Üçünde halife, onları işlediği gün onların fıkhnı kaçırmıştır. Bunlardan Fecâe'nin yakılması meselesinde sözü etraflıca açtık.

İş iki adamın boynuna atmayı temenni etmesine gelince; bu, halifenin hayatının son günlerinde, üstlendiği işin hilafet ve vasiyet konusunda şer'i kanuna uygun olmadığına kendisine açığa çıktığını gösterir. Zira geride bırakan ve vasiyet eden, ardından işini yürütecek kişiyi tayin edenin bizzat kendisi olmalıdır. İkinci halife de zamanın bir bölümünden sonra buna uyanarak şöyle demiştir: "Ebu Bekir'in bey'ati bir felte (ansızın olan şey) idi, cahiliye feltesi gibi. Allah onun şerrinden korusun. Kim böyle bir şeye dönerse onu öldürün." [Beşinci cilt s.446 ve bu cilt s.96'ya bakınız.]

Bilinmez ki, onların uyandığı şey; seçilmiş olanda (fetha ile) mı, yoksa seçme işinde (kesra ile) mı, ya da her ikisinde birden mi bir kusurdur? Yoksa seçim işinin halifenin belirlenmesine sebep olmasında mıdır? Her neyi murat etmişse, bizim için ondan bir çıkış yolu vardır. Şu peygamberler ve elçiler topluluğu, ardından halifelerini tayin etmekle sayıca artmamışlardır ve onların ümmetleri de onlar için halifeler seçmemiştir.

Acaba, vefat eden kimsenin, ardında bıraktığı mallarda tasarruf etmeyi mübah kılan vasiyetinin, onun işlerinde neyi planladığını, savaş gayelerini, malı ve ailesi hakkında neyi uygun gördüğünü bilmeyen yabancı kimselere bırakıldığını iddia edecek akıl sahibi biri var mıdır? Vefat eden kimse, salih olanı olmayandan ayırt eden, kendisiyle birlikte olanların niyetlerini ve kimin açgözlülüğünün kendisini harekete geçirdiğini, hırsın kendisini salladığını, tamahın kendisini tahrik ettiğini bilen akıllı ve reşid biridir. Bu durumda, acaba vasiyeti terk eder mi? Böylece bıraktığını yiyenler için bir lokma ve yağmalayanlar için bir tamah nesnesi haline mi getirir? Hayır.

Böyle yapmaz; eğer ailesi için hayır ve malında salih bir durum istiyorsa. Müslümanların sünneti de sahabeler döneminden günümüze kadar bu şekilde cereyan etmiştir. İslam şeriatı bunu onaylamış, vasiyetler için hükümler koymuştur. Sahihayn'da [Sahih-i Buhari, 4/2, Vasiyet kitabı; Sahih-i Müslim, 2/10.] Resûlullah'tan (s.a.a.) şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: "Vasiyet edecek bir şeyi olan hiçbir Müslüman kişiye, yanında vasiyeti yazılı olmadan iki gece geçirmek yakışmaz." Buhari'nin lafzı böyledir. Müslim'in lafzında ise "üç gece" şeklindedir. İbn Ömer dedi ki: "Resûlullah'ın (s.a.a.) bunu söylediğini duyduğumdan beri, yanımda vasiyetim olmadan üzerinden bir gece bile geçmedi." Nevevi, Riyazü's-Salihin s.156'da şöyle demiştir: "Bu hadis üzerinde ittifak edilmiştir."

İlah vasiyet etti ve elçileri vasiyet ettiler. İşte bu yüzden onlara uymak en faziletli amellerdendir. Vasiyet olmasaydı yaratılış genel bir kargaşa içinde olurdu. Vasiyet sayesinde devletlerde mülk devam etti.

Öyleyse onun üzerine amel et ve onun yolunu ihmal etme. Şüphesiz vasiyet, Allah'ın ezeldeki hükmüdür. Bir kavmi, Allah'ın kendisine vasiyet ettiği şeyle anmak zikredilmiştir. Vasiyette benim için yeni bir iş (emr) yoktur. [İbnü'l-Arabi, el-Fütühatü'l-Mekkiyye'nin son kısmı, s. 575.]

Öyleyse vasiyet, fani dünya malında sabit olduğuna göre, ne diye reşid hilafette ve nefslar, kanunlar, mallar, hükümler, ahlak, genel maslahat, barış ve uyumun ıslahını üstlenen ebedi şeriatla reddediliyor? Ve o işlerin gayelerini, sıradan insani aklın anlamakta yetersiz kalması kesin olarak bilinmektedir. Bu durumda, güvenilir Resul'ün (s.a.a.), Rabbinden aldığı emirle, ümmeti içinde kendi izini takip etmesi için ardından halefini tayin etmesinden başka çare yoktur. 154. sayfada Aişe, Abdullah b. Ömer ve Muaviye'nin görüşü ve insanların şu sözü geçmişti: Herhangi bir kimsenin devesinin, koyununun çobanı veya arazisinin bekçisi, onların gözetimini terk edip başıboş bırakamaz. İnsanların gözetimi ise deve ve koyun gözetiminden daha şiddetlidir. Öyleyse ümmet, Sakife gününde kendi arasında üzerinde ittifak edilen bu hükmü neden terk etti? Neden o gün kulaklar ondan habersiz kaldı? Diller sustu? Akıllar ondan gafil oldu? Sonra insanlar bunu anlattı ve ümmet ondan haberdar oldu? Nebi (s.a.a.) neden ümmetini başıboş, sahipsiz bıraktı? Böylece sapkınlık ve zulmet kapılarını açtı? Ümmetini küçümsedi ve onun gözetimini deve ve koyun gözetiminden daha değersiz mi gördü? En büyük Nebi (s.a.a.) bu vehimlerden münezzehtir. Şüphesiz o, vasiyet etti, halef bıraktı ve halifesini tayin edip ümmetine bildirdi. Ancak o, kendisinden sonraki vasisine şu vasiyette bulundu: "Ümmetin, benden sonra sana hainlik edecektir." Sahih hadiste bu şekilde rivayet edilmiştir. [Hakim, Müstedrek, 3/140, 142; Hakim ve Zehebi (Telhis'te) onu sahihlemiştir; Hatib, Tarih, 11/216; İbn Kesir, Tarih, 6/219; Kenz'ül-Ummal, 6/157.] Ona (Ali'ye) ayrıca şöyle buyurdu: "Benden sonra elbette sıkıntıya uğrayacaksın." (Ali) dedi: "Dinim selamette olarak mı?" Buyurdu: "Dinin selamette olarak." [Hakim, Müstedrek, 3/140; Hakim sahihlemiş, Zehebi de onaylamıştır.] Ali'ye (a.s.) şöyle buyurdu: "Bazı kimselerin göğüslerinde kinler vardır, onları benden sonra açığa vuracaklardır." [İbn Asakir ve Muhibbüddin et-Taberi, er-Riyazu'n-Nadra, 2/210'da Ahmed b. Hanbel'in Menakib'inden nakletmiştir; Hafız el-Kencî, el-Kifaye, s. 242; Harizmî, Maktel, 1/36.] Ona şöyle buyurdu: "Ey Ali! Sen benden sonra belaya uğrayacaksın, sakın savaşma." [Kenazu'd-Dekaik, el-Münavi, s. 188.]

Sonra, pişman olan halife neden Sakife gününde işten sıyrılmayı ve onu iki adamdan birinin -Ebu Ubeyde veya Ömer- boynuna atmayı temenni etti? Acaba pişmanlığı, vuku bulan bir hak sebebiyle miydi? O halde hakta pişmanlık olmaz. Yoksa geçmiş bir batıl sebebiyle miydi? O halde bu, reşid hilafetin temelini yıkar.

Sonra, onu iki adamdan birinin boynuna atmayı temenni etmesine gelince; biz onu bu ikisine hasretmesinin bir sebebini bilmiyoruz. Halbuki sahabeler içinde büyükler ve fazilet sahipleri vardır ki bu iki adam onlardan hiçbirinin mertebesine ulaşamaz. Sahabelerin durumları hakkında bildiklerimize göre bu ikisi için, eğer onların seviyelerinden olduğunu söylemezsek, açıkça şunu söyleriz: Onlar, içlerinde bulunan yüce şahsiyetlerden değillerdi. Onlardan ve hepsinden önce efendimiz Emir'ül-Müminin (a.s.) vardır; sebepleri, menkıbeleri, damatlığı, yakınlığı, hizmeti ve çabasıyla tanınan, Gadir gününün, meşhur günlerin ve bilinen makamların sahibi, Yüce Kitab'ın [Âl-i İmran 61.] nassıyla En Yüce Nebi'nin nefsi, her türlü pislikten temizlenmiş olan (Tathir ayeti [Ahzab 33.] ile).

Keşke onu ona (Ali'ye) atmayı temenni etseydi de, böylece ümmeti kolaylıkla yönlendirseydi, onları beyaz bir yol üzere götürseydi, onları dosdoğru yola iletseydi ve onu hidayet üzere olan bir hidayet edici olarak bulsalar; onları cennete sokardı.

Tıpkı En Yüce Nebi'nin (s.a.a.) bunların hepsini haber verdiği gibi. Bunların bir kısmı birinci cildin 130. sayfasında geçmişti.

Fatıma (s.a.)'nın evinin araştırılmasına gelince; burada o musibetlerle duyguları incitmek bize uygun düşmez. Ancak bunun hakkında üçüncü cildin 136-138. sayfalarında ve bu cildin 93 ve 103. sayfalarında bir miktar söz etmiştik.

O büyük haberin özeti şudur: Sıddıka (s.a.) öfke halinde vefat etmiştir ve bunu yapanlara karşı öfkeli. O (s.a.) her kıldığı namazdan sonra onlara beddua ederdi. [İbn Kuteybe, el-İmame ve's-Siyase, 1/14; Cahiz, Resail, s. 301; Ulemaü'n-Nisa, 3/1215.]

Eğer şaşacaksan, şu olay hayret vericidir: Topluluk, o vahşetleri işledi, onlara bulaştı ve kulakları Nebi'nin (s.a.a.) şu sözüyle doldurdu: "Kim onu (Fatıma'yı) tanırsa, onu tanımış olur. Kim onu tanımazsa, o benden bir parçadır. O, benim iki yanım arasındaki kalbim ve ruhumdur. Ona eziyet eden bana eziyet etmiştir."

Ve onun şu sözüyle: "Fatıma benden bir parçadır. Onu rahatsız eden beni rahatsız eder, ona eziyet eden bana eziyet etmiş olur."

Ve onun şu sözüyle: "Fatıma benden bir parçadır. Onu öfkeliendiren beni öfkeliendirmiş olur."

Ve onun şu sözüyle: "Fatıma benden bir parçadır. Onu sıkıyan beni sıkıyar, onu ferahlatan beni ferahlatır." [Bu kitabımızın üçüncü cildi, s. 40'a bakınız.]

Ve onun şu sözüyle: "Fatıma benden bir parçadır. Onu sevindiren beni sevindirir." [El-Eğani, 8/156.]

Ve onun şu sözüyle: "Ey Fatıma! Şüphesiz Allah senin öfkelenmene öfkelenir, senin razı olmana razı olur." [Bu kitabımızın üçüncü cildi, s. 227'ye bakınız.]

Bu çağrıyla anlaşılmaktadır ki halifenin pişmanlığı yerindeydi. Ancak pişman oldu, fakat pişmanlık zamanı geçmişti. Pişman oldu, iş olup bitmiş ve olanlar olmuştu. Pişman oldu, halbuki Sıddıka-i Tahire (s.a.) toprağa verilmiş ve bütün vücudu öfke doluydu.

Orta Üçlü

O dokuz meselenin üçü hakkında halifenin onları terk ettiği için pişman olmasına gelince; bunlar, onun bu işlerde yaptıklarını bir teemmül veya işin basiretiyle veya şer'i bir hükme dayanarak yapmadığını, ta ki hepsindeki hatası kendisine açığa çıkıncaya kadar ifade eder. Onlarda büyük hatalar işlendi ve onların ardından büyük felaketler geldi. Müslümanların halifesi, bunları gerektiren şeyleri işlememeli ve sonucunda pişmanlık doğuracak şeyleri yapmamalıdır.

Eş'as b. Kays kıssası, halifenin pişmanlığının yerinde olduğunu gösterir. Zira adam irtidat ettikten, kötülükler işledikten ve Müslümanlarla savaştıktan sonra yakalanıp esir olarak halifeye

getirildi. Halife dedi ki: "Sana ne yapmamı bekliyorsun? Bildiğin şeyi yaptın." Dedi ki: "Bana iyilik et, beni bu demirden kurtar ve kız kardeşini benimle evlendir. Zira ben geri döndüm ve Müslüman oldum." Ebu Bekir dedi ki: "Yaptım." Ona Ümmü Ferve'yi, Ebu Kuhafe'nin kızını nikahladı. Eş'as kılıcını çekti ve deve pazarına girdi. Bir erkek deve veya dişi deve görür görmez onun arka ayağının tendonunu kesiyordu. İnsanlar bağırdı: "Eş'as küfretti!" İşini bitirince kılıcını attı ve dedi ki: "Vallahi ben küfetmedim, ancak bu adam bana kız kardeşini nikahladı. Eğer kendi memleketimizde olsaydık, bundan başka bir düğün ziyafeti olurdu. Ey Medine halkı! Yiyin. Ey deve sahipleri! Gelin, kesilen hayvanların etlerini alın." O gün adeta bir kurban bayramı gibi oldu. Bu konuda Vebre b. Kays el-Hazreci şöyle demiştir:

"Kendî (Eş'as) efendiliğinin (malik) gününde ağır suçların taşıyıcısı olan bir düğün ziyafeti verdi. Savaşta parlak alınlara ve kafataslarına karşı kınında duran bir kılıcı sıyırdı. Onu her dişi deveye, hızlı koşana, erkek deveye ve katıra, göğüste ve ayaklarda (saldırdı). Develerin kesildiği gün Kendî gence de ki: Ademoğullarının en yüce şerefini götürdün."

Esbağ b. Hirmele el-Leysî bu akrabalığa öfkelenerek şöyle demiştir:

"Kendî'yi getirdin; o irtidat etmiş ve anlaşmasını bozmasının son noktası olan küfre varmıştı. Nefsini diriltmek, nankörlüğün mükafatı oldu. Ona bakireyi nikahlamak ise küfrünün mükafatı oldu. Eğer o onunla evlenmeyi ve onu nikahlamayı sana reddetseydi, ona bir mehir verirdin. Eğer onun bir mislini daha isteseydi, ona on (kadın) nikahlar ve ona on (tane daha) eklersin. Ebu Bekir'e de ki: Onunla Kureyş'i rezil ettin ve şöreti ve anılığı silindir götürdün. Teym b. Mürre'de (kendi kabilesinde) onu evlendirecek bir kişi yok muydu? Eğer onunla övünmek istemeseydin? Eğer o sana geldiğinde onu öldürseydin, bunu bir şeref olarak elde eder ve onu bir hazine olarak öne alırdın. Böylece yaptığını üzerine farz olmuş görür; ne donukluk (soğuk kanlılık) ne de ecir elde etmiş olursun." [Taberî, Tarih, 3/276; Semerû'l-Kulûb, es-Sâlebî, s. 69; el-İstîab, 1/51; İbnü'l-Esîr, el-Kâmil, 2/160; Mecmau'l-Emsal, el-Meydanî, 2/341; el-İsabe, 1/51 ve 3/630.]

Son Üçlü

Halifenin Resûlullah'tan (s.a.a.) öğrenmeyi temenni ettiği son üç meseleye gelince; bunlar bize onun din ilmindeki yetersizliğini, fıkında acemi olduğunu, Müslümanların halifesinin tabii olarak çokça karşılaştığı miras hükümlerini bilmediğini haber vermektedir. Ayrıca hilafetin aslı konusunda, acaba nasla mı yoksa seçimle mi olduğunda şüphe içindeydi. Eğer ikincisi ise, acaba sadece Muhacirlere mi hastır? Yoksa Ensar da onlara bu konuda ortak mıdır? Her halükarda o, hilafet makamına çıktığında kendi işinin reşid (doğru) olduğundan emin değildi. Burada senin özgür vicdanından başkasını hakem kılmayız. Hakta bir öfke yoktur.

Sonra, ben bu temenninin bir sonucu olduğunu anlamıyorum. Zira eğer onu sormuş olsaydı, Resûl (s.a.a.) ona ancak şu sözü gibi bir cevap verirdi: "Ben kimin mevlası isem, Ali de onun mevlasıdır." [Bu, bu cilt ve diğer ciltlerde kitabımız (el-Gadir)'in rumuzudur.]

Ve onun şu sözü gibi: "Ben sizin aranızda iki değerli emanet bırakıyorum: Allah'ın kitabı ve itretim Ehl-i Beytim."

Ve onun şu sözü gibi: "Ben sizin aranızda iki halife bırakıyorum: Allah'ın kitabı ve Ehl-i Beytim." [Sekaleyn hadisine dair işaretler defalarca geçti. İnşallah onun hakkında sözü ayrıntılandıracağız.]

Ve onun şu sözü gibi: "Ali'nin bana nispeti, Harun'un Musa'ya nispeti gibidir; ancak benden sonra peygamber yoktur." (el-Gadir, c.3, s.249)

Ve Ali'ye (a.s.) şu sözü gibi: "Bana nispetinle Harun'un Musa'ya nispeti gibi olmaktan razı değilsin? Ancak sen peygamber değilsin. Benim gitmem ancak sen benim halifem olmanla yakışık alır." (el-Gadir, c.3, s.217)

Ve onun şu sözü gibi: "Bana Ali hakkında üç şey vahyedildi: O Müslümanların efendisidir, takva sahiplerinin imamıdır ve alınları parlak olanların öncüsüdür." (Hakim, Müstedrek, c.3, s.138)

Ve onun şu sözü gibi: "Allah yeryüzü ehline baktı ve onlardan babanı seçip onu peygamber olarak gönderdi. Sonra ikinci kez baktı ve kocanı seçip bana vahyetti de onunla seni evlendirdim ve onu vasi edindim." (el-Gadir, c.2, s.369 ve c.3, s.43)

Ve onun şu sözü gibi: "Ali en büyük sıddıktır, bu ümmetin farukudur (hakkı batıldan ayırandır), hak ile batıl arasını ayırır, müminlerin öncüsüdür ve bana gelen (ilim) kapımın kendisinden girildiği kendisidir. O, benden sonra halifemdir." (el-Gadir, c.2, s.362)

Ve onun şu sözü gibi: "Ali hidayet sancağıdır, velilerimin imamıdır, bana itaat edenlerin nurudur ve takva sahiplerine ilzam ettiğim kelimedir. Onu seven beni sevmiştir, ona buğzeden bana buğzetmiştir." (el-Gadir, c.3, s.155)

Ve onun şu sözü gibi: "Ali benim kardeşim, vasım, varisim ve benden sonra halifemdir." (el-Gadir, c.2, s.324-326)

Ve onun şu sözü: "Ali, tazim edilen bir efendidir, Müslümanların ümit kaynağıdır, müminlerin emiridir, benim sırrımın ve ilmimin makamıdır, kendisine sığınılan kapımdır. O, Ehl-i Beytim üzerine ve ümmetimin hayırlıları üzerine vasisidir. O, dünyada ve ahirette kardeşimdir." (el-Gadir, c.3, s.153)

Ve onun şu sözü: "Ali, benim kardeşim, vezirim ve arkamdan bıraktıklarımın en hayırlısıdır." (el-Gadir, c.2, s.364)

Ve onun şu sözü: "Ali hak ile beraberdir ve hak Ali ile beraberdir. İkisi, havuz başında bana gelinceye kadar asla ayrılmazlar." (el-Gadir, c.3, s.223)

Ve onun şu sözü: "Ali hak ile beraberdir ve hak onunladır. O nereye dönerse hak onun dilinde döner." (el-Gadir, c.3, s.224)

Ve onun şu sözü: "Ali Kur'an ile beraberdir ve Kur'an onunla beraberdir. İkisi, havuz başında bana gelinceye kadar asla ayrılmazlar." (el-Gadir, c.3, s.227)

Ve onun şu sözü: "Ali bendendir ve ben ondanım. O, benden sonra her müminin velisidir." (el-Gadir, c.3, s.268, 42)

Ve onun şu sözü: "Ali, benden sonra her mümin ve müminenin mevlasıdır." (el-Gadir, c.1, s.76, 36)

Ve onun şu sözü: "Allah, Ali'yi bana, benim Rabbim katımdaki makamımın bir benzeri bir makamda indirmiştir." (el-Gadir, c.1, s.43)

Ve onun şu sözü: "Ali, benden sonra her müminin üzerinde velayet sahibidir." (Ahmed b. Hanbel, Müsned, c.1, s.231)

Ve onun şu sözü: "Ali'nin bana nispeti, benim Rabbime nispetim gibidir." (es-Sîretü'l-Halebiyye, c.3, s.391)

Ve onun şu sözü: "Ali, benden sonra müminlerin velisidir." (Hatîb el-Bağdâdî, Tarih, c.4, s.339)

Ve onun şu sözü: "Kimin velisi Allah ve Resulü ise, Ali onun velisidir." (el-Gadir, c.1, s.62)

Ve onun şu sözü: "Benden ancak ben veya benden olan bir adam (Ali) tebliğ edebilir." (el-Gadir, c.6, s.395-410)

Ve onun şu sözü: "Hiçbir peygamber yoktur ki onun bir benzeri olmasın. Ali de benim benzerimdir." (el-Gadir, c.3, s.43)

Ve onun şu sözü: "Ben ve Ali, kıyamet günü ümmetim üzerine hüccetiz (deliliz)." (Hatîb el-Bağdâdî, Tarih, c.2, s.88)

Ve onun şu sözü: "Kim Ali'ye itaat ederse bana itaat etmiştir, kim Ali'ye isyan ederse bana isyan etmiştir." (Hakim, Müstedrek, c.3, s.121, 128)

Halife, bu naslar varken nasıl böyle bir temennide bulunabildi? Yoksa o güzel sözlerle, hilafeti mümkün olan her ifade tarzıyla açıklayan o toplayıcı kelimeler haykırıldığı gün kulaklarda bir ağırlık mı vardı? Yoksa toplulukta, geceleyin planlanan bir iş sebebiyle onlara karşı sağır kesilenler mi vardı?

Yoksa halifeye, kendisini kabilelere arz ettiği ve yanında Emirü'l-Müminin Ali (a.s.) olduğu, ikisiyle birlikte Ebu Bekir'in de bulunduğu ve Benî Amir b. Sa'saa'ya kadar gidip onları Allah'a davet ettiği zaman olanlar yetmedi mi? Orada onlardan biri ona dedi ki: "Eğer senin işinde sana tabi olursak, sonra Allah seni muhaliflerine galip getirirse, iş bizden sonra bize mi ait olacak?" Eklediğiniz Başlıklar (Biçim > Paragraf stilleri), içindekiler tablonuzda görünür.

Dedi ki: "İş Allah'a aittir, onu dilediği yere koyar." [Kaynakları bu cildin 156. sayfasında geçmişti.] Acaba halife, işi kendisinden sonra Mevla Teala'ya ve onun iradesine bağlayan Nebi'nin (s.a.a.), eğer kendisi ona bunu sorsaydı, onu ümmetin seçimi -ki ilk biatte olduğu gibi onda icma ve doğru seçim şartları tamamlanmamış olsa bile- ile halifenin vasiyeti ve halef bırakması -ki ikincinin işinde olduğu gibi- ve muhalifi öldürmekle korkutarak şura -ki üçüncünün sonunda olduğu gibi- arasında tereddütlü bir cevapla mı cevaplayacağını mı zannediyordu? Fakat eğer bunu hesap etseydi, keşke onu sormuş olmayı temenni etmezdi. Ayrıca faraza cevaptaki tereddüdün ümmeti anarşiye teşvik etmek olduğunu da biliyordu. Bunda her iddiacı -haklı veya batıl- için bir alan vardır. Her bağırان ve çağırان, nihayet sıra Tuleka (affedilen müşrikler) ve Tuleka oğullarına, Muaviye ve Yezid gibilerine varıncaya kadar onunla delil getirirdi.

Bir İtibarı Korumak İçin: Ebu Ubeyd, hadisten ilk üçlünün birinci maddesi olan "Fatıma'nın evinin araştırılması"nın zikrini çıkarmış ve onun yerine "keşke falanca şeyi yapmasaydım" -bahsettiği bir özellikten dolayı- sözünü koymuştur. Dedi ki: "Onu zikretmek istemiyorum." Onun tahrif ettiği şeyi, ancak halifenin itibarını korumak için tahrif etmiştir. Ne yazık ki başkası onun yaptığına ortak olmamış, böylece onun ihaneti tarihin emanetlerine (tarihi metinlere) karşı ortaya çıkmıştır.

12. Bir Yahudi'nin Ebu Bekir'e Sorusu

Enes b. Malik'ten rivayet edildiğine göre dedi ki: Resûlullah'ın (s.a.a.) vefatından sonra bir Yahudi geldi. İnsanlar Ebu Bekir'i işaret ettiler. Yahudi onun üzerine durdu ve dedi ki: "Sana, onu ancak bir nebi veya bir nebinin vasisi bilebilecek bazı şeyler sormak istiyorum." Ebu Bekir dedi ki: "Dilediğini sor." Yahudi dedi ki: "Bana Allah'ın olmayan şeyi, Allah'ın katında olmayan şeyi ve Allah'ın bilmediği şeyi haber ver." Ebu Bekir dedi ki: "Ey Yahudi! Bunlar zındıkların sorularıdır." Ebu Bekir ve Müslümanlar (r.a.) Yahudi'ye yöneldiler. İbn Abbas (r.a.) dedi ki: "Adama haksızlık ettiniz." Ebu Bekir dedi ki: "Onun ne konuştuğunu duymadın mı?" İbn Abbas dedi ki: "Eğer onun cevabı sizde varsa (ne âlâ), yoksa onu Ali'ye (r.a.) götürün, ona cevap versin. Zira ben Resûlullah'ı (s.a.a.) Ali b. Ebu Talib'e şöyle derken duydum: 'Allah'ım! Onun kalbine hidayet ver, dilini sabit kıl.'" Dedi ki: Ebu Bekir ve orada bulunanlar kalkıp Ali b. Ebu Talib'in yanına geldiler ve ondan izin istediler. Ebu Bekir dedi ki: "Ey Ebu'l-Hasan! Bu Yahudi bana zındıkların sorularını sordu." Ali (a.s.) dedi ki: "Ne diyorsun ey Yahudi?" Dedi ki: "Sana, onu ancak bir nebi veya bir nebinin vasisi bilebilecek şeyler soracağım." Ona dedi ki: "Söyle." Yahudi sorularını tekrarladı. Ali (r.a.) dedi ki: "Allah'ın bilmediği şeye gelince; ey Yahudi topluluğu! O, sizin 'Uzeyr Allah'ın oğludur' sözünüzdür. Allah, kendisinin bir çocuğu olduğunu bilmez. 'Allah'ın katında olmayan şeyi bana haber ver' sözüne gelince; Onun katında kullara zulüm yoktur. 'Allah'ın olmayan şeyi bana haber ver' sözüne gelince; Onun bir ortağı yoktur." Yahudi dedi ki: "Şehadet ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur ve Muhammed Allah'ın Resulüdür ve sen Resûlullah'ın (s.a.a.) vasisisin." Ebu Bekir ve Müslümanlar Ali'ye dediler ki: "Ey sıkıntıları gideren!" [İbn Dureyd, el-Müctena, s.35]

Allâme Emînî dedi ki: "Oku ve hüküm ver."

13. Hristiyan Heyeti ve Soruları

Hafız el-Asımî, Selman-ı Farisî'den (r.a.) şöyle rivayet etti: Nebi (s.a.a.) vefat edince Hristiyanlar, Rum kayseri'nin yanında toplandılar ve ona dediler ki: "Ey Melik! Biz İncil'de, İsa'dan sonra

çıkacak Ahmed isminde bir resul bulduk. Onun çıkışını gözetledik ve bize vasıfları geldi. Bize yol göster, zira biz seni dinimiz ve dünyamız için razı olduk." Dedi ki: Kayser, ülkesinin Hristiyanlarından yüz kişi topladı ve onlardan, hainlik etmeyeceklerine ve işlerinden hiçbir şeyi kendisinden gizlemeyeceklerine dair söz aldı ve dedi ki: "Gidin, onların nebilerinden sonraki şu vasiye, kendilerinden önceki nebilerin sorulduğu ve onlara getirildiği şeyler hakkında sorun. Ve nebilerin onunla tanındığı delilleri sorun. Eğer size haber verirse, ona ve vasisine iman edin ve bunu bana yazın. Eğer size haber vermezse, bilin ki o, kavmi içinde kendisine itaat edilen, sözü manalarıyla alıp onu mevlasına (sahibine) döndüren bir adamdır. Ve bu Nebi'nin çıkışını tanımış olursunuz." Dedi ki: Topluluk yürüdü, nihayet Beytül-Makdis'e girdiler. Yahudiler de Re'sül-Calut'un yanında toplandılar ve ona Hristiyanların Kayser'e dediklerinin benzerini söylediler. Re'sül-Calut da Yahudilerden yüz kişi topladı. Selman dedi ki: Ben de topluluğa katılmayı ganimet saydım. Yürüdük, nihayet Medine'ye girdik. O gün Aruzbe [Aruzbe: Perşembe günü.] günüydü. Ebu Bekir mescitte oturmuş insanlara fetva veriyordu. Yanına girdim ve ona Hristiyan ve Yahudilerin hangi amaçla geldiklerini haber verdim. Onlara yanına girmeleri için izin verdi. Re'sül-Calut yanına girip dedi ki: "Ey Ebu Bekir! Biz Hristiyan ve Yahudilerden bir topluluğuz. Size, dininizin faziletini sormak için geldik. Eğer dininiz dinimizden daha üstünse onu kabul ederiz, yoksa dinimiz dinlerin en üstünüdür!" Ebu Bekir dedi ki: "Dilediğini sor, inşallah sana cevap veririm." Dedi ki: "Ben ve sen Allah katında neyiz?" Ebu Bekir dedi ki: "Bana gelince, ben Allah katında ve kendi nefsimde şu ana kadar mümin idim. Bundan sonra ne olacağını bilmiyorum." Yahudi dedi ki: "Öyleyse bana cennetteki yerinin vasfını ve cehennemdeki yerimin vasfını anlat ki senin yerine rağbet edeyim ve benim yerimden yüz çevireyim." Dedi ki: Ebu Bekir bir defa Muaz'a, bir defa İbn Mesud'a bakmaya başladı. Re'sül-Calut kendi milletin diliyle ashabına dedi ki: "Bu bir nebi değildi." Selman dedi ki: Topluluk bana baktı. Onlara dedim ki: "Ey topluluk! Öyle bir adama gönderin ki, ona yastık yaysanız (saygı gösterseniz), Ehl-i Tevrat'a Tevrat'ıyla, Ehl-i İncil'e İncil'iyle, Ehl-i Zebur'a Zebur'uyla ve Ehl-i Kur'an'a Kur'an'ıyla hüküm verir. Ayetin zahirini batınından, batınını zahirinden bilir." Muaz dedi ki: Kalkıp Ali b. Ebu Talib'i çağırdım ve ona Yahudi ve Hristiyanların hangi amaçla geldiklerini haber verdim. Geldi ve Resûlullah'ın (s.a.a.) mescidinde oturdu. İbn Mesud dedi ki: Üzerimizde bir zillet elbisesi vardı. Ali b. Ebu Talib gelince Allah onu üzerimizden kaldırdı. Ali (a.s.) dedi ki: "Dilediğini sor, inşallah sana haber veririm." Yahudi dedi ki: "Ben ve sen Allah katında neyiz?" Dedi: "Bana gelince, ben Allah katında ve kendi nefsimde şu ana kadar mümin idim. Bundan sonra ne olacağını bilmiyorum. Sana gelince, sen Allah katında ve kendi nefsinde şu ana kadar kafir idin. Bundan sonra ne olacağını bilmiyorum." Re'sül-Calut dedi ki: "Öyleyse bana cennetteki yerinin vasfını ve cehennemdeki yerimin vasfını anlat ki senin yerine rağbet edeyim ve benim yerimden yüz çevireyim." Ali dedi ki: "Ey Yahudi! Ben cennetin mükafatını ve cehennemin azabını görmedim ki onu tarif edeyim. Ancak Allah müminler için cenneti, kafirler için de cehennemi böyle hazırlamıştır. Eğer bundan bir şeyde şüphe edersen, Nebi'ye (s.a.a.) muhalefet etmiş olursun ve İslam'dan hiçbir şeyde olmazsın." Dedi: "Doğru söyledin, Allah sana rahmet etsin. Şüphesiz nebiler getirdikleri şey üzere yakîn sahibidirler. Eğer doğru çıkarlarsa iman ederler, eğer muhalefet edilirse küfredeler." Dedi: "Bana haber ver, Allah'ı Muhammed ile mi tanıdın, yoksa Muhammed'i Allah ile mi?" Ali dedi ki: "Ey Yahudi! Ben Allah'ı Muhammed ile tanımadım, ancak Muhammed'i Allah ile tanıdım. Zira Muhammed sınırlı, yaratılmış ve Allah'ın kullarından bir kuldur. Allah onu seçti ve yaratıkları için onu ihtiyar etti. Allah, meleklere itaati ilham ettiği gibi nebisine de ilham etti. Kendisini hiçbir keyfiyet ve

benzerlik olmaksızın onlara tanıttı." Dedi: "Doğru söyledin." Dedi: "Bana haber ver, Rab dünyada mıdır yoksa ahirette midir?" Ali dedi ki: "'Fi' (içinde) bir kaptır. Ne zaman 'fi' ile olursa sınırlı olur. Ancak O, dünyada ve ahirette olanı bilir. Arşı ahiretin havasındadır ve dünyayı kuşatır. Dünya ve ahiret, ortasındaki kandil gibidir. Eğer boş bırakılırsa kırılır, eğer çıkarılırsa orada yerinde durmaz. İşte dünya da ahiretin ortasındadır." Dedi: "Doğru söyledin." Dedi: "Bana haber ver, Rab taşır mı yoksa taşınır mı?" Ali b. Ebu Talib dedi ki: "Taşır." Re'sül-Calut dedi ki: "Nasıl? Halbuki biz Tevrat'ta şöyle yazılı buluyoruz: 'O gün Rabbinin arşını onların üstünde sekiz (melek) taşır.'" Ali dedi ki: "Ey Yahudi! Melekler arşı taşır. Toprak havayı taşır. Toprak kudret üzerine konulmuştur. Allah'ın şu sözü gibi: 'Göklerde ve yerde olanların, ikisi arasında bulunanların ve toprağın altında olanların tümü O'nundur.'" Yahudi dedi ki: "Doğru söyledin, Allah sana rahmet etsin." Hadis. [Hafız el-Asımî, Zeynü'l-Feta fi Şerhi Sureti Hel Eta]

Ebu Bekir Hakkında Aşırılıklar

İşte Ebu Bekir'in fetvaları ve görüşlerinden tespit edebildiğimiz bazı cümleler. Bunların azlığına rağmen, onun Kitap ilmindeki konumunu, Sünnet bilgisini, şariat fıkhnı ve dinin hükümlerini kavramadaki yerini göstermektedir. Yoksa, ilim sahibi herkesin bildiği gibi, Ebu Bekir'in sahip olduğu ilmin, Ali'nin (a.s.) sahip olduğu ilmin kat kat fazlası olduğunu söylemek aşırılık mıdır? [Bunu İbn Hazm, el-Fasl'da (c. 4, s. 136) söylemiştir. Bakınız: Üçüncü cilt, s. 128.]

Aşırılık değil midir? Şöyle denilmiştir: Bilinen odur ki, insanlar Ebu Bekir, Ömer, Osman ve Ali'den (a.s.) nakledilene hüküm ve fetvaları toplamışlar ve bunlar arasında en isabetli olanların ve sahibinin ilmini en iyi gösterenlerin Ebu Bekir'in, sonra da Ömer'in meseleleri olduğunu görmüşlerdir. Bu yüzden, Ömer hakkında bulunan ve nassla çelişen meseleler, Ali'den (a.s.) bulunanlardan daha azdır. Ebu Bekir'e gelince, neredeyse onunla çelişen bir nass bulunmaz.

Aşırılık değil midir? Şöyle denilmiştir: Ne Ebu Bekir ve Ömer, ne de diğer büyük sahabeler, Ali'yi (a.s.) soru sormak için özel olarak seçmezlerdi. Bilinen şudur ki, Ali (a.s.), ilmi Ebu Bekir'den almıştır. [İbn Teymiye, Minhacu's-Sünne, c. 3, s. 128. Bakınız: Önceki bahsettiğimiz, c. 6, s. 385.]

Aşırılık değil midir? Şöyle denilmiştir: Ebu Bekir, büyük müçtehidlerdendir, hatta mutlak olarak sahabelerin en bilgilisiydi. Bunu İbn Hacer, es-Savaiku's-Sarika'da (s. 19) söylemiştir.

Aşırılık değil midir? Şöyle denilmiştir: Ebu Bekir, sahabelerin en bilgilisi ve en zekisiydi. Bunun yanında, Sünnet konusunda da en bilgiliydi. Sahabeler, birçok yerde ona başvurmuşlardır. O, Nebi'den (s.a.a.) naklettiği ve ihtiyaç anında hatırladığı, fakat diğerlerinin bilmediği sünnetlerle onlara üstün gelmiştir. Bu nasıl olmasın ki, o, risaletin başından vefatına kadar Resulullah'ın (s.a.a.) yanından ayrılmamıştır. [Suyuti, Tarihu'l-Hulefa, s. 29.]

Aşırılık değil midir? En yüce Nebi'ye (s.a.a.) isnat ettikleri şu söz: "Allah, göğsüme ne döktüyse, onu Ebu Bekir'in göğsüne de dökmüştür" [Bakınız: Bu kitabın beşinci cildi, s. 383 ve bu cilt, s. 105.]

Aşırılık değil midir? Onun (s.a.a.) hakkında şöyle rivayet etmişlerdir: "Rüyamda bana sütle dolu bir kâse verildiğini gördüm. Ondan içtim ve iyice doydum. Sonra sütün damarlarımda deriyle et arasında aktığını gördüm. Geriye bir miktar artınca, onu Ebu Bekir'e verdim." Dediler ki: "Ey Allah'ın Resulü! Bu, Allah'ın sana verdiği ilimdir. Sen onunla doydun, artanı da Ebu Bekir'e verdin." O (s.a.a.) da: "Doğru anladınız" buyurdu. [er-Riyazu'n-Nadra, c. 1, s. 101.]

Aşırılık değil midir? İbn Sa'd'ın İbn Ömer'den naklettiği şu rivayet: Kendisine, Resulullah (s.a.a.) zamanında fetva verenlerin kimler olduğu sorulduğunda şöyle dedi: "Ebu Bekir ve Ömer. Başkasını bilmiyorum." [Bakınız: Usdül-Gabe, c. 3, s. 216; es-Savaiku's-Sarika, s. 20, 10; Suyuti, Tarihu'l-Hulefa, s. 35.]

Allâme Emîni şöyle der: Keşke bilseydim, kavmim ne haldedir? Bu boş iddiaları uydurmakta, bu karanlık yalanları düzüp koşmakta, ümmetin saf insanlarını uçurumlara ve bataklıklara sürüklemekte ve onları hak yolundan alıkoymakta, insanları tanıma ve selevin değerlerini bilme konusunda doğru yoldan saptırmaktadırlar.

Bu sözler, yüce Şariin (s.a.a.) şu çağrısıyla çelişiyor mu? Fatıma'ya (a.s.) buyurdu ki: "Memnun değil misin ki seni Müslümanların ilki ve en bilgilisiyle evlendirdim?"

Yine ona (a.s.) buyurdu: "Seni ümmetimin en hayırlısı ve en bilginiyle evlendirdim."

Ve şöyle buyurdu: "Ali (a.s.), ashabımın ilk Müslüman olanı ve en bilginidir."

"Ümmetimden benden sonra en bilgini Ali'dir (a.s.)."

"Ben ilmin şehriyim, Ali (a.s.) onun kapısıdır."

"Ali (a.s.), ilmimin hazinesidir."

"Ali (a.s.), ilmimin kapısıdır."

"Ali (a.s.), ilmimin koruyucusudur."

"Ali (a.s.), ilmimin mahzenidir."

"Ben hikmet eviyim, Ali (a.s.) onun kapısıdır."

"Ben ilim eviyim, Ali (a.s.) onun kapısıdır."

"Ben ilmin terazisiyim, Ali (a.s.) onun kefesidir."

"Ben hikmetin terazisiyim, Ali (a.s.) onun dilidir."

"Ümmetimden en iyi hüküm veren Ali'dir (a.s.)."

"Sizin en iyi hüküm vereniniz Ali'dir (a.s.)" [Bakınız: Bu kitabın üçüncü cildi, s. 128 ve altıncı cildi, s. 83/104.]

Bunun gibi daha birçok hadis vardır.

Bu soyut görüşler, üçüncü cildin 128-134. sayfalarında ve altıncı cildin "Nevadirü'l-Eser" bölümünde aktardığımız, ilk sahabeler ve tabiinin İmam Ali'nin (a.s.) ilmi hakkındaki sözleriyle çelişmiyor mu? Aişe, Ömer, Muaviye, İbn Abbas, İbn Mesud, Adiyy bin Hatim, Said bin Müseyyeb, Hişam bin Utbe, Ata ve Abdullah bin Hacl gibi isimlerin naklettikleri...

Ümmet içinde Ali b. Ebi Talib'den (a.s.) başka herhangi birinin daha bilgili olduğunu söylemek, nasıl caiz görülebilir? Üçüncü cildin 133. sayfasında geçtiği üzere, âlimlerin icmasına göre Ali (a.s.), Nebi'nin (s.a.a.) ilminin varisidir. Yine orada naklettiğimiz sahih bir rivayette Emirü'l-Müminin (a.s.) şöyle buyurmuştur: "Vallahi ben onun (s.a.a.) kardeşi, velisi, amcasının oğlu ve ilminin varisiyim. O halde onun ilmine benden daha layık kim olabilir?"

Peki, eğer rüyalar sahihse, Nebi'nin (s.a.a.) elinden içtiği artık süt kâsesinden Halife'nin aldığı ilim damlası nedir? "El-Ebb" hakkındaki görüşü mü? Yoksa kelale, dede, iki nine ve hilafet gibi konulardaki içtihatları mı? Yoksa Resulullah (s.a.a.) hayattayken onun ve arkadaşının verdiği fetvalar mı?

Resulullah (s.a.a.), Allah'ın kendi göğsüne döktüğü her şeyi onun göğsüne de döktüğünü söylediğine göre, bu göğüs nasıl olur da ilimden bir damla taşımaz? (Çünkü kap, içindekini sızdırır.)

Şunu iyi bilin ki, Resulullah'tan (s.a.a.) nakledilen bu sahih hadisleri ve sahabelerle tabiinin Emirü'l-Müminin'in (a.s.) ilmi hakkındaki sözlerini kabul edip, bunları Ebu Bekir'in ilmi hakkındaki görüşlerle bağdaştırmak, onun Resulullah'tan (s.a.a.) da daha bilgili olduğunu söylemeyi gerektirir. Çünkü Ali (a.s.) ile Nebi (s.a.a.) fazilette eştir. Ali (a.s.), yüce kardeşinin yoldaşı, onun nefsi ve faziletlerinde ortağıdır. O, Nebi'nin (s.a.a.) ilminin varisi, kapısı, mahzeni, kabı ve hazinedarıdır. Ancak bu topluluğun çoğu böyle bir iddiada bulunmaz.

Evet, Ebu Hanife konusunda aşırılıktan çekinmeyen ve onun Resulullah'tan (s.a.a.) daha bilgili olduğunu, hatta kaza (hüküm verme) konusunda onu geçtiğini söyleyen (beşinci cilt, s. 341) biri, Ebu Hanife'den üstün olan Ebu Bekir hakkında da böyle bir iddiada bulunmaktan çekinmez.

İşte bu, kulakları tırmalayan nefret edilesi bir aşırılıktır - Şia'nın dediği değil! Ey İbn Hazm, İbn Teymiye, Kesir ve Cevziyye'nin takipçileri!

1.. Halifenin İlminin Tezahürleri

Birinci Tezahür: Ömer'i İkna Etmesi

Bakıllânî gibi önceki âlimlerin "et-Temhîd" adlı eserinin 191. sayfasında ve Ahmed Zeynî Dahlân gibi sonraki âlimlerin "es-Sîretü'n-Nebeviyye" adlı eserinin Halebî şerhinin 3. cilt, 376.

sayfasında belirttiği üzere, halifenin ilminin ilk tezahürü, Resulullah'ın (s.a.a.) vefatını insanlara haber vermesi ve Ömer'i "Muhammed ancak bir peygamberdir. Ondan önce de peygamberler gelip geçmiştir. Şimdi o ölür veya öldürülürse geriye mi döneceksiniz?" (Âl-i İmrân, 144) ayetiyle ikna etmesidir.

Bu iki âlim, şu gerçeği gözden kaçırmıştır: Bu mesele, ashabın hiçbirinin bilmediği bir konu değildi. Onların bu kadar basit bir meseleyi bilemeyecekleri düşünülemez. Zira Kur'an-ı Kerim'i ezbere bilen herkes, Resulullah'ın (s.a.a.) vefatından haberdardı. Çünkü Allah'ın insanlar için yarattığı değişmez kanun şudur: "Sonra bir ecel tayin etti. Belirlenmiş bir ecel de O'nun katındadır." (En'âm, 2) "Hiçbir nefis, Allah'ın izni olmadan ölmez. (Ölüm) Yazılı bir ecele bağlıdır." (Âl-i İmrân, 145) "Her ümmetin bir eceli vardır. Ecelleri geldiğinde ne bir an geri kalırlar ne de bir an ileri gidebilirler." (A'râf, 34) Ayrıca ashab, Kur'an-ı Kerim'in pek çok ayetinde açıkça belirtilen bu hakikati, özellikle Veda Haccı gibi sayısız durumda bizzat Resulullah'tan (s.a.a.) duymuşlardı. Bu yüzden o hacca "Veda Haccı" denmiştir.

Ömer'in Resulullah'ın (s.a.a.) vefatını inkâr etmesi, bu gerçeği bilmemesinden kaynaklanmıyordu. Zira Amr b. Zâide, Ebû Bekir'in bu ayeti okumasından önce, Mescid-i Nebvî'de Ömer ve diğer sahabelere "Şüphesiz sen de öleceksin, onlar da ölecekler." (Zümer, 30) ayetini okumuştur. [İbn Kesîr, "el-Bidâye ve'n-Nihâye", 5/243; Zürkânî, "Şerhu'l-Mevâhib", 8/281.] Fakat Ömer bu ayeti ve onu okuyan kişiyi görmezden geldi. Amr b. Zâide ise büyük bir sahabeydi. Resulullah (s.a.a.), onu gazvelerinde on üç defa Medine'ye vekil bırakmıştı ("el-İsâbe", 2/523).

Ömer'in bu inkârı ve insanları korkutması, planlı bir siyasetin sonucuydu. Bu davranış, halkın dikkatini halife seçiminden uzaklaştırmak ve Ebû Bekir'in Medine dışındaki Sünh mevkiinden gelmesini sağlamak içindi. [Taberî, "Târîh", 3/197; İbn Sa'd, "et-Tabakât" (Mısır baskısı, no: 786); Kurtubî, "el-Câmi' li Ahkâmî'l-Kur'ân", 4/223; İbn Seyyidinnâs, "Uyûnü'l-Eser", 2/339.]

Görmez misin ki, toplumun önde gelenlerinden birçok kişi, Ömer'in ölümünü inkar etmesini cehalet dışında başka sebeplerle açıklamaya çalışmıştır. Kimileri şöyle demiştir: Bu durum, zihnin karışması, halin düzensizliği ve açık durumların unutulmasından kaynaklanmıştır. [Şerhu'l-Makasid, Taftazani, c. 2, s. 294.] Diğer bazıları ise şu açıklamayı yapmıştır: Ömer, Resulullah'ın (s.a.a.) vefatı karşısında şaşkınlığa düştü ve "Vallahi o ölmedi, ancak Rabbine gitti" demeye başladı. [Uyûnü'l-Eser, İbn Seyyidi'n-Nas, c. 3, s. 339.]

İkinci Tezahür: Hudeybiye'de Ömer'e Sözü

İbn Hacer, halifenin ilminin başka tezahürlerini aktarmış ve onun kesinlikle sahabelerin en bilgini olduğuna dair deliller getirmiştir. Bunlardan biri şudur: Buhari, Sahih'inde Hudeybiye Barışı bahsinde Ömer bin Hattab'dan şöyle rivayet etmiştir: "Resulullah'ın (s.a.a.) yanına gittim ve dedim ki: 'Ey Allah'ın Resulü, sen hakikaten Allah'ın peygamberi değil misin?' O, 'Evet' dedi. Ben, 'Biz hak üzere, düşmanlarımız batıl üzere değil mi?' diye sordum. O yine, 'Evet' cevabını verdi. Bunun üzerine, 'Öyleyse neden dinimizde küçük düşürücü bir anlaşma yapıyoruz?' dedim. Resulullah (s.a.a.), 'Ben Allah'ın elçisiyim, O'na isyan etmem ve O benim yardımcımdır' buyurdu. Ben, 'Bize Kabe'ye gidip tavaf edeceğimizi söylemiyor muydun?' diye sordum. O,

'Evet, ama sana bu yıl gideceğini söyledi mi?' dedi. Ben, 'Hayır' dedim. O zaman, 'Elbette oraya gidecek ve tavaf edeceksin' buyurdu. Daha sonra Ebu Bekir'in yanına gittim ve aynı soruları ona da sordum. O da Resulullah'ın (s.a.a.) verdiği cevaplara benzer şekilde konuştu."

Allâme Emîni der ki: Bu rivayette, Ebu Bekir'in Resulullah'ın (s.a.a.) nübüvvetine inanmış olduğundan başka bir şey yoktur. Tabii olarak, bu ilkeyi benimseyen herkes, peygamberin Rabbine isyan etmeyeceğini ve O'nun yardımcısı olduğunu kabul eder. Ayrıca, peygamberin verdiği her vaadin belirlenen zamanında gerçekleşeceğine inanır. Eğer bir zaman belirtilmişse, o zaman gelince; belirtilmemişse, uygun vakti geldiğinde mutlaka gerçekleşir. Dolayısıyla, hemen olmayınca şüpheye düşmez.

Bu hadisler Ebu Bekir hakkında ulaşılabilecek en üstün vasıf budur. Ancak bu mana, bütün Müslümanların ortaklaşa sahip olduğu bir özellik olup onun hususiyeti değildir. Öyleyse bu rivayetin, Ebu Bekir'in sahabelerin mutlak olarak en bilgini olduğuna delil olması nasıl mümkün olabilir? Eğer Ömer bu soruyu herhangi bir sahabeye sorsaydı, Ebu Bekir'in verdiği cevaptan başka bir şey duymazdı. Zira Resulullah'ın (s.a.a.) verdiği cevap ile Ebu Bekir'in verdiği cevap aynıdır. Hatta kıyamete kadar bütün Müslümanlar da böyle cevap verirler. Onlardan herhangi birine bu konuyu açsanız, aynı cevabı alırsınız. Ömer, acaba bu soruyu Ebu Bekir'den başka bir sahabeye sordu da ondan farklı bir cevap mı aldı? Böyle bir şey olmadığına göre, bu nasıl Ebu Bekir'in mutlak olarak en bilgin olduğuna delil sayılabilir?

Resulullah (s.a.a.), Ömer'e cevap verirken acaba gizli bir ilmi mi açıklıyordu ki, Ebu Bekir'in aynı cevabı vermesi onu sahabelerin mutlak olarak en bilgini yapsın? İbn Hacer bütün bunları bildiği halde, kasıtlı olarak rivayetin bazı kısımlarını atlamış ve "es-Sevaiku'l-Muhrika" adlı eserinin 19. sayfasında şöyle demiştir:

"Ebu Bekir büyük müçtehitlerdendir, hatta sahabelerin mutlak olarak en bilginidir. Bunun açık delillerinden biri şudur: Buhari ve diğerleri, Hudeybiye anlaşması sırasında Ömer'in Resulullah'a (s.a.a.) 'Niçin dinimizde küçük düşürücü bir anlaşma yapıyoruz?' diye sorduğunu, Resulullah'ın (s.a.a.) ona cevap verdiğini, ardından Ömer'in Ebu Bekir'e gidip aynı soruyu sorduğunu ve Ebu Bekir'in de Peygamber'in verdiği cevabın aynısını verdiğini rivayet etmişlerdir."

İbn Hacer, sanki Ebu Bekir'in çözülmesi zor bir meseleyi çözdüğü veya ilmi bir müşkili hallettiği izlenimini vermek istiyor. Böylece bu durumun, onun sahabeler arasında mutlak olarak en bilgin olduğuna açık bir delil teşkil ettiğini iddia ediyor. İbn Hacer istediğini yapabilir, fakat araştırma gözü onu takip etmektedir. Allah onun hesabını görendir.

Üçüncü Tezahür: Resulullah'ın Defn Yeri Sözü

İbn Hacer'in, halifenin sahabelerin mutlak olarak en bilgini olduğuna dair diğer bir delili de "es-Sevaiku'l-Muhrika"nın 19. sayfasında Aişe'den merfu olarak naklettiği şu rivayettir:

"Resulullah (s.a.a.) vefat edince nifak baş gösterdi, Araplar irtidat etti, Ensar kendi aralarında toplandı. Eğer bu musibet sağlam dağlara inseydi onları yerle bir ederdi. (Ebu Bekir'in metaneti sayesinde) hiçbir ihtilaf çıkmadı ki, Ebu Bekir onu çözüp hükme bağlamasın. Dediler ki:

'Resulullah'ı (s.a.a.) nereye defnedelim?' Bu konuda kimsenin bir bilgisi yoktu. Ebu Bekir dedi ki: 'Ben Resulullah'ı (s.a.a.) şöyle buyururken işittim: Hiçbir peygamber vefat etmez ki, öldüğü yere defnedilmesin.' Yine mirası konusunda ihtilaf ettiler. Bu konuda da kimsenin bir bilgisi yoktu. Ebu Bekir dedi ki: 'Ben Resulullah'ı (s.a.a.) şöyle buyururken işittim: Biz peygamberler topluluğu miras bırakmayız. Bizim bıraktıklarımız sadakadır.'

Bazıları dedi ki: 'Bu, sahabeler arasında vuku bulan ilk ihtilaftı. Kimi dedi ki: 'Onu doğup büyüdüğü Mekke'ye defnedelim.' Kimi dedi ki: 'Mescidine defnedelim.' Kimi dedi ki: 'Baki mezarlığına defnedelim.' Kimi dedi ki: 'Peygamberlerin defnedildiği Beyt-i Makdis'e defnedelim.' Nihayet Ebu Bekir, sahip olduğu ilimle onlara doğru olanı bildirdi. İbn Zencuye dedi ki: 'Bu sünnet konusunda Ebu Bekir, Muhacirler ve Ensar arasında tek başına kaldı, fakat sonunda hepsi ona rücu ettiler.'"

Allâme Emîni şöyle der: Aîşe'den gelen bu merfu rivayette varılabilecek en son nokta, Ebu Bekir'in Resulullah'tan (s.a.a.) iki hadis rivayet etmiş olmasıdır. Bu iki hadisi o iki özel durumda duyanlar azdı. Eğer bu iki hadis sebebiyle Ebu Bekir, o hadisleri duymayan hatta tahmin ve zan yoluyla bile bilmeyen sahabelerin mutlak olarak en bilgini sayılıyorsa, binlerce hadis rivayet eden ve bu hadislerin tamamını veya çoğunu Ebu Bekir'in duymadığı sahabeler ne olacaktır? Bununla birlikte, onlardan hiçbirisi sahabelerin en bilgini veya en azından Ebu Bekir'den daha bilgini sayılmamıştır.

Acaba o, "bab", "kelale", "dede" ve "iki nine" gibi nadir konuların yanı sıra başka nadir meselelerde de öne çıkan kişi değil midir? Acaba o, şer'i sünneti Muğire bin Şu'be, Muhammed bin Mesleme, Abdurrahman bin Sehl gibi sıradan insanlardan alan biri değil midir?

Sanki İbn Hacer, insanları kendisine kıyas ediyor ve onları hiçbir şey anlamayan taş parçaları gibi görüyor. Acaba insan, sahabelerin Resulullah'ın (s.a.a.) şu sözlerinden ne anladığını sormaz mı?

- 1) "Kabrim ile minberim arası cennet bahçelerinden bir bahçedir."
- 2) "Evim ile minberim arası cennet bahçelerinden bir bahçedir."
- 3) "Hücrem ile minberim arası cennet bahçelerinden bir bahçedir."
- 4) "Minber ile Aîşe'nin evi arası cennet bahçelerinden bir bahçedir."
- 5) "Kim cennet bahçelerinden bir bahçede namaz kılmaktan hoşlanırsa, kabrim ile minberim arasında namaz kılsın."

Bu hadislerin ilk lafzını Buhari [(Enşari, Tehfetu'l-Bari'de, İrşadu's-Sari zeylinde, c. 4, s. 412'de Buhari'nin nüshalarından birine dayanarak aktarmıştır.)] Ahmed, Abdurrezzak, Said bin Mansur, Beyhaki (Şuabu'l-İman'da), Hatib, Bezzar, Taberani, Darekutni, Ebu Nuaym, Semevi ve İbn Asakir, Cabir, Sa'd bin Ebi Vakkas, Abdullah bin Ömer ve Ebu Said el-Hudri yoluyla rivayet etmişlerdir. (Bkz. Hatib'in Tarih'i, c. 11, s. 290, 228; Kastallani'nin İrşadu's-Sari'si, c. 4, s. 413; Bezzar'ın senedini sahih kabul etmiş ve "Bezzar'ın senedi güvenilir ravilerdendir" demiştir; Kenzu'l-Ummal, c. 6, s. 254; Nevevi'nin Şerhu Muslim'i, İrşadu's-Sari haşiyesi, c. 6, s. 103;

Tehfetu'l-Bari, İrşadu's-Sari zeyli, c. 4, s. 412; Semhudi, Vefau'l-Vefa'da, c. 1, s. 303'te bu hadisi Sahihayn'dan nakletmiş ve Bezzar yoluyla sahih olduğunu belirtmiştir.)

İkinci lafzı ise Buhari, Müslim, Tirmizi, Ahmed, Darekutni, Ebu Ya'la, Bezzar, Nesai, Abdurrezzak, Taberani ve İbn Neccar, Cabir, Abdullah bin Ömer, Abdullah el-Mazini ve Ebu Bekir yoluyla rivayet etmişlerdir.

Buhari'nin Sahih'inde "Salat" kitabının "Kabir ile Minber Arasının Fazileti" bölümüne ve "Hac" kitabına bakınız. Ayrıca Müslim'in Sahih'inde "Hac" kitabının "Onun (s.a.a.) kabri ile minberi arasının fazileti" bölümüne, Yesiru'l-Vusul c. 3 s. 323'e, Temyizu't-Tayyib s. 139'a müracaat ediniz. Bu kaynaklarda hadisin mütevatir olduğu ve üzerinde ittifak edildiği belirtilmiştir. Kenzu'd-Dekaik s. 129, Kenzu'l-Ummal c. 6 s. 254, el-Camiu's-Sagir'de hadis sahih kabul edilmiş ve "Feyzu'l-Kadir" c. 5 s. 433'te belirtildiği üzere mütevatir hadis olduğu ifade edilmiştir. Tehfetu'l-Bari, İrşadu's-Sari zeyli c. 4 s. 412, Vefau'l-Vefa c. 1 s. 303, 302'de Ahmed ve Bazzar'ın isnadıyla sahih olduğu kaydedilmiştir.

Üçüncü lafzı Ahmed, Şaşi, Said bin Mansur ve Hatip, Cabir ve Abdullah el-Mazini yoluyla rivayet etmişlerdir. (Bkz. Hatib'in Tarih'i c. 3 s. 360, Kenzu'l-Ummal c. 6 s. 254, Nevevi'nin Şerhu Muslim'i, İrşadu's-Sari haşiyesi c. 6 s. 103.)

Dördüncü lafzı Taberani'nin "el-Evsat"ında Ebu Said el-Hudri yoluyla bulunabilir. (Bkz. İrşadu's-Sari c. 4 s. 413, Vefau'l-Vefa c. 1 s. 303.)

Beşinci lafzı ise Deylemi, Ubeydullah bin Lebid yoluyla rivayet etmiştir. (Bkz. Kenzu'l-Ummal c. 6 s. 254.)

İbn Ebi'l-Hadid, Şerh'inde c. 3 s. 193'te şöyle demiştir: "Dedim ki: Nasıl olur da defnedileceği yer konusunda ihtilaf ederler? Halbuki Resulullah (s.a.a.) onlara 'Beni bu evimde, kabrimin kenarındaki yatağıma koyun' demişti. Bu açık bir ifadedir ki, onları topladığı evde -ki bu Aişe'nin evidir- defnedilmiştir."

Bu hadis İbn Sa'd, İbn Munîr, Hakim, Beyhaki ve Taberani (el-Evsat'ta) İbn Mesud yoluyla rivayet etmişlerdir. (Bkz. Suyuti'nin el-Hasaisu'l-Kübra'sı c. 2 s. 276.)

Acaba İbn Hacer, sahabelerin bu mübarek ravzayı -ki en mübarek peygamberleri onlara haber vermiş ve orada namaz kılmalarını emretmiştir- bilmediklerini mi düşünüyor? Yoksa onların kabir, minber ve arasındaki ravzayı bildiklerini, sınırlarını tespit ettiklerini, fakat şerefli defn yeri konusunda ihtilaf ettiklerini ve Ebu Bekir'in bu konuda bilgi vererek mutlak olarak en bilginleri haline geldiğini mi iddia ediyor?

Eğer defn rivayeti sahih olsaydı, Resulullah'ın (s.a.a.) bunu kendisini yıkayacak ve defnedecek olan kişiye [İbn Sa'd'ın Tabakat'ı, sıra no: 801, 798; Suyuti'nin el-Hasaisu'l-Kübra'sı c. 2 s. 277, 276.], kefenleyecek ve kabre koyacak olan kişiye [İbn Sa'd'ın Tabakat'ı s. 798.], gece yarısı ailesinden başka kimsenin hazır bulunmadığı bir vakitte defn işini bizzat üstlenecek olan kişiye

bildirmesi gerekirdi. Daha önce s. 90'da geçtiği üzere, o sahneyi görmeyen, o esnada uykunun ağırlığına yenik düşen birinin değil. Defn yerinin belirlenmesi herkes için önemli bir vasiyet konusudur, hele ki insanlığın efendisi söz konusu olduğunda. Bu düşünce, Ebu Ya'la'nın yine Aişe'den rivayet ettiği hadisi desteklemekte, babasından gelen rivayete ise aykırı düşmektedir.

Dedi ki: Onun defni konusunda ihtilaf ettiler. İmam Ali (a.s.) şöyle dedi: "Allah'ın en sevdiği yerler, peygamberinin ruhunun alındığı yerdir." [El-Hasais, c. 2, s. 278] Belki de bu hadisin karşısında defn rivayeti ihtilaf konusu olmuştur. Eğer mukaddes cenazenin defni sırasında İbn Hacer'in tasvir ettiği gibi bir diyalog olsaydı, bu durum dillerde dolaşır, siyer ve kayıtlarda, o gün orada hazır bulunan ve gürültüyü duyan sahabiler tarafından nakledilirdi. Böyle bir rivayet yalnızca "es-Sevaik" sayfalarına veya müteahhirîn kitaplarının benzerlerine mahsus kalmazdı. Aişe'nin de bu konuda tek başına rivayet etmesi mümkün değildir. Zira kendisi şöyle demiştir: "Resulullah'ın (s.a.a.) defnedildiğini ancak gece yarısı kürek seslerini duyduğumuzda öğrendik." [Bkz. 90. sayfada geçenler.]

Ayrıca, bu iddia edilen sünnetin devamlılığını ilk çürüten şey, ilk peygamber Hz. Âdem'in (a.s.) defnedildiği yerdir. Hz. Âdem Mekke'de vefat etmiş ve Hindistan'daki indirildiği dağa defnedilmiştir. Bir rivayete göre ise Mekke'deki Ebu Kubeys Dağı'na defnedilmiştir. [Taberî Tarihi, c. 1, s. 80-81; Es-Sâlebî, el-Arâis, s. 29; İbnü'l-Esîr, el-Kâmil, c. 1, s. 22; İbn Kesir, Tarih, c. 1, s. 98.]

Hız. İbrahim Halil (a.s.), üzerimize ve Ehlibeyt'ine salât ve selam olsun, Hebron'da [Taberî Tarihi'nde "Ceyrun" şeklinde geçer. Doğrusu "Hebron"dur.] Efron bin Sahir'den bir mağara satın almış ve Hz. Sara'yı oraya defnetmiştir. Daha sonra kendisi ve oğlu Hz. İshak'da oraya defnedilmiştir.

Hız. Yakub (a.s.) Mısır'da vefat etmiş, Hz. Yusuf (a.s.) Mısır kralından babasını ailesinin yanına defnetmek için izin istemiş, kral da izin vermiş ve Mısır'ın ileri gelenleriyle birlikte çıkarak onu Hebron'daki mağaraya defnetmiştir. [Taberî Tarihi, c. 1, s. 161, 169; Yakut el-Hamevî, Mu'cemü'l-Büldan, c. 3, s. 208; İbn Kesir, Tarih, c. 1, s. 174, 197, 220.]

Dördüncü Tezahür: Miras Rivayeti

Miras rivayetine gelince, İbn Hacer bu konuda kısa sürede kendisiyle çelişmiştir. 19. sayfada bu rivayetin yalnızca Ebu Bekir'e has olduğunu ve onun üstün ilminin açık delillerinden biri sayıldığını belirtirken, 21. sayfada bu rivayetin İmam Ali (a.s.), Abbas, Osman, Abdurrahman bin Avf, Zübeyr, Sa'd ve müminlerin anneleri tarafından da nakledildiğini söyler. Şöyle der: "Hepsi Resulullah'ın (s.a.a.) bunu söylediğini biliyordu. Ebu Bekir yalnızca ilk önce hatırlamakla ayrılmış, sonra diğerleri de hatırlamıştır."

Bu adamın sözleri arasındaki bu tutarsızlık nedir? Sonunda onu ilk söylediklerinden alıkoyan şey ne olmuştur? Üstün ilim, yalnızca ilk hatırlamakla mı elde edilir yoksa önce söylemekle mi? Gördüğünüz gibi her ikisi de yalnızca hafıza açısından bir üstünlük sağlar, ilim açısından değil.

Eğer Resulullah (s.a.a.) böyle bir şey söylemiş olsaydı, bunu miras iddiasında bulunan Ehlîbeyt'ine ve yakınlarına bildirmesi gerekirdi. Böylece onların, Kur'an-ı Kerim'in genel miras ayetlerine ve sünnete dayanarak ileri sürdükleri mazeretlerini kesin olarak çürütmüş olurdu. Bu durumda ne bir gürültü ne de ardından sıkıntı ve kin getiren bir tartışma yaşanır. Onun pak kızı da babasının ashabına kırgın bir halde vefat etmezdi. Tüm bunlar, iki tarafın taraftarları arasında nesiller boyu sürecekin ve düşmanlık tohumlarına sebep olmazdı. Oysa Resulullah (s.a.a.), insanlar arasındaki bu tür anlaşmazlıkları ortadan kaldırmak ve milletler ile fertler arasında kardeşlik bağları kurmak için gönderilmişti.

Acaba O (s.a.a.), miras hükmünün kendisine has olduğunu Ehlîbeyt'ine ve yakınlarına bildirmeyişinin ardından çıkacak fitnelerden habersiz miydi? Haşa! O, ölümleri, musibetleri, olayları, fitneleri ve büyük hadiseleri bilen bir peygamberdi.

Sizce, Emirü'l-Müminin Ali (a.s.) ile hanımı Sıddîka-ı Kübra'nın (a.s.), Ebu Bekir'in eline geçen Resulullah'ın (s.a.a.) malından kendilerine düşen payı talep etmeleri, bu iddia edilen sünneti bilmelerine ve tasdik etmelerine rağmen dünya malına tamah etmedikleri için ondan yüz çevirmelerinden mi kaynaklanıyordu? Yoksa Ebu Bekir'in getirdiği hükümden habersiz oldukları için mi böyle davrandılar? Biz, onların şanlarını yüceltiriz. Çünkü onlar, sabit bir sünneti bilip ona uymamak veya bilmeyip teraziye şaşırarak gibi bir durumdan uzaktırlar.

Neden Ebu Bekir, Kitap ve Sünnet'e aykırı olan bu garip iddiasında doğru kabul edilsin de, Resulullah'ın (s.a.a.) vasiyeti ve kendisini baştan beri meclislerde ve topluluklarda vasisi olarak ilan eden [Bkz. İkinci cilt, sayfa 323.] Hz. Fatıma (a.s.) ile temiz eşi Hz. Ali'nin (a.s.), Fedeğin kendilerine Resulullah (s.a.a.) tarafından hibe edildiği iddiaları doğru kabul edilmesin?

Malik bin Cûne, babasından şöyle rivayet eder: Hz. Fatıma (a.s.), Ebu Bekir'e dedi ki: "Resulullah (s.a.a.) bana Fedeği hibe etti. Onu bana ver." Hz. Ali (a.s.) de ona şahitlik etti. Ebu Bekir, ondan başka bir şahit istedi. Bunun üzerine Ümmü Eymen şahitlik etti. Ebu Bekir dedi ki: "Ey Resulullah'ın kızı! Bilirsin ki, şahitlik ancak iki erkek veya bir erkek ile iki kadınla geçerlidir." Sonra oradan ayrıldı.

Halit bin Tüfman'ın rivayetinde ise şöyle geçer: Hz. Fatıma (a.s.), Ebu Bekir'e dedi ki: "Bana Fedeği ver. Çünkü Resulullah (s.a.a.) onu bana hibe etti." Ebu Bekir ondan delil istedi. Bunun üzerine Ümmü Eymen, Resulullah'ın azatlı kölesi Rebâh ve Tufeyl şahitlik ettiler. Ebu Bekir dedi ki: "Bu konuda ancak bir erkek ile iki kadının şahitliği geçerlidir." [Belâzürî, Fütûhu'l-Büldân, sayfa 38.]

Tertemiz Sıddîka'nın (a.s.) öfkesinin sebebi neydi? O ki, en yüce babası (s.a.a.) onun hakkında şöyle buyurmuştur: "Allah, onun razı olduğuna razı olur, öfkelenmesine öfelenir." [Bkz. 3. cilt, s. 40 ve bu ciltte gelecek olan kısımlar.] Acaba bu öfke, babasının açıkça ortaya koyduğu ve "O, hevasından konuşmaz. O (söyledikleri), kendisine vahyedilen vahiyden başka bir şey değildir." buyurduğu bir hükümden mi kaynaklanıyordu? Haşa! Yoksa bu kesin hükmü, şariat hükmünü yaymak ve uygulamak isteyen güvenilir bir sadık mı rivayet etmişti ve o da buna inanmış mıydı?

Tesfir ayetinin açık ifadesiyle tertemiz olan Hz. Fatıma'nın (a.s.) şanı bu tür ayıplardan uzaktır. Geriye sadece üçüncü bir ihtimal kalıyor:

O da şudur: Hz. Fatıma (a.s.), bu rivayetin ravisini suçluyor veya rivayette bir eksiklik olduğuna inanıyor ve bu hükmün Kitap ve Sünnet'e aykırı olduğunu düşünüyordu. İşte bu yüzden başörtüsünü başına doladı, ridasını giyindi, hizmetçileri ve kavminin kadınlarından oluşan bir grupta birlikte -Resulullah'ın (s.a.a.) yürüyüşünden hiçbir şey kaybetmeden- eteğini sürüyerek yürüdü. Ebu Bekir'in, muhacirlerden, ensardan ve diğerlerinden oluşan kalabalık bir topluluğun içinde bulunduğu bir sırada yanına vardı. Önüne bir perde çekildi. Sonra öyle bir ah çekti ki, oradakiler ağlamaya başladılar ve meclis çalkalandı. Biraz bekledi, halkın hıçkırıkları dinip öfkeleri yatışınca, sözlerine Allah'a hamd ve senâ ile ve Resulullah'a (s.a.a.) salât ve selam getirerek başladı. Sonra şunları söyledi:

"Şimdi siz, bizim miras hakkımız olmadığını iddia ediyorsunuz. Yoksa cahiliye hükmünü mü arıyorlar? Kesin olarak inanan bir toplum için Allah'tan daha güzel hüküm veren kim vardır? Ey Ebu Kuhafe'nin oğlu! Sen babandan miras alıyorsun da ben babamdan miras alamaz mıyım? Gerçekten çok tuhaf bir şey yapıyorsun! İşte bu (haksızlık), mahşer günü seninle karşılaşacak olan boynunda yuları, sırtında semeri olduğu halde (bekleyen) bir deve gibidir. Allah ne güzel hüküm vericidir! Kefil Muhammed'dir (s.a.a.). Vaad edilen yer kıyamet günüdür. O saatte batıl ehli hüsrana uğrayacaktır."

Sonra babasının (s.a.a.) kabrine dönerek şöyle dedi:

"Senin vefatından sonra öyle olaylar oldu ki,
Eğer şahit olsaydın, bu kadar çok konuşma olmazdı.
Seni kaybettik, tıpkı yağmuru kaybeden toprak gibi.
Kavmin darmadağın oldu, şahit ol onlara, sakın gafil olma!
Keşke ölüm, senin ardından bizi de bulsaydı,
Böylece senin ayrılığın ve aramıza giren engeller olmasaydı." [İbn Teyfur, Belağatu'n-Nisa, s. 12; İbn Ebî'l-Hadid, Şerh-u Nehcü'l-Belağa, c. 4, s. 93; A'lamu'n-Nisa, c. 3, s. 1208.]

İşte bu olay, onu kendisine muhalefet edenlere karşı öfkeli bıraktı ve her namazdan sonra onlara beddua etmesine sebep oldu. Taki son nefesini verene kadar. Bunun detayları ileride gelecektir.

Bu hüküm tüm peygamberler için geçerli midir, yoksa sadece bizim peygamberimize (s.a.a.) mi hastır? Birinci ihtimal, Yüce Kitab'ın "Süleyman, Davud'a varis oldu" [Neml Suresi, 16. ayet.] ve Zekeriya hakkında "Bana kendi katından bir veli (varis) ver. Ki bana ve Yakup hanedanına varis olsun" [Meryem Suresi, 6. ayet.] ayetleriyle çürütülmektedir.

Bilindiği üzere mirasın hakikati, vefat eden kişinin mülkiyetinin -Allah'ın hükmü gereği- varislerine intikal etmesidir. Ayet-i kerimeyi, bazılarının yaptığı gibi ilim ve peygamberlik mirası olarak yorumlamak zahire aykırıdır. Zira ne peygamberlik ne de ilim miras yoluyla geçmez. Peygamberlik, genel maslahata tabi olup Yaratan katında daha başlangıçtan itibaren ehline takdir edilmiştir. Allah, risaletini kime vereceğini en iyi bilendir. Peygamberlikte nesebin bir etkisi

olmadığı gibi, dua ve talep de Allah'ın kullarından birini peygamber olarak seçmesinde etkili değildir. İlim ise ancak onunla meşgul olan ve öğrenen kimseye nasip olur.

Zekeriya'nın (a.s.) "Bana kendi katından bir veli (varis) ver" şeklindeki duası ise -ayetin açık ifadesine göre- yakınlarını ve akrabalarını mirastan mahrum bırakacak kendi soyundan bir varis istemesiydi. Bu ise ancak mal mirasında söz konusu olabilir. Peygamberlik ve ilim mirasında yakınları mahrum bırakma anlamı olamaz.

Ayrıca Zekeriya'nın (a.s.) mirasçısı olacak veli için "Rabbim! Onu razı olunan bir kimse kıl" şeklindeki şartı da peygamberlikle bağdaşmaz. Zira peygamberler masumiyet ve kutsallık gibi sıfatlardan asla ayrılmazlar. Dolayısıyla böyle bir talebin peygamberlikle ilgisi yoktur. Bu şart ancak mal mirasında ve mirasçının durumunda söz konusu olabilir. Çünkü mirasçı razı olunan bir kimse de olabilir, olmayabilir de.

Eğer bu hükmün sadece Resulullah'a (s.a.a.) has olduğu söylenecek olursa, bu durumda mirasla ilgili genel hüküm ifade eden ayetlerin tahsis edilmesi gerekecektir. Örneğin: "Allah size çocuklarınızın mirası konusunda erkeğe iki kız payı kadar verilmesini emreder." [Nisa Suresi, 11. ayet.] "Allah'ın kitabına göre akrabalar birbirlerine daha yakındır." [Enfal Suresi, 75. ayet.] "Eğer bir hayır (mal) bırakıyorsa, ana-baba ve yakın akrabaya uygun bir şekilde vasiyet etmek farz kılınmıştır." [Bakara Suresi, 180. ayet.]

Kitab'ın genel hükümlerini tahsis etmek, ancak kesin ve sabit bir delille caiz olabilir. Geçmiş peygamberlerin siretine aykırı olan ve zahiri manasıyla amel edilemeyecek âhad haberlerle bu yapılamaz.

Ümmetin siddıkası ve peygamberinin (s.a.a.) ilmini miras alan siddıkının (a.s.) kabul etmediği âhad haberle de bu yapılamaz. Ki Allah Teala onu Kitab'ında peygamberinin nefsi olarak nitelendirmiştir.

Ümmetin hiçbir bilgilisinin -başta tertemiz Ehlibeyt olmak üzere- haber vermediği âhad haberle de bu yapılamaz. Oysa bu hüküm onları ilgilendiriyordu ve onlar bu hükümle Kitap ve Sünnet'in hükmünden mahrum bırakılmış, temiz babalarının mirasından men edilmişlerdi. Resulullah'ın (s.a.a.) onları bu konuda bilgilendirmesi, açıklamayı ihtiyaç anına ertelemekten yapması ve bu hükmü Ehlibeyt'inden, yakınlarından, ashabından ve ümmetinden son nefesine kadar gizlememesi gerekirdi.

Müslümanların ilk gününden itibaren aralarındaki barış ve huzuru bozan, birliği parçalayan, geçmiş asırlarda kin ve nefret ateşlerini alevlendiren, düşmanlık kapılarını ardına kadar açan ve ümmete tüm bu sıkıntıları yaşatan âhad haberle de bu yapılamaz. Allah, bu hadisi nakleden kimseyi ümmet adına en iyi şekilde mükafatlandırın!

Eğer Ebu Bekir, kendi rivayetine güveniyorduyorsa, neden Fatıma'üz-Zehra'ya (a.s.) babasından miras kalan Fedek arazisi hakkında yazdığı belgeyi iptal etti? Ancak Ömer bin Hattab yanına girerek şöyle dedi: "Bu nedir?" Ebu Bekir cevap verdi: "Fatıma'ya babasından kalan mirası

hakkında yazdığım bir belge." Bunun üzerine Ömer şöyle dedi: "Arapların seninle savaştığını görüyorsun, bu durumda Müslümanlara ne ile harcama yapacaksın?" Sonra Ömer belgeyi aldı ve yırttı. Bu olay, İbnü'l-Cevzî'nin torunu tarafından nakledilmiştir, ayrıca Halebiye Siyeri'nin 3. cildinin 391. sayfasında da zikredilmiştir.

Eğer bu haber sahihse ve halifenin getirdiği bu çelişkili görüşler doğru kabul edilirse, halifeden sonraki durum nedir? İşte bu görüşlerden bir kısmı şöyledir:

1. Ömer bin Hattab halife olunca, Fedeği Resulullah'ın (s.a.a.) varislerine iade etti. Bu sırada Ali bin Ebu Talib (a.s.) ve Abbas bin Abdulmuttalib, Fedek konusunda anlaşmazlığa düştüler. Ali (a.s.) şöyle diyordu: "Resulullah (s.a.a.) Fedek'i hayattayken Fatıma'ya (s.a.a.) vermiştir." Abbas ise buna karşı çıkarak, "Fedek, Resulullah'ın (s.a.a.) mülküdür ve ben onun varisiyim" diyordu. İkisi Ömer'in huzurunda tartışılar, ancak Ömer aralarında hüküm vermeyi reddederek şöyle dedi: "Siz bu konuda daha bilgilisiniz. Ben sadece Fedek'i size teslim ettim." Bkz. Sahih-i Buharî, Kitabü'l-Cihad ve's-Siyer, Bab: Farzu'l-Hums, 5. cilt, s. 10-13; Sahih-i Müslim, Kitabü'l-Cihad ve's-Siyer, Bab: Hükmu'l-Fey; Ebu Ubeyd, el-Emval, s. 11 (Buharî'nin hadisini kısaltarak aktarmıştır); Sünen-i Beyhakî, 6. cilt, s. 299; Mu'cemü'l-Büldan, 6. cilt, s. 343; Tefsir-i İbn Kesir, 4. cilt, s. 335; Tarih-i İbn Kesir, 5. cilt, s. 288; Tacu'l-Arus, 7. cilt, s. 166. Dikkat edilmelidir ki, biz burada bahsedilen hadislerdeki utanç verici durumları tartışmıyoruz. Örneğin, Ali (a.s.) ile Abbas arasında uydurulan ihtilaf iddiası veya Müslim'in Sahih'inde geçen, Abbas'ın Ömer'e söylediği şu söz: "Ey Müminlerin Emiri! Benimle bu yalancı, günahkâr, hain ve ihanet eden kişi arasında hüküm ver." Acaba Abbas, tertemiz Ehl-i Beyt'in efendisine, böyle çirkin iftiralara atarak mı hitap ediyordu? Üstelik onun huzurunda Tathir Ayeti ve diğer birçok ayet, Ali (a.s.) hakkında nazil olmuşken? Peki Abbas kimdi ve o dönemdeki önemi neydi? Resulullah'ın (s.a.a.) şu hadisi gereğince ona nasıl hükmedilir: "Ali'ye söven bana sövmüştür, bana söven Allah'a sövmüştür, Allah'a söveni de Allah yüzüstü cehenneme atar." [Bu hadise ikinci cildin 347. sayfasında işaret edilmiştir. İnşallah ileride kaynaklarının detayları gelecektir.] Allah'a sığınınız! Biz, Abbas'ı bu tür utanç verici isnatlardan tenzih ediyoruz. Ancak anlaşılıyor ki, bazıları, Emirü'l-Müminin Ali'ye (a.s.) hakaret etmekten hoşnut olmuş ve bu hadisleri ona saldırmak için bir araç olarak uydurmuşlardır. Allah, onların gizlediklerini ve açığa vurduklarını bilir. Şikayet ancak Allah'adır.

2. Osman bin Affan döneminde Mervan bin Hakem, Fedek'i kendisine mülk olarak aldı. Bkz. Sünen-i Beyhakî, 6. cilt, s. 301. Bu, halifenin emriyle gerçekleşmiştir.

3. Muaviye bin Ebu Süfyan iktidara gelince, Fedek'in üçte birini Mervan bin Hakem'e, üçte birini Amr bin Osman bin Affan'a ve üçte birini de Yezid bin Muaviye'ye verdi. Bu, Hasan bin Ali'nin (a.s.) şehit edilmesinden sonra gerçekleşti. Fedek, Mervan'ın halifeliği döneminde tamamen onun eline geçti. O da Fedek'i oğlu Abdulaziz'e hediye etti. Abdulaziz ise onu oğlu Ömer bin Abdulaziz'e bağışladı.

4. Ömer bin Abdülaziz halifeliğe geçtiğinde bir hutbe vererek şöyle dedi: "Fetih yoluyla Allah'ın Resulü'ne (s.a.a.) verdiği mallardan olan Fedek, Müslümanların atlı veya yaya olarak savaşmadıkları bir yerdi. Hz. Fatıma (a.s.) onu Resulullah'tan (s.a.a.) talep ettiğinde, Resulullah

(s.a.a.) 'Senin bunu istemen uygun olmadığı gibi, benim de vermem uygun değildir' buyurdu. Resulullah (s.a.a.) oradan gelen geliri yolculara harcardı. Sonra Ebu Bekir, Ömer, Osman ve Ali (a.s.) halife oldular ve bu geliri Resulullah'ın (s.a.a.) belirlediği şekilde kullanmaya devam ettiler. Muaviye halife olunca onu Mervan bin Hakem'e verdi. Mervan da onu babama ve Abdülmelik'e bağışladı. Böylece Fedek benim, Velid ile Süleyman'ın malı oldu. Velid halife olunca onun payını bana bağışladı. Süleyman'dan da hissesini istedim, o da bana verdi. Böylece Fedek tamamen benim oldu. Malım arasında bana Fedek kadar sevimli olanı yoktur. Şahit olun ki, ben onu eski haline döndürüyorum."

5. Ömer bin Abdülaziz'in halifeliği döneminde Fedek, Hz. Fatıma'nın (s.a.a.) çocuklarının elinde kaldı. Yezid bin Abdülmelik halife olunca onu onlardan geri aldı. Böylece Fedek yine Mervanoğulları'nın eline geçti ve aralarında elden ele dolaştı, ta ki halifelik onlardan alınana kadar.

6. Ebu'l-Abbas Seffah halife olunca Fedek'i, Emirü'l-Müminin Hasan bin Hasan bin Ali'nin (a.s.) oğlu Abdullah'a geri verdi.

7. Ebu Cafer Mansur halife olunca Fedek'i Hasan oğullarından geri aldı.

8. Daha sonra Mehdi bin Mansur onu yine Hz. Fatıma'nın (s.a.a.) çocuklarına iade etti.

9. Musa bin Mehdi ve kardeşi, Fedek'i Fatımaoğulları'nın elinden aldılar. Fedek, Memun halife olana kadar onların elinde kaldı.

10. Memun, Hicri 210 yılında Fedek'i Fatımaoğulları'na geri verdi ve Medine valisi Kusem bin Cafer'e şu yazıyı gönderdi: "Allah'ın dininde, Resulü'nün (s.a.a.) halifeliğinde ve ona yakınlıkta emirü'l-müminin, onun sünnetini ihya etmeye, emirlerini uygulamaya ve bağışladığı şeyleri sahiplerine teslim etmeye en layık olandır. Emirü'l-müminin, Allah'ın yardımı ve korumasıyla, Allah'a yakınlaşmak için O'nun hakkını ve adaletini yerine getirmekte, Resulullah'a (s.a.a.) itaat etmekte ve onun sadakasını yerine ulaştırmaktadır. Resulullah (s.a.a.) kızı Fatıma'ya (a.s.) Fedek'i vermiş ve onu ona sadaka olarak bağışlamıştı. Bu, Resulullah'ın (s.a.a.) ailesi arasında bilinen ve ihtilaf edilmeyen bir husustu. Fatıma (a.s.), kendisine bağışlanan bu hakkı sürekli talep etmiştir. Emirü'l-müminin, Allah'ın hakkını ve adaletini yerine getirerek, Resulullah'a (s.a.a.) itaat ederek ve onun sadakasını yerine ulaştırarak Allah'a yakınlaşmak için Fedek'i varislerine iade etmeye ve onlara teslim etmeye karar vermiştir. Bu karar defterlere kaydedilecek ve valilere bildirilecektir. Eğer her hac mevsiminde, Peygamber'in (s.a.a.) vefatından sonra, kimin sadaka, bağış veya vasiyeti varsa onun sözünün kabul edileceği ve vasiyetinin yerine getirileceği ilan ediliyorsa, şüphesiz Fatıma'nın (a.s.), Resulullah'ın (s.a.a.) kendisine bağışladığı şeyler konusundaki sözü en çok kabul edilmesi gereken sözdür. Emirü'l-müminin, Mübarek Taberi'ye, Fedek'i Resulullah'ın (s.a.a.) kızı Fatıma'nın (a.s.) varislerine iade etmesini, sınırlarını ve ona ait olan bütün hakları, içindeki köleler, mahsuller ve diğer şeyleri belirleyerek Muhammed bin Yahya bin Hüseyin bin Zeyd bin Ali bin Hüseyin bin Ali bin Ebu Talib (a.s.) ile Muhammed bin Abdullah bin Hasan bin Ali bin Hüseyin bin Ali bin Ebu Talib'e (a.s.) teslim etmesini emretmiştir. Emirü'l-müminin, Fedek'in yönetimini onların ehliyetine binaen bu iki şahsa vermiştir." Şunu bil ki

bu, Emîrû'l-Mü'minîn'in görüşüdür. Allah'ın ona ilham ettiği itaat, onu yakınlaştırdığı Resûlullah (s.a.a.) ve kendisine yakınlık, senin yanındakilere de bildir. Muhammed b. Yahya ve Muhammed b. Abdullah'a, Mübarek et-Taberî'ye nasıl muamele ediyorsan öyle davran. Onları, oranın imarı, ıslahı ve ürünlerinin bol olması konusunda -inşallah- destekle. Selamlar. Bu yazı, Zilkade ayının ikinci günü, Çarşamba günü, Hicrî 210 yılında yazılmıştır.

11. Mütevekkil-alâllah halife olunca, onu Memûn'dan önceki haline döndürmeyi emretti. Bkz. Belâzürî, Fütûhu'l-Büldân, s. 39-41; Yakubî, Tarih, c. 3, s. 48; İbn Abd Rabbih, el-İkdü'l-Ferîd, c. 2, s. 323; Yakut el-Hamevî, Mu'cemü'l-Büldân, c. 6, s. 344; İbn Kesir, Tarih, c. 9, s. 200 (Burada, tanıdığım birinin inadından kaynaklanan bir tahrif vardır); İbn Ebi'l-Hadid, Şerh-u Nehcü'l-Belâğa, c. 4, s. 103; Süyûtî, Tarihu'l-Hulefâ, s. 154; Cemheretü Resâili'l-Arab, c. 3, s. 510; A'lâmü'n-Nisâ, c. 3, s. 1211.

Bunların hepsi, halifenin Kitap ve Sünnet'e aykırı olarak getirdiği şaz habere muhaliftir. Öyleyse, İbn Hacer ve onun gibi düşünenler, bunu onun ilminin açık delillerinden sayarken nasıl böyle bir tutum içinde olabilirler? Bu insanlar neredeyse hiçbir sözü anlamıyorlar.

Asılsız Şeylere Sarılmak İlmin Şehri Hadisine Tenkidi

İbn Hacer'in es-Sevâ'ık'ında (s. 20) şöyle dediğine hayret etmemek mümkün değildir: "Ebû Bekir'den daha bilgili olduğu için 'Ben ilim şehriyim, Ali de onun kapısıdır' hadisi sebebiyle 'Ali daha bilgilidir' denmez. Çünkü biz diyoruz ki: Bu hadisin tenkide uğradığı ileride gelecektir. Sahih veya hasen olduğu kabul edilse bile, Ebû Bekir onun mihrabıdır. 'Kim ilim isterse kapıya gelsin' rivayeti, en bilgili olmayı gerektirmez. Zira daha az bilgili olan bir kişi, daha fazla açıklama yapması, insanlara vakit ayırması sebebiyle tercih edilebilir. Ayrıca bu rivayet, Firdevsî'nin 'Ben ilim şehriyim, Ebû Bekir onun temelidir, Ömer duvarlarıdır, Osman çatısıdır, Ali de kapısıdır' haberiyle çelişmektedir. Bu rivayet, Ebû Bekir'in onların en bilgilisi olduğunu açıkça belirtmektedir. Bu durumda, kapıya gelmenin emredilmesi, bizim dediğimiz gibi bir sebeple olup, kapının diğerlerinden daha şerefli olduğunu göstermez. Çünkü malumdur ki temel, duvarlar ve çatı, kapıdan daha üstündür."

Allâme Emînî şöyle der: "'Ben ilim şehriyim' hadisine yönelik tenkit, sadece İbnü'l-Cevzî ve onun gibi asılsız iddialarda bulunanlardan gelmiştir. Altıncı ciltte (s. 83-104), âlimlerin bu hadisin sahih olduğuna dair nakillerini, bir kısmının hasen saydığını, diğerlerinin ise İbnü'l-Cevzî'nin görüşünü geçersiz kıldığını açıkladık.

Firdevsî'nin zikrettiği rivayete gelince, onun zayıflığı konusunda iki kişi bile ihtilaf etmez. Aynı şekilde, sonraki dönemlerde uydurulan ve Nebiyy-i A'zam'ın, ilmî fazilet konusunda Emîrû'l-Mü'minîn'i (a.s.) öne çıkaran açık ifadelerine karşı üretilen benzer sözler de zayıftır. İbn Hacer de bu rivayeti geçersiz sayan ve zayıf olduğuna hükmedenlerdendir. Fetâvâ'l-Hadîsiyye'de (s. 197) şöyle demiştir: 'Bu hadis zayıftır, Muaviye onun halkasıdır' ifadesi de zayıftır. Ancak o, bu hükmünü unutmuş ve zayıf olduğuna hükmettiği bir rivayeti, Ebû Bekir'in daha bilgili olduğuna delil olarak sunmuştur." Acâlûnî, Keşfü'l-Hafâ adlı eserinin birinci cildinin 204. sayfasında şöyle demiştir: "Deylemî, Fîrdevs adlı kitabında sened zikretmeksizin İbn Mes'ûd'dan merfû olarak şu hadisi nakletmiştir: 'Ben ilim şehriyim, Ebû Bekir onun temelidir,

Ömer duvarlarıdır, Osman çatısıdır, Ali ise kapısıdır.' Yine Enes'ten merfû olarak şu rivayeti nakletmiştir: 'Ben ilim şehriyim, Ali onun kapısıdır, Muâviye ise halkasıdır.' Makâsıd'da şöyle denmiştir: 'Netice olarak, bu rivayetlerin hepsi zayıftır ve çoğunun lafızları düzensizdir.'"

Seyyid Muhammed Derviş el-Hût, Esnâ'l-Metâlib'in 73. sayfasında şöyle demiştir: "'Ben ilim şehriyim, Ebû Bekir onun temelidir, Ömer duvarlarıdır' ifadesi, ilim kitaplarında zikredilmeye layık değildir. Özellikle İbn Hacer el-Heytemî gibi birinin bunu es-Savâ'ık ve ez-Zevâcir'de zikretmesi, onun seviyesine yakışır bir davranış değildir."

Böylece, Efendimiz (a.s.) için "kapı", diğerleri için ise "temel", "duvarlar", "çatı" ve "halka" tabirlerini kullanmanın tartışmaya yer bırakmayacak şekilde anlamsız olduğu ortaya çıkmıştır. Zavallı, bu komediyi, dışarıdan bakılan, içinde dolaşılan, çatısı altında dinlenen ve halkası çalınan bir şehir olarak tasavvur etmiş. Ancak onun aklına gelmeyen şey şudur: Nebvî ilimden istifade etmenin tek yolu, halifemiz Emîr'ül-Mü'minîn (a.s.)'dır. Tıpkı bir şehre girmenin tek yolunun kapısından geçmek olduğu gibi. Bu, kinayeli bir ifade olup, anlattığımız manayı desteklemek için kullanılmıştır. Temelin tek fazileti, şehrin saldırı ve hırsızlıklardan korunması için çevrilen surlara dayanak olmasıdır. Şehrin manevî değerleriyle ise hiçbir alakası yoktur. Çatıdan istifade etmek -eğer şehirlerde böyle bir şey tasavvur edilebilirse- sadece gölgelenmek, sıcak ve soğğun etkisinden korunmak içindir. Bu sebeple çatı, ancak evler, hamamlar, dükkanlar, ribatlar ve benzeri yerlerde düşünülebilir. Şehre, içindeki ilimden, servetten veya manevî-maddi her türlü faydadan yararlanmak için giren bir kimse, ancak kapıdan girerek bunlara ulaşabilir. Dolayısıyla kapı, İbn Hacer'in zikrettiği temel, duvar ve çatıdan çok daha önemlidir. Halkaya gelince, kapının açılıp kapanması ve kapalı olduğunda çalınması için ihtiyaç duyulur. Ancak nübüvvet ilminin kapısı asla kapanmaz ve ebediyen insanlığa ardına kadar açıktır.

Ayrıca açıktır ki, "kapı" tabiriyle kastedilen sadece giriş-çıkış değil, aynı zamanda istifade etmek ve almaktır. Bu ise, ancak o kapının (Ali'nin), ümmeti ulaştırmak istediği tüm nübüvvet ilmine sahip olmasıyla mümkündür. Yolun sadece ona (kapıya) çıkması, bu hususu vurgulamak içindir. Daha sonra bunu pekiştirmek için, "Kim şehre (ilme) ulaşmak isterse kapıya gelsin" buyurmuştur.

Öyleyse Ali b. Ebî Tâlib (a.s.), insanların imtihan olduğu bir kapıdır. Onun yanında, nübüvvetin bütün ilmi ve insanlığın ihtiyaç duyduğu her şey -ister fıkıh, ister öğüt, ahlak, hüküm, hikmet, siyaset, kararlılık veya azim olsun- mevcuttur. Şüphesiz o, insanların en bilgisi olmalıdır. "Açıklamanın artması, izahın güzelliği ve insanlara vakit ayırmak" gibi özellikler ise, sırf anlatım güzelliği için değil, insanların anlayışını artırmak ve cehaleti gidermek için kendisine yöneldikleri kişiden ayrı düşünülemez. Zira sadece açıklamanın net olması, maksadı tam olarak karşılamaz. Çünkü bilmeyen bir kimse, karşılaştığı müşküller karşısında şaşkına dönebilir. Tıpkı açıklama yeteneği olmayan bir âlimin, anlatım konusunda çaresiz kalması gibi. Bu sebeple bu iki özellik (ilim ve açıklama), ümmetin tümünün başvurduğu bir şahısta toplanmalıdır. Bu, Allah'ın lütfunun gereğidir. İşte bu şahıs, Kur'ân-ı Azîm'in dengi olan ve Peygamber (s.a.a.)'in iki değerli emanetidir. Bu ikisi, havuz başında ona kavuşuncaya kadar asla birbirinden ayrılmazlar. "Artık dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin." (Kehf Suresi, 29)

2. Halifenin Cesareti

İslam öncesinde Halife hakkında onun fütüvvetine delalet eden bir sahne nakledilmemiştir. Aynı şekilde Nebi'nin (s.a.a.) gazvelerinde -ki bunlar çoktur ve kendisi de bunlara şahit olmuştur- onun şecaati lehinde tanıklık edecek bir duruş, tarihte anılacak bir tavır veya o kanlı savaş meydanlarında bu önemli yönü gösteren küçük bir adım dahi görülmemiştir. Hayber vakasında Yahudi Merhab ile mücadeleden kaçışı -tıpkı yoldaşı Ömer b. Hattab gibi- bunun dışındadır.

Ali (a.s.) ve İbn Abbas şöyle demişlerdir: "Resulullah (s.a.a.) Ebu Bekir'i Hayber'e gönderdi, o ve beraberindekiler yenilerek geri döndüler. Ertesi gün Ömer'i gönderdi, o da geri döndü; arkadaşlarını korkaklıkla suçlarken kendisi de arkadaşları tarafından korkaklıkla itham edildi."

Taberani ve Bezzar'ın rivayeti -Mecmau'z-Zevaid'de (c.9, s.120) olduğu gibi- isnad zincirindeki raviler sahih hadis ravileridir; Muhammed b. Abdurrahman hariç, o ise sika kabul edilmiştir.

Hayber gününde bu iki kişinin (Ebu Bekir ve Ömer'in) kaçışını Kadı İzzeddin el-İci el-Mevakıf'ta zikretmiş ve şarihleri de -şerhinde (c.3, s.276) görüldüğü üzere- bunu teyit etmiştir. Kadı Beyzavi de Tavalıu'l-Envar'da -el-Metalî'de (s.483) kaydedildiği gibi- bu olayı nakletmiştir.

O gün ikisinin de kaçtığına, Resulullah'ın (s.a.a.) onların kaçışlarından sonra şöyle buyurması delalet eder: "Yarın sancağı öyle bir adama vereceğim ki, Allah ve Resulünü sever, Allah ve Resulü de onu sever. Allah onun eliyle fetih nasip edecek, kaçan biri değildir." Bir rivayette: "Saldıran, kaçmayandır." Başka bir rivayette: "Muhammed'in yüzünü şerefliendiren Allah'a yemin olsun ki, sancağı kaçmayan bir adama vereceğim." Diğer bir rivayette: "Öyle bir adama vereceğim ki, Allah ona fetih nasip edinceye kadar geri dönmeyecek." Bir başka rivayette ise: "Arkasını dönmeyecek." [Sahih-i Buhari, c.6, s.191; Sahih-i Müslim, c.2, s.324; İbn Sa'd, Tabakat, s.630, 618 (Mısır baskısı); Ahmed b. Hanbel, Müsned, c.1, s.353, 185, 184, 358; Nesaî, Hasais, s.8-14; İbn Hişam, Sire, c.3, s.386; Hakim, Müstedrek, c.3, s.109; Ebu Nuaym, Hilye, c.2, s.62; İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, c.4, s.21; Makrizi, İmta, s.314; İbn Kesir, Tarih, c.4, s.187-185; İbn Davud, Teysiru'l-Vusul, c.3, s.227; Münavi, Riyazu'n-Nadra, c.2, s.188-184. Daha birçok kaynak inşallah yerinde gelecektir.]

İbn Ebi'l-Hadid el-Mutezili'nin kendisine isnat edilen Aliye Kasidesi'nde şöyle demiştir:

"Unutmam, asla unutmam o ikinin ileri atılıp kaçışlarını,
Kaçmanın vebalini [Hûb: Günah demektir.] bildikleri halde firar ettiler.

O büyük sancak için giydikleri,
Zillet elbiseleri ve aşağılanma gömlekleriydi.

Musa'nın soyundan gelen Şemmerdil (Merhab) onları rezil etti,
Uzun kılıçlı, boylu poslu, hızlı koşan bir savaşçı. ["Şemmerdil" 68. sayfada geçmişti. Uzun kılıç kayışından maksat uzun boyluluktur. "El-ecîd": Uzun boyunlu. "El-ya'bûb": Çok hızlı koşan at. Merhab için bu tabir onun şiddeti ve hareketlerinin sürati dolayısıyla kullanılmıştır.]

Kılıcı ve mızrağı ölüm saçıyordu,
Kını ve kabzası alevler saçıyordu.

Bu ikisi erkek miydi yoksa dişi mi?

Yoksa yumuşak yanaklı, alıklık kadınlar mıydı? ["El-hazr": Düşman. "El-ahrâc": Beyaz ve siyah karışımı devekuşu erkeği. "El-hâdib": Baharı geçirip damarları kızaran veya sararan. "Na'îmu'l-haddi muhtadib": Kadın kinayesi. Yani: "Bu ikisi erkek miydi yoksa zayıflıkları ve yüreklerinin yumuşaklığıyla kadın mıydı?!"]

Mazeretiniz olsun, zira ölüm nefrete şayandır,
Ruhun kalması ise nefse sevimli gelir.

Ölümün tadı berbattır, ama ölüm sizi takip eder,
Ölüm aranırken nasıl tatlı olabilir?"

Bu konuya delalet eden bir diğer husus da Halife'nin Zü's-Sediyye hakkındaki sözüdür. Resulullah (s.a.a.) ona silahlı olduğu halde namaz kılarken bu adamı öldürmesini emretmişti. Ancak o, Nebi'nin emrine muhalefet etmeyi adamı öldürmekten daha hafif gördü ve mazeretini belirterek geri döndü. İnşallah bunun detayı ileride gelecektir.

Arîş (Gölgelik) Hadisine Bir Bakış

İbn Hazm, "el-Mufâdale beyne's-Sahâbe" adlı eserinde ve onun görüşünü benimseyenler, Halife'yi "sahabelerin mutlak olarak en cesuru" kabul etmişlerdir. Hatta Emirü'l-Müminin (a.s.) hakkında şu hadisi uydurmuşlardır: "Bana insanların en cesurunu haber verin" dedi. "Sensin" dediler. "Ben kiminle mücadele ettiysem galip geldim. Ama en cesuru söyleyin" dedi. "Bilmiyoruz, kimdir?" dediler. "Ebu Bekir'dir" dedi. "Bedir günü Resulullah (s.a.a.) için bir gölgelik yaptık. Dedik ki: 'Kim Resulullah'ın yanında durup müşriklerden ona yaklaşacak olanları uzaklaştıracak?' Vallahi Ebu Bekir'den başka kimse yaklaşmadı. Kılıcını çekip Resulullah'ın başında durdu, ona yaklaşmak isteyen herkese saldırdı. İşte o insanların en cesurudur." [Münavi, Riyazu'n-Nadra, c.1, s.92; Suyuti, Tarihu'l-Hulefa, s.25.]

Keşke bu topluluk, bu uydurulmuş rivayetin senedini kesmeseydi de onu senediyle nakletseydi. Böylece ilim ehli, bunu kimin uydurduğunu bilebilirdi. Bize göre Hafız Heysemi, bunu Mecmau'z-Zevaid'de (c.9, s.461) senedsiz olarak zikretmiş ve zayıf olduğunu belirterek "İçinde tanımadığım raviler var" demiştir.

İbn İshak'ın sahih rivayeti bu uydurmayı yalanlamaktadır. Şöyle demiştir: "Resulullah (s.a.a.) Bedir günü gölgelikteydi. Sa'd bin Muaz, Resulullah'ın (s.a.a.) bulunduğu gölgelikte kapıda, kılıç kuşanmış halde, Ensar'dan bir grupta birlikte Resulullah'ı (s.a.a.) koruyordu. Düşmanın ani bir saldırısından endişe ediyorlardı." [İbn Seyyidinnas, Uyunu'l-Eser, c.1, s.258.]

Resulullah'ı (s.a.a.) koruma görevi sadece Bedir gününe veya Ebu Bekir'e has değildi. Aksine, her savaşta sahabelerden biri bu görevi üstleniyordu. Bedir gecesinde ve gününde koruma

görevi -Halebi'nin es-Sire'sinde (c.3, s.353) belirttiği gibi- Sa'd bin Muaz'a aitti. Uhud günü Muhammed bin Mesleme, Hendek günü Zübeyr bin Avvam, Hudeybiye günü Muğire bin Şu'be, Hayber'in bazı yollarında Safiye ile evlendiği gece Ebu Eyyub el-Ensari, Vadi'l-Kura'da Bilal, Sa'd bin Ebi Vakkas ve Zekvan bin Abd Kays, Huneyn savaşı gecesi ise İbn Ebi Mersed el-Ganevi bu görevi üstlenmişlerdi. [Uyunu'l-Eser, c.2, s.316; Kastalani, el-Mevahibu'l-Ledunniye, c.1, s.283; Halebi, es-Sire, c.3, s.354; Zerkani, Şerhu'l-Mevahib, c.3, s.204.]

Bu koruma geleneği, Veda Haccı'nda "Allah seni insanlardan korur" (Maide 5:67) ayeti inene kadar devam etti. Bundan sonra koruma bırakıldı. [Hakim, Müstedrek, c.2, s.313; Kurtubi, Tefsir, c.6, s.244; İbn Cüzi, et-Teshil, c.1, s.173; İbn Kesir, Tefsir, c.2, s.78; Suyuti, el-Hasaisu'l-Kübra, c.1, s.126 (Tirmizi, Hakim, Beyhaki ve Ebu Nuaym'dan).] Dolayısıyla Ebu Bekir, sadece diğer korumalar gibi bir korumaydı. Onun korumacılığı hakkında gelen rivayetleri kabul etsek bile.

Eğer bu haber doğru olsaydı ve Ebu Bekir'in Bedir günü bu kadar önemli bir rolü bulunsaydı, o gün Ali, Hamza ve Ubeyde hakkında inen "İşte bunlar, Rableri hakkında çekişen iki hasım gruptur" (Hac Suresi 22:19) ayeti yerine, öncelikle onun hakkında bir ayet inmesi gerekirdi. [Sahih-i Buhari, c.6, s.98 (Tefsir bölümü); Sahih-i Müslim, c.2, s.550; İbn Sa'd, Tabakat, s.518; Hakim, Müstedrek, c.2, s.386 (Hakim ve Zehebi sahihlemiştir); Kurtubi, Tefsir, c.12, s.25-26; İbn Kesir, Tefsir, c.3, s.212; İbn Cüzi, Tefsir, c.3, s.38; Hafız el-Hazin, Tefsir, c.3, s.298.]

Eğer bu iddia doğru olsaydı, Ali (a.s.), Hamza ve Ubeyde hakkında "Müminlerden öyle yiğitler var ki Allah'a verdikleri sözde durdular" (Ahzab 33:23) ayeti inmezdi. [Bakınız: İkinci cilt, s.70.]

Yine Emirü'l-Müminin Ali (a.s.) hakkında "O Allah ki, seni yardımıyla ve müminlerle destekledi" (Enfal Suresi 8:62) ayeti nazil olmazdı.

Aynı şekilde Nebi-i A'zam'dan (s.a.a.) naklettiğimiz -ikinci cilt 64-69. sayfalarda geçen- rivayetler de olmazdı.

Keza Mevlamız Ali (a.s.) hakkında "İnsanlardan öyleleri var ki Allah'ın rızasını kazanmak için canlarını satarlar" (Bakara Suresi 2:207) ayeti inmezdi. Nitekim Kurtubi tefsirinde (c.3, s.21) bunu belirtmiş ve biz de ikinci cilt 65-67. sayfalarda bu konuyu detaylıca ele almıştık.

Bedir günü Allah'ın davetçisi Rıdvan'ın "Zülfikar'dan başka kılıç, Ali'den başka yiğit yoktur" sözü yerine, Ebu Bekir'in ismini ve Resulullah'ın (s.a.a.) başında meşhur kılıcını zikretmesi gerekirdi.

Acaba Nebi-i A'zam'ın (s.a.a.) gazvelerini ve kanlı savaşlarını sadece Bedir'le mi sınırlandırabiliriz? Gölgeleik sadece Bedir'de mi vardı, diğer gazvelerde yok muydu? Gölgeleğin efendisi Nebi-i A'zam (s.a.a.) acaba sürekli gölgeleikte mi duruyordu, yoksa savaş meydanlarına inip arkadaşını gölgeleikte vekil mi bırakıyordu? [Bakınız: İkinci cilt, s.78-80.]

Hayber günü Nebi-i A'zam'ın (s.a.a.) yanında, kaçmayan, savaş meydanından dönmeyen, sürekli saldıran bir mücahide ihtiyacı varken ve "en cesur halife" de onunla beraberken, acaba o

kaçanlardan mıydı? Yoksa sürekli saldıranlardan mıydı? Tarihçilerin "Nebi (s.a.a.) sancağı bir muhacire verdi, ancak o geri döndü ve hiçbir şey yapamadı" [Makrizi, el-İmta, s.313; Halebi, es-Sire, c.3, s.39.] sözlerinde kastedilen kimdi? Acaba bu adam ve arkadaşı bilinmeyen iki kişi miydi? Allah'a yemin olsun ki hayır!

Peki o "en cesur" neredeydi? Yahudilerin birlikleri, başlarında Yasir olduğu halde çıkıp Ensar'ı dağıttıklarında ve Resulullah'ın (s.a.a.) bulunduğu yere kadar ilerlediklerinde... Resulullah (s.a.a.) bunu görünce çok üzüldü ve endişelendi. [Makrizi, el-İmta, s.314; Halebi, es-Sire, c.3, s.39.]

O gün -yanında "en cesur" varken- neden Selame bin Ekva'yı, gözlerindeki rahatsızlık nedeniyle Medine'de kalan ve ayağının bastığı yeri bile göremeyen Ali'ye (a.s.) gönderdi? Selame onun elinden tutup getirdi. Nebi'nin (s.a.a.) "Sancağı kaçmayan, sürekli saldıran bir adama vereceğim" sözü herkesin kulağına ulaştı. [Sahih-i Müslim, c.2, s.102; Beyhaki, es-Sünen, c.9, s.131; Münavi, Riyazu'n-Nadra, c.2, s.186; Halebi, es-Sire, c.3, s.41; Zerkani, Şerhu'l-Mevahib, c.2, s.223.]

Acaba "en cesur" Hayber'de gölgelikte miydi? O gün Mustafa (s.a.a.) bizzat en şiddetli şekilde savaştı. Üzerinde iki zırh, miğfer ve başlık vardı. "Ez-Zarb" adlı atına binmiş, elinde mızrak ve kalkan tutuyordu. (Bu, onun en meşhur atlarındandı. İsmi büyüklüğünden, şişmanlığından veya güçlü ve sağlam oluşundan dolayı (dağa benzetilerek) "Ez-Zarb" konmuştu. Ferruh bin Amr el-Cüzami veya Rabia bin Ebi'l-Bera veya Cenade bin el-Mualla tarafından hediye edilmişti.) [Halebi, es-Sire, c.3, s.39.]

Acaba "en cesur" Uhud günü, bela ve imtihan günü gölgelikte miydi? Düşman Resulullah'a (s.a.a.) kadar ulaştı. Ona taş attılar, yanağının üzerine düştü. Ön dişi kırıldı, yüzü yaralandı, dudağı kesildi. Kan yüzüne akıyordu. Eliyle kanı silerken şöyle diyordu: "Peygamberlerinin yüzünü kana bulayan ve onları Rablerine davet ederken böyle yapan bir kavim nasıl kurtuluşa erer?" [İbn Hişam, es-Sire, c.3, s.27; İbn Sa'd, et-Tabakat (Mısır baskısı, sıra no: 549); İbn Kesir, et-Tarih, c.4, s.23-29; Makrizi, el-İmta, s.135; Zerkani, Şerhu'l-Mevahib, c.2, s.37.]

"En cesur" gölgelikte miydi? Uhud günü insanlar Resulullah'ı (s.a.a.) terk ettiğinde, İmam Ali (a.s.) şöyle demişti: "İnsanlar Resulullah'ı (s.a.a.) Uhud günü terk ettiklerinde, ölümler arasında ona bakıyordum. Onu göremeyince 'Vallahi o asla kaçmaz. Mutlaka ölümler arasında olmalı' dedim. Ancak Allah yaptıklarımızdan dolayı bize gazap etmiş ve Nebi'sini (savaş alanından) kaldırmıştı. Artık benim için savaşarak ölmekten daha hayırlı bir şey yoktu. Kılıcımın kabzasını kırdım, sonra düşmana saldırdım. Onlar bana yol açtılar ve Resulullah'ı (s.a.a.) aralarında gördüm. O gün Ali'ye (a.s.) on altı darbe vuruldu. Her darbe onu yere seriyor, ancak Cebrail onu kaldırıyordu." [İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, c.4, s.20.]

"En cesur" gölgelikte miydi? Resulullah (s.a.a.), Ebu Amir'in Müslümanların düşmesi için hazırladığı -onların habersiz olduğu- çukurlardan birine düştüğünde, Ali b. Ebi Talib (a.s.) onun elini tutup kucakladı ve Talha onu kaldırarak ayağa kaldırdı. [İbn Hişam, es-Sire, c.3, s.27; Makrizi, el-İmta, s.135; İbn Kesir, et-Tarih, c.4, s.24; İbn Seyyidinnas, Uyunu'l-Eser, c.2, s.12.]

"En cesur" gölgelikte miydi? Resulullah'ın (s.a.a.) iki zırh giymiş halde savaş meydanında görüldüğü gün mü? "Zü'l-Fudul" ve gümüş zırhını giymişti. Veya Huneyn günü iki zırh giymişti: "Zü'l-Fudul" ve "Sa'diye" zırhlarını. [Zerkani, Şerhu'l-Mevahib, c.2, s.24.]

"En cesur" gölgelikte miydi? Nebi'nin (s.a.a.) yüzüne yetmiş kılıç darbesi vurulduğu, ancak Allah'ın onu bunların hepsinden koruduğu gün mü? [Kastalani, el-Mevahibu'l-Ledunniye, c.1, s.124.]

"En cesur" gölgelikte miydi? Resulullah'ın (s.a.a.) ölüm üzerine sekiz kişiyle biat ettiği gün mü? Onlar: Ali (a.s.), Zübeyr, Talha, Ebu Düccane, Haris b. Sımme, Hubab b. Münzir, Asım b. Sabit ve Sehl b. Hunejf idi. Resulullah (s.a.a.) onları tek tek çağırıyordu. [Makrizi, el-İmta, s.132.]

"En cesur" gölgelikte miydi? Ali'nin (a.s.) bir taraftan, Ebu Düccane Malik b. Huşeyre'nin bir taraftan Resulullah'ı (s.a.a.) koruduğu, Sa'd b. Ebi Vakkas'ın bir grubu savunduğu, Hubab b. Münzir'in ise müşrikleri koyun sürüsü gibi dağıttığı gün mü? [Makrizi, el-İmta, s.143.]

"En cesur" gölgelikte miydi? Savaşın şiddetlendiği, Resulullah'ın (s.a.a.) oturduğu ve Ensar'ın sancağını eğdiği gün mü? Ali'ye (a.s.) haber gönderdi: "Öne geç." Ali (a.s.) öne geçti ve "Ben Ebu'l-Kasım'ım" diyordu. [İbn Hişam, es-Sire, c.3, s.19; Zerkani, Şerhu'l-Mevahib, c.2, s.31.]

"En cesur" gölgelikte miydi? Resulullah (s.a.a.) ailesinin yanına vardığında kılıcını kızı Fatıma'ya (a.s.) vererek "Ey kızım, bunun üzerindeki kanları yıka. Vallahi bugün bana sadakat gösterdi!" dediği gün mü? O gün Ali (a.s.) kalkanını Mühras'tan suyla doldurup Resulullah'a (s.a.a.) getirdi. Yüzündeki kanları yıkadı, başına su döktü. Fatıma (s.a.) bir hasır parçasını yakarak yaraya bastı ve kan durdu. [İbn Sa'd, et-Tabakat, c.3, s.90 (sıra no: 252); İbn Hişam, es-Sire, c.3, s.34, 51; Makrizi, el-İmta, s.138; İbn Kesir, et-Tarih, c.4, s.35; İbn Seyyidinnas, Uyunu'l-Eser, c.2, s.15; Kastalani, el-Mevahibu'l-Ledunniye, c.1, s.125; Zerkani, Şerhu'l-Mevahib, c.2, s.56.]

"En cesur" gölgelikte miydi? Cebrail'in şu çağrısı her yeri kapladığında:
"Zülfikar'dan başka kılıç, Ali'den başka yiğit yoktur."

"En cesur" gölgelikte miydi? Hassan bin Sabit şu şiiri söylediğinde:
"Cebrail açıkça çağırdı,
Toz duman içinde,
Müslümanlar etrafında toplandı,
Gönderilen Nebi'nin.
Zülfikar'dan başka kılıç,
Ali'den başka yiğit yoktur." [Bakınız: İkinci cilt, s.78-80.]

"En cesur" gölgelikte miydi? Hamraü'l-Esed günü mü? Resulullah (s.a.a.) yüzü yaralı, alnı yarılmış, ön dişi kırılmış, alt dudağı kesilmiş, İbn Kamie'nin darbesiyle sağ omzu incinmiş, dizleri yaralı olduğu halde çıkmıştı. [İbn Sa'd, et-Tabakat, sıra no: 553.]

"En cesur" gölgelikte miydi? Huneyn günü mü? Savaş kızıştığında insanlar Nebi'yi (s.a.a.) terk etmiş, yanında sadece dört kişi kalmıştı: Haşimoğulları'ndan üç kişi ve bir yabancı: Ali b. Ebi Talib (a.s.) ve Abbas önünde, Ebu Süfyan bin Haris dizginleri tutuyor, İbn Mesud sol tarafında duruyordu. Müşriklerden Nebi'nin (s.a.a.) bulunduğu tarafa yaklaşan herkes öldürülüyordu. [Halebi, es-Sire, c.3, s.123.2]

"En cesur" gölgelikte miydi? Ahzab günü mü? Resulullah (s.a.a.) ashabıyla birlikte hendekten toprak taşıyor, karnının beyazlığı toprakla örtülüyor ve şöyle diyordu:

"Allah'ım! Sen olmasaydın hidayete eremezdik,

Sadaka veremezdik, namaz kılamazdık.

Üzerimize huzur indir,

Karşılaştığımızda ayaklarımızı sabit kıl.

Düşmanlar bize zulmetti,

Fitne çıkarmak istediler, ama biz reddettik." [İbn Sa'd, et-Tabakat, sıra no: 575; İbn Kesir, et-Tarih, c.4, s.96.]

"En cesur" gölgelikte miydi? Resulullah'ın (s.a.a.) "Ali'nin bir darbesi, cinlerin ve insanların ibadetinden daha hayırlıdır" dediği gün mü? Bir rivayette: "Ali'nin Amr'ı öldürmesi, cinlerin ve insanların ibadetinden daha üstündür." Başka bir rivayette: "Ali'nin Amr b. Abdüved ile teke tek mücadelesi, kıyamete kadar ümmetimin amellerinden daha üstündür." [Hakim, el-Müstedrek, c.3, s.32; İci, el-Mevakıf, c.3, s.276; Muttaki, Kenzül-Ummal, c.6, s.158; Halebi, es-Sire, c.2, s.349. İbn Teymiye'nin bu hadisi reddetmesine cevap için bakınız: Hidayetül-Müsterab fi Fedaili'l-Ashab, s.148.]

Evet. Adamın Uhud gününde bir durumu vardı. O gün Abdurrahman bin Ebu Bekir (o zaman müşriklerdendi) ortaya çıkınca şöyle dedi: "Kim benimle dövüşecek?" ve şu şiiri okudu: "Geriye sadece ihtiyarlık sızısı ve Ya'kub kılıcı kaldı. Bu kılıç, akli şaşkın ihtiyarları öldürür." Bunun üzerine Ebu Bekir ayağa kalkarak şöyle dedi: "İşte o akli şaşkın ihtiyar benim!" Sonra şu şiiri okudu: "Geriye sadece dinim ve yeterli olan Rabbim kaldı. Sağ elimde hükmünü icra eden bir kılıç var." Abdurrahman ona dedi ki: "Eğer sen babam olmasaydın, geri dönmezdim." [İmta, s. 144.]

Çadır Direkleriyle Tartışmak

Muhamili şöyle dedi: Ebu'l-Hasan bin Abdu'n'un yanındaydım. O, Bedir için yazı yazıyordu ve yanında bir topluluk vardı. Aralarında Ebu Bekir ed-Davudi ve Ahmed bin Halid el-Maderai de bulunuyordu. Davudi ile üstünlük konusundaki tartışmasını anlatırken şöyle dedi: Davudi dedi ki: "Vallahi, biz Ali'nin makamlarını bu halkın yanında anamayız." Ben dedim ki: "Vallahi, ben onları biliyorum: Bedir'deki, Uhud'daki, Hendek'teki, Huneyn günündeki ve Hayber günündeki makamı." Dedi ki: "Eğer biliyorsan, Ebu Bekir ve Ömer'in önüne geçirmen bana ne fayda sağlar?" Dedim ki: "Onları biliyorum ve bu yüzden Ebu Bekir ile Ömer'i onun önüne geçirdim." Dedi ki: "Nereden biliyorsun?" Dedim ki: "Ebu Bekir, Bedir gününde Nebi (s.a.a.) ile birlikte çadırdıydı. Onun makamı, liderin makamıydı. Lider, orduyu bozguna uğratır. Ali'nin makamı ise dövüşçünün makamıydı. Dövüşçü, orduyu bozguna uğratamaz."

Bunu Hatip, Tarih'inde (8/21) ve İbnü'l-Cevzi, el-Muntazam'da (6/327) zikretmiştir. Sanırım bu fikrin öncüsü ve çadır fikrini ortaya atarak üstünlük konusunda delil getiren kişi Cahiz'dir. O, Hulâsatü Kitabi'l-Osmaniyye'de (s. 10) şöyle demiştir:

'Ali'nin üstünlüğünü savunanların en büyük delili, onun akranlarını öldürmesi ve savaşlara katılmasıdır. Ancak bu konuda büyük bir fazilet yoktur. Çünkü çokça öldürme ve kılıçla akranların üzerine yürüme, eğer en büyük imtihan ve en yüce fazilet olsaydı ve liderlik ile öne geçmenin delili olsaydı, o zaman Zübeyr, Ebu Dücan, Muhammed bin Mesleme, İbn Afra ve Berâ bin Mâlik'in, Resulullah (s.a.a.)'den daha faziletli olması gerekirdi! Çünkü o, sadece bir kişi öldürdü ve Bedir günü savaşa katılmadı, saflara karışmadı. Sadece onlardan ayrı durdu, çadırdıydı ve yanında Ebu Bekir vardı. Şunu görürsün ki cesur bir adam akranlarını öldürebilir ve kahramanları devirebilir. Fakat orduda onun üstünde, ne öldüren ne de dövüşen bir lider vardır. Ya da savaşta danışılan akıl sahibi biridir. Çünkü liderlerin, başkalarında olmayan kaygı, önem, zihin meşguliyeti, özen ve denetim işleri vardır. Lider, hesap sorulan kişidir ve işler onun etrafında döner. Savaşçı onunla aydınlanır ve onunla zafer istenir. Düşman onun adıyla bozguna uğrar. Eğer ordu dirense de lider kaçsa, ordunun direnmesi bir işe yaramaz ve bozgun onun üzerine olur. Eğer halk dağılsa da o korunsa, zafer onun olur ve devlet onundur. Bu yüzden zafer ve bozgun sadece ona isnat edilir. Ebu Bekir'in fazileti, Bedir gününde Resulullah (s.a.a.) ile birlikte çadırdaki bulunması, o gün Ali'nin cihadından ve Kureyş kahramanlarını öldürmesinden daha büyüktür."

Allâme Eminî şöyle dedi: Biz bu karışık efsanelere dudak bükmeyle yetiniyoruz. Bu konuda sadece Mu'tezilî âlimlerinden ve Bağdatlı Ebû Ca'fer el-İskâfî'nin (ö. 240) verdiği cevabı aktaracağız. O, bu iddialara reddiyesinde şöyle demiştir: [Resâilü'l-Câhiz, s. 54; Şerhu İbn Ebî'l-Hadîd, c. 3, s. 275.]

“Ebû Osman (Câhiz) söz söyleme yeteneğiyle donatılmış, fakat akıldan mahrum bırakılmıştır. Eğer bu sözleri ciddiyetle ve inanarak söylediyse, şaka ve eğlence maksadı taşımıyorsa veya belagat gösterisi, münazara üstünlüğü, dil becerisi ve zekâ keskinliğiyle hasımları alt etme gayesi gütmüyorsa... Acaba Ebû Osman bilmiyor mu ki, Resulullah (s.a.a.) insanların en cesuru idi, savaşımlara katılmış ve akılların şaştığı, yüreklerin ağızlara geldiği anlarda sebat göstermiştir? Uhud gününde, Müslümanların tamamı kaçtığında, yanında sadece dört kişi (Hz. Ali (a.s.), Zübeyr, Talha ve Ebû Düccane) kalmışken dimdik durmuş, oklarını atarak tüketmiş, yayının ucu kırılmış, kirişi kopmuştu. Akkâşe b. Mihsan'a yayı girmesini emretti. Akkâşe, 'Ey Allah'ın Resulü, kiriş yetiştiriyor' deyince, 'Ulaşabildiği kadar ger' dedi. Akkâşe şöyle anlatır: 'Vallahi, onu öyle gerdim ki kiriş yayın ucuna yetişti ve bir karış kadar fazlasını da katladım. Sonra Resulullah (s.a.a.) onu aldı ve durmaksızın ok atmaya devam etti. Nihayet yayın parçalandığını gördüm.' Resulullah (s.a.a.), Übey b. Halef'le teke tek mücadele etti. Ashabı, 'İstersen birimizi ona gönderelim' dediler. Fakat Resulullah (s.a.a.) reddetti. Haris b. Sımme'den mızrağı aldı, sonra devesinin üzerinden silkindiği gibi silkindi. Dediler ki: 'Biz onun etrafından dağıldık, elbiselerin üzerinden düşmesi gibi.' Resulullah (s.a.a.) mızrağıyla onu vurdu. Übey, öküzün böğürmesi gibi böğürmeye başladı. Ashabının kaçıp onu terk ettiği anda bile Resulullah'ın (s.a.a.) sebatını gösteren şu ayet yeterlidir: '(O zaman) siz (Uhud'da) kaçıyordunuz, hiç kimseye dönüp bakmıyordunuz. Peygamber ise arkada kalıp sizi çağırıyordu.' (Âl-i İmrân, 153) Onların

kaçarken geride bıraktıkları Resulullah'ın (s.a.a.) sebat ettiğinin ve kaçmadığının delilidir. Huneyn gününde, Müslümanların tamamı kaçtığında, en yakınlarından dokuz kişiyle birlikte sebat etti. Bu dokuz kişi onun etrafında halka olmuştu: Abbas, katırının yularını tutuyor; Ali (a.s.) önünde kılıcını çekmiş duruyor; diğerleri ise katırının sağında ve solunda yer alıyordu. Muhacirler ve Ensar hep birlikte kaçmışlardı. Onlar kaçtıkça Resulullah (s.a.a.) daha da ileri atılıyor, göğsünü ve boynunu oklara ve kılıçlara siper ediyordu. Sonra bir avuç çakıl aldı ve müşriklere doğru savurarak, 'Yüzleri kara olsun!' dedi. İnsanların en cesuru olan Hz. Ali'nin (a.s.) meşhur bir sözü vardır: 'Savaşın şiddetlendiği, kılıçların kızıştığı zamanlarda biz Resulullah'a (s.a.a.) sığınardık. Onun yanında kendimizi emniyette hissederdik.' Öyleyse Câhiz nasıl, 'O savaflara katılmadı, saflara karışmadı' diyebilir? Resulullah'ı (s.a.a.) savaştan çekinmek ve uzak durmakla itham etmekten daha büyük bir iftira olabilir mi? Ayrıca, bu konuda Ebû Bekir ile Resulullah (s.a.a.) arasında nasıl bir benzerlik kurulabilir? Şöyle diyor: Onu, ordunun başında olan, İslam davetinin önderi, İslam ümmetinin lideri, ashabı ve düşmanları nezdinde yönetimiyle tanınan, kendisine işaret edilen, Kureyş'i ve Arapları öfkeliendiren, atalarının dinini eleştirip sapıklıklarını yüzlerine vurarak ciğerlerini yakan, sonra da ileri gelenlerini öldürerek onlardan intikam alan Resulullah (s.a.a.) ile kıyaslıyor ve ona isnat ediyor. Onun gibi birinin savaştan uzak durması ve çekinmesi normaldir. Çünkü bu, kralların ve liderlerin işidir. Zira ordu onlara bağlıdır. Kral öldüğünde ordu da dağılır. Kral sağ kaldığında ise saltanatını sürdürebilir, ordusu yok olsa bile yeni bir ordu kurabilir. Bu yüzden hükümdarların bizzat savaşa katılmalarını hikmet ehli yasaklamış, İskender'i Hindistan kralı Fûr ile teke tek mücadeleye girdiği için eleştirerek hikmetten uzaklaştığını ve isabetli karardan saptığını söylemişlerdir. Câhiz bize şunu söylesin: Ebû Bekir'in bu konuda nasıl bir konumu vardı? İslam düşmanları onu tanıyor muydu ki öldürmek için hedef alsınlar? O, Muhacirlerden sıradan biri değil miydi? Durumu Abdurrahman b. Avf, Osman b. Affân ve diğerleri gibiydi. Hatta Osman ondan daha meşhur ve daha soyluydu. Gözler ona çevrilmiş, düşman ona daha öfkeli ve kinliydi. Ebû Bekir o savaflardan birinde öldürülseydi, İslam'a bir zayıflık gelir miydi? Dinin izleri silinir, alametleri kaybolur muydu? Câhiz, Ebû Bekir'in Resulullah (s.a.a.) gibi savaflardan uzak durma konumunda olduğunu mu söylüyor? Allah bizi böyle bir acizlikten korusun! Siyer ilmine vakıf, eser ve haberleri incelemiş her akıl sahibi, Resulullah'ın (s.a.a.) savaflarının nasıl geçtiğini, onun bu savaflardaki konumunun ne olduğunu, nerede durduğunu, nerede savaştığını, Bedir günü çadırda oturmasının hikmetini bilir. Onun duruşu bir liderlik ve tedbir duruşuydu. Arkada duruşu, ordusuna destek olmak içindi. Ashabının durumunu gözetliyor, geride durarak küçük-büyük herkesi koruyordu. Çünkü ashabı onun arkada olduğunu bildiklerinde gönülleri rahat ediyor, ona yönelik endişe taşımadıkları için düşmana odaklanabiliyorlardı. Liderin farklı duruş şekilleri vardır: Geride durarak orduya destek olur, savaşın idaresini üstlenir ve zayıf noktaları tespit eder; Bazen safların ortasında durarak zayıfları güçlendirir, geri çekilenleri cesaretlendirir; Ordular çarpıştığında, duruma göre ya uygun pozisyon alır ya da bizzat savaşa katılır. Peki Resulullah'ın (s.a.a.) bu yüce liderlik makamıyla Ebû Bekir'in konumu nasıl bir tutulabilir? Eğer Ebû Bekir, Resulullah'ın (s.a.a.) risalet ortağı olsaydı, peygamberlik faziletine sahip olsaydı, Kureyş ve Araplar onu da Muhammed (s.a.a.) gibi hedef alsaydı, Câhiz'in bu sözü söylemesi anlaşılabilirdi. Halbuki Ebû Bekir, Müslümanların en korkaklarındandı. Araplar nezdinde hiçbir önemi yoktu. Hiç ok atmamış, kılıç çekmemiş, kan dökmemişti. O, tanınmayan, bilinmeyen, hedef olmayan sıradan bir müritti. Uhud gününde oğlu Abdurrahman müşriklere birlikte gelmişti. Ebû Bekir onu görünce öfkeyle ayağa kalktı ve kılıcını bir parmak çekerek ona meydan okumak

istedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.a.) ona şöyle dedi: "Ey Ebû Bekir! Kılıcını kınına koy ve bize kendini bağışla." Resulullah'ın (s.a.a.) ona "bize kendini bağışla" demesi, onun savaşa ve erkeklerle çarpışmaya ehil olmadığını, eğer meydan okusa öldürüleceğini bildiği içindi. Cahiz nasıl diyebilir ki: "Savaşlara bizzat katılmak, düşmanlarla yüzleşmek ve şirk kahramanlarını öldürmenin bir fazileti yoktur"? İslam'ın temelleri bunun üzerine kurulmadı mı? Din, bu sayede sabitlenip yerleşmedi mi? Acaba Allah Teâlâ'nın şu ayetini duymamış mıdır: "Şüphesiz Allah, kendi yolunda saf bağlayarak çarpışanları sever. Onlar sanki kenetlenmiş bir binadır." (Saff, 4) Allah'ın sevgisi, mükâfat verme iradesidir. Bu safta en çok direnen ve en fazla savaşan, Allah katında en sevilendir. Üstünlük, en çok mükâfat alan demektir. Öyleyse İmam Ali (a.s.) -ümmetin icmâıyla- hiç kaçmayan, kendisiyle yüzleşen her düşmanı öldüren biri olarak, Müslümanların Allah katında en sevilenidir. Yoksa şu ayetleri de mi duymamıştır: "Allah, mücahitleri oturanlara üstün bir mükâfat ile üstün kılmıştır." (Nisâ, 95) "Allah, müminlerden canlarını ve mallarını, kendilerine vereceği cennet karşılığında satın almıştır..." (Tevbe, 111) Sonra Allah Teâlâ bu alışverişi şöyle pekiştirir: "Allah'tan daha çok sözüne bağlı kim vardır? Öyleyse O'nunla yaptığınız bu alışverişinizden dolayı sevinin. İşte bu büyük kazançtır." (Tevbe, 111) Allah Teâlâ şöyle buyurur: "Bu, onların Allah yolunda uğradıkları susuzluk, yorgunluk ve açlığa; kâfirleri öfkeliendiren bir yere ayak bastıklarına ve düşmana karşı bir başarı kazandıklarına karşılık, Allah'ın onların iyi amellerini yazması içindir..." (Tevbe, 120) İnsanların cihattaki konumları farklıdır. Kimi bu konuda diğerlerinden üstündür. Düşman saflarına dalıp kılıç ve mızraklarla yüzleşen, düşmanın sırtına en ağır yükü bindiren, en çok zarar veren kişi; savaşta durup yardım eden ama öne çıkmayan kimseden daha üstündür. Eğer korkak ve zayıf kişiler, savaştan uzak durmaları sebebiyle -Cahiz'in iddia ettiği gibi- Resulullah'ın (s.a.a.) konumuna benzer bir liderlik hak ediyorlarsa, o zaman en çok liderlik hakkı olan kişi Hasan bin Sabit olmalıdır! Eğer İmam Ali'nin (a.s.) cihattaki fazileti -Cahiz'in iddiasına göre- Resulullah'ın (s.a.a.) az savaşması gerekçesiyle geçersizse, aynı mantıkla Ebû Bekir'in infak konusundaki fazileti de geçersizdir. Çünkü Resulullah (s.a.a.) en az mala sahip olanıydı. Arapların ve Kureyş'in durumunu, siyeri ve haberleri incelediğinde görürsün ki onlar Resulullah'ı (s.a.a.) hedef alıyor, onu öldürmek istiyorlardı. Bunda başarısız olunca, İmam Ali'yi (a.s.) hedef alıyorlardı. Çünkü o, Resulullah'a (s.a.a.) en çok benzeyen, ona en yakın olan ve onu en çok savunandı. Onu öldürdüklerinde, Resulullah'ın (s.a.a.) gücünü kıracaklarını biliyorlardı. Bedir gününde Utbe bin Rabia'nın şöyle dediğini görmüyor musun: Kardeşi Şeybe ve oğlu Velid bin Utbe ile birlikte meydana çıktıklarında, Resulullah (s.a.a.) Ensar'dan bir grup gönderdi. Utbe onların kim olduğunu sordu ve "Kavminize dönün!" dedi. Sonra şöyle bağırdılar: "Ey Muhammed! Bize kavmimizden denk olanları çıkar!" Resulullah (s.a.a.) yakınlarına şöyle dedi: "Ey Haşimoğulları! Kalkın! Allah'ın size verdiği bu hakkı, onların batılına karşı savunun." İmam Ali (a.s.), Hz. Hamza ve Ubeyde ayağa kalktı. Utbe'nin kızının, Bedir'de babasını öldürenler için söylediği şu sözleri duymadın mı: Utbe'nin kızı şöyle diyordu: "Utbe'den (babamdan) sabır kalmadı bana, amcam ve göğsümün parçası olan kardeşim - ki ayın ışığı gibiydi - Ey Ali! Onlarla kırdın sırtımı!" Bu sözler, Ali'nin (a.s.) kardeşi Velid bin Utbe'yi öldürmesi ve babası Utbe'nin öldürülmesine ortak olması nedeniyledi. Amcası Şeybe'yi ise Hz. Hamza tek başına öldürmüştü. Uhud gününde Cübeyr bin Mut'im, kölesi Vahşi'ye şöyle dedi: "Eğer Muhammed'i (s.a.a.) öldürürsen hürsün, Ali'yi öldürürsen hürsün, Hamza'yı öldürürsen hürsün." Vahşi şöyle cevap verdi: "Muhammed'i (s.a.a.) ashabı korur. Ali ise savaşta çok tedbirli ve sürekli etrafını gözetken biridir. Ama Hamza'yı öldürecekim." Sonra ona pusu kurdu ve mızrakla vurarak öldürdü. Ali'nin (a.s.) bu konudaki

durumunun Resulullah'la (s.a.a.) olan yakınlığını ve uyumunu, siyer ve rivayetlerde gördüğümüz şu örnekler de gösterir: Resulullah'ın (s.a.a.) onun için endişelenmesi, korunması ve selameti için dua etmesi. Hendek gününde Hz. Ali (a.s.), Amr bin Abdivedd'le dövüşmek için meydana çıktığında, Resulullah (s.a.a.) ashabının önünde ellerini semaya kaldırarak şöyle dua etti: "Allah'ım! Uhud'da Hamza'yı, Bedir'de Ubeyde'yi aldın. Bugün Ali'yi koru. Rabbim! Beni yalnız bırakma, sen varislerin en hayırlısısın." Bu yüzden Resulullah (s.a.a.), Amr meydan okuyup insanları kendisine çağırdığında Hz. Ali'nin (a.s.) her seferinde izin istemesine rağmen onu göndermekte tereddüt etti. Sonunda Hz. Ali (a.s.) "O Amr'dır" denilince, "Ben de Ali'yim" dedi. Resulullah (s.a.a.) onu yanına çekti, öptü ve sarığını sarıp onunla birlikte birkaç adım yürüdü. Sanki onu veda eder gibi uğurluyor, endişeleniyor ve sonucu bekliyordu. Sonra ellerini semaya kaldırdı, yüzünü göğe çevirdi ve Müslümanlar etrafında sessizce beklediler. Sanki başlarında kuşlar varmış gibiydiler. Toz kalktığında ve tekbir sesi duyulduğunda, Ali'nin (a.s.) Amr'ı öldürdüğünü anladılar. Resulullah (s.a.a.) tekbir getirdi, Müslümanlar da öyle yaptı. Öyle bir tekbir ki müşrik ordusundakiler bile hendeklerin ardından duydu. Huzeyfe bin Yeman şöyle dedi: "Ali'nin (a.s.) Hendek günü Amr'ı öldürme fazileti tüm Müslümanlara bölüştürülseydi, hepsine yeterdi." İbn Abbas ise "Allah müminleri savaştan korudu" (Ahzab, 25) ayeti hakkında şöyle dedi: "Bu, Ali bin Ebu Talib (a.s.) iledir."

Boğulmak Üzere Olan Her Şeye Sarılır

Halifenin cesareti konusunda aciz kalanlar, tarihin boşluklarında kendilerine dayanak aradılar. Çare bulamayınca felsefe yapmaya başladılar. Biri "çadır felsefesi"ni uydurdu, diğeri örümcek ağı gibi çürük deliller ördü. Resulullah'ın (s.a.a.) vefatı sırasındaki sözde metanetini, cesaretinin delili saydılar.

Kurtubi, Al-i İmran suresi 144. ayetin tefsirinde (4/222) şöyle der: "Bu ayet, Sıddık'ın cesaretinin en büyük delilidir. Çünkü cesaret ve yiğitlik, musibetler karşısında kalbin sabretmesidir. Nebi'nin (s.a.a.) vefatından daha büyük musibet yoktur. İşte onun cesareti ve ilmi burada ortaya çıktı. İnsanlar 'Resulullah (s.a.a.) ölmedi' diyorlardı. Ömer şaşkına dönmüş, Osman susmuş, Ali (a.s.) gizlenmiş, işler karışmıştı. Sıddık, Sünh'teki evinden gelip bu ayeti okuyarak durumu düzeltti." [Sünh: Medine dışında, Nebi'nin (s.a.a.) mescidine bir mil uzaklıkta bir yerdir.]

Bu delillendirmeyi Halebi de Siret'inde (3/35) onaylamış ve şöyle demiştir: "Resulullah'ın (s.a.a.) vefatıyla akıllar şaştı. Kimisi aklını yitirdi, kimisi oturdu kalkamadı, kimisi dilsiz kesildi konuşamadı, kimisi bitkin düştü. Ömer aklını yitirenlerdendi. Osman konuşamayanlardandı. Ali (a.s.) ise yerinden kalkamayanlardandı. Abdullah b. Üneys üzüntüsünden öldü. En metin duran ise Ebu Bekir es-Sıddık idi." Kurtubi şöyle demiştir: "Bu, Sıddık'ın cesaretinin kemaline dair en açık delildir."

Allâme Eminî: şöyle der: Kurtubi, sanki Kur'an-ı Kerim'de halifenin cesaretine ve ilmine delil varmış gibi bir izlenim uyandırmaktadır. Oysa ayette, o gün Resulullah'ın (s.a.a.) vefatına istidlal etmekten başka bir şey yoktur. Bunun adamın cesaretiyle ne alakası var? Üstelik bu nasıl "en açık delil" olabilir? Eğer bir delil varsa -ki nerede?- bu, ayetin kendisinde değil, adamın soğukkanlılığında ve ayete sarılışındadır.

Sonra, bu zatın ve ona uyanların cesaretle katı yüreklilik arasındaki farkı nasıl gözden kaçırdıklarına şaşmamak elde değil. Örümcek ağından daha zayıf olan bu kurgu, siyaset eliyle bazı sorunları örtbas etmek için dokunmuştur. Ömer b. Hattab'ı (haşa) aklını yitirmiş göstermişler ki Resulullah'ın (s.a.a.) ölümünü inkar etmesini makul gösterebilsinler. Ali'yi (a.s.) yerinden kalkamaz hale getirmişler ki biattan geri durmasını mazur gösterebilsinler. Osman'ı konuşamaz hale getirmişler ki o kritik anda tek kelime etmeyişiini açıklayabilsinler.

Kurtubi'nin ölçüsüne göre halife, Resulullah'tan (s.a.a.) daha cesur olmalıdır! Çünkü Ebu Bekir'in Nebi-i A'zam'ın (s.a.a.) vefatı karşısında yaptığı, sadece onun yüzünü açıp öpmek ve "Hayatında da ölümünde de temizsin" [Sahih-i Buhari, 6/281, Kitabü'l-Megazi; İbn Hişam, Sire, 4/334; İbn Sa'd, Tabakat, Mısır baskısı, no: 785; Taberi, Tarih, 3/198.] demekten ibarettir. Halbuki Osman b. Maz'un'un ölümünde bundan daha fazlasını yapmış, üç defa üzerine kapanmış, ağlayarak öpmüş, gözyaşları yanaklarından akmış ve hıçkıra hıçkıra ağlamıştır. [Beyhaki, Sünen, 3/406; Ebu Nuaym, Hilyetü'l-Evliya, 1/105; İbn Abdilber, el-İstiab, 2/495; İbn Esir, Üsdü'l-Gabe; el-Gadir, 3/461; İbn Hacer, el-İsabe, 2/464.]

Osman b. Maz'un ile beşeriyetin efendisi, varlığın ruhu ve âlemlerin yaratılış sebebi arasında ne büyük fark vardır! İki musibet arasında da dağlar kadar fark vardır.

Bu ölçüye göre Ömer bin Hattab'ın da Nebi-i Ekrem'den (s.a.a.) daha cesur olması gerekir. Zira Resulullah (s.a.a.), kızı Zeyneb'in vefatında büyük üzüntü duymuş ve onun için ağlamıştır. Oysa Ömer, o gün ağlayan kadınları kırbaçla dövüyordu (2. baskı, 6/159). Üstelik o musibetten hiç etkilenmemişti.

Aynı mantıkla Osman bin Affan da Resulullah'tan (s.a.a.) daha cesur sayılmalıdır. Çünkü Nebi (s.a.a.), kızları Rukiyye veya Ümmü Gülsüm'ün (Osman'ın eşi) vefatında üzülmüş ve ağlamıştır. Oysa Osman bundan etkilenmemiş, Resulullah'la (s.a.a.) olan akrabalık bağının kopması onu meşgul etmemiş, hatta eşinin öldüğü gece başka hanımlarıyla ilişkiye girmekten geri durmamıştır. [Hakim, Müstedrek, 4/47; İbn Abdilber, el-İstiab, 2/748 (sahih demiştir); İbn Hacer, el-İsabe, 4/489; el-Gadir, 3/44.]

Bunlardan önce, ünlü âlimlerin İbn Ömer'den naklettiği şu sözler vardır: "Ebu Bekir'in ölüm sebebi, Resulullah'ın (s.a.a.) vefatıdır. Bedeni eriyip gitti ve nihayet öldü." Bir başka rivayette: "Resulullah'ın (s.a.a.) vefatına o kadar üzüldü ki eriyip gitti." Karamani'nin ifadesiyle: "Bedeninde sürekli zayıflama oldu ve nihayet öldü."

Bkz: Hakim, Müstedrek, 3/63; İbn Esir, Üsdü'l-Gabe, 3/224; İbn Cevzi, Sıfatü's-Safve, 1/100; Muhibbî, Riyazü'n-Nadra, 1/180; Diyarbekri, Tarihu'l-Hamis, 2/263; Demiri, Hayatü'l-Hayvan, 1/49; İbn Hacer, es-Savaik, s.53; Suyuti, Tarihu'l-Hulefa, s.55; Karamani, Ahbaru'd-Duvel (Kamil'in haşiyesi), 1/198; Safuri, Nüzhetü'l-Mecalis, 2/197; Cerdani, Misbahü'z-Zulam, 2/25.

Görünen o ki bu hadisler Kurtubi ve Halebi'nin gözünden kaçmış. Eğer bu rivayetleri ve halifenin cesareti hakkındaki sözlerini bir arada değerlendirirsek, onun da Abdullah b. Üneys gibi Resulullah'ın (s.a.a.) vefatına dayanamayıp eriyip gittiği sonucuna varırız. Sahabiler arasında bu

şekilde ölen başka kimse yoktur. Bu da onların musibetler karşısında kalplerinin zayıf olduğunu gösterir. Kurtubi'nin ölçüsüne göre değerlendirirsek, onlar sahabenin en korkaklarıdır.

Bu aşırılığın ötesinde, halifenin cesareti konusunda ve onu sahabenin en cesurlarından sayma noktasında, İbn Mesud'a şu sözler atfedilmiştir: "İslam'ı kılıcıyla ilk ortaya çıkaranlar Muhammed (s.a.a.), Ebu Bekir ve Zübeyr b. Avvam'dır (r.a.)" [Safuri, Nüzhetü'l-Mecalis, 2/182.]. Ayrıca Resulullah'a (s.a.a.) şu söz nispet edilir: "Ebu Bekir es-Sıddık olmasaydı İslam yok olurdu" [Şiblancî, Nurü'l-Ebsar, s.54.]

Allâme Eminî şöyle der: Gözler, halifenin elindeki bu kılıcı görmekten mahrum kalmıştır. Öyle ki onun bir gün bile kılıç kuşandığı, bir sıkıntı anında kılıcını çektiği veya bir düşmanın onun kılıcından korktuğuna dair bir rivayet bile yoktur. Bu durumda onun, Allah'ın çekilmiş kılıcı olan Resulullah'la (s.a.a.) veya savaş meydanlarında kılıcıyla tanınan Zübeyr'le bir tutulması nasıl mümkün olabilir?

"Şüphesiz Resul bir nurdur, onunla aydınlanır,
Allah'ın kılıçlarından biri, kınından sıyrılmış mübarek kılıç." [Bu beyit, Ka'b b. Züheyr'in meşhur "Bânet Suâd" kasidesindendir.]

Tarih, Zübeyr'in meşhur savaşlarını kaydetmiştir. Halifenin ise Hayber günü ve benzeri durumlardaki konumu bellidir. Halifenin hangi özelliğiyle İslam'ın devamını sağladığını anlamakta güçlük çekiyorum: Bu cesaretiyle mi? Ölçüsünü bildiğimiz ilmiyle mi? Yoksa başka bir şeyle mi? (Hayırlısını düşünmek gerek, detay sormamak lazım.)

3. Halifenin İlkelerine Bağlılığı

Ebu Said el-Hudri'den rivayet edildiğine göre, Ebu Bekir bir gün Resulullah'a (s.a.a.) gelerek şöyle dedi: "Ey Allah'ın Resulü! Filan vadiden geçerken huşu içinde namaz kılan düzgün görünümlü bir adam gördüm." Resulullah (s.a.a.) ona şöyle dedi: "Git onu öldür." Ebu Bekir gitti, fakat adamı o halde görünce öldürmeye kıyamadı ve geri döndü. Bunun üzerine Nebi (s.a.a.) Ömer'e şöyle dedi: "Git onu öldür." Ömer de gitti, Ebu Bekir'in gördüğü durumu görünce öldürmekten çekindi ve geri döndü. "Ey Allah'ın Resulü! Onu huşu içinde görünce öldürmeye kıyamadım" dedi. Resulullah (s.a.a.) şöyle buyurdu: "Ey Ali! Git onu öldür." Ali (a.s.) gitti, fakat adamı bulamadı ve geri döndü. Resulullah (s.a.a.) şöyle buyurdu: "Bu adam ve taraftarları Kur'an okurlar, fakat okudukları boğazlarını geçmez. Dinden, okun yaydan çıktığı gibi çıkarlar ve bir daha geri dönmezler. Onlar yaratılmışların en kötüleridir. Onları öldürün." [Ahmed b. Hanbel, Müsned, 3/15; İbn Kesir, Tarih, 7/298.]

Enes bin Malik'ten rivayet edildiğine göre, Resulullah (s.a.a.) döneminde ibadet ve çabasıyla bizi hayran bırakan bir adam vardı. Bu durumu Resulullah'a (s.a.a.) anlattık ve adını söyledik, fakat tanımadı. Özelliklerini anlattık, yine tanımadı. Onu konuşurken adam çıkageldi. "İşte bu" dedik. Resulullah (s.a.a.) şöyle buyurdu: "Bana yüzünde şeytan izi taşıyan bir adamdan bahsediyorsunuz." Adam gelip yanlarında durdu ve selam vermedi. Resulullah (s.a.a.) ona şöyle dedi: "Allah aşkına söyle, burada durduğunda 'Bu toplulukta benden daha iyi veya daha üstün biri yoktur' dedin mi?" Adam "Evet, Allah'ım" dedi. Sonra içeri girip namaz kılmaya başladı.

Resulullah (s.a.a.) şöyle buyurdu: "Bu adamı kim öldürecek?" Ebu Bekir "Ben" dedi. İçeri girdiğinde adamı namaz kılarken buldu ve "Sübhânallah! Namaz kılan bir adamı mı öldürecekim? Halbuki Resulullah (s.a.a.) namaz kılanları öldürmeyi yasakladı" diyerek çıktı. Resulullah (s.a.a.) ona "Ne yaptın?" diye sordu. Ebu Bekir şöyle dedi: "Namaz kılarken öldürmeye kıyamadım. Sen namaz kılanları öldürmeyi yasakladın." Resulullah (s.a.a.) tekrar sordu: "Bu adamı kim öldürecek?" Ömer "Ben" dedi. İçeri girdiğinde adamı secde ederken buldu ve şöyle dedi: "Ebu Bekir benden daha üstündür, o da öldürmedi." Sonra çıktı. Nebi (s.a.a.) ona "Ne oldu?" diye sordu. Ömer şöyle dedi: "Yüzünü Allah'a kapatmış halde buldum, öldürmeye kıyamadım."

Resulullah (s.a.a.) tekrar sordu: "Bu adamı kim öldürecek?" Ali (a.s.) "Ben" dedi. Resulullah (s.a.a.) "Eğer yetişersen sen" dedi. Ali (a.s.) içeri girdiğinde adamın çıkmış olduğunu gördü ve geri döndü. Resulullah (s.a.a.) ona "Ne oldu?" diye sordu. Ali (a.s.) şöyle dedi: "Çıkmış olduğunu gördüm." Resulullah (s.a.a.) şöyle buyurdu: "Eğer öldürülseydi, ümmetimden iki kişi bile ihtilaf etmezdi." [Ebu Nuaym, Hilyetü'l-Evliya, 2/317, 3/227; Bezzar, Müsned (A'meş yoluyla); Ebu Ya'la, Müsned (İbn Kesir, Tarih, 7/298'de nakledilmiştir); İbn Hacer, el-İsabe, 1/484.]

Bu olayın kahramanı, Nahrevan gününde Haricilerin lideri olan Zü's-Seviyye'dir. İmam Ali (a.s.) onu o gün öldürmüştür (Bkz. Sahih-i Müslim, Sünen-i Ebu Davud). Sa'lebî, Semerâtü'l-Kulûb'da (s. 232) şöyle der: "Zü's-Seviyye, Haricilerin büyüğü ve onları dalalete sürükleyen kişiydi. Nebi (s.a.a.) onun namaz kılarken öldürülmesini emretti, fakat Ebu Bekir ve Ömer bundan çekindi. Ali (a.s.) onu aradığında bulamadı. Nebi (s.a.a.) ona şöyle dedi: 'Eğer onu öldürseydin, ilk ve son fitne olurdu.' Nahrevan gününde onu ölümler arasında buldu. Ali (a.s.) 'Bana kesik elini getirin' dedi. Getirdiklerinde onu dikmelerini emretti."

Allâme Eminî şöyle der: Şimdi bu iki adama soralım: Namaz kılanın kanının dökülmeyeceği hükmünü nereden aldılar? Yoksa bu, hükmü verenin (s.a.a.) yokluğunda şaşırıp kendi görüşlerine mi başvurdular? Oysa bu Muhammedî şeriattı ve emri veren de Resulullah'ın (s.a.a.) kendisiydi. O, adamı yakından görüyor ve namaz kıldığını biliyordu. Sahabe de -ki aralarında bu iki kişi de vardı- onun namazdaki huşu ve tevazusundan, ibadet ve çabasından etkilendiklerini söylemişlerdi. Ancak Resulullah (s.a.a.), nebîvî ilmiyle bunların bir hile ve gösteriş olduğunu, halkı kandırmak için yapıldığını biliyordu. Nitekim bu fesat tohumu Hariciler döneminde filizlendi. Resulullah (s.a.a.), bu habis mikrobun kökünü kazımak istemişti. Ayrıca insanlara bu adamın içyüzünü göstermek ve niyetini ortaya çıkarmak için onu sorguya çekmişti. Böylece topluluk içinde -Nebi (s.a.a.) de oradayken- kendini onlardan ve hatta Nebi'den (s.a.a.) daha üstün gördüğünü itiraf ettirmişti.

Bu nasıl bir kâfirdir ki -özellikle Resulullah'ın (s.a.a.) "yüzünde şeytan izi var" dedikten sonra- öldürülmesi gerekiyor? Bu nasıl bir bedbahttır ki azamet peygamberinin huzurunda duruyor da selam vermiyor? Bu nasıl bir küstahlıktır ki içindeki kötülüğü hiç çekinmeden açıkça ifade ediyor, ne konumuna saygı duyuyor ne de sözlerine dikkat ediyor?

Evet, tüm bu sebeplerle Resulullah (s.a.a.) onun öldürülmesini emretti. O ise hevasından konuşmaz, ancak vahyedileni söyler. Fakat iki şeyh (Ebu Bekir ve Ömer), onu namaz kılarken görünce merhamet gösterdiler. İlkelerine bağlılıklarını gösterdiler, namazın ve onu kılanın haysiyetini korudular. Ömer şunu da ekledi: "Ebu Bekir benden daha hayırlıdır, o da öldürmedi." Peki emri veren Nebi (s.a.a.) onlardan daha hayırlı değil miydi? Namazın hükümlerini koyan ve saygınlığını belirleyen o değil miydi? Ebu Bekir ve arkadaşı, Resulullah'ın (s.a.a.) bu adam hakkındaki sözlerine ve niyetlerini açığa çıkarmasına inanmıyorlar mıydı?

Bu iki şeyhin, bu açıkça bozuk mazeretleri yerine, Ebu Nuaym'ın Hilye'sindeki gibi "adamdan korktuklarını" söylemeleri daha iyi olurdu. Daha önce Semerâtü'l-Kulûb'da aktardığımız gibi, "kekelediler" yani korktular, zayıf düştüler ve bu adama -namaz kılıyor olsa da- çekindiler. Belki bu durumda emre uymamaları mazur görülebilirdi. Zira Allah kimseye gücünün yetmediğini yüklemez. Ancak kendilerini böyle tanıdıkları halde -insan kendini en iyi bilir- neden bu adamı öldürmediklerini açıklamadılar. Böylece Nebi'nin (s.a.a.) isteğini yerine getirmediler ve ümmetin -Haricilerin isyanlarıyla- uzun süre huzur ve güvenini kaybetmesine sebep oldular.

İşte bu Ebu Bekir, İbn Hazm, Muhibbî Taberî, Kurtubî ve Suyûtî gibi âlimlerin "insanların en cesuru" olarak gördükleri kişidir (bkz. s.227). Oysa o, namaz kılan birinin gölgesinden bile korkmuştur.

Zü's-Seviyye'nin bu iki şeyhle daha önce de bir problemi vardı. Resulullah (s.a.a.) Hevazın ganimetlerini paylaştığında, Zü's-Seviyye Nebi'ye (s.a.a.) şöyle demişti: "Adaletli davranmadığını görüyorum" veya "Bu paylaşırma Allah rızası için değildir." Resulullah (s.a.a.) öfkelenerek şöyle buyurdu: "Yazıklar olsun sana! Eğer adalet bende değilse, kimdedir?" Ömer, "Ey Allah'ın Resülü! Onu öldürmeyeyim mi?" dedi. Resulullah (s.a.a.) şöyle buyurdu: "Hayır. Bu adamın soyundan, okun yaydan çıktığı gibi dinden çıkacak bir topluluk türeyecek. İmanları boğazlarından aşağı geçmeyecek." (Ebu'l-Fida, Tarih, 1/148; Makrizî, el-İmta', s.425)

4. Halifenin İbadetteki Aşırılığı

Halifenin Nebvî dönemde veya sonrasında ibadete düşkünlüğüne dair, ancak zorlama yorumlarla veya felsefî spekülasyonlarla desteklenebilecek birkaç zayıf rivayet vardır.

Kızarmış Ciğer Hikayesi ve Ondan Çıkan Sonuç

Muhibbî Taberî, Riyazü'n-Nadra'da (1/133) şöyle rivayet eder: "Ömer b. Hattab, Ebu Bekir'in vefatından sonra eşine giderek evdeki ibadetlerini sordu. Kadın, onun gece namazı kıldığını ve bazı ameller yaptığını anlattı. Sonra şunu ekledi: 'Ancak her Cuma gecesı abdest alır, namaz kılar, sonra kibleye dönük oturur, başını dizlerine koyardı. Seher vakti geldiğinde başını kaldırır ve öyle bir ah çekerti ki evde kızarmış ciğer kokusu yayılırdı.' Ömer ağlayarak şöyle dedi: 'İbn Hattab'a nerede kızarmış ciğer!'"

Ebu Bekir'den Gelen Kızarmış Ciğer Kokusu

Mir'atü'l-Cinan'da (1/68) şöyle geçer: "Ebu Bekir nefes aldığıında, kızarmış ciğer kokusu yayılırdı."

Abdî el-Mâlikî'nin "Umdetü't-Tahkîk" adlı eserinde (s. 135) şöyle geçer: "Ebu Bekir es-Sıddık vefat edip Ömer halife olunca, Sıddık'ın izini takip edip onun amellerine benzemeye çalışırdı. Sık sık Aişe ve Esmâ'ya gider ve şöyle sorardı: 'Sıddık evinde yalnız kaldığı gecelerde ne yapardı?' Onlar da şöyle derlerdi: 'Onun çok gece namazı kıldığını veya ibadet ettiğini görmedik. Ancak gece karanlığı çöktüğünde seher vakti kalkar, bağdaş kurar, başını dizlerine koyar, sonra gökyüzüne kaldırır ve öyle bir ah çekerdi ki ağzından duman çıkardı.' Ömer ağlardı ve şöyle derdi: 'Ömer her şeye güç yetirebilir ama dumana yetişemez.'"

Bunun sebebi şuydu: "Allah korkusunun şiddeti onun kalbini yakmıştı. Yanında oturanlar ondan kızarmış ciğer kokusu alırdı. Bunun nedeni, Sıddık'ın kendisine verilen nübüvvet sırlarını taşıyamamasıydı. Hadiste şöyle buyrulur: 'Allah'ı en iyi bileniniz ve O'ndan en çok korkanınız benim.' Tam bir marifet, Ma'ruf'un (Allah'ın) celal ve cemalini ortaya çıkarır. Her ikisi de öyle büyük şeylerdir ki insanın hedefleri onlar karşısında parçalanır. Eğer Allah dilediğini sabit kılmasa ve ona güç vermese, kimse celal ve cemal karşısında bir an bile duramaz. Sıddık bu iki uç noktaya ulaşmıştı. Rivayet edildiğine göre: 'Göğsüme dökülen her şeyi Ebu Bekir'in göğsüne döktüm.' Eğer Cebrail bunu doğrudan Ebu Bekir'in göğsüne dökseydi, buna dayanamazdı çünkü benzer bir kanal yoktu. Ancak Nebî'nin (s.a.a.) göğsüne döküldüğünde -o da beşer olduğu için- Sıddık'ın göğsüne benzer bir kanaldan aktı. Bu sayede onu taşıyabildi. Yine de kalbi yandı."

Tirmizî el-Hakim, "Nevâdirü'l-Usûl"de (s. 31, 261) Bekr b. Abdullah el-Müzenî'den şöyle rivayet eder: "Ebu Bekir insanlara çok oruç tutmak veya namaz kılmakla üstün gelmedi. Onlara kalbindeki bir şeyle üstün geldi." Ebu Muhammed el-Ezdî, "Şerhu Muhtasarı Sahîhi'l-Buhârî"de (2/105, 41; 3/98; 4/63); Şa'rânî, "el-Yevâkît ve'l-Cevâhir"de (2/221); Yâfîî, "Mir'âtü'l-Cinân"da (1/68); ve Safûrî, "Nüzhetü'l-Mecâlis"te (2/183) şöyle der: "Hadiste şöyle geçer: 'Ebu Bekir size çok oruç tutmak veya namaz kılmakla üstün gelmedi. Ancak göğsünde yerleşen bir şeyle üstün geldi.'"

Allâme Eminî şöyle der: Eğer kızarmış ciğer hadisi sahih olsaydı, bunun peygamberlerde -ve özellikle de Peygamberlerin Efendisi Muhammed'de (s.a.a.)- daha belirgin olması gerekirdi. Çünkü onlar Ebu Bekir'den daha çok Allah'tan korkarlardı ve Peygamberlerin sonuncusu en çok korkandı. Onlarda bu koku daha şiddetli ve yaygın olmalıydı. Çünkü korku, Allah'ın azametini, kahrediciliğini, kudretini ve yüceliğini tam olarak bilmekten kaynaklanan bir saygının sonucudur. Allah Teâlâ şöyle buyurur: "Allah'tan, kulları içinde ancak âlimler korkar." (Fâtır, 28) İbn Abbas şöyle demiştir: "Allah, kulları arasında ancak benim kudretimi, izzetimi ve saltanatımı bilenlerin benden korkacağını kast ediyor." Bir başka görüşe göre: "Onu büyük görüp kadrini takdir edenler, hakkıyla korkanlardır. Kim bana dair ilmini artırır, korkusu da artar." [Hazin Tefsiri, 3/525.]

Hadiste şöyle buyrulmuştur: "Allah'ı en iyi bileniniz, O'ndan en çok korkanınızdır." [İbn Cüzeyy Tefsiri, 3/158.]

Resulullah (s.a.a.) bir hutbesinde şöyle buyurmuştur: "Vallahi ben Allah'ı en iyi bileniniz ve O'ndan en çok korkanınızım." [Sahih-i Müslim, Kitabü'l-Menakıb, "Onun Allah'ı Bilmesi ve Şiddetli Korkusu" babı; Hazin Tefsiri, 3/525.] Başka bir hutbesinde ise şöyle buyurmuştur: "Eğer

benim bildiklerimi bilseydiniz, az güler çok ağlardınız." [Sahih-i Buhari, Kitabü'r-Rikak, "Eğer Benim Bildiklerimi Bilseydiniz" babı; Ahmed b. Hanbel, Müsned, 6/164; Nesirü'l-Vusul, 2/26; Hazin Tefsiri, 3/525.]

Mevlamız Emirü'l-Müminin Ali (a.s.) şöyle buyurmuştur: "En bilginiz, en korkanınızdır." [Gurerü'l-Hikem, 62.]

Mukatıl şöyle demiştir: "İnsanların Allah'tan en çok korkanı, en bilgili olanıdır." [Hazin Tefsiri, 3/525.]

Şa'bi ve Mücahid şöyle demiştir: "Âlim ancak Allah'tan korkandır." [Kurtubi Tefsiri, 14/343; Hazin Tefsiri, 3/525.] Rebî' b. Enes ise şöyle demiştir: "Allah'tan korkmayan âlim değildir." [Kurtubi Tefsiri, 14/343; Hazin Tefsiri, 3/525.]

İşte bu yüzden Resulullah (s.a.a.) şöyle buyurmuştur: "Ben sizin Allah'ı en iyi bileniniz ve O'ndan en çok korkanınızım." [Beyzavi Tefsiri, 2/302; Ebu Nadr, el-Lüma', s.96.] Bu sebeple bir sultana en yakın olanların, diğerlerine göre ondan daha çok korktuğunu görürsün. Vezir, sultandan daha çok korkar. Aynı durum, görevliler arasında da böyledir. En alt kademede bir polis memurundan, halkın diğer bireylerine kadar bu böyledir.

Şimdi velilere, Allah'a yakın olanlara ve Allah korkusunda kendini harap edenlere bakalım. Onların önderi olan Emirü'l-Müminin Ali (a.s.), karanlık gecelerde hastanın kıvranışı gibi kıvranır, üzgünün ağlayışı gibi ağlar, inler ve korku ile titrediğini gösteren sözler söylerdi. O, Resul-i Emin'in (s.a.a.) açık ifadesiyle cennet ve cehennemi taksim eden kişidir (bkz. 3. cilt, s.361). Her gece defalarca bayılırdı. Ancak ondan veya diğer velilerden hiç kimse kızarmış ciğer kokusu duymamıştır.

Eğer iddia ettikleri şey doğru olsaydı, Âdem'den halifeye kadar tüm dünyayı bu kızarmış ciğer kokusu kaplardı. Ve yanmış ciğerlerden çıkan dumanla dünyanın yüzü kararır.

Bu tuhaf rivayeti nakleden kişi, huşu sahibinin ciğerinde yanan bir ateş olduğunu ve ondan duman çıktığını mı sanıyor? Peki bu ateş neden sadece ciğeri yakıyor da iç organların tamamını yakmıyor? Ciğer, derileri yandıkça yenilenen işkence görmüş insanların durumuna mı gelmiş? Yoksa sürekli yanmanın ciğeri tüketeceği aşikar değil mi?

İnsanın ciğeri yandıktan sonra yaşamaya devam etmesi de hayret vericidir. Belki de bu rivayeti nakleden kişiye sorarsanız, bunların halifeye özel mucizeler olduğunu söyleyecektir.

Sanırım bu iddiaların sahibi, Arap diline yabancı olan biridir. Çünkü saf Arap, Arapçadaki mecaz ve kinayeleri çok iyi bilir. "Korku ateşi filanı yaktı" dediklerinde, alevlenen bir ateş ve ciğer kokusunu kastetmezler. Bununla şiddetli bir üzüntüyü ve manevi bir yanmayı -ateşe benzeterek- ifade ederler.

Abdî'nin halifenin ciğerindeki yanma hakkında anlattığı felsefe ise boş iddialardan ibarettir ve aşırılık içerir. Hatta bunlara "delilsiz kuruntular" da diyebiliriz. Bunları sağlam bir delille desteklemek kolay değildir. Tartışmacının karşısında rüzgarda savrulan bir tüy gibi kalırlar. Halifenin kendi siretine ve uydurma olduğu âlimlerce belirtilen (bkz. 5. cilt, s.383) "Allah göğsüme ne döktüyse ben de Ebu Bekir'in göğsüne döktüm" rivayetine dayanması, hasmı bağlamaz ve iddiayı ispatlamaz. Bu sözlerdeki aşırılık, insanları ve tarihlerini bilenler için gizli değildir.

5. Halifenin Ahlakî Temizliği

Halifenin ahlakı hakkında, insanı bu açıdan yüceltecek bir şey bulamadık. Ancak Sahih-i Buhari'nin Tefsir bölümünde İbn Ebî Müleyke kanalıyla Abdullah b. Zübeyr'den şöyle bir rivayet vardır:

"Benî Temîm'den bir grup Resulullah'a (s.a.a.) geldiğinde Ebu Bekir 'Akra' b. Hâbis'i emir tayin et' dedi. Ömer ise 'Ka'ka' b. Ma'bed'i emir tayin et' dedi. [Akra' b. Hâbis, Nebî'nin (s.a.a.) mescide işediğini gördüğü bedavidir. Buhari bu hadisi Sahih'inde rivayet etmiştir. Bkz. İrşadü's-Sari, 1/284.] Ebu Bekir 'Bana muhalefet etmek istiyorsun' dedi. Ömer 'Sana muhalefet etmek istemedim' dedi. Tartıştılar ve sesleri yükseldi. Bunun üzerine şu ayet nazil oldu: 'Ey iman edenler! Allah'ın ve Resulü'nün önüne geçmeyin. Allah'tan korkun. Şüphesiz Allah işitendir, bilendir.'" (Hucurat, 1)

İki Hayırlının Helake Yaklaşması

Buhârî, İbn Ebî Müleyke'nin de yer aldığı bir senedle şu rivayeti nakletmiştir: "Ebû Bekir ve Ömer neredeyse helâk olacaktı. Nebî'nin (s.a.a.) yanında seslerini yükselttiler. Benî Temîm kabilesinden bir heyet geldiğinde, biri Akra' b. Hâbis'i (Benî Mucâşi' kabilesinin kardeşi) öne çıkarmak istedi, diğeri ise başka bir adamı önerdi. Nâfi' dedi ki: 'Ben onun ismini hatırlamıyorum.' Ebû Bekir, Ömer'e dedi ki: 'Sen sadece benimle ihtilaf etmek istiyorsun.' Ömer dedi ki: 'Ben seninle ihtilaf etmek istemedim.' Bunun üzerine seslerini yükselttiler. Allah Teâlâ şu âyeti indirdi: 'Ey iman edenler! Seslerinizi Peygamber'in (s.a.a.) sesinden yüksek çıkarmayın. Birbirinize bağırdığınız gibi ona yüksek sesle söylemeyin. Yoksa farkında olmadan amelleriniz boşa gider.' (Hucurât, 2). [Sahîh-i Buhârî, c. 7, s. 225; el-İstîâb, Kâ'kâ' b. Amr'ın biyografisinde, c. 2, s. 535; Kurtubî Tefsiri, c. 16, s. 300; İbn Kesîr Tefsiri, c. 4, s. 205; Hâzin Tefsiri, c. 4, s. 172; el-İsâbe, c. 1, s. 58 ve c. 3, s. 24.]

Allâme Eminî şöyle demiştir: "Şu iki kişiye hayret etmemek mümkün değildir. Bu yüce Nebî (s.a.a.) ile uzun süre birlikte olmalarına rağmen, onun yüce ahlâkından etkilenecek büyüklerin huzurunda nasıl davranılacağını öğrenemediler. Özellikle de Kur'ân-ı Kerîm'in açık ifadesiyle ahlâkî yüce olan bu büyük insanın huzurunda... Bilmiyorlar mıydı ki, onun huzurunda konuşmak, saygı gereği alçak sesle ve fısıldayarak olmalıydı. Kimse ona, bir soruya cevap vermek, bir emri yerine getirmek, önemli bir durumu bildirmek veya bir hüküm sormak dışında söz söylememeliydi. Fakat onlar bunların dışında bir konuşmaya giriştiler, tartıştılar ve seslerini yükselttiler. Neredeyse helâk olacaktı, öyle ki amellerinin boşa gitme ihtimali doğdu ve bu yüce âyet nazil oldu."

Ebu Bekir Küfürlü Konuşan Biriydi

İbn Asâkir, Mikdâm'dan şu rivayeti nakletmiştir: "Akıl b. Ebî Tâlib (a.s.) ile Ebû Bekir birbirine sövdüler. Ebû Bekir çok söven biriymi." İbn Hacer bu ifadede rahatsız olmuş olacak ki, "çok söven" yerine "neseb bilen" şeklinde bir tereddütle nakletmiştir. Ancak daha sonra gelen Süyûtî, "çok söven" ifadesini tamamen çıkararak "neseb bilen" şeklinde kesin bir ifade kullanmıştır. [es-Savâ'iku'l-Muhrika, s. 43; Târîhu'l-Hulefâ, s. 37.]

Oysa araştırmacı bilir ki, "neseb bilen" ifadesinin "birbirine sövme" ile bir ilgisi yoktur. Burada uygun olan, "çok söven" ifadesidir. Görünen o ki, bazı raviler, Ebû Bekir'in Akıl (a.s.)'dan daha fazla sövme yeteneğine sahip olduğunu ima etmek istemişlerdir. Veya neseb bilen birisi olarak, tartışma esnasında karşısındakinin nesebine dil uzattığını söylemek istemiş olabilirler. Ancak bu tür zorlama yorumlar bir fayda sağlamaz, çünkü bu davranış en çirkin sövme örneklerindendir ve iftira ile fuhşun yayılmasına sebep olur.

El-Hasâisu'l-Kübrâ adlı eserin ikinci cildinin 86. sayfasında yer alan hadisin lafzından anlaşıldığı üzere, Ebû Bekir ile Akıl arasındaki sövgüleşme, Resûlullah'ın (s.a.a.) huzurunda ve onun hastalığının son günlerinde vuku bulmuştur.

Onun sövgücü olduğuna dair delillerden biri şu hadistir: "Müslümana sövmek fıktır (günahdır)" [Ahmed b. Hanbel'in Müsned'i, c. 1, s. 411; İbn Mâce'nin Sünen'i, c. 2, s. 461; Hatîb el-Bağdâdî'nin Târîh'i, c. 5, s. 144. Süyûtî bu hadisi el-Câmiu's-Sağîr'de sahih kabul etmiştir. Nevevî ise Riyâzu's-Sâlihîn'de (s. 323) bu hadisin mütevatir olduğunu belirtmiştir.]

176.sayfada geçtiği üzere, kader hakkında soru soran kişiye "Ey alçak kadının oğlu!" demiştir. Yine Ensar'ın kendilerine Üsâme'den daha yaşlı birini vali tayin etmesini istediklerini duyunca Ömer'e şöyle demiştir: "Anan seni kaybetsin ey Hattâb'ın oğlu!" Sonra sakalından tutarak: "Resûlullah (s.a.a.) onu görevlendirdi, sen ise benden onu azletmemi mi istiyorsun?" [el-Bâkîllânî, et-Temhîd, s. 193; Taberî, Târîh, c. 3, s. 212; İbn Asâkir, Târîh, c. 1, s. 117; İbnü'l-Esîr, el-Kâmil, c. 2, s. 139; Ebü'l-Fidâ, Târîh, c. 1, s. 156; es-Süheyli, er-Ravdu'l-Ünf, c. 2, s. 375.]

Ancak bu sözünde iki yönden hata etmiştir:

Birincisi: Resûlullah'ın (s.a.a.) tayin ettiği kişilerden sadece halifenin azledilmemesi gerekir. Çünkü halife, Allah'ın emriyle tüm hayatı boyunca evrensel bir lider olarak tayin edilmiştir, tıpkı şeriat hükümlerinin kıyamete kadar geçerli olması gibi. Buna karşılık ordu komutanları, valiler ve diğer görevliler geçici maslahatlar için ve liyakatleri ölçüsünde tayin edilirler. Maslahat ortadan kalktığında, değiştiğinde veya liyakatleri zail olduğunda görevden alınırlar veya başka bir göreve nakledilirler. Halifenin de bu konuda yetkisi vardır.

Nitekim Ebû Bekir, kendisi de Halid b. Saîd'i Ridde olayları sırasında Şam'ın doğusuna vali tayin etmiştir. Halbuki Nebî (s.a.a.) onu Zübeyd ile Zamm arasındaki bölgeye veya Necran sınırına ya da Müzeyne kabilesinin zekâtlarını toplamak üzere görevlendirmişti ve vefat ettiğinde Halid bu görevdeydi.

Ebû Bekir ayrıca Yalâ b. Ümeyye'yi Hulvan'a vali tayin etmiş, daha sonra Ömer onu Yemen'in bir bölgesine görevlendirmiş, ardından Osman da onu San'a'ya vali yapmıştır. Resûlullah (s.a.a.) onu Cünd bölgesine vali tayin etmiş ve vefat ettiğinde Yalâ bu görevdeydi.

Ebû Bekir, İkrime'yi Umman'a vali yapmış, sonra azlederek yerine Huzeyfe b. Mihsan'ı görevlendirmiştir. Resûlullah (s.a.a.) Amr b. Âs'ı Umman'a vali tayin etmiş ve vefat ettiğinde Amr bu görevdeydi. Yine Resûlullah (s.a.a.), İkrime'yi Hevâzin kabilesinin zekâtlarını toplamak üzere vefat yılında görevlendirmişti.

Ömer, Osman b. Ebî'l-Âs'ı 15. yılda Umman ve Bahreyn'e vali tayin etmiştir. Nebî (s.a.a.) onu Tâif'e vali yapmış, Ebû Bekir de vefatından sonra onu görevinde bırakmıştı.

Ömer, Abdullah b. Kays Ebu Musa el-Eş'arî'yi Basra'ya vali tayin etmiş, daha sonra Osman onu azlederek Kûfe'de görevlendirmiş, ardından İmam Ali (a.s.) onu bu görevden almıştır. Resûlullah (s.a.a.) ise onu Yemen'in çeşitli bölgelerine vali olarak atamıştı.

Ebu'l-Fidâ, Tarih'inde (c. 1, s. 166) şöyle demektedir: "Osman, Ömer'in valilerini bir süre görevlerinde bıraktı, çünkü Ömer vasiyet etmişti. Daha sonra Muğîre b. Şu'be'yi Kûfe'den azlederek yerine Sa'd b. Ebi Vakkas'ı atadı. Ardından onu da azlederek Velid b. Ukbe'yi Kûfe'ye vali yaptı. Velid, Osman'ın üvey kardeşiydi."

Bu konuda Taberî'nin Tarih'i, İbnü'l-Esir'in el-Kâmil'i, el-İstîâb, Üsdü'l-Ğabe, Ebu'l-Fidâ'nın Tarih'i, İbn Kesir'in Tarih'i, el-İsâbe ve diğer tarih kitapları ile biyografi eserlerine bakılabilir.

Bu sayılan valilerin benzerleri pek çoktur. Dolayısıyla Üsâme bunlardan farklı değildir. O da onlardan biri gibidir, onların sahip olduğu haklara sahiptir ve sorumlulukları taşır.

Halifenin, Resûlullah'ın (s.a.a.) Üsâme'yi tayin etmesini öne sürerek tartışmayı bu noktaya hasretmesi yerinde değildir. Ancak şu kayıtla istisna yapılabilir: Halifenin o günkü maslahat gereği verdiği kararın hâlâ geçerli olması ve yaptığı söz ve fiillerin gerekli görülmemesi.

İkinci nokta: Ensar'ın bu talebi, bizzat halifenin ve iki yakın arkadaşının Sakife gününde yaşlılık ve saçlarının ağarmasını öne sürerek kendilerini öne çıkarmalarından kaynaklanmaktadır (bkz. 108-109. sayfalar). Dolayısıyla Ensar'ın, Üsâme'den daha yaşlı birini vali olarak istemelerinde bir sakınca yoktur. Bu, hilafete uygun bir davranıştır. Eğer Resûlullah'ın (s.a.a.) Üsâme'yi komutan tayin etmesi onun azledilmesine engel ise, o zaman Gadîr-i Hum'da yüz bin veya daha fazla kişinin huzurunda ve diğer birçok vesileyle hilafete tayin edilen kişinin (İmam Ali a.s.) niçin görevden alındığı sorusu akla gelir. Buna itiraz eden olmamış, engelleyen bulunmamıştır. Farz edelim ki Kays o gün Ömer'in sakalını tutmuş olsun, tıpkı Ebû Bekir'in Üsâme konusunda yaptığı gibi. Diğerleri de Emîrül-Mü'minîn (a.s.) lehine deliller getirsin ve tartışma şiddetlensin. Ancak: "İtaat edilmeyenin görüşü geçersizdir."

Evet, İbn Hibbân "Hulkü'l-Halîfe" adlı eserinde İsmail b. Muhammed el-Kezzâb el-Vaddâ'nın merfû olarak naklettiği bir rivayette Cebrail'in şöyle dediğini aktarır: "Ebû Bekir gökte yerdekinden daha meşhurdur. Melekler ona 'Kureyş'in Halîmi' derler." Bu rivayeti beşinci cildin 416. sayfasında geçmiş ve orada bunun uydurma bir yalan olduğunu açıklamıştık.

Fatıma (s.a.) Ebu Bekir'e Öfkeli Halde Ölmüştür

Eğer halife gerçekten "Kureyş'in halîmi" olsaydı veya Nebî-i A'zam'dan (s.a.a.) onun yüce ahlakından bir şeyler miras almış olsaydı, tertemiz kızı (Allah'ın selamı ona olsun) ondan gördüğü sertlik ve şiddet sebebiyle öfke içinde vefat etmezdi. Resûlullah'ın (s.a.a.) vefatında bırakmayı arzu ettiği evinin kapısının kırılması ve içindekilerle savaşılmaması emri gibi daha birçok üzücü olay yaşanmazdı. [93. ve 199. sayfalara bakınız.]

Buhârî, "Humus'un Farz Kılınışı" bölümünde (c. 5, s. 5) Âişe'den şöyle rivayet eder: "Resûlullah'ın (s.a.a.) kızı Fâtıma (a.s.), Resûlullah'ın (s.a.a.) vefatından sonra Ebû Bekir'e gelerek babasının mirasından ve Allah'ın Resûlü'ne (s.a.a.) ihsan ettiği ganimetlerden payını istedi. Ebû Bekir ona dedi ki: 'Resûlullah (s.a.a.) şöyle buyurdu: Biz peygamberler miras bırakmayız, bıraktıklarımız sadakadır.' Bunun üzerine Fâtıma (a.s.) öfkeleni ve Ebû Bekir'e küstü. Vefat edene kadar onunla konuşmadı."

Yine Buhârî, "Hayber Gazvesi" bölümünde (c. 6, s. 196) Âişe'den şöyle nakleder: "Fâtıma (a.s.)... (şöyle devam eder): Ebû Bekir, Fâtıma'ya (a.s.) bu mallardan hiçbir şey vermeyi reddetti. Fâtıma (a.s.) bu konuda Ebû Bekir'e kızdı ve ona küstü. Resûlullah'ın (s.a.a.) vefatından sonra altı ay yaşadı ve onunla bir daha konuşmadı. Vefat ettiğinde, eşi Ali (a.s.) onu gece vakti defnetti ve Ebû Bekir'e haber vermedi. Namazını da Ali (a.s.) kıldırdı."

Aynı hadis, Sahîh-i Müslim'de (c. 2, s. 72), Ahmed b. Hanbel'in Müsned'inde (c. 1, s. 6, 9), Taberî'nin Târîh'inde (c. 3, s. 202), Tahâvî'nin Müşkilü'l-Âsâr'ında (c. 1, s. 48), Beyhakî'nin Sünen'inde (c. 6, s. 300-301), Kifâyetü't-Tâlib'de (s. 226), İbn Kesîr'in Târîh'inde (c. 5, s. 285) ve ayrıca c. 6, s. 333'te şu ifadeyle yer almıştır: "Fâtıma (a.s.) hayatı boyunca onu hep nefretle anmıştır." Diyârbekrî de Târîhu'l-Hamîs'inde (c. 2, s. 193) hadisi Sahîhayn'in lafızıyla nakletmiştir.

Peki, Mustafa'nın (s.a.a.) bir parçası olan Fâtıma (a.s.) neden gece vakti defnedildi ve mezarı gizlendi? Öfkesi o kadar büyüktü ki, gece defnedilmesini, kimsenin katılmamasını ve Ebû Bekir'in cenaze namazını kıldırılmamasını vasiyet etmişti. Nitekim gece defnedildi, Ebû Bekir'in bundan haberi olmadı ve namazını Ali (a.s.) kıldırdı. Onu yıkayanlar da Ali (a.s.) ile Esmâ bint Umeys idi. [İbn Sa'd'ın Tabakât'ı, Câhiz'in Resâil'i (s. 300), Hilyetü'l-Evliyâ (c. 2, s. 43), Hâkim'in Müstedrek'i (c. 3, s. 163), Tahrîrû't-Tesrîb (c. 1, s. 150), Üsdü'l-Ğâbe (c. 5, s. 254), el-İstîâb (c. 2, 751), Maktel-i Hârizmî, (c.1, s.83), İrşâdü's-Sârî (Kastallânî), (c.6, s.362), el-İsâbe, (c.4, s.380, 378), Târîhu'l-Hamîs, (c.1, s.313).]

Vâkıdî, Halebî'nin es-Sîretü'l-Halebiyye'sinde (c. 3, s. 390) naklettiğine göre şöyle demiştir: "Bize ulaşan sahih bilgiye göre Ali (a.s.), Fâtıma'yı (a.s.) gece vakti defnetti ve namazını kıldırdı. Yanında Abbas ve Fazl da vardı. Onlar bu durumu kimseye haber vermediler."

İbn Hacer el-Askalânî, el-İsâbe'de (c. 4, s. 379) ve Zürkânî, Şerhu'l-Mevâhib'de (c. 3, s. 207) şöyle demiştir: "Vâkıdî, Şa'bî'nin rivayet yoluyla nakletti ki: 'Ebû Bekir, Fâtıma'nın (a.s.) cenaze namazını kıldırdı.' Ancak bu rivayet zayıf ve munkatı'dır. Bazı metruk râviler, Mâlik aracılığıyla Cafer b. Muhammed'den, onun da babasından benzer bir rivayet nakletmişlerdir. Ancak Dârakutnî ve İbn Adî bu rivayetin zayıf olduğunu belirtmişlerdir. Buhârî ise Âişe'den şu sahih rivayeti nakletmiştir: 'Fâtıma (a.s.) vefat ettiğinde, eşi Ali (a.s.) onu gece vakti defnetti ve Ebû Bekir'e haber vermedi. Namazını da Ali (a.s.) kıldırdı.'"

Allâme Eminî şöyle demiştir: "Mâlik'in Cafer b. Muhammed'den rivayet ettiği hadisi beşinci cildin 423. sayfasında zikretmiştik. Rivayetin metni şöyledir: 'Fâtıma (a.s.) gece vakti vefat etti. Ebû Bekir, Ömer ve kalabalık bir grup geldi. Ebû Bekir, Ali'ye (a.s.) dedi ki: 'Öne geç ve namazı kıldır.' Ali (a.s.) dedi ki: 'Hayır, Allah'a yemin ederim ki Resûlullah'ın (s.a.a.) halifesi sen olduğun sürece öne geçmem.' Bunun üzerine Ebû Bekir öne geçti ve dört tekbirle namazı kıldırdı.' Orada açıkladığımız gibi bu rivayet, Abdullah b. Muhammed el-Kudâmî el-Mısısî'nin uydurmalarındandır. Zehebî de el-Mîzân'da (c. 2, s. 7) onun yalanlarından biri olarak saymıştır."

Bu öfkenin bir sonucu olarak, o gün Ebû Bekir'in kızı Âişe'nin bile Fâtıma'nın (a.s.) yanına girmesine izin verilmedi. Âişe içeri girmek istediğinde Esmâ onu engelledi ve dedi ki: "Giremezsin." Âişe durumu Ebû Bekir'e şikayet ederek dedi ki: "Bu Has'amî kadını, Resûlullah'ın (s.a.a.) kızının yanına girmemize engel oluyor." Bunun üzerine Ebû Bekir kapıya gelerek dedi ki: "Ey Esmâ! Nebî'nin (s.a.a.) eşlerinin Resûlullah'ın (s.a.a.) evine girmelerine niçin engel oldun? Oysa sen onun için gelin sedyesi bile hazırlamıştın." Esmâ dedi ki: "O bana, kimsenin yanına girmesine izin vermememi emretti. Bu sedyeyi yapmamı da bizzat kendisi istedi."

Kaynaklar: el-İstîâb (c. 2, s. 772), Zühâirü'l-Ukbâ (s. 53), Üsdü'l-Ğâbe (c. 5, s. 524), Târîhu'l-Hamîs (c. 1, s. 313), Kenzü'l-Ummâl (c. 7, s. 114), Senûsî'nin Şerhu Sahîhi Müslim'i (c. 6, s. 281), Âbî'nin Şerhu Müslim'i (c. 6, s. 282), A'lâmü'n-Nisâ (c. 3, s. 1221).

Halifenin Sıddîka'ya (Fâtıma a.s.) Özür Dilemesi

Yukarıda zikredilen tüm bu rivayetler ve diğer bazı nakiller, Şa'bî'nin uydurduğu şu rivayeti yalanlamaktadır: "Ebû Bekir, Fâtıma'nın (a.s.) hastalığının şiddetlendiği bir sırada onun yanına gitmek için izin istedi. Ali (a.s.) Fâtıma'ya (a.s.) dedi ki: 'Ebû Bekir kapıda, izin vermeni istiyor. Eğer istersen ona izin verebilirsin.' Fâtıma (a.s.) dedi ki: 'Bu senin hoşuna mı gidiyor?' Ali (a.s.) dedi ki: 'Evet.' Bunun üzerine Ebû Bekir içeri girdi, özür diledi ve onunla konuştu. Fâtıma (a.s.) da ondan razı oldu."

Evzâî'den de şöyle rivayet edilmiştir: "Bana ulaştığına göre, Fâtıma bint Resûlullah (s.a.a.) Ebû Bekir'e kızmıştı. Ebû Bekir çıktı ve sıcak bir günde kapısının önünde durarak dedi ki: 'Resûlullah'ın (s.a.a.) kızı benden razı olana kadar buradan ayrılmayacağım.' Ali (a.s.) içeri girdi ve ondan razı olması için yemin etti. Fâtıma (a.s.) da razı oldu." [er-Riyâdu'n-Nadra, c. 2, s. 120; İbn Kesîr, Târîh, c. 5, s. 289.]

Bu rivayetin sahih hadislerle karşı ne değeri vardır? Hadis kaynaklarında ve muhaddislerin eserlerinde böyle bir rivayetin izine rastlanmamaktadır. Bu rivayet, H. 157'de vefat eden

Evzâî'ye ve H. 104'te vefat eden Şa'bî'ye ulaşmıştır. Ancak bu rivayeti kimin naklettiği, kimin getirdiği ve bu iki kişiye kimin ilham ettiği bilinmemektedir.

Evet, sahih metinler, İbn Kuteybe ve Câhiz'in naklettiklerini desteklemektedir. Birincisi şöyle demiştir: "Ömer, Ebû Bekir'e dedi ki: 'Haydi Fâtıma'nın yanına gidelim, çünkü biz onu kızdırdık.' Birlikte gittiler ve Fâtıma'dan (a.s.) izin istediler. Fâtıma (a.s.) onlara izin vermedi. Ali'ye (a.s.) gidip onunla konuştular. Ali (a.s.) onları içeri aldı. Yanına oturduklarında Fâtıma (a.s.) yüzünü duvara çevirdi. Selam verdiler ama selamlarını almadı. Ebû Bekir konuşarak dedi ki: 'Ey Resûlullah'ın (s.a.a.) sevgilisi! Allah'a yemin ederim ki Resûlullah'ın (s.a.a.) yakınları benim yakınlarımdan daha sevgilidir. Sen benim için kızım Âişe'den daha sevgilisin. Baban vefat ettiğinde keşke ben de ölseydim de ondan sonra yaşamasaydım. Ben seni tanıdığımı, faziletini ve şerefini bildiğimi, hakkını ve Resûlullah'tan (s.a.a.) mirasını sana vermekten çekindiğimi mi sanıyorsun? Ancak ben Resûlullah'ın (s.a.a.) şöyle buyurduğunu işittim: Biz peygamberler miras bırakmayız, bıraktıklarımız sadakadır.' Fâtıma (a.s.) dedi ki: 'Size Resûlullah'tan (s.a.a.) bir hadis nakledersem, onu tanır ve ona göre mi hareket edersiniz?' Dediler ki: 'Evet.' Fâtıma (a.s.) dedi ki: 'Allah aşkına söyleyin, Resûlullah'ın (s.a.a.) şöyle buyurduğunu duymadınız mı: Fâtıma'nın rızası benim rızamdır, Fâtıma'nın öfkesi benim öfkemdir. Kim kızım Fâtıma'yı severse beni sevmiş olur. Kim Fâtıma'yı razı ederse beni razı etmiş olur. Kim Fâtıma'yı öfkelerirse beni öfkelerdirmiş olur.'"

İkisi de dediler ki: "Evet, bunu Resûlullah'tan (s.a.a.) işittik." Bunun üzerine Fâtıma (a.s.) dedi ki: "Öyleyse Allah'ı ve meleklerini şahit tutuyorum ki siz beni öfkelerdirdiniz ve razı etmediniz. Andolsun ki Nebî'ye (s.a.a.) kavuştuğumda ikinizi de ona şikayet edeceğim." Ebû Bekir dedi ki: "Allah'a sığınırım ey Fâtıma! Onun ve senin öfkenden." Sonra Ebû Bekir hıçkırığa hıçkırığa ağlamaya başladı, neredeyse ruhu çıkacaktı. Fâtıma (a.s.) ise şöyle diyordu: "Vallahi her kıldığım namazda sana beddua edeceğim." Daha sonra ağlayarak dışarı çıktı. Halk etrafına toplandı. Onlara dedi ki: "Herkes eşine sarılıp ailesiyle mutlu mesut yatarken, beni bu halde bıraktınız. Artık bendenizin biatınıza ihtiyacı yok, biatımı iade edin." [el-İmâmetü ve's-Siyâse, c. 1, s. 14; A'lâmü'n-Nisâ, c. 3, s. 114.]

Câhiz'in Sözü

Câhiz ise Resâil'inde (s. 300) şöyle demiştir: "Bazıları, Ebû Bekir ve Ömer'in mirası engelleme konusundaki doğruluğuna delil olarak, Resûlullah'ın (s.a.a.) ashabının onlara itiraz etmemesini gösteriyorlar... Onlara denilir ki: Eğer itiraz edilmemesi doğruluklarına delilse, o zaman mazlumların, itiraz edenlerin ve hak talep edenlerin de davalarında haklı olduklarına delildir. Özellikle bu konuda uzun müzakereler, çokça müracaatlar ve şikayetler olmuş, öfke şiddetlenmiş ve Fâtıma'nın (a.s.) öfkesi o kadar artmıştı ki Ebû Bekir'in cenaze namazını kıldırmasını vasiyet etmişti. Hakkını talep ederken ona şöyle demişti: 'Ey Ebû Bekir! Sen öldüğünde mirasını kim alacak?' Ebû Bekir dedi ki: 'Ailem ve çocuklarım.' Fâtıma (a.s.) dedi ki: 'Peki biz niye Resûlullah'ın (s.a.a.) mirasçısı olamıyoruz?' [Bu hadisi Ahmed, Müsned'inde (c. 1, s. 10), Belâzürî, Fütûhu'l-Büldân'da (s. 38) ve İbn Kesîr, Târîh'inde (c. 5, s. 289) nakletmiştir.] Mirası engellendiğinde, hakkı gasp edildiğinde, mazeretler sunulduğunda, işi zorlaştırıldığında, haksızlığı açıkça gördüğünde, vazgeçirilemeyeceğini anladığında, zayıflığın verdiği öfkeyle ve yardımcısının azlığını görünce dedi ki: "Vallahi sana beddua edeceğim." Ebû Bekir dedi ki:

"Vallahi ben de senin için dua edeceğim." Fâtıma (a.s.) dedi ki: "Vallahi seninle ebediyen konuşmayacağım." Ebû Bekir dedi ki: "Vallahi ben seni asla terk etmeyeceğim." Eğer Ebû Bekir'e itiraz edilmemesi onun doğruluğuna delilse, o zaman Fâtıma'ya (a.s.) itiraz edilmemesi de onun hakkını talep etmesindeki doğruluğuna delildir. En azından onlara düşen, bilmediğini öğretmek, unuttuğunu hatırlatmak, hatadan uzaklaştırmak, değerini küçük düşürmemek, çirkin söz söylemesine engel olmak, haksızlık etmesine mani olmaktır. Eğer her iki tarafa da itiraz etmediklerini görüyorsak, işler eşitlenmiş ve sebepler denk olmuştur. Bu durumda miras konusunda Allah'ın hükmüne dönmek, bizim ve sizin için daha evladır ve üzerimize vaciptir."

Eğer birisi şöyle derse: "Nasıl olur da onun (Ebû Bekir'in) Fâtıma'ya (a.s.) zulmettiğini ve hakkını gasbettiğini düşünebilirsiniz? Halbuki Fâtıma (a.s.) ne kadar sert davranırsa, o da ona karşı o kadar yumuşak ve merhametli davranıyordu. Fâtıma (a.s.) 'Vallahi seninle ebediyen konuşmayacağım' dediğinde, o 'Vallahi ben seni asla terk etmeyeceğim' diyordu. Fâtıma (a.s.) 'Vallahi sana beddua edeceğim' dediğinde ise 'Vallahi ben senin için dua edeceğim' diye cevap veriyordu. Üstelik bütün bu sert sözleri ve ağır ifadeleri hilafet makamında, Kureyş'in ve sahabelerin huzurunda sabırla karşılıyordu. Halbuki hilafetin ihtişamı, yüceliği ve saygınlığı böyle davranışları kaldırmazdı. Buna rağmen o, saygılı bir şekilde özür dilemeye ve şöyle demeye devam etti: 'Senden daha değerli kimse yoktur. Fakirken de zenginken de sen bana en sevgili olansın. Ancak Resûlullah'ın (s.a.a.) şöyle buyurduğunu işittim: Biz peygamberler miras bırakmayız, bıraktıklarımız sadakadır.'"

Onlara şöyle cevap verilir: Bu durum, zulümden beri olduğuna ve haksızlık yapmadığına delil olamaz. Zira hilekâr bir zalim, maharetli ve mücadeleyle alışkınsa, mazlumun dilinden konuşabilir, hak talep edenin tavrını takınabilir, sevgi gösterisinde bulunabilir ve hakkı inkâr edebilir. Nasıl olur da itiraz edilmemesini kesin bir delil ve açık bir hüccet sayarsınız? Halbuki sizlerin naklettığınıza göre Ömer minberde şöyle demiştir: "Resûlullah'ın (s.a.a.) döneminde iki mut'a vardı: Kadınlarla mut'a ve hac mut'ası. Ben bunları yasaklıyor ve bu işi yapanları cezalandırıyorum." [Bu konu için kitabımızın altıncı cildinin 252. sayfasına bakınız.] Buna rağmen hiç kimse onun bu sözünü inkâr etmemiş, yasağını çirkin karşılamamış, manasını yanlış bulmamış, şaşırmamış ve sorgulamamıştır.

Nasıl olur da itiraz edilmemesini delil sayarsınız? Halbuki Ömer, Sakife gününde ve sonrasında Nebî'nin (s.a.a.) "İmamlar Kureyş'tendir" buyurduğunu bizzat itiraf etmişti. [Bu hadisi birçok muhaddis nakletmiş ve İbn Hazm el-Fasl'da (c. 4, s. 89) sahih olduğunu belirtmiştir: "Bu hadis tevatür yoluyla gelmiştir. Enes b. Mâlik, Abdullah b. Ömer ve Muaviye rivayet etmiştir. Câbir b. Abdullah, Câbir b. Semure ve Ubâde b. Sâmit de aynı manada rivayetler nakletmişlerdir. Bunun doğruluğuna delil ise Ensar'ın Sakife gününde bunu kabul etmesidir."] Sonra şikayetinde şöyle demişti: "Eğer Sâlim hayatta olsaydı, bu konuda hiç şüpheye düşmezdim." [Bu sözü İbn Sa'd, Bâkılânî, Ebû Ömer ve Hâfız Irakî nakletmiştir (bkz. 166. sayfa).] Sâlim, Ensar'dan bir kadının azatlı kölesiydi ve mirasını o kadın almıştı. Buna rağmen hiç kimse onun bu sözünü inkâr etmemiş, açıkça karşı çıkmamış veya şaşırmamıştır.

Aslında itiraz edilmemesi, ancak kişinin ne bir beklentisi ne de korkusu olduğu durumlarda onun doğruluğuna delil sayılabilir. Fakat güç sahibi, yükseltme ve alçaltma yetkisi olan, emretme ve

yasaklama kudretini elinde bulunduran, öldürme ve affetme yetkisine sahip birine itiraz edilmemesi hiçbir şekilde hüccet sayılamaz ve aydınlatıcı bir delil teşkil etmez. (Câhiz'in sözleri burada sona erdi.)

İbn Kesir'in Sert Sözüne Bir Bakış

Halife'nin savunmasında, İbn Kesir'in tarihinde (5/249) belirttiği gibi, Hz. Fatıma'nın -ki o bir beşer olup masumiyet iddiasında bulunulmamıştır- bir kırgınlık ve öfke duyduğunu, vefat edene kadar Ebu Bekir es-Sıddık ile konuşmadığını söylemekten başka bir şey yapamayız. Yine (5/289) şöyle demiştir: "O, Âdemoğullarından bir kadındır, tıpkı diğerlerinin üzüldüğü gibi üzülmüştür ve masum olması gerekmez; Resulullah'ın (s.a.a.) açık nassına ve Ebu Bekir es-Sıddık'ın muhalefetine rağmen."

Fatıma Benden Bir Parçadır Hadisi (59 Tarık)

Peki, böyle bir sözü söylemekte aşırıya kaçmak ve haddi aşmak, bizleri Allah'ın kitabındaki Tathir Ayeti'nin -ki o, Hz. Fatıma, babası, eşi ve oğulları hakkında nazil olmuştur- karşısında nasıl mazur gösterir?

Nasıl böyle bir iddiada bulunabiliriz ki, önümüzde Yüce Nebi'nin (s.a.a.) şu sözü durmaktadır: "Fatıma bendendir, onu gazaplandıran beni gazaplandırmış olur."

Bir başka rivayette: "Fatıma bendendir, ona eziyet eden bana eziyet etmiş olur, onu öfkeliendiren beni öfkeliendirmiş olur."

Bir diğer rivayette: "Fatıma bendendir, onu üzen beni üzmüş olur, onu sevindiren beni sevindirmiş olur."

Bir başka rivayette: "Fatıma bendendir, onu inciten beni incitmiş olur, onu yoran beni yormuş olur." (Tâcû'l-Arûs'ta açıklandığı üzere: "Yani, onu yoran şey beni yorar.")

Bir diğer rivayette: "Fatıma bendendir, onu şüpheyi düşüren beni şüpheyi düşürmüş olur, ona eziyet eden bana eziyet etmiş olur."

Bir başka rivayette: "Fatıma bendendir, ona yetişen bana yetişmiş olur." (Tâcû'l-Arûs'ta açıklandığı üzere: "Yani, ona isabet eden bana isabet eder, ona dokunan bana dokunur.")

Bir diğer rivayette: "Fatıma bendendir, onu sevindiren beni sevindirmiş olur, onu üzen beni üzmüş olur."

Bir başka rivayette: "Fatıma bendendir, ona eziyet eden bana eziyet etmiş olur."

Bir diğer rivayette: "Fatıma bendendir, onu üzen beni üzmüş olur, onu sevindiren beni sevindirmiş olur."

Bir başka rivayette: "Fatıma bendendir, onu sevindiren beni sevindirmiş olur."

Bu hadisler, farklı lafızlarıyla, Kütüb-i Sitte imamları ve diğer birçok hadis âlimi tarafından Sünen, Müsned ve Mu'cem kitaplarında nakledilmiştir. İşte bu rivayetleri nakledenlerden bazıları:

1. İbn Ebi Müleyke (v. 117), Buharî, Müslim, İbn Mâce, İbn Dâvud, Ahmed ve Hâkim'in rivayetlerinde.
2. Ebû Ömer b. Dinar el-Mekkî (v. 125), Buharî ve Müslim'in sahihlerinde.
3. Leys b. Sa'd el-Mısırî (v. 175), İbn Mâce, İbn Dâvud ve Ahmed'in isnadlarında.
4. Ebû Muhammed b. Uyeyne el-Kûfî (v. 198), Sahihayn'da.
5. Ebû'n-Nadr Hâşim el-Bağdâdî (v. 205), Ahmed'in Müsned'inde.
6. Ahmed b. Yûnus el-Yerbûî (v. 227), Müslim'in Sahih'inde ve Ebû Dâvud'un Sünen'inde.
7. Hâfız Ebû Velîd et-Tayâlisî (v. 227), Buharî'nin Sahih'inde.
8. Ebû'l-Muammer el-Hüzelî (v. 336), Müslim'in Sahih'inde.
9. Kuteybe b. Saîd es-Sekafî (v. 240), Müslim ve Ebû Dâvud'un rivayetlerinde.
10. Îsâ b. Hammâd el-Mısırî (v. 248), İbn Mâce'nin rivayetinde.
11. Hanbelî mezhebinin imamı Ahmed b. Hanbel (v. 241), Müsned'inde (4/322, 328).
12. Hâfız Buharî Ebû Abdillâh (v. 256), Sahih'inde, Menâkıb bölümü (5/274).
13. Hâfız Müslim el-Kuşeyrî (v. 261), Sahih'inde, Fezâil bölümü (2/261).
14. Hâfız Ebû Abdillâh İbn Mâce (v. 272), Sünen'inde (1/216).
15. Hâfız Ebû Dâvud es-Sicistânî (v. 275), Sünen'inde (1/324).
16. Hâfız Ebû Îsâ et-Tirmizî (v. 275), Câmi'inde (2/319).
17. Hakîm Ebû Abdillâh et-Tirmizî el-Muhaddis (v. 285), Nevâdirü'l-Usûl (s. 308).
18. Hâfız Ebû Abdirrahmân en-Nesâî (v. 303), Hasâis'inde (s. 35).
19. Ebû'l-Ferec el-İsfehânî (v. 303), el-Eğânî (8/156).
20. Hâkim Ebû Abdillâh en-Nîsâbü'rî (v. 405), Müstedrek'inde (3/154, 158, 159).
21. Hâfız Ebû Nuaym el-İsfehânî (v. 430), Hilyetü'l-Evliyâ (2/40).
22. Hâfız Ebû Bekir el-Beyhakî (v. 458), es-Sünenü'l-Kübrâ (7/307).
23. Ebû Zekeriyâ el-Hatîb et-Tebrîzî (v. 502), Mişkâtü'l-Mesâbih (s. 560).
24. Hâfız Ebû'l-Kâsım el-Beğavî (v. 516), Mesâbihu's-Sünne (2/278).
25. Kadı Ebû'l-Fazl İyâz (v. 544), eş-Şifâ (2/19).
26. Hatîbu'l-Hutabâ el-Hârizmî (v. 568), Maktel'inde (1/53).
27. Hâfız Ebû'l-Kâsım İbn Asâkir (v. 571), Târîh'inde (1/298).
28. Ebû'l-Kâsım es-Süheylî (v. 581), er-Ravdû'l-Ünf (2/196). Şöyle demiştir: "Ebû Lübâbe Refâa b. Abdilmünzir, tövbesi kabul edilinceye kadar kendini bağlamıştı. Hz. Fatıma onu çözmek istediğinde, 'Resulullah'tan (s.a.a.) başkasının beni çözmemesi için yemin ettim' dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.a.) şöyle buyurdu: 'Fatıma bendendir.' Allah ona ve Fatıma'ya salât eylesin. Bu hadis, onu kötüleyenin kâfir olduğuna, ona salât edenin ise babasına salât etmiş sayılacağına delâlet eder."
29. İbn Ebî'l-Hadîd el-Mu'tezilî (v. 586), Şerhu Nehci'l-Belâğa (2/458).
30. Ebû'l-Ferec İbnü'l-Cevzî (v. 597), Sıfetü's-Safve (2/5).
31. Hâfız Ebû'l-Hasen İbnü'l-Esîr el-Cezerî (v. 630), Üsdü'l-Ğâbe (s. 521).
32. Ebû Sâlim İbn Talha eş-Şâfiî (v. 652), Metâlibü's-Sûl (6/7).
33. Sıbt İbnü'l-Cevzî el-Hanefî (v. 654), et-Tezkire (s. 175).
34. Hâfız el-Kincî eş-Şâfiî (v. 658), el-Kifâye (s. 220).

35. Hâfız Muhibbüddin et-Taberî (v. 694), Zuhâirü'l-Ukbe (s. 37).
36. Hâfız Ebû Muhammed el-Ezdî el-Endelüsî (v. 699), Şerhu Muhtasari Sahîhi'l-Buhârî (3/91).
37. Hâfız Zehebî eş-Şâfiî (v. 747), Telhîsü'l-Müstedrek.
38. Kadı el-Îcî (v. 756), el-Mevâkîf (Şerhi'nde, 3/268).
39. Cemâlüddin Muhammed ez-Zerendî el-Hanefî (v. 750 civarı), Dürerü's-Semteyn.
40. Ebû's-Seâdât el-Yâfiî (v. 768), Mir'âtü'l-Cinân (1/61).
41. Hâfız Zeynüddin el-İrâkî (v. 806), Tahrîcü't-Tesrîb (1/150).
42. Hâfız Nûreddin el-Heysemî (v. 807), Mecma'u'z-Zevâid (9/203).
43. Hâfız İbn Hacer el-Askalânî (v. 852), Tehzîbü't-Tehzîb (12/441).
44. Hâfız Celâleddin es-Süyûtî (v. 911), el-Câmiu's-Sağîr ve'l-Kebîr.
45. Hâfız Ebû'l-Abbâs el-Kastallânî (v. 923), el-Mevâhibü'l-Ledünniyye (1/257).
46. Kadı ed-Diyârbekrî el-Mâlikî (v. 966), Târîhu'l-Hamîs (1/464).
47. İbn Hacer el-Heytemî (v. 974), es-Savâiku'l-Muhrika (s. 112, 114).
48. Safiyyüddin el-Hazrecî, el-Hulâsa (s. 435).
49. Zeynüddin el-Münâvî (v. 1031), Kunûzü'd-Dekâik (s. 96). Münâvî, Şerhu'l-Câmi'i's-Sağîr'de (4/421) şöyle demiştir: "Süheylî bu hadisle, Hz. Fatıma'ya hakaret edenin küfre düşeceğine delil getirmiştir; zira bu, Resulullah'ı (s.a.a.) gazaplandırır.== Ayrıca onun iki şeyhten (Ebû Bekir ve Ömer) daha faziletli olduğunu söylemiştir. Şerif Semhûdî ise şöyle demiştir: 'Onun çocuklarının da ondan bir parça olduğu, dolayısıyla onların da Resulullah'tan (s.a.a.) bir parça sayılacağı bilinmektedir. Nitekim Ümmü Fadl, rüyasında Resulullah'tan (s.a.a.) bir parçanın kucağına konduğunu görünce, Resulullah (s.a.a.) bunu, Fatıma'nın bir çocuk doğuracağı ve onun kucağına verileceği şeklinde yorumlamıştır. Neticede Hz. Hasan doğmuş ve onun kucağına verilmiştir. Bugün onun soyundan gelen herkes, o ilk parçanın bir uzantısıdır -aradaki vasıtalar çoğalsa bile-. Kim bunu iyice düşünürse, kalbinde onlara saygı duyma arzusu uyanır ve hangi durumda olurlarsa olsunlar, onlara buğzetmekten kaçınır.' İbn Hacer şöyle demiştir: 'Bu hadis, Resulullah'ın (s.a.a.) eziyet duyduğu kişiye eziyet etmeyi haram kılmaktadır. Dolayısıyla kim Hz. Fatıma'ya bir eziyette bulunursa, bu hadis gereğince Resulullah (s.a.a.) da bundan eziyet duyar. Ona yapılan eziyetin en büyüğü, kendi evladı tarafından eziyet görmesidir. Bu yüzden, böyle bir davranışta bulunanın dünyada hemen cezalandırılması âdet haline gelmiştir. Ahiret azabı ise çok daha şiddetlidir.'"
50. Şeyh Ahmed el-Mağribî el-Mâlikî (v. 1041), Fethu'l-Muteâl (s. 385). Resulullah'ı (s.a.a.) övdüğü uzun bir kasidesinde şöyle demiştir: "Resulullah'ın iki torunu gibi kimse yoktur, Hiçbir övünen onların şanına erişemez. Fatıma Zehrâ'dan daha üstün anne var mıdır? O, Mustafa Nebî'nin kızıdır. Zira o, ondan bir parçadır, Hakikati gören bilir ki Mustafa'nın parçası gibisi yoktur."
51. Şeyh Ahmed Bâkisîr el-Mekkî eş-Şâfiî (v. 1047), Vesîletü'l-Meâl.
52. Ebû Abdillâh ez-Zerkânî el-Mâlikî (v. 1122), Şerhu'l-Mevâhib (3/205). Şöyle demiştir: "Süheylî bu hadisle, onu kötöleyenin küfre düşeceğine istidlal etmiştir. Bunun gerekçesi şudur: O, kendisine hakaret edene gazap eder ve Resulullah (s.a.a.) onun gazabı ile kendi gazabını eşit tutmuştur. Kim onu gazaplandırırsa küfre düşer."
53. Zebîdî el-Hanefî (v. 1205), Tâcü'l-Arûs (5/227 ve 6/139).
54. Kündûzî el-Hanefî (v. 1293), Yenâbiu'l-Mevedde (s. 171).
55. Hamzavî el-Mâlikî (v. 1303), en-Nûru's-Sârî (Buhârî Hâşiyesi, 5/274).
56. Şeyh Mustafa ed-Dımaşkî (v. ...), Merkâtü'l-Vüsûl (s. 109).

57. Seyyid Hamîdüddin el-Âlûsî (v. 1324), Nesrû'l-Leâlî (s. 181).
 58. Seyyid Mahmûd el-Karagölî el-Bağdâdî el-Hanefî, Cevheratü'l-Kelâm (s. 105).
 59. Ömer Rıza Kehhâle, A'lâmü'n-Nisâ (4/124).

Peki, nasıl olur da İbn Kesir'in sözünü söyleyebiliriz, halbuki Resulullah'ın (s.a.a.) şu sözü kulaklarda çınlamaktadır: "Fatıma, benim yanı başımdaki kalbim ve ruhumdur. Ona eziyet eden bana eziyet etmiş olur." [Bu kitabın üçüncü cildine (s. 40) bakınız.] Yine onun şu sözünü nasıl görmezden geliriz: "Allah, Fatıma'nın gazabına gazap eder ve onun rızası için razı olur." Veya Fatıma'ya (a.s.) hitaben söylediği: "Allah senin gazabın için gazap eder ve senin rızan için razı olur."?!

Bkz: Mu'cemü't-Taberânî, Müstedrekü'l-Hâkim (3/154, sahihlemiştir), Müsnedü İbn Neccâr, Maktelü'l-Hârizmî (1/52), Tezkiretü's-Sıbt (s. 175), Kifâyetü't-Tâlib li'l-Kincî (s. 219), Zuhâirü'l-Ukbe li'l-Muhib et-Taberî (s. 39), Mîzânü'l-İ'tidâl (2/72), Mecma'u'z-Zevâid (9/203), Tehzîbü't-Tehzîb (12/443), Kenzû'l-Ummâl (7/111), Ahbârü'd-Düvel (Kâmil Hâşiyesi, 1/185), Kunûzü'd-Dekâik li'l-Münâvî (s. 30), Şerhu'l-Mevâhib li'z-Zerkânî (3/202), el-İs'âf (s. 171), Yenâbiu'l-Mevedde (s. 173-174), eş-Şerfü'l-Müebbed (s. 59).

Bu mutlak ifadeler, siddıka Hz. Fatıma'nın (s.a.) rıza ve gazabını gerektiren her şeyi kapsamaktadır -hatta mubah olanlar bile- tıpkı mukaddes babasının durumunda olduğu gibi. Kastalanî ve Hamzavî'nin Buharî şerhinde anladığı üzere, bu durum gösteriyor ki -Allah'ın salatı onun üzerine olsun- o sadece Allah'ın rızasına uygun olan şeylere razı olur ve sadece O'nun gazap ettiği şeylere gazap eder. Hatta mubah bir konuda razı olması veya gazap etmesi durumunda bile, şer'î bir cihet bunu tercih edilenler kategorisine sokar veya mekruhlardan sayar. Onun rıza ve gazabında nefsanî bir yönelim veya şehvî bir renk asla bulamazsınız. İşte bu, İbn Kesir gibi lafazanların inkâr ettiği masumiyetin ta kendisidir. O, Hz. Fatıma, babası, eşi ve oğulları hakkında nazil olan Tathir Ayeti'nin (Ahzab 33: "Ey Ehl-i Beyt! Allah sizden her türlü kiri gidermek ve sizi tertemiz kılmak istiyor.") delaletini görmemekte ısrar etmiş ya da gözlerini kapatmıştır.

